

รายงานการวิจัย

เรื่อง*

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก
ของภาครัฐ และเอกชน ในประเทศไทย

โดย

ศ. ดร. อุทุมพร จามรมาน

รศ. ดร. จีระพันธ์ พูลพัฒน์

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กุมภาพันธ์ 2544

* เป็นโครงการที่ 2 ในชุดโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย และได้
รับทุนอุดหนุนจากสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข ความเห็นและข้อเสนอแนะที่ปรากฏใน
เอกสารนี้เป็นของผู้วิจัย มิใช่ความเห็นของสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข

สารบัญเนื้อหา

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทยและอังกฤษ	ข, A
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 ปัญหาวิจัย	1
1.2 วัตถุประสงค์ทั่วไป	5
1.3 วัตถุประสงค์เฉพาะ	5
1.4 คำจำกัดความ	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย	6
1.6 สมมุติฐานการวิจัย	6
1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับการจากการวิจัย	7
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
2.1 สถานเลี้ยงดูเด็ก	8
2.2 นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา	20
2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	23
2.4 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดูแลและจัดการศึกษา เพื่อเด็กวัย 0-6 ปี	86
2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการจัดการศึกษา ให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี	91
บทที่ 3 วิธีดำเนินงานวิจัย	
3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	101
3.2 ตัวแปรที่ศึกษา	103
3.3 การออกแบบการวิจัย	103
3.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	104
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	104
3.6 เครื่องมือวิจัย	116
3.7 การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 และ 2	121
3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล	123

บทที่ 4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1

4.1	ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารหน่วยงาน	125
4.2	ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	144
4.3	ผลวิเคราะห์ข้อมูลครู/ผู้ดูแลเด็ก	159
4.4	ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้ปกครอง	165

บทที่ 5 ผลวิเคราะห์ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ**ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน 19 แห่ง**

5.1	รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่อยู่ในข่ายที่ศึกษา	170
5.2	การรวบรวมข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล	171
5.3	ตัวบ่งชี้ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ	172
5.4	ผลวิเคราะห์เป็นรายโรง/แห่ง	174
5.4.1	โรงเรียน พบว	174
5.4.2	โรงเรียน ตทท	182
5.4.3	โรงเรียน นน	189
5.4.4	โรงเรียน วสจ	199
5.4.5	ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วธม	207
5.4.6	ศูนย์เด็กชุมชน ฟนร	213
5.4.7	สถานเลี้ยงดูเด็ก บสส	218
5.4.8	ศูนย์เด็กชุมชน วมส	224
5.4.9	สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กทร	229
5.4.10	โรงเรียน คทก	238
5.4.11	โรงเรียน ลพร	246
5.4.12	โรงเรียน พบส	252
5.4.13	โรงเรียน บจร	257
5.4.14	โรงเรียน จรล	263
5.4.15	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คลพ	268
5.4.16	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ศสค	273
5.4.17	สถานรับเลี้ยงเด็ก บค	277
5.4.18	สถานรับเลี้ยงเด็ก ยสร	282
5.4.19	โรงเรียน กจว	286

บทที่ 6 เปรียบเทียบผลวิเคราะห์ 19 แห่ง

6.1	แนวทางการเปรียบเทียบ	294
6.2	โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	294
6.3	โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	299
6.4	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	304
6.5	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	309
6.6	ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดลพบุรี	314
6.7	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและ จังหวัดลพบุรี	316

บทที่ 7 สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

7.1	สรุปผลวิจัย	323
7.1.1	ในภาพรวม	323
7.1.2	ในภาพย่อย 19 แห่ง	323
7.2	อภิปรายผล	325
7.3	ข้อเสนอแนะ	332
7.3.1	ข้อเสนอแนะทั่วไป	332
7.3.2	การนำผลวิจัยไปใช้	332
7.3.3	การนำผลวิจัยไปวิจัยต่อ	334
7.3.4	การนำผลวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย	335

บรรณานุกรม	336

ภาคผนวก

เครื่องมือวิจัย

กิติกรรมประกาศ

โครงการวิจัยนี้ เป็นโครงการที่ 2 ในชุดโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย ซึ่งเมื่อโครงการต่างๆ ดำเนินงานเสร็จแล้ว จะต้องมีการประมวลผลวิจัยเพื่อตอบคำถามชุดโครงการใหญ่ต่อไป

ดิฉันขอขอบคุณผู้จัดการโครงการวิจัยเพื่อการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กของประเทศไทย (รศ. ดร. มานี ไชยธีรานุวัตรศิริ) ซึ่งได้ริเริ่มโครงการที่เป็นประโยชน์แก่เด็กไทย และขอขอบคุณสถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยนี้

อุทุมพร จามรมาน

หัวหน้าโครงการ

28 กุมภาพันธ์ 2544

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1	หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 101
ตารางที่ 3.2	สรุปจำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามจังหวัด และสังกัดเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป 104
ตารางที่ 3.3	สรุปจำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัดและ จังหวัดเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป 106
ตารางที่ 3.4	รายชื่อในกรุงเทพมหานครและจำนวนผู้ให้ข้อมูล 107
ตารางที่ 3.5	รายชื่อในจังหวัดเชียงใหม่และจำนวนผู้ให้ข้อมูล 109
ตารางที่ 3.6	รายชื่อในจังหวัดสงขลาและจำนวนผู้ให้ข้อมูล 110
ตารางที่ 3.7	รายชื่อในจังหวัดขอนแก่นและจำนวนผู้ให้ข้อมูล 111
ตารางที่ 3.8	รายชื่อในจังหวัดชลบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล 112
ตารางที่ 3.9	รายชื่อในจังหวัดชลบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล 113
ตารางที่ 3.10	ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน 115
ตารางที่ 3.11	สรุปจำนวนผู้ที่คาดว่าจะให้ข้อมูลระยะที่ 1 116
ตารางที่ 3.12	จำนวนแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับ 121
ตารางที่ 4.1	จำนวนและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ของหน่วยงานจำแนกตามสังกัด 125
ตารางที่ 4.2	ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารหน่วยงาน 126
ตารางที่ 4.3	ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ 128
ตารางที่ 4.4	นโยบายการดำเนินงานและปัญหา 130
ตารางที่ 4.5	การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก 132
ตารางที่ 4.6	อาคาร สถานที่ (ห้องและสนามเด็กเล่น) 134
ตารางที่ 4.7	จำนวน/คุณภาพของครูและผู้เลี้ยงดูเด็ก 136
ตารางที่ 4.8	จำนวนอุปกรณ์ของเล่น สื่อการเรียนการสอน การผลิต การใช้ และการดูแลรักษา 138
ตารางที่ 4.9	เงินงบประมาณ (เฉพาะที่เป็นของภาครัฐ) 141
ตารางที่ 4.10	ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น 142
ตารางที่ 4.11	จำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ที่ให้ข้อมูล 144
ตารางที่ 4.12	จำนวนผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัด และจังหวัด 150

ตารางที่ 4.13	ลักษณะผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	151
ตารางที่ 4.14	ระบบ กลไก และประสิทธิผล	153
ตารางที่ 4.15	จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูล	159
ตารางที่ 4.16	จำนวนและร้อยละของครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็ก	160
ตารางที่ 4.17	ลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็ก (มาตรฐานประมาณค่า 5 ช่วง)	162
ตารางที่ 4.18	จำนวนผู้ปกครองที่ให้ข้อมูล	165
ตารางที่ 4.19	ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครองเด็ก	165
ตารางที่ 5.1	รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	170
ตารางที่ 5.2	จำนวนผู้ให้ข้อมูล	171
ตารางที่ 5.3	ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือวิจัย	171
ตารางที่ 5.4	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ	172
ตารางที่ 5.5	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล พิบูลเวศม์	180
ตารางที่ 5.6	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนศรีเทพ	187
ตารางที่ 5.7	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล หนูน้อย	197
ตารางที่ 5.8	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล วรรณสว่างจิต	205
ตารางที่ 5.9	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนวัยเรียนวัดธรรมมงคล	211
ตารางที่ 5.10	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์เด็ก พื้นนครรเมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)	216
ตารางที่ 5.11	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก บ้านแสนสุขแฟมมิลีเคย์แคร์	222
ตารางที่ 5.12	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์เด็ก ชุมชนวิมานสุข	227
ตารางที่ 5.13	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยง และพัฒนาเด็ก กองทัพเรือ เฉลิมพระเกียรติ ปีกาญจนาภิเษก พ.ศ. 2539	236

ตารางที่ 5.14	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล คหกรรมศาสตร์เกษตร	244
ตารางที่ 5.15	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน อนุบาลลพบุรี	250
ตารางที่ 5.16	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน พิบูลสงครามราษฎร์	255
ตารางที่ 5.17	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน บรรจงรัตน์	261
ตารางที่ 5.18	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน จารึกล้อมวิทยา	266
ตารางที่ 5.19	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็ก บ้านโคกลำพาน	271
ตารางที่ 5.20	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กก่อนวัยเรียนศูนย์สงครามพิเศษ	275
ตารางที่ 5.21	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก บ้านเด็ก	280
ตารางที่ 5.22	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก เย็นศิระเนอสเซอรี่	284
ตารางที่ 5.23	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนกำจรวิทย์	292
ตารางที่ 6.1	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	295
ตารางที่ 6.2	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	300
ตารางที่ 6.3	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร	305
ตารางที่ 6.4	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี	310
ตารางที่ 6.5	เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดลพบุรี	315

ตารางที่ 6.6	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับของเอกชน ในกรุงเทพมหานครและลพบุรี	317
ตารางที่ 6.7	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชน และสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของรัฐกับเอกชน	319
ตารางที่ 6.8	เปรียบเทียบ ระบบ กลไก และประสิทธิภาพเป็นรายโรงเรียน/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	320
ตารางที่ 6.9	สรุปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรี ที่มีค่าระบบ กลไก และประสิทธิภาพ เกินร้อยละ 60	321
ตารางที่ 6.10	เปรียบเทียบประสิทธิภาพเป็นรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	322

บทคัดย่อ

คำสำคัญ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ สถานเลี้ยงเด็ก

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ทั่วไปคือ เพื่อศึกษา ระบบ กลไกและประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน และมีวัตถุประสงค์เฉพาะเพื่อศึกษาว่า

1. ระบบและกลไกในโรงเรียนอนุบาล/ศูนย์/สถานเลี้ยงเด็กมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพหรือไม่
2. สถานศึกษาดังกล่าวของภาครัฐและเอกชนมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพในการดำเนินงานต่างกันมากน้อยเพียงใด

การวิจัยนี้มี 2 ระยะ ระยะแรกเป็นการสำรวจข้อมูลในระดับกว้าง ซึ่งสุ่มจากโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กทั่วประเทศ ได้ 149 โรงเรียน ในจังหวัดต่างๆ 6 จังหวัด คือ กทม. เชียงใหม่ สงขลา ขอนแก่น ชลบุรี และลพบุรี ทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงานในกรุงเทพฯ 18 คน และผู้บริหารโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก 149 คน สอบถามด้วยแบบสอบถาม ครู/ผู้ดูแลเด็ก 776 คน ผู้ปกครอง 2,073 คน ได้ผลสรุปเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการ ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบกลไก และผลดำเนินงาน ตลอดจนคุณภาพของเด็ก

การรวบรวมข้อมูลระยะที่สอง เป็นการเจาะลึกเฉพาะ 19 โรงเรียน ใน 2 จังหวัดคือ กทม. กับ ลพบุรี โดยรวบรวมข้อมูลด้านการเงินจากโรงเรียน สัมภาษณ์ผู้บริหาร 19 คน สอบถามด้วยแบบสอบถาม ครู/ผู้ดูแลเด็ก 195 คน และผู้ปกครอง 842 คน ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับระบบ กลไก ประสิทธิภาพ ค่าใช้จ่าย และประสิทธิภาพ ดังนี้

1. ในภาพรวม

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก จำนวน 149 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีนโยบายและวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น ลพบุรี และชลบุรี จะเน้นที่การเตรียมความพร้อม ส่วนที่กรุงเทพมหานครและสงขลา จะเน้นที่การส่งเสริมพัฒนาการเป็นหลัก ในการจัดการเรียนการสอนถ้าเป็นโรงเรียนอนุบาลจะอิงหลักสูตรของ สปช. หรือ สช. ใช้การรับเข้าไม่จำกัดจำนวน ยกเว้นที่จังหวัดลพบุรี การวัด-ประเมินผลใช้การสังเกตเป็นหลัก การแก้ปัญหาเด็กอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง ส่วนใหญ่ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ ยกเว้นจังหวัดสงขลา ในด้านจำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กมีจำนวนเพียงพอแต่ขาดคุณภาพ ซึ่งจำนวนหนึ่งไม่ได้จบมาโดยตรงและยังคงมีปัญหาเรื่องการประสานกับชุมชน

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากครู/ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง พบว่า ครู/ผู้ดูแลเด็กมีลักษณะเด่นคือมีมนุษยสัมพันธ์ มีการเตรียมสอนและมีการสอนที่เป็นระบบ สิ่งที่เป็นปัญหาคือ จำนวนและคุณภาพของครูและผู้ดูแลเด็ก งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้ปกครอง

2. ในภาพย่อย 19 แห่ง สรุปได้ว่า

- (1) ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระบบ กลไก และประสิทธิผล จากกรณีศึกษา 19 แห่ง มีผู้ให้ความคิดเห็นว่า 9 แห่ง (ร้อยละ 47.36) มีระบบ กลไก และประสิทธิผลดี
- (2) การเปรียบเทียบ ระบบ กลไก และประสิทธิผล ระหว่างโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน สรุปได้ว่า ของเอกชนดีกว่ารัฐ โดยเป็นของเอกชน 6 ใน 9 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 66.67 และของรัฐ 3 ใน 10 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30
- (3) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน สรุปได้ว่า ของรัฐมีประสิทธิภาพมากกว่าของเอกชน

Abstract

Key Words : System, Mechanism, Effectiveness, Efficiency, Child-Center

This research aimed to study the child-center's system, mechanism, effectiveness and efficiency for both public and private.

The research process included a survey of 149 child centers in 6 provinces, namely, Bangkok, Chiangmai, Songkhla, Khonkhaen, Chonburi, and Loburi. The questionnaire was constructed and sent to 776 teachers and teacher-assistants and 2,073 parents. The questions focused on the system, mechanism, effectiveness and efficiency of the centers. The survey results indicated the indept-interview of selected centers. Thus only 19 child-centers of 2 provinces namely, Bangkok and Loburi were chosen due to the complete information and cooperation.

The indept-interview of 19 child-center's administrators, 195 teachers and teacher-assistants and 842 parents were done. The results showed that:

- (1) only 9 out of 19 selected centers were considered to have good system, mechanism and more effective.
- (2) more private child-centers tended to have better system, mechanism and effectiveness than those of public ones (6 out of 9 private centers versus 3 out of 10 public centers)
- (3) more public child-centers tend to have more efficiency than those of private ones.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ปัญหาวิจัย

การอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยแรกเกิดถึง 6 ปีนั้น มีความสำคัญยิ่งในการสร้างพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ เป็นภาระหน้าที่ที่ทั้งพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์และบุคคลในชุมชนควรให้ความร่วมมือในการอบรมเลี้ยงดู ปลุกฝังการประพฤติปฏิบัติ จริยธรรม ค่านิยมที่พึงประสงค์ให้เด็กมีความอบอุ่น มั่นคงในอารมณ์ ทำคนให้มีคุณค่า มีประโยชน์ในสังคมได้เหมาะสมตามวัย และมีความพร้อมที่จะเรียนต่อในชั้นสูงขึ้น หากเด็กในวัยนี้ได้รับการเอาใจใส่ดูแลอย่างถูกต้องในวันนี้ ประเทศชาติก็จะได้พลเมืองที่มีคุณภาพในอนาคตข้างหน้าอย่างแน่นอน (สุชาดา วัชวุฒิ, 2539 : 42)

ด้วยเหตุที่การศึกษาในระดับก่อนวัยเรียน หรือการศึกษาในระดับปฐมวัย (0-6 ปี) มีความสำคัญในการเป็นรากฐานของชีวิตมนุษย์นี้เองทำให้แต่ละประเทศต่างให้ความสำคัญต่อการจัดการบริการให้การศึกษาในระดับนี้ รวมทั้งประเทศไทยด้วย ดังจะเห็นได้จากการวางนโยบายด้านการศึกษาของประเทศ ที่มีเป้าหมายให้เด็กปฐมวัยทุกคนได้รับการพัฒนาเพื่อเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 2 ปี ก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษา ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และสติปัญญา (แผนพัฒนาการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมระยะที่ 8 พ.ศ. 2540 – 2544)

จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติปี พ.ศ. 2540 จำนวนเด็กไทยอายุตั้งแต่ 0-6 ปี มีทั้งหมด 6,403,359 คน ดังนั้น การที่จะจัดการศึกษาให้แก่เด็กในวัยนี้ให้ครอบคลุมได้ จึงต้องอาศัยหน่วยงานหลายหน่วยงานเพื่อให้เด็กได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง และจากการศึกษาของไทยที่ผ่านมา พบว่า มีหน่วยงานที่จัดบริการแก่เด็กในวัยก่อนเรียน ทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

1. หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กอายุ 0-3 ปี ส่วนใหญ่จะจัดอยู่ในรูปของศูนย์สวัสดิการเด็ก สถานรับเลี้ยงเด็ก สถานสงเคราะห์เด็ก รวมทั้งสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันที่มีในรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยหน่วยงานที่จัดบริการให้เด็กกลุ่มนี้ เป็นหน่วยงานที่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข และองค์กรเอกชน

2. หน่วยงานที่จัดบริการสำหรับเด็กอายุ 4-6 ปี มีรูปแบบการจัดบริการเป็น 2 รูปแบบ คือ

- 2.1 ศูนย์พัฒนาเด็ก สำหรับเด็กอายุ 2 ปีครึ่งถึง 6 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบคือ กรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานในสังกัดของกระทรวงกลาโหม และกรุงเทพมหานคร

- 2.2 โรงเรียนอนุบาลสำหรับเด็กอายุ 3 ถึง 6 ปี หน่วยงานที่รับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) กองการศึกษาพิเศษ กรมสามัญศึกษา กรมการฝึกหัดครู ของกระทรวงศึกษาธิการ กรมตำรวจ กระทรวงมหาดไทย ทบวงมหาวิทยาลัย สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร และกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย

โดยสรุปแล้วหน่วยงานภาครัฐที่จัดบริการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนวัยเรียน มี 6 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงกลาโหม และทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิต่าง ๆ ที่จัดการศึกษาระดับนี้ ส่วนหน่วยงานที่จัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนมากที่สุด คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้วางเป้าหมายให้จัดการศึกษาระดับนี้ร้อยละ 96 ของประชากรกลุ่มเป้าหมาย และกรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาประเภทศูนย์เด็กมากที่สุด

จากข้างต้น จะเห็นได้ว่ามีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่จัดบริการให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี โดยการศึกษาที่จัดทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียนนั้นมีหน่วยงานของรัฐเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญ ส่วนหน่วยงานของภาคเอกชนมีบทบาทน้อย ดังจะเห็นได้จากรายงานเกี่ยวกับสภาพการรับนักเรียนนักศึกษาปี 2540 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.) พบว่า ในระดับการศึกษาก่อนประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียนในหน่วยงานรัฐ ร้อยละ 81 ขณะที่จำนวนนักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาที่อยู่ในหน่วยงานเอกชนมีเพียงร้อยละ 19 (สกศ. สภาพการรับนักเรียนนักศึกษา 2540) ซึ่งในภาครัฐเองก็ยังแบ่งหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนอีกหลายหน่วยงาน หากมองในแง่ดีจะเห็นว่ากระทรวงและกรมต่างๆ ที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาอย่างมาก และทำให้มีการจัดการศึกษาที่หลากหลาย ซึ่งบางหน่วยงานก็มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางที่จะจัดบริการในด้านนั้นๆ แต่ถ้ามองในแง่ประสิทธิภาพการบริหารจัดการก็อาจมองได้ว่าเป็นการทำงานที่ซ้ำซ้อนและกระจัดกระจายมากเกินไป ทำให้ไม่สามารถระดมทรัพยากรมาใช้ร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังขาดความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการและทบวงมหาวิทยาลัย ทำให้เพิ่มความยุ่งยากในการกำหนดทิศทางการพัฒนาการศึกษาให้มีเอกภาพ (รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540, 2541 : 39)

ทิศทางการพัฒนาการศึกษาที่ไม่มีความเป็นเอกภาพเพียงพอ ย่อมทำให้การดำเนินการจัดการศึกษาให้แก่เด็กขาดการประสานสอดคล้องและร่วมมือกัน ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กในที่สุด และจากการประเมินผลการใช้แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535 – 2539) ของ สกศ. พบว่ามีการขยายบริการการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในรูปแบบชั้นอนุบาล (หลักสูตร 2 ปี) ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดของกรมการศาสนา แต่โดยรวมแล้วการกระจายโอกาสทางการศึกษาให้แก่เด็กวัย 3-5 ปี ยังไม่สามารถทำได้ทั่วถึง โดยเฉพาะในกลุ่มเด็กด้อยฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กลุ่มเด็กในพื้นที่ทุรกันดาร ไกลคมนาคม และกลุ่มเด็กด้อยความ

สามารถทางร่างกายและสติปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ กุศล สุนทรธาดา (2540) ที่พบว่า การจัดบริการสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนส่วนใหญ่จัดได้อย่างเพียงพอ ยกเว้นในกลุ่มของเด็กด้อยโอกาสซึ่งจำเป็นที่รัฐจะต้องขยายโอกาสทางการศึกษาให้กับเด็กกลุ่มนี้ต่อไป ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการที่มีหน่วยงานจัดบริการให้แก่เด็กหลากหลายหน่วยงานก็ยังไม่สามารถทำให้การดำเนินการจัดบริการเป็นไปอย่างทั่วถึงและครอบคลุมแก่เด็กทุกกลุ่มประเภทได้ แต่หากหน่วยงานต่างๆ ดำเนินการให้ประสานกันได้อย่างมีเอกภาพ ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดความซ้ำซ้อน และสิ้นเปลืองทรัพยากร รวมทั้งยังเป็นการประหยัดงบประมาณของหน่วยงาน และในขณะเดียวกันก็สามารถจัดบริการให้แก่เด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย

ในด้านคุณภาพของการจัดบริการการศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียน พบว่าเด็กที่รับบริการมีพัฒนาการด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น แต่การพัฒนาด้านสติปัญญา หรือผลการวัดความพร้อมของพัฒนาการด้านสติปัญญายังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ โดยจากการประเมินความพร้อมตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการในด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม ที่ถือเกณฑ์ผ่านที่คะแนนร้อยละ 60 ของแบบทดสอบ ปรากฏว่าด้านร่างกายเด็กผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 98 ด้านสติปัญญาร้อยละ 30 ด้านจิตใจ อารมณ์และสังคมร้อยละ 56 (สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ 2537 อ้างถึงใน กุศล สุนทรธาดา, 2540 รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540, 2541) ทำให้เห็นได้ว่า การขยายตัวของการศึกษาระดับนี้เป็นไปในด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ

สาเหตุของปัญหาในด้านคุณภาพนี้ พบว่า มีสาเหตุมาจากตัวครูเป็นส่วนใหญ่ ทั้งนี้เพราะในการจัดบริการแก่เด็กก่อนวัยเรียน มักขาดครูและผู้ดูแลที่มีความรู้ด้านเด็กปฐมวัยโดยตรง ทำให้ครูและผู้ดูแลเด็กไม่มีความเข้าใจเรื่องหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก ซึ่งมีผลต่อการฝึกเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาของเด็กวัยนี้ แม้ว่าครูที่สอนในระดับนี้จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 52.7 (สทศ., 2541) แต่ก็มักจะเปลี่ยนสาขาอื่น และมีความคิดแบบเก่าที่ว่า การเตรียมความพร้อมด้านสติปัญญาแก่เด็กคือ การสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น และนอกจากนี้ยังมีสาเหตุมาจากสภาพการจัดประสบการณ์ที่ครูมักจะเน้นการบรรยายมากกว่าให้เด็กได้คิดเอง มีเหตุผลและมีทักษะการแก้ปัญหา รวมทั้งการใช้สื่อประกอบการสอนของครูที่นับว่ามีความสำคัญอย่างมากต่อการเรียนรู้ของเด็กในวัยนี้ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการขาดแคลนงบประมาณสนับสนุนในด้านนี้ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกล

นอกจากนี้สัดส่วนของครูหรือผู้ดูแลเด็กต่อเด็กยังอยู่ในระดับที่สูงในบางพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ทุรกันดารห่างไกลความเจริญ ทำให้ครูหรือผู้ดูแลต้องรับภาระหนักทั้งในด้านการสอนและการผลิตสื่อ ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงาน รวมทั้งค่าตอบแทนต่ำทำให้ครูขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

จากการประเมินผลด้านคุณภาพการจัดบริการที่กล่าวข้างต้น ดูเหมือนว่าการขยายตัวของการจัดบริการให้แก่เด็กวัยนี้ เป็นการขยายตัวด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพโดยเฉพาะในชุมชนระดับตำบล และหมู่บ้านที่ห่างจากตัวจังหวัดใหญ่ๆ ออกไป ซึ่งมักจะมียงบประมาณจำกัด จ้างครูที่ไม่ค่อยมีคุณภาพและคุณภาพทำให้สถานที่จัดบริการแก่เด็ก มีสภาพเหมือนสถานเลี้ยงเด็ก ที่มีพ่อแม่ต้องทำงานนอกระบบมาฝากเลี้ยงไว้ ซึ่ง

โรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเหล่านี้ ทำได้แค่เพียงให้เด็กหัดอ่าน หัดท่องจำ มากกว่าที่จะเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมและกระตุ้นพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็ก

เมื่อพิจารณาจากสัดส่วนงบประมาณการศึกษา จำแนกตามระดับหรือประเภทการศึกษา ปีงบประมาณ 2541 พบว่า การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและประถมศึกษาได้รับงบประมาณการศึกษาในสัดส่วนที่สูงสุดคือ ร้อยละ 48.8 (รายงานเรื่อง “วิกฤตเศรษฐกิจกับการศึกษา : ทางออกเพื่อการพัฒนาประเทศ” อ้างถึงใน รายงานสภาวะการศึกษาไทยปี 2540, 2541 : 84) เนื่องจากจำนวนเด็กในวัยนี้มีมาก และการศึกษาระดับนี้นับเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานของประชาชน และโดยทั่วไปแล้วการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้จากการจัดสรรนี้ ค่าใช้จ่ายมากที่สุดของการจัดการศึกษาก็คือ งบประมาณเดือนครูอาจารย์และบุคลากรที่สนับสนุน แต่เทียบกับกลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วก็พบว่า เงินเดือนของครูไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าประเทศอื่นค่อนข้างมาก สะท้อนให้เห็นว่าประเทศไทยยังไม่มีระบบการพัฒนาครูที่ดีพอ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กในที่สุด

นงเยาว์ แซ่เพ็ญแข (2538 : 69) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า การพัฒนาเด็กจะไม่สามารถสำเร็จลงได้ด้วยตัวครูผู้สอนเพียงฝ่ายเดียว ความสำเร็จต้องเกิดจากผู้เกี่ยวข้อง 5 ฝ่าย คือ ครอบครัว รัฐ นักวิชาการ องค์กรชุมชน และภาคเอกชน ร่วมมือกันเพื่อนำศักยภาพของทุกฝ่ายมาผสมผสานกัน หากดูร่วมที่เป็นอุดมการณ์เพื่อเด็ก แล้ววางแผนดำเนินการร่วมกัน และเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง จึงจะทำให้งานสำเร็จ

จากความคิดดังกล่าว จะเห็นได้ว่า นอกจากหน่วยงานของรัฐและเอกชนแล้ว ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเด็ก ก็คือ ครอบครัวและชุมชน เพราะหากพ่อแม่ ผู้ปกครองขาดความร่วมมือ ไม่ส่งเด็กเข้ารับบริการตามสถานที่จัดบริการแล้ว เด็กย่อมไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนา และจากการวิจัยของ กุศล สุนทรธาดา (2540) พบว่า ศูนย์ดูแลเด็กเล็กทั้งในชนบทและในเมืองยังขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน และกรรมการพัฒนาเด็ก ทั้งนี้เนื่องมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งไม่ได้เกิดจากความต้องการอย่างแท้จริงของประชาชนในพื้นที่ ซึ่งแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว จำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องชี้แจงทำความเข้าใจถึงหลักและวิธดำเนินงานของศูนย์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ (ณัฐเสฐ โพรธีศรีทอง, 2537 ; กองสังคมสงเคราะห์ กทม., 2535 ; ทัดดาว ลออโรจน์วงศ์, 2532 อ้างถึงใน กุศล สุนทรธาดา, 2540)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ปกครองบางส่วนที่มีความต้องการให้เด็กได้รับความรู้ทางวิชาการ โดยไม่เข้าใจว่าเด็กในวัยนี้ควรได้รับการเตรียมความพร้อมและกระตุ้นพัฒนาการด้านต่างๆ ก่อนจะได้เรียนรู้ทางด้านวิชาการต่อไปในระดับประถมศึกษา ทำให้มีผู้ปกครองที่ไม่พอใจกับการให้บริการแบบเตรียมความพร้อมแก่เด็ก นำเด็กไปเข้าสถานบริการของเอกชนที่จำเป็นต้องปรับรูปแบบการสอนเป็นแบบวิชาการ ตามค่านิยมและความต้องการของผู้ปกครอง

จากการทบทวนสถานการณ์และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย (กุศล สุนทรธาดา, 2540) พบว่า สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทยที่ได้จากการศึกษาวิจัยที่มีอยู่ ทำให้ทราบเพียงว่า สถานเลี้ยงดูเด็กขาดประสิทธิภาพในการสอน เพราะมุ่งการอ่านเขียนมากกว่าการเตรียม

ความพร้อมของเด็ก การคัดเลือกครูที่ขาดคุณสมบัติที่เหมาะสม การขาดการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การขาดการควบคุมคุณภาพ การให้บริการที่ไม่ครอบคลุมกลุ่มเด็ก ตลอดจนการขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน ตลอดจนการขาดงานวิจัยที่จะสามารถอธิบายได้อย่างลึกซึ้งและเชื่อมโยงเป็นระบบ ให้เห็นว่าปัจจัยนำเข้า กระบวนการและผลผลิตของสถานเลี้ยงดูเด็กในปัจจุบันเป็นอย่างไร มีประสิทธิภาพหรือค้อยประสิทธิภาพ ดังนั้นการวิจัยระบบ กลไกและประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน จึงเป็นงานวิจัยที่จะให้คำตอบในการพัฒนาสถานเลี้ยงดูเด็กให้เหมาะสมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ทั่วไป

เพื่อศึกษา ระบบ กลไกและประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน

1.3 วัตถุประสงค์เฉพาะ

เพื่อศึกษาว่า

1. ระบบและกลไกในโรงเรียนอนุบาล/ศูนย์/สถานเลี้ยงดูเด็กดำเนินการอย่างไร เป็นระบบหรือไม่ และกลไกดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลหรือไม่
2. สถานศึกษาดังกล่าวของภาครัฐและเอกชน มีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการดำเนินงานต่างกันมากน้อยเพียงใด

1.4 คำจำกัดความ

เด็ก ในงานวิจัยนี้ หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 0-6 ปี ที่อยู่ในสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนทั่วประเทศ

สถานเลี้ยงดูเด็ก หมายถึง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ลงทะเบียนไว้กับกระทรวงศึกษาธิการ/กระทรวงสาธารณสุข/กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม/กระทรวงมหาดไทย/ทบวงมหาวิทยาลัย และกระทรวงกลาโหม เพื่อทำหน้าที่อบรมดูแลเด็กอายุ 0-6 ปี ไม่ว่าจะเป็นการจัดในรูปแบบใด ทั้งที่จัดเป็นโรงเรียนและไม่ได้จัดเป็นโรงเรียน ในที่นี้ได้แก่ โรงเรียนอนุบาล สถานเลี้ยงดูเด็ก และศูนย์พัฒนาเด็ก

ระบบ (System) หมายถึง เฉพาะระบบการบริหารจัดการในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่เชื่อมโยงระหว่าง ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลผลิต มีตัวชี้ 2 ตัว

กลไก (Mechanism) หมายถึง กลไกในการบริหารจัดการในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก เพื่อให้เกิดการดำเนินงานในทิศทางที่ทำให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อม มีตัวชี้ 14 ตัว

ประสิทธิผล (Effectiveness) หมายถึง การแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือทำให้เด็กเกิดความพร้อมทุกด้าน มีตัวชี้ 7 ตัว

ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง ค่าที่แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเตรียมความพร้อมทุกด้านอย่างสูงสุดให้กับเด็กภายใต้ความจำกัดด้าน คน เวลา แรงงาน เงิน ที่น้อยที่สุด มีตัวชี้ 2 ตัว คำนวณเป็น 100 บาทต่อหน่วยร้อยละของประสิทธิผล

1.5 ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มเฉพาะเด็กในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก
2. กลุ่มเฉพาะผู้บริหาร ผู้ปกครอง และครู ตลอดจนผู้ปฏิบัติงานในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก
3. กลุ่มเฉพาะเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของภาครัฐ และเอกชน
4. การคำนวณประสิทธิภาพ (Efficiency) จะไม่รวมสิ่งต่อไปนี้
 - (1) ไม่รวมค่าเสื่อมราคา (Depreciation) (2) ค่าชားหนี้ (3) ค่าดอกเบี้ย (4) ค่าภาษี
 - (5) รายจ่ายสำรอง (6) รายจ่ายทดแทน (7) ต้นทุน และ (8) ค่าเสียโอกาส
- (5) ในการคำนวณค่าประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก จะใช้สูตร

$$Ef = \frac{\text{ค่าเฉลี่ยร้อยละของประสิทธิผล}}{\text{ค่าใช้จ่าย / หัว / ปี}} \times 100$$

1.6 สมมุติฐานการวิจัย

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสรุปได้ว่า คุณภาพครู/ผู้ดูแลเด็กยังมีปัญหา ผู้บริหารมีเวลาและให้การสนับสนุนด้านอุปกรณ์น้อย นอกจากนี้ ยังมีการขยายปริมาณสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กออกไปยังภูมิภาคระดับตำบล ซึ่งทำให้เห็นความแตกต่างระหว่าง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลกับสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก และระหว่างรัฐกับเอกชน ทำให้เป็นแนวทางในการตั้งสมมุติฐานการวิจัยมีดังนี้ คือ

โรงเรียนอนุบาลน่าจะมี ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพมากกว่าของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก และโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็กของรัฐน่าจะมี ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพมากกว่าของเอกชน

1.7 ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย

หน่วยงานที่ดำเนินการในการดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี ไม่ว่าจะจัดในรูปแบบใด ทั้งที่จัดเป็นโรงเรียนและไม่ได้จัดเป็นโรงเรียน จะได้ภาพรวมของระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะปรับ พัฒนาการดูแลและจัดการศึกษาในระดับนี้ให้ประสานสอดคล้องและลดความซ้ำซ้อน โดยถือเด็กเป็นศูนย์กลางเพื่อประโยชน์สูงสุดในการพัฒนาเด็กทุกด้านต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐและเอกชนในปัจจุบัน ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวมเอกสารและงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดนำเสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

1. สถานเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.1 ความหมาย
 - 1.2 จุดมุ่งหมายของสถานเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.3 ประเภทของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็ก
 - 1.4 ความเป็นมาของสถานเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย
 - 1.5 รูปแบบการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัย
2. นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
4. ปัญหาเกี่ยวกับการดำเนินการดูแลและจัดการศึกษาเพื่อเด็กวัย 0-6 ปี
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 สถานเลี้ยงดูเด็ก

ความต้องการสถานเลี้ยงดูเด็ก มีสูงขึ้นเนื่องจากทั้งพ่อ-แม่ต้องไปทำงาน รูปแบบของครอบครัวที่เปลี่ยนไป และการเปลี่ยนแปลงไปของรูปแบบการเลี้ยงดูเด็ก โดยเฉพาะความต้องการการดูแลเด็กวัยทารกมีมากขึ้น แต่การรองรับในจุดนี้ยังมีไม่เพียงพอ ที่มีอยู่ก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง ซึ่งต่างจากโปรแกรมสำหรับเด็กวัย 3-5 ปี ที่จะให้ทั้งจัดดูแลครึ่งวันและเต็มวัน เพื่อรองรับผู้ปกครองของเด็กที่ต้องทำงานทั้งวัน

1. ความหมายของคำว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก (Child Care)

Morrison (1998 : 428) กล่าวถึงคำว่าสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นคำที่ใช้เปลี่ยนกันไปมากับคำอื่น เช่น การบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Daycare) การรับจ้างดูแลเด็ก (Baby-Sitting) และการศึกษาปฐมวัย (Early Childhood Education) แต่ความหมายที่น่าจะเหมาะสมที่สุดสำหรับสถานเลี้ยงดูเด็ก (Child Care) น่าจะเป็นสถานเลี้ยงดูเด็กกลางวัน (Daycare) เพราะเด็กเป็นจุดศูนย์กลางในการจัดโปรแกรมต่างๆ เพื่อเด็ก

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าสถานเลี้ยงดูเด็กเป็นการให้บริการดูแลเด็กและครอบครัว โดยการที่ดูแลเด็กเช่นเดียวกับการที่เด็กได้รับการดูแลจากครอบครัว การดูแลเด็กด้วยการที่ครอบครัวได้มอบหมายความรับผิดชอบในการดูแลเด็กให้แก่ผู้ดูแลเด็ก ในการดูแลและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่เด็กในขณะที่ไม่ได้อยู่กับผู้ปกครอง

2. จุดมุ่งหมายของสถานเลี้ยงดูเด็กและศูนย์เด็ก

อุดมลักษณ์ กุลพิจิตร (2537 : 67) กล่าวถึงความมุ่งหวังของการให้การเลี้ยงดูเด็ก 3 ด้าน ดังนี้

1. สำหรับเด็ก เป็นการให้การเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็กในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยผู้เลี้ยงดูเด็กที่ผ่านการฝึกอบรม มีประสบการณ์ในการเลี้ยงดู และให้การศึกษสำหรับเด็ก ซึ่งจะส่งผลให้เด็กสามารถพัฒนาไปได้อย่างเต็มที่ตามศักยภาพ ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญา
2. สำหรับผู้ปกครอง เป็นการให้การเลี้ยงดูและส่งเสริมการเรียนรู้แก่เด็ก ในสภาพแวดล้อมที่ตอบสนองความต้องการของทั้งเด็กและผู้ปกครองด้วยวิธีการเลี้ยงดู การรู้จักเลือกใช้สื่อ อุปกรณ์ โดยผู้เลี้ยงดูเด็กที่มีความสามารถในการเลี้ยงดูเด็กได้อย่างมีคุณภาพ และให้คำแนะนำแก่ผู้ปกครองได้ในเรื่องการเลี้ยงดูเด็ก
3. สำหรับครู ผู้ดูแลเด็กและพี่เลี้ยงเด็ก เป็นการจัดให้มีสภาพแวดล้อมของการทำงาน ซึ่งกำหนดความต้องการของเด็กวัยทารกและเด็กวัยเตาะแตะ ให้ผู้เลี้ยงดูเด็กสามารถสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องกับการให้การเลี้ยงดูเด็กทุกคน สามารถตอบสนองความต้องการของเด็กและครอบครัว

3. ประเภทของโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็ก

Morrison (1998 : 428-462) ได้กล่าวถึงสถานเลี้ยงดูเด็กมีการจัดบริการอยู่ทั่วไป โดยบุคคลและหน่วยงานซึ่งจัดรูปแบบการดูแลและให้บริการที่แตกต่างกันออกไป โปรแกรมอาจจะปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยมีศูนย์หรือบ้านเปิดรับเด็กในช่วงเวลาใดก็ได้ บางแห่งมีการจัดบริการทั้งวันเริ่มจาก 6.30 น.-18.00 น. เพื่อให้ความสะดวกแก่ผู้ปกครองที่ทำงาน โปรแกรมครึ่งวัน จาก 8.30 น. หรือ 9.00 น. ถึง 13.00 น. หรือ 14.00 น. แต่หลายแห่งก็เริ่มเป็นโปรแกรมเต็มวัน ผู้ปกครองที่ทำงานจะจัดเสริมจากการนำลูกไปฝากไว้กับโปรแกรมครึ่งวัน โดยไปอยู่ต่อกับสถานเลี้ยงดูเด็กรูปแบบอื่นหรือจ้างคนเข้ามาดูแล โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กมี 12 ประเภท ดังนี้

(1) โปรแกรมการให้บริการเต็มรูปแบบสำหรับเด็กและครอบครัว

โปรแกรมแบบครอบครัวเป็นศูนย์กลางจัดให้บริการมากกว่าการเลี้ยงดูเด็ก เนื่องจากได้ช่วยผู้ปกครองให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่พบประจำวัน และช่วยเสริมทักษะในการเป็นผู้ปกครอง รวมทั้งช่วยเหลือแนะนำในประเด็นนี้ โปรแกรมเด็กและครอบครัวจะได้รับการเชื่อมโยงกับหน่วยอื่น เช่น คลินิกสุขภาพ เพื่อที่ว่าจะได้สนองความต้องการของผู้ปกครอง และครอบครัว

(2) การเลี้ยงดูเด็กโดยครอบครัวและญาติพี่น้อง

การดูแลเด็กที่จัดกันโดยทั่วไป ผู้ปกครองจะจัดออกมาหลายแนวทาง พ่อแม่บางคนทำงานกันคนละช่วงเวลา ก็จะสลับกันในการดูแลเด็ก ครอบครัวแบบนี้ก็ไม่จำเป็นต้องใช้บริการการดูแลเด็กนอกบ้าน ในบางกรณี เด็กก็จะได้รับการดูแลโดย ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า น้า อา หรือญาติคนอื่น การจัดแบบนี้ผู้ปกครองจะพอใจเพราะคนที่ช่วยดูแลเด็กจะเป็นกลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตและค่านิยมคล้ายคลึงกัน ค่าใช้จ่ายน้อย และอาจจะมีผลตอบแทนด้วยวิธีการอื่นมากกว่าการจ่ายเงิน เช่น มีห้องในบ้านให้น้ำ อา อาศัยอยู่ด้วยฟรี แต่ขอให้ช่วยดูแลลูกวัย 2 ขวบ วิธีการนี้ช่วยให้เด็กยังคงอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่คุ้นเคยกับคนที่รู้จัก การดูแลเด็กโดยสมาชิกของครอบครัว ช่วยให้เด็กมีความต่อเนื่องและเกิดความรู้สึกที่ปลอดภัยและมั่นคง

(3) การบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว

ถ้าการเลี้ยงดูเด็กจัดที่บ้านของเด็กเอง หรือสภาพของบ้าน ก็จะเรียกว่าการบริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว การจัดแบบนี้ผู้ดูแลเด็กจะจัดการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กกลุ่มเล็กๆ ภายในบ้านของตนเอง การให้บริการดูแลเด็กในรูปแบบนี้จะมี 3 แบบ ด้วยกัน จัดในบ้านและไม่ได้มีการขออนุญาตจัดตั้ง และไม่ได้มีการดูแลจากรัฐหรือหน่วยใดในท้องถิ่น จัดในบ้านและได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโดยหน่วยงาน และจัดในบ้านโดยได้รับอนุญาตให้จัดตั้ง และเกี่ยวกับหน่วยงานตามสายการบริหารงาน ปฏิบัติได้ตามมาตรฐานของรัฐและหน่วยงานที่ประเมินมาตรฐาน จะได้รับความช่วยเหลือ การฝึกอบรมและการดูแลอย่างต่อเนื่อง

(4) การเลี้ยงดูเด็กจากคนต่างช่วงอายุ

การเลี้ยงดูเด็กระหว่างกลุ่มคนต่างช่วงอายุ มี 2 แบบ คือ

แบบที่หนึ่ง เป็นการนำเด็กและผู้สูงอายุมารวมกันในสถานดูแลเด็กและผู้ใหญ่ ผู้สูงอายุจะมีความสุขเพลิดเพลินและรู้สึกว่ามีความสามารถจากการได้ช่วยดูแลและปฏิสัมพันธ์กับเด็ก และเด็กก็จะได้รับความสนใจและความรักจากผู้สูงอายุที่ดูแล ยุคปัจจุบันนี้บางครั้งความเป็นอยู่ทำให้เด็กอยู่ห่างไกลจาก ปู่ ย่า ตา ยาย ทำให้ไม่ได้รับการดูแลจากคนกลุ่มนี้ วิธีการนี้จะช่วยนำคนสองวัยมาสัมพันธ์กัน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่จะได้รับการดูแลและความสนใจในสิ่งแวดล้อมที่ให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน

แบบที่สอง จะใช้ผู้สูงอายุ ปกติจะเป็นผู้ที่เกษียณแล้ว ว่าจ้างหรืออาสาเข้ามาช่วยดูแลเด็ก ผู้สูงอายุเหล่านี้มีคุณค่า มีทักษะและความรู้มากมายที่จะมอบให้แก่เด็กและโปรแกรมที่จัดขึ้น

(5) ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก

มีการจัดเป็นรูปแบบเฉพาะเป็นศูนย์ในโบสถ์ YMCAs และ YWCAs และสถานที่อื่นๆ แต่ละแห่งก็มีชื่อเฉพาะของโปรแกรม ซึ่งในรัฐฟลอริดา ให้คำจำกัดความไว้ว่า “เป็นการดูแลเด็กเป็นกลุ่ม 6 คนขึ้นไป อาจจะแยกกลุ่มตามอายุและความต้องการพิเศษ มีการจัดประสบการณ์และการเรียนรู้ให้เมื่อมีการคละอายุ ศูนย์ดูแลเด็กกลางวันเป็นกลุ่ม อาจจะรับเด็กอายุต่ำกว่า 2 ปีได้ ในกรณีที่มีข้อกำหนดพิเศษ สำหรับความต้องการของเด็กที่จะได้รับการดูแลจากบุคคลใดบุคคลหนึ่งอย่างสม่ำเสมอเพียงบุคคลเดียว มากกว่าการดูแลจากบุคคลหลายคนเปลี่ยนไปมา เพื่อเป็นการให้เด็กทารกได้พัฒนาความสัมพันธ์ที่มั่นคง และอบอุ่นจากตัวแทนของแม่เท่าเทียมกับความสัมพันธ์ที่แม่ให้การดูแลแก่เด็กทารก”

ในรัฐเท็กซัสได้กำหนดว่า ศูนย์เลี้ยงดูเด็กกลางวันเป็นสถานดูแลเด็กที่จัดการดูแลเด็กน้อยกว่า 24 ชั่วโมงต่อวัน และดูแลเด็กมากกว่า 12 คน ที่มีอายุต่ำกว่า 14 ปี

ศูนย์ต่างๆ จะดูแลเด็กโดยให้บริการอย่างเต็มที่ หลายศูนย์จะมีทั้งโปรแกรมการรับจ้างดูแลเด็ก คุณภาพของการให้บริการก็ขึ้นอยู่กับใครเป็นผู้ดำเนินการ และมีความแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ทำให้ยากในการให้คำจำกัดความ

(6) โปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กสนับสนุนโดยนายจ้าง

นายจ้างสามารถจัดให้บริการเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กได้หลายวิธีการ เช่น

- (1) บริการในการเป็นแหล่งวิทยาการ โดยการให้บริการข้อมูล ให้คำแนะนำแก่พ่อแม่ในการเลือกสถานดูแลเด็กที่มีคุณภาพ และส่งต่อไปยังหน่วยดูแลในท้องถิ่น
- (2) จัดบริการเลี้ยงดูเด็กในบริเวณสถานที่ทำงานหรือสถานที่ใกล้เคียงกับที่ทำงานสำหรับลูกจ้าง เช่น จัดหาสถานที่ว่าง เครื่องมือ เครื่องใช้ วัสดุ อุปกรณ์ คนมาทำงานเลี้ยงดูเด็ก บางหน่วยงานอาจจะติดต่อกับหน่วยงานภายนอกให้มาจัดบริการดูแลเด็กให้ บางแห่งก็อาจจะติดต่อกับการบริการเลี้ยงดูเด็กกลางวันในครอบครัวของสถานที่ โดยอาจจะช่วยในเรื่องวัสดุจำเป็นต่างๆ ให้ช่วยในการดูแลเด็ก
- (3) การช่วยเหลือโดยตรง ด้วยการให้เงินช่วยเหลือค่าเลี้ยงดูบุตร
- (4) หน่วยงานให้ใบรับรองแก่ลูกจ้างที่จะนำไปใช้บริการที่ศูนย์เลี้ยงดูเด็กได้
- (5) หน่วยงานซื้อที่ที่สถานเลี้ยงดูเด็ก ให้ลูกจ้างเข้าไปเรียนได้ฟรี หรือจ่ายเพียงครั้งเดียว
- (6) หน่วยงาน 2-3 แห่ง ช่วยกันในเรื่องค่าใช้จ่ายเพื่อจัดการให้บริการที่หน่วยงาน หรือใกล้ที่ทำงาน

- (7) ร่วมมือกับศูนย์เลี้ยงดูเด็กที่ถูกจ้างส่วนใหญ่ นำลูกไปเข้ารับบริการ เพื่อการขอลดหย่อนค่าใช้จ่าย หรือขอมีโอกาสเข้าไปใช้บริการได้ก่อนในกรณีที่มีการจองเข้าไปใช้บริการ

(7) สถานเลี้ยงดูเด็กที่เป็นนิติบุคคล

สถานเลี้ยงดูเด็กบางแห่งดำเนินการโดย บริษัท หน่วยธุรกิจต่างๆ หรือบุคคล โดยมุ่งหวังที่จะหาผลกำไร บางแห่งจะมีการดูแลเด็ก มีระดับอนุบาลและประถมศึกษา

(8) สถานสงเคราะห์เด็ก

เด็กที่เข้าไปอยู่ในสถานสงเคราะห์เด็ก เนื่องจากพ่อแม่ไม่สามารถให้การดูแลแก่เด็กได้หรือจะไม่ดูแลเด็ก หรือเพราะว่าเด็กถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกทอดทิ้ง

(9) ผู้รับจ้างดูแลเด็ก

การเลือกผู้มาดูแลเด็กในรูปแบบนี้ ผู้ปกครอง พ่อแม่เด็กจะต้องแสวงหาคนที่มีความเหมาะสมเป็นผู้เลี้ยงดูเด็กของตน

(10) สถานรับฝากเลี้ยงเด็ก

พ่อแม่บางคนทำงานเพียงบางส่วนของเวลาหรือมีตารางเวลาที่ยืดหยุ่นก็จะต้องใช้บริการสถานที่อยู่ดูแลเด็กเป็นเพียงบางช่วงของเวลา ก็ได้มีการจัดสถานรับฝากเลี้ยงเด็กเพื่อสนองความต้องการนี้เช่นกัน เช่น การบริการรับฝากเลี้ยงเด็กบริเวณห้างสรรพสินค้า หรือตามบ้านรับดูแลให้เป็นครั้งคราว การบริการเช่นนี้ถือว่าให้ความสะดวกแต่คุณภาพของการดูแลเด็กมักจะต่ำ และสร้างความเครียดให้แก่เด็กในการที่จะต้องอยู่กับคนแปลกหน้า

(11) สถานเลี้ยงดูเด็กของทหาร

ทางกองทัพต่างๆ ทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ รวมถึงหน่วยงานส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง จะมีการจัดโปรแกรมพัฒนาเด็กขึ้นมา เพื่อดูแลเด็กทั้งเป็นชั่วโมง ครึ่งวัน เต็มวัน ก่อนและหลังเวลาเรียน ตอนเย็นและวันหยุดสุดสัปดาห์ การให้บริการมีขนาดตั้งแต่รับเด็กได้ 29 คน ถึง 450 คน และได้เงินสนับสนุนจากกองทัพในเรื่องของสถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวก วัสดุอุปกรณ์ ค่าเล่าเรียนก็จะเป็นค่าจ้างคนทำงาน

(12) สถานเลี้ยงดูเด็กสำหรับเด็กที่ต้องการการรักษาพยาบาล

ได้มีโปรแกรมการเลี้ยงดูเด็กที่ป่วย ทั้งด้วยวิธีการเข้าไปช่วยเหลือที่บ้านของเด็กป่วย หรือการช่วยเหลือเด็กป่วยที่โรงพยาบาล หรือมีเป็นส่วนหนึ่งของศูนย์ดูแลเด็กปกติ แต่มีห้องแยกออกไปต่างหาก หรือมีสถานที่อำนวยความสะดวกเป็นพิเศษ มีการออกแบบ ก่อสร้างและมีบุคลากรเข้าไปทำงาน เพื่อให้การดูแลเด็กตามความต้องการของเด็กที่เจ็บป่วย หรือเป็นการบริการดูแลเด็กโดยครอบครัว ผู้ที่ทำงานกับเด็กกลุ่มนี้ก็ควรจะได้รับการฝึกอบรมเป็นพิเศษ เพื่อดูแลเด็กที่มีการเจ็บป่วย และรู้จักในการที่จะจัด

โอกาสในการเรียนรู้ให้แก่เด็กตามข้อจำกัดของการเจ็บป่วยชนิดนั้นๆ ตลอดจนรู้จักการควบคุมการเผยแพร่กระจายของเชื้อโรค

4. ความเป็นมาของสถานเลี้ยงเด็กในประเทศไทย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช (2539 : 116-134) ได้สรุปสาระเกี่ยวกับประวัติการปฐมวัยศึกษาในประเทศไทย มีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องดังนี้

1 ก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ทรงทำหน้าทีในการให้การศึกษาอบรมสั่งสอนแก่เด็กดั้งเดิม แต่งานปฐมวัยศึกษาก็ได้พัฒนาขึ้นโดยการที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ ได้จัดตั้งโรงเรียนราชกุมาร ในปี ร.ศ. 111 (พ.ศ. 2435) และโรงเรียนราชกุมารี ใน ร.ศ. 112 (พ.ศ. 2436) ขึ้นสำหรับเป็นสถานศึกษาของสมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอ ที่ยังทรงพระเยาว์และมีแนวความคิดในการจัดที่มุงส่งเสริมให้มีการสร้างแรงจูงใจแก่เด็ก ให้ใช้วิธีการสอนที่ทำให้เด็กเรียนรู้ด้วยความสนุกสนานดังพระราชดำรัสตอนหนึ่งในพิธีเปิดโรงเรียนว่า

“เมื่อได้มาเห็นการเล่าเรียนของลูกที่จัดขึ้นใหม่ในเวลานี้ ทำให้มีใจฟูขึ้นด้วยความยินดีพาให้นึกถึงเมื่อครั้งที่พ่อเล่าเรียนอยู่ แต่ตอนนั้นรู้สึกท้อแท้กับเด็ยวี่มาก การเล่าเรียนครั้งนั้นเป็นการยากลำบากเรียนเหมือนอย่างอาจารย์บอกหนังสือพระ และไม่มีใครมีเครื่องจูงใจให้เร้าแรงในการเล่าเรียนเหมือนเด็ยวี่นี้...”

สำหรับวิชาที่เรียนและวิธีการสอน นอกจากจะส่งเสริมให้เด็กอยากเรียนรู้แล้ว ยังใช้วิธีสอนแบบเรียนปนเล่น และสนับสนุนเด็กให้ลงมือทำกิจกรรมด้วยตนเอง ดังตอนหนึ่งในจดหมายของเจ้าพระยาภาสกรวงศ์

ลักษณะการศึกษาสำหรับราชกุมารที่ทรงพระเยาว์นั้น ต้องเอาสรีรฝึกหัดแนะนำโดยทางเครื่องเล่นชักจูงความเข้าใจให้ง่ายขึ้น และฝึกหัดกำลังกายมากกว่าที่จะฝึกหัดกำลังปัญญาในชั้นแรกเด็กจึงไม่ค่อยระอาในการฝึกหัดเหมือนดังเรียนแต่หนังสืออย่างเดียว และฝึกหัดกิริยาการประพฤติให้ได้ระเบียบเรียบร้อยให้เป็นไปตามลำดับอายุ....

การจัดชั้นเรียน การจัดชั้นเรียนกำหนดได้ 3 ชั้นคือ ชั้นที่ 1 นับเป็นชั้นต้น ชั้นที่ 2 และชั้นที่ 3 สูงขึ้นเป็นลำดับ ชั้นที่ 1 เทียบได้กับชั้นมูล คำาเรียนที่ใช้ในชั้นแรกหรือชั้นที่ 1 ใช้แบบเรียนเร็วเล่ม 1 เล่ม 2 และเล่ม 3 ตามลำดับ วิชาที่เรียนมีทั้ง อ่าน เขียน และเลข ส่วนเวลาเรียนกำหนดไว้ 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เรียนตั้งแต่ 4 โมงเช้าจนถึงเที่ยง ตอนที่ 2 เรียนตั้งแต่บ่ายโมงถึงบ่าย 2 โมงครึ่ง ตอนที่ 3 เรียนตั้งแต่บ่าย 3 โมงถึงบ่าย 4 โมง

การปฐมวัยศึกษาของไทย ได้พัฒนาต่อมาในรูปของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนเด็กในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ โดยพระอัครชายาเธอพระองค์เจ้าสายสวลีภิรมย์ กรมขุนสุนทราสินีนารถ ในรัชกาลที่ 5 เป็นผู้ดำริก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2433 การอบรมเลี้ยงดูเด็กของโรงเรียนเด็กของพระอัครชายาเธอในระยะแรกก็มุ่งสนองตอบความต้องการพื้นฐานของเด็กเป็นสำคัญ ในเรื่องอาหารการพักผ่อนและ

สุขภาพ แล้วจึงฝึกอบรมมารยาทและเรียนหนังสือเมื่อเด็กค่อยเจริญเติบโตขึ้น ในด้านการสอนก็มีครูอาจารย์มาอบรมสั่งสอนครบถ้วน การให้การศึกษาเป็นการจูงใจเด็กให้เกิดอยากเรียนรู้ด้วยการสอนเกี่ยวกับการเล่น การร้องรำทำเพลง มีของเล่น มีตุ๊กตาให้เด็กได้เล่นและส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กเป็นอย่างดี

การศึกษาปฐมวัยสมัยมีระบบโรงเรียนเริ่มนับตั้งแต่มีโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2441 เป็นต้นมา ซึ่งโครงการศึกษานับนี้ได้กล่าวถึง “โรงเรียนมูลศึกษา” อันเป็นการศึกษาเบื้องต้น หรือเบื้องต้น ซึ่งเทียบได้กับการปฐมวัยศึกษา โรงเรียนมูลศึกษาแบ่งออกเป็น

1. โรงเรียนบูรพาบท โรงเรียนบูรพาบทมูลศึกษาอาจจัดเป็นโรงเรียนต่างหาก หรือเป็นสาขาของโรงเรียนประถมก็ได้ รับเด็กอายุภายใน 7 ปี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกเด็กให้มีความรู้ในขั้นสูงเพื่อเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาต่อไป
2. โรงเรียน ก. ข น โม
3. โรงเรียน กินเคอคาเตน

สำหรับโรงเรียน ก. ข น โม และกินเคอคาเตนนัน รับผู้เข้าเรียนไม่จำกัดอายุ และให้เรียนเขียน อ่าน คิดคำนวณ ตามวิธีเรียนอย่างเก่า ส่วนสถานที่เรียนก็จัดให้เรียนตามวัดบ้าง ตามบ้านบ้าง

อนึ่ง การจัดชั้นมูลศึกษาในเวลานั้น นิยมฝากไว้ในโรงเรียนประถมศึกษาและเป็นการจัดเพื่อเตรียมเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา จึงจัดกันเองไม่มีหลักสูตร ไม่มีระเบียบการสอน

ในปี พ.ศ. 2445 ได้มีการเปลี่ยนแปลงโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2441 ขึ้น ทั้งนี้เพราะได้รับอิทธิพลจากการศึกษาของประเทศญี่ปุ่น โดยเจ้าพระยาธรรมศักดิ์มนตรี (สนั่น เทพหัสดิน ณ อยุธยา) พระยานุกิจวิธูร (สันทนต์ เทพหัสดิน ณ อยุธยา) และพระยาชีวะบรรณาคม ได้กลับจากการดูงานการศึกษาในประเทศญี่ปุ่น และได้้นำเอาแผนการศึกษาของญี่ปุ่นมาดัดแปลงใช้ให้เหมาะสมกับประเทศไทย

ตามโครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2445 ที่เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษาได้แก่ การกำหนดให้มีชั้นการศึกษาเบื้องต้นขึ้นเรียกว่า **ประโยคมูลศึกษา** เพื่อสอนเด็กให้มีความรู้พื้นฐานเพื่อเรียนต่อในชั้นประถมศึกษา การกำหนดให้มีการสอบไล่ประโยคมูลศึกษา และกำหนดวิชาเรียนให้อ่านเขียนและเรียนเลข เป็นต้น

โครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2450 ได้กำหนดให้โรงเรียนประถมที่ไม่มีแผนกมูลศึกษาให้จัดชั้นเตรียมอีก 1 ชั้นก็ได้

ปี พ.ศ. 2452 ได้ประกาศใช้หลักสูตรมูลศึกษาและกล่าวถึงเวลาเรียนซึ่งกำหนดไว้ 2-3 ปี และอายุเด็กที่เข้าเรียนตั้งแต่ 7-9 ปี วิชาที่บังคับให้เรียนได้แก่ ภาษาไทย จรรยา วิชาเลือกได้แก่ ศิลปะ ซึ่งรวมวาดเขียน ขับร้อง และการบริหาร เป็นต้น

โครงการศึกษาชาติ พ.ศ. 2456 และ พ.ศ. 2464 มิได้ระบุเรื่องการจัดชั้นมูลไว้ แต่ได้มีการจัดชั้นเรียนที่เรียกว่า **เตรียมประถมสำหรับเตรียมเด็กเพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1**

การปฐมวัยศึกษาได้พัฒนาเรื่อยมาจัดในรูปของชั้นมูลหรือโรงเรียนมูลศึกษาหรือชั้นเตรียมประถมศึกษา ต่อมาการปฐมวัยศึกษาในสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ก็ได้พัฒนาขึ้นมาในรูปของอนุบาล (Kindergarten) ตามแนวความคิดของเฟรเบลและมอนเตสซอรี ซึ่งได้นำเข้ามาในประเทศไทยตั้งแต่ปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ดังปรากฏหลักการเกี่ยวกับการสอนเด็กในหนังสือ “นราภุโรราช” เมื่อ ร.ศ. 129 (พ.ศ. 2453) โดยผู้เขียนใช้นามปากกาว่า “ประเสริฐอักษร” ได้กล่าวถึงการสอนเด็กอายุระหว่าง 1-7 ขวบ ดังนี้

- ทารกประจวบขวบครึ่งจึงพอสอน เปรียบเหมือนป้อนข้าวกล้วยช่วยถนอม ทำของเล่นเป็นท่อนๆ อักษรพร้อม ทาสีสันหวานล่อมช่อมให้จำ จงหาเหตุให้สังเกตประเภทของเรียกไรต้องมีให้ยากถลากล้า ล้อให้ชี้สีแสงว่าแดงดำ เล่นลูกประคำคาลูกปัทม์หัดประเมิน
- สองขวบแล้วแคล่วคล่องต้องหาเลข ให้รู้เหตุผลแท้แต่เผินเผิน เช่นรู้ชั้นป้อนข้าวเรากินเพลิน ไฟร้อนเกินจับได้อย่างใกล้กราย หักนับหนึ่งสองสามตามสะดวก หักลบบวกเทียบเคียงเพียงง่าย ๆ ชวนให้คิดลูกปัทม์สือธิบาย ทั้งลงทนายอักษรสะกดกระดกไป
- ได้สามขวบรู้จักควมพยัญชนะ กับสระเชี่ยวชาญพออ่านได้ ร้อยลูกปัทม์หัดเขียนเพียรตามใจ รู้จักใช้สิ่งของที่ต้องการ ให้รู้จักกลัวชั่วช้าข่มขืนหรือทุบตีเมวหมาน่าสงสารของของเขาย่าเข้าปองเป็นพ้องการ เลิกคิดอ่านพูดเท็จเจ็ดอาญา ให้เอื้อเพื่อเผื่อแผ่แก่ใครๆ มีอะไรให้ปันหัดหันหา ห้ามส่อเสียดเกียจกันฉันทา ยั่วปรารณานิยมอย่างทางที่ดี
- สี่ขวบถ้วนควรอ่านหนังสือออก ให้หัดลอกเขียนหนังสือหรือภาพสี ล้อทำงานอย่าให้คร้านเบื่องานดี เล่นเครื่องเล่นเห็นวิธีในทางเรียน
- ถึงห้าขวบรวรดหัดให้คล่อง พอจัดห้องจัดให้คล้ายเสมียน แขนงรูปหุ่นนำดูความเพียร ตั้งโต๊ะเขียนหนังสือไว้ให้นิยม ทั้งกระดาษดินสอมีสีต่างๆ จะได้ร่างจะได้เขียนเรียนขรม ผู้สมุคชุนิทานอ่านตะบม รูปภาพสมฝีมือเด็กเล็กกลลกลาย ให้ปลื้มปลุกสนุกสนานการศึกษา จูงสมัครรักวิชาอย่าเสียหลาย ถึงเล่นชนผละเล่นเป็นอุบาย รู้แบบคายแต่ข้างหนูคุณวิชา
- หกเจ็ดขวบจวบสมัยไปโรงเรียน ต้องฝึกเพียรประหัดตัวกลัวโทษา เข้าหลักสอนตอนคำตามคำรา ทารกอายุควรเหมือนพรวนดิน แลโรยปุ๋ยคูนร่วนสวางนถูก ถึงจะปลูกพืชเพาะก็เหมาะสม คงออกงามตามเฉลยเชษวารินทร์ ชุมธรณินทร์โอชารสสดคงงาม ถึงจะปลูกพืชเพาะก็เหมาะสมก็พิพูนภิญโญโคธร่วม เช่น เด็กหัดกระหายวิชาพยายาม ต้องมีความรู้กล้าปรีชาชาญ

จากหลักฐานแสดงให้เห็นว่า ความคิดเรื่องการอนุบาลศึกษาเริ่มเข้ามาสู่ประเทศไทย ตั้งแต่สมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ เนื่องจากพระองค์ได้เคยเสด็จประพาสทวีปยุโรป และโปรดเกล้าให้ผู้มีหน้าที่จัดการศึกษาไปศึกษาและดูงานต่างประเทศ และนอกจากนี้ในรัชสมัยของพระองค์ได้มีสัมพันธไมตรีกับต่างประเทศ และพวกมิชชันนารีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่งในการศึกษาของไทย

การจัดการปฐมวัยศึกษาในรูปของอนุบาล ตามแนวคิดของเฟรเดอริคและมอนเตสซอรี ได้เข้าสู่ประเทศไทยและเริ่มจัดดำเนินงานโดยโรงเรียนราษฎร์เป็นส่วนใหญ่ โรงเรียนราษฎร์ที่ได้เปิดแผนกอนุบาลขึ้นก็ได้แก่ โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย โรงเรียนราชินี และโรงเรียนมารีแคร์เดอี

โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย หรือโรงเรียนวังหลัง ได้จัดตั้งขึ้นโดยศาสนทูตอเมริกันที่เข้ามาเผยแพร่วิสัยทัศน์ศาสนาในเมืองไทย ครั้งแรกได้จัดการศึกษาสำหรับเด็กชายและขยายต่อมาถึงการศึกษาสำหรับเด็กหญิง หลายปีต่อมาโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยจึงได้จัดตั้งแผนกอนุบาลขึ้นใน พ.ศ. 2454 นับเป็นโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกที่เปิดขึ้นและดำเนินการโดย นางสาวโกลด์ (Miss Edna Sana Cold) จัดการสอนตามแนวของเฟรเดอริค โรงเรียนอนุบาลแห่งนี้มีครูไทยที่สำเร็จการอนุบาลศึกษาเป็นคนแรกจากประเทศสหรัฐอเมริกา และได้้นำความรู้และแนวคิดมาปรับปรุงการจัดการปฐมวัยศึกษาให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ยิ่งขึ้น ทั้งในด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และการเรียนการสอน นับได้ว่าโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นอนุบาลศึกษาโดยครูสตรีไทยคนแรกที่สำเร็จการศึกษามาโดยตรง

เกณฑ์การรับและอบรมเด็ก แม้ว่าโรงเรียนวัฒนาวิทยาลัยจะเป็นโรงเรียนสตรี แต่ก็รับเด็กชายหญิงที่มีอายุ 3-6 ขวบมาฝึกหัด อบรมในเรื่องต่างๆ เช่น มารยาทในการรับประทานอาหาร การอบรมและสร้างสุขนิสัยแก่เด็ก เป็นต้น ส่วนวิธีสอนก็ฝึกตามแบบของเฟรเดอริคที่เรียกว่า *เรียนปนเล่น* มีการนำเอาวิชา ศิลป การร้องรำ เพลง คนตรี และมีฝึกความพร้อมทางด้านสายตาและกล้ามเนื้อให้ประสานสัมพันธ์กันดังที่ *ม.ร.ว. คึกฤทธิ์ ปราโมช* ได้เล่าว่า

....ไปถึงเห็นหม่อมมีหนังสือพิมพ์ฝรั่งเก่าๆ อยู่หอบหนึ่ง ในนั้นมีรูปเยอะ หม่อมเอาน้ำสั้วที่ใส่น้ำดื่ม พร้อมกับสมุดเปล่าอีกเล่มหนึ่ง กรรไกรคู่หนึ่ง ขวดแบ่งเปียกอีกขวดหนึ่ง แล้วก็บอกให้ผมตัดรูปที่ผมชอบใจปิดสมุด แล้วหม่อมก็ทิ้งผมไว้คนเดียว ผมก็นั่งตัดรูปไป ปิดไป ตัดขาดๆ วันๆ คิดดีบ้าง คิดเลอะเทอะบ้าง คิดถึงบ้านขึ้นมาหุ่ยร้องไห้เสียหน่วยพอเป็นกำลังใจ แล้วก็ตัดรูป ปิดรูปอีก.....

โรงเรียนราชินี นับเป็นโรงเรียนแห่งที่ 2 ที่เปิดแผนกอนุบาลขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2466 และเป็นอนุบาลแห่งแรกที่ดำเนินการโดยคนไทย คือ ม.จ.หญิง พิจิตร จิราภา เทวกุล ซึ่งเป็นศิษย์ของ มิสโกลด์ รับเด็กอายุ 3-5 ขวบ และทำการสอนตามแนวของมอนเตสซอรีและเฟรเดอริคตามที่ได้ศึกษามาจากประเทศญี่ปุ่นมุ่งสอนให้เด็กช่วยตัวเอง เช่น ล้างหน้า แปรงฟัน ใส่-ถอดกระดุมเสื้อ เอาใจใส่ดูแลเรื่องอาหาร การพักผ่อน การออกกำลังกาย ฝึกการฟ้อน รำ และศิลปะแบบไทย โรงเรียนอนุบาลราชินี แผนกอนุบาลมีชื่อเสียงมากเกี่ยวกับการฟ้อนรำ และการละคร นำออกแสดงให้ชาวต่างประเทศชมและได้รับคำชมเชยเสมอ

โรงเรียนราชินีก็เช่นเดียวกับโรงเรียนวังหลังหรือวัดนาวิทยาลย์ ถือเป็นโรงเรียนสำหรับสตรี แต่สำหรับแผนกอนุบาลรับทั้งเด็กชายและหญิงเพื่อรับการอบรมดังได้กล่าวแล้ว

โรงเรียนมาร์แตร์เดอี ได้เปิดรับนักเรียนอนุบาลในปี พ.ศ. 2470 นับเป็นโรงเรียนแห่งที่ 3 ที่เปิดแผนกอนุบาล รับนักเรียนชาย-หญิง โดยใช้แนวการสอนตามแบบอย่างของประเทศอังกฤษ ซึ่งก็ได้แก่แบบเฟรอบเอล ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะมาแมร์เทเรซา ชาวเบลเยียม ได้เคยเป็นครูสอน ณ ประเทศอังกฤษ จึงได้นำเอาวิธีสอนตลอดจนระเบียบการจัดชั้นเรียนมาเป็นแนวการสอนของโรงเรียน และที่โรงเรียนนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทั้ง 2 พระองค์คือ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล และพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในสมัยทรงพระเยาว์ได้ทรงศึกษาเล่าเรียนชั้นอนุบาล

2. หลังเปลี่ยนการปกครอง

หลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 เป็นต้นมา การศึกษาปฐมวัยได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น บรรดานักการศึกษาผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสมัยนั้นได้เล็งเห็น และตระหนักถึงความสำคัญของวัยเด็ก จึงได้จัดการศึกษาแก่เด็กในวัยนี้กว้างขวางขึ้น ดังนั้น คำว่า มูลศึกษา หรือการศึกษาเบื้องต้น ก็ยังคงปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2479 ซึ่งได้กำหนด “มูลศึกษา” เป็นการศึกษาสำหรับเด็กอายุต่ำกว่าเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ และเป็นการศึกษาเบื้องต้น มีลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการศึกษาสำหรับชาติ พ.ศ. 2494 โดยรวมแนวความคิดเรื่องอนุบาลศึกษา หรือที่เรียกว่ามูลศึกษา ซึ่งเดิมแบ่งเป็นโรงเรียนบูรพาบท โรงเรียน ก ข นโม และกินเดอคาเดน เข้าไว้ด้วยกันและเปลี่ยนจาก มูลศึกษาเป็นอนุบาลศึกษาในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2494 และกำหนดอายุของเด็กต่ำกว่า 8 ขวบลงมา หรือในระหว่างอายุ 3-7 ปีเข้าเรียนในชั้นมูลศึกษา

ดังนั้นจะเห็นว่า ชั้นมูลศึกษา หรือการศึกษาวัยก่อนเกณฑ์บังคับเรียนนั้น ยังไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมายเพื่อเตรียมความพร้อมแก่เด็ก หากแต่มุ่งเตรียมให้เด็กอ่านออก เขียนได้ เป็นสำคัญ

ส่วนอายุเด็กนั้น กำหนดอายุนักเรียนที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ไว้ว่าอย่างเข้าปีที่ 8 ดังนั้น เด็กชั้นมูลศึกษา มีอายุต่ำกว่า 8 ขวบลงมา หรือในระหว่างอายุ 3-7 ปี

การศึกษาปฐมวัยได้รับความสนใจและสนับสนุนจากรัฐบาล ได้มีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น จำนวนโรงเรียนอนุบาลในรูปแบบต่างๆ ก็เกิดขึ้นมาก และดังได้กล่าวมาแล้ว ในปี พ.ศ. 2511 ก็ได้มีโรงเรียนอนุบาลครบทุกจังหวัด ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ตั้งแต่เริ่มดำเนินการศึกษา

แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2503 มีส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษา ดังได้มีระบุและกล่าวถึงการปฐมวัยศึกษา สรุปสาระสำคัญดังนี้

1. การอนุบาลศึกษา เป็นระดับหนึ่งของการศึกษาและเป็นการศึกษาก่อนการศึกษาภาคบังคับ อาจจัดเป็นอนุบาลที่มี 2 ชั้น หรือ 3 ชั้น หรือชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา

2. การอบรมเบื้องต้น เพื่อให้กุลบุตร กุลธิดา พร้อมทั้งจะรับการศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. อายุ กำหนดอายุเด็กปฐมวัยระหว่าง 3-6 ปี

ในปี พ.ศ. 2520 ได้มีการเปลี่ยนแปลงแผนการศึกษาชาติใหม่ และมีสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการปฐมวัยศึกษา ดังนี้

1. การศึกษาก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาระดับหนึ่ง
2. รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา รัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่นและภาคเอกชนจัดให้มาก รัฐจะจัดเป็นตัวอย่าง และเพื่อการค้นคว้าวิจัยเท่านั้น
3. การศึกษาก่อนประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็ก ก่อนการศึกษาภาคบังคับ เพื่อเตรียมเด็กให้มีความพร้อมทุกด้านพอที่จะรับการศึกษาต่อไป
4. การจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัยหรืออาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาล

เพราะฉะนั้น จะเห็นว่าการศึกษาปฐมวัยตั้งแต่ พ.ศ. 2501-2520 รัฐเน้นความสำคัญของการศึกษาระดับนี้มากขึ้น และให้มีความยืดหยุ่นในการจัดในรูปแบบต่างๆ ได้ ทั้งนี้เพื่อให้มีการบริการเด็กในลักษณะหรือรูปแบบต่างๆ ให้มากขึ้น และปรากฏว่าหน่วยงานรัฐบาลและเอกชนก็ได้ให้ความสนใจ และช่วยกันจัดการศึกษาปฐมวัยเพื่อช่วยเหลือเด็กมากขึ้น

5. รูปแบบการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัย

กุศล สุทธธาดา และคณะ (2540 : 58-61) ได้สรุปสาระเกี่ยวกับรูปแบบการจัดบริการให้แก่เด็กปฐมวัยไว้ 3 รูปแบบ และหน่วยงานที่จัดบริการแก่เด็กในวัยนี้เป็น 2 กลุ่ม มีรายละเอียดดังนี้

1. บริการเลี้ยงเด็กกลางวันในครอบครัว (Family Day Care) ซึ่งอาจจะมีบริการเลี้ยงเด็กที่บ้าน และบริการเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นกลุ่มโดยที่การดำเนินการไม่ค่อยเป็นทางการ ทั้งในด้านบุคลากรและสถานที่ (จะมีเป็นทางการอยู่บ้างแต่มีสัดส่วนไม่มากนัก) บริการในลักษณะนี้มีได้ทำอย่างถาวรเป็นลำเป็นต้น เกณฑ์อายุของเด็กที่มารับบริการก็ไม่แน่นอน อาจจะมีอายุตั้งแต่ 0-6 ปี ยกเว้นบริการในลักษณะที่เป็นเนอสเซอรี่ ซึ่งต้องมีการขออนุญาตจัดตั้งให้ถูกต้อง แต่อัตราค่าบริการที่สูงมาก การจัดบริการลักษณะนี้มักเป็นทางหนึ่งที่ทำให้เกิดปัญหาเด็กถูกทอดทิ้ง ผู้รับเลี้ยง

เด็กจะเป็นแม่บ้านที่มีเวลาว่างในช่วงกลางวัน จัดบริการเลี้ยงเด็กขึ้นในบ้านของคน ผู้ปกครองที่นำเด็กมาฝากเลี้ยงก็มักจะรู้จักคุ้นเคยกัน และอยู่ในละแวกที่อยู่อาศัย เดียวกัน เพราะสะดวกต่อการรับ-ส่ง การจัดบริการลักษณะนี้มีอยู่กระจัดกระจาย และราคาค่าบริการก็ไม่แพง ดังนั้นคุณภาพบริการจึงขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้ให้บริการ จำนวนเด็กที่มาใช้บริการและสภาพแวดล้อมค่อนข้างมาก ถ้าเปรียบเทียบกับศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน คุณภาพก็จะดีกว่า

2. ศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน (Day Care Center) เป็นศูนย์ก่อนวัยเรียนที่มีเด็กมาอยู่รวมกันตั้งแต่ 5 คนขึ้นไป โดยกำหนดเกณฑ์อายุเด็กที่เข้ามารับบริการตั้งแต่ 2-6 ปี บริการนี้มักจัดบริการรับเลี้ยงเด็กสำหรับมารดาที่ออกไปทำงานนอกบ้าน การจัดบริการเน้นการพัฒนาเด็กให้เจริญเติบโต ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ขณะเดียวกันก็เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อ-แม่ด้วย การดำเนินงานของศูนย์รับเลี้ยงเด็กกลางวัน ส่วนใหญ่ดำเนินงานโดยหน่วยงานภาครัฐ สำหรับศูนย์ ที่ดำเนินงานโดยเอกชน องค์กรเอกชน องค์กรการกุศล และชุมชน ต้องอยู่ภายใต้การควบคุมและส่งเสริมของกรมประชาสงเคราะห์ โดยศูนย์เลี้ยงเด็กส่วนใหญ่จะมีบุคลากรประจำและบุคลากรเสริม ได้แก่ อาสาสมัครมาช่วยงานหรือช่วยจัดกิจกรรมต่างๆ ให้เด็ก ศูนย์บางแห่งจะรับเด็กตั้งแต่ทารก สถานบริการส่วนใหญ่จะอยู่ใกล้ที่ทำงานของมารดา ซึ่งจะช่วยให้มารดาที่ยังให้นมบุตรสามารถมาให้นมบุตรได้ในช่วงพักงาน โดยในปัจจุบันรัฐบาลมีนโยบายให้สถานประกอบการที่มีพนักงานมากกว่า 100 คน จัดศูนย์ดูแลเด็กเล็กในสถานประกอบการ (กรมประชาสงเคราะห์, 2538)
3. การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา (Pre-School Program) เป็นบริการในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อมของเด็กทุกด้าน ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม จริยธรรม สติปัญญาและบุคลิกภาพ รูปแบบการจัดการศึกษาในระดับนี้มี 3 รูปแบบ คือ ชั้นอนุบาลใช้เวลาเรียน 2-3 ปี ชั้นเด็กเล็กหรือเตรียมประถมศึกษาใช้เวลาเรียน 1 ปี และจัดในลักษณะที่ไม่เป็นระบบโรงเรียน คือจัดในลักษณะศูนย์พัฒนาเด็ก ในปัจจุบันเด็กประมาณร้อยละ 80 ได้รับการเตรียมความพร้อมก่อนวัยเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา รัฐบาลได้มีนโยบายที่จะให้เด็กปฐมวัย ได้รับการเตรียมความพร้อมอย่างน้อย 1 ปี ก่อนเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ภายในปี พ.ศ. 2544 และมีแนวทางการจัดโดยให้โรงเรียนประถมศึกษาทุกโรงทั้งของรัฐ เอกชน และชุมชน ร่วมกันจัดโดยให้สอดคล้องกับสภาพชุมชนและท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2538)

นอกจากนี้ยังมีองค์กรพัฒนาเอกชนอื่นๆ มูลนิธิต่างๆ ที่จัดการศึกษาระดับนี้ ในจำนวนหน่วยงานทั้งหมดนี้ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่จัดการศึกษาประเภทอนุบาลและเด็กเล็กมากที่สุด สำหรับประเภทศูนย์เด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน เป็นหน่วยงานที่จัดบริการประเภทนี้มากที่สุด

2.2 นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

นโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศไทยแต่เดิมนั้นมิได้กำหนดไว้อย่างเป็นทางการ การจัดการศึกษาในระยะต่อมา คือช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง จึงมีการประกาศใช้แผนการศึกษาแห่งชาติขึ้น กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530) ได้สรุปนโยบายในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ซึ่งมีสาระสำคัญดังนี้

1. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2515-2519) กำหนดไว้ว่าจะปรับปรุงคุณภาพโรงเรียนอนุบาลที่มีอยู่แล้ว 74 โรงเรียนให้ดีขึ้นเพื่อเป็นตัวอย่างแก่เอกชนที่จัดการศึกษาระดับนี้ โดยเฉพาะในด้านการปรับปรุงคุณภาพครู อำเภอที่มีความเจริญทางเศรษฐกิจและมีประชากรหนาแน่น จะพิจารณาเปิดโรงเรียนอนุบาลเป็นตัวอย่างตามความเหมาะสม โดยมุ่งให้กรมสามัญศึกษาจัดการศึกษาเพื่อเป็นตัวอย่างให้เอกชนและให้หน่วยงานอื่นไปจัดทำ และเน้นในด้านการปรับปรุงคุณภาพของโรงเรียนอนุบาลเป็นสำคัญ

ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามรายงานการประเมินผลงานทางการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในช่วงระยะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 พบว่า การดำเนินการด้านอนุบาลและเด็กเล็กยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแผนที่วางไว้ ทั้งนี้เพราะว่า รัฐไม่สามารถขยายงานด้านอนุบาลหรือเด็กเล็กออกไปให้กว้างขวางเท่าที่ควร จึงมีแนวความคิดที่จะส่งเสริมงานด้านอนุบาลให้เพิ่มจำนวนมากขึ้นในช่วงระยะเวลาของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)

2. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ได้วางนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า เพื่อส่งเสริมการศึกษาก่อนภาคบังคับให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น โดยส่งเสริมให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องช่วยจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับในรูปแบบต่างๆ ตามความจำเป็นของท้องถิ่น สำหรับการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้นรัฐจะไม่เข้าดำเนินการเอง แต่จะกำหนดระเบียบในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น นอกจากนี้รัฐยังมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้ท้องถิ่น เอกชน ชุมชนจัดศูนย์ปฐมวัยโดยเฉพาะในชนบท ในแหล่งเสื่อมโทรมและในชุมชนที่หนาแน่น

ผลการวิเคราะห์การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พบว่า การจัดศูนย์หรือโรงเรียนเด็กวัยก่อนประถมศึกษาของหน่วยงานต่างๆ ยังมีลักษณะต่างคนต่างจัดจึงเกิดความซ้ำซ้อนในวัตถุประสงค์การดำเนินงานและแหล่งชุมชนที่ให้บริการ ซึ่งไม่เป็นการประหยัดและยากแก่การที่จะพัฒนาการดำเนินงานได้ดียิ่งขึ้น คุณภาพของสถานที่ที่ให้บริการบุคลากร วิธีการอบรมเลี้ยงดู วัสดุอุปกรณ์ยังไม่ได้มาตรฐาน และมีความแตกต่างกันมากระหว่างศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วน

ใหญ่ยากจนกับศูนย์หรือโรงเรียนในชุมชนที่ประชากรส่วนใหญ่ร่ำรวย นอกจากนี้การบริการของศูนย์หรือโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมถึงเด็กยากจนในชนบท แหล่งเสื่อมโทรม และเด็กที่ด้อยโอกาสประเภทต่างๆ

3. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ได้กำหนดนโยบายของการพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไว้ว่า

1. รัฐจะเร่งรัดและสนับสนุนให้ชุมชนร่วมรับภาระกับหน่วยงานของรัฐ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน โดยมุ่งกระจายไปยังชนบท ท้องถิ่นห่างไกล และแหล่งเสื่อมโทรมก่อน สำหรับชั้นเด็กเล็กให้เน้นการจัดในท้องถิ่นที่นักเรียนพูดภาษาถิ่น หมายถึง ภาษายาวี ส่วย เขมร และชาวเขาเผ่าต่างๆ ที่มีปัญหาการเรียนให้ทั่วถึงทุกโรงเรียน ส่วนระดับก่อนประถมศึกษารัฐจะเป็นตัวอย่างและการวิจัยเท่านั้น
2. รัฐจะทำการปรับปรุงคุณภาพการจัดการอบรมเลี้ยงดูเด็กระดับก่อนประถมศึกษา โดยจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างสุขภาพอนามัย โภชนาการ สติปัญญา บุคลิกภาพ และจริยธรรม เป็นการเตรียมความพร้อมของเด็กเพื่อเข้าสู่ระบบการประถมศึกษา และสังคม
3. วิจัยและพัฒนารูปแบบ กำหนดมาตรฐานการพัฒนาเด็กระดับก่อนประถมศึกษา และอบรมผู้ดูแลเด็กให้สอดคล้องกันระหว่างหน่วยงานให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

จากการวิเคราะห์การจัดการศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 5 พบว่า การจัดการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีปัญหาดังนี้

- (1) ปัญหาความเสมอเสมอทางการศึกษาในด้านโอกาสทางการศึกษา และความแตกต่างกันในระดับมาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษา ทำให้ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมทางการศึกษาให้เกิดขึ้นได้ จำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษายังมีอยู่น้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนกลุ่มอายุเยาวชนในเมืองที่มีโอกาสเข้ารับการศึกษามากกว่าเยาวชนในชนบท และยังมีความแตกต่างอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในชนบทห่างไกล การคมนาคมยังด้อยโอกาสในการศึกษาเป็นอย่างมาก
- (2) ปัญหาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษายังไม่อาจจัดการศึกษาให้ตรงกับปรัชญาหลักการของการศึกษาได้ ทั้งนี้เนื่องจาก ขาดการประสานงานอย่างใกล้ชิดของหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้มีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน

4. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, (2539) ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

- (1) เร่งขยายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม รวมทั้งดูแลด้านสุขภาพอนามัยและโภชนาการแก่เด็กก่อนวัยเรียน โดยเฉพาะในเขตนอกเมือง พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบการจัดบริการให้เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น และพัฒนาการของเด็กพิเศษประเภทต่างๆ
- (2) เร่งปรับปรุงคุณภาพ บริการการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนวัยเรียนเพื่อให้เด็กมีพัฒนาการถูกต้องตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กและให้มีบริการที่ได้มาตรฐานทัดเทียมกัน
- (3) พัฒนาระบบการนิเทศ ติดตามและประเมินผลเพื่อให้การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาได้ผลบรรลุตามเป้าหมาย
- (4) ให้มีการประสานงานและร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการให้บริการแก่เด็กในพื้นที่เป้าหมายได้อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ
- (5) สนับสนุนให้ชุมชนและภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาและรูปแบบที่จัดบริการให้มากยิ่งขึ้น

2.5 การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ได้กำหนดนโยบายการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

- (1) เร่งการขยายศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้กว้างขวาง จะเปิดชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษาให้ครบถ้วน จะประสานและร่วมมือกับเอกชนในการจัดชั้นอนุบาลให้มากขึ้น ดำเนินการในโครงการให้ความรู้ผู้ปกครอง และประสานกับสถาบันสังคมอื่นๆ เพื่อจัดกิจกรรมอย่างกว้างขวาง
- (2) เน้นการปรับปรุงคุณภาพการจัดกิจกรรม ให้สนองตอบตามความต้องการพื้นฐานในการพัฒนาบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย สมอง จิตใจ อารมณ์ และสังคม รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมไทย ส่งเสริมบทบาทของสถาบันสังคมต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ในปีสุดท้ายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายปฏิรูปการศึกษา และดำเนินโครงการจัดการศึกษาขั้นอนุบาล 3 ขวบ

6. การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544) รัฐก็ยังให้ความสำคัญเช่นเดียวกับแผนพัฒนาการศึกษาฉบับที่ผ่านมา กล่าวคือ มีนโยบายที่จะจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้กับเด็กที่มีอายุ 3-5 ปี ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ และเน้นการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาของเด็กเป็นสำคัญ

นโยบายการจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาจากแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า จากอดีตมาจนถึงปัจจุบันรัฐได้ให้ความสำคัญต่อการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งนี้มุ่งหวังเพื่อเตรียมความพร้อมพื้นฐานแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ และพร้อมที่จะรับการศึกษาในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

2.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

กระทรวง/ทบวงฯ	กรม/สำนัก	กอง/สำนัก
1. ศึกษาธิการ	1.1 สปช. 1.2 สช. 1.3 สรภ. 1.4 ศน. 1.5 สค.	
2. ทบวงมหาวิทยาลัย	2.1 มหาวิทยาลัย	โรงเรียนสาธิต
3. กระทรวงมหาดไทย	3.1 กรมการพัฒนาชุมชน 3.2 กรมการปกครอง 3.3 กรมตำรวจ 3.4 กทม.	3.1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 3.2.1 สำนักบริหารท้องถิ่น 3.3.1 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน 3.4.1 สำนักการศึกษา 3.4.2 สำนักอนามัย 3.4.3 สำนักพัฒนาชุมชน 3.4.4 สำนักสวัสดิการสังคม
4. กระทรวงสาธารณสุข	4.1 กรมอนามัย 4.2 กรมการแพทย์	4.1.1 สำนักส่งเสริมสุขภาพ
5. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	5.1 กรมประชาสงเคราะห์	5.1.1 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น 5.1.2 กองนิคมสร้างตนเอง 5.1.3 กองสงเคราะห์ชาวเขา 5.1.4 กองบริการชุมชน

กระทรวง/ทบวงฯ	กรม/สำนัก	กอง/สำนัก
6. กระทรวงกลาโหม	6.1 ทหารบก 6.2 ทหารเรือ 6.3 ทหารอากาศ	
7. ภาคเอกชน	7.1 มูลนิธิเด็ก 7.2 มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 7.3 ฟิรียานุเคราะห์มูลนิธิ 7.4 สหทัยมูลนิธิ 7.5 สมาคมสงเคราะห์เด็กกำพร้า แห่งประเทศไทย 7.6 มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม 7.7 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภากาชาดไทย 7.8 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก 7.9 โสตะมูลนิธิแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 7.10 มูลนิธิแสงสวรรค์สงเคราะห์ 7.11 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนดา 7.12 มูลนิธิเด็กกำพร้าอีสาน 7.13 มูลนิธิภราดรเด็กกำพร้าบ้าน ศรีธรรมราช 7.14 โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน	

1. กระทรวงศึกษาธิการ

มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 5 หน่วยงาน คือ

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ดำเนินการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาลและ
ชั้นเด็กเล็ก โดยเรียนชั้นอนุบาล 2 ปี ซึ่งจะรับนักเรียนอายุ 4-6 ปี ในบางแห่งจะ
เรียน 3 ปี โดยรับนักเรียนอายุ 5-6 ปี เข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา

นโยบาย

- ส่งเสริมการจัดเตรียมความพร้อมเด็กก่อนวัยเรียน ในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเสมอภาค โดยเฉพาะในชนบทห่างไกลและชุมชนแออัด

2. เร่งรัดการเกณฑ์เด็กวัยเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับ ให้ได้รับการบริการทางการศึกษาทุกคน โดยเฉพาะเด็กด้อยโอกาสในชนบทห่างไกล ก้นดูลและพัฒนารูปแบบการศึกษาพิเศษสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางร่างกายและสติปัญญา
3. ส่งเสริมการขยายโอกาสทางการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
4. เร่งพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามที่หลักสูตรกำหนด โดยมุ่งให้นักเรียนมีความรู้ คุณธรรม และสุขภาพอนามัยที่ดี
5. ปรับปรุงระบบการบริหารและการนิเทศการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
6. พัฒนานุเคราะห์ให้มีความรู้ ความสามารถ มีจิตสำนึกและขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

ภารกิจและหน้าที่ความรับผิดชอบ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการจัดการศึกษา 3 ระดับ ดังนี้

1. จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาให้แก่เด็กวัย 3-5 ปี ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อให้เด็กในวัยดังกล่าวได้รับการพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความพร้อมในการเรียนระดับประถมศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน
2. จัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ให้แก่เด็กที่มีอายุในเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2523 และพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 เพื่อให้เด็กในวัยดังกล่าวทุกคนได้เรียนจนจบหลักสูตร มีความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
3. จัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้แก่นักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้มีโอกาสศึกษาต่อขั้นพื้นฐานเพิ่มขึ้นอีก 3 ปี อย่างทั่วถึงตามนโยบายของรัฐบาล ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2534 เพื่อเป็นการเพิ่มความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม และทักษะอาชีพที่เพียงพอต่อการออกมาประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ระดับก่อนประถมศึกษา

เพื่อจัดการศึกษาให้เด็กก่อนประถมศึกษาหรืออนุบาลได้มีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ สติ-ปัญญา อารมณ์ สังคม รวมทั้งมีความพร้อมในการเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

การบริหารและดำเนินงาน

1. การแบ่งส่วนราชการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ แบ่งส่วนราชการออกเป็น 2 สำนัก 3 กอง 3 หน่วยงานภายในเทียบเท่ากอง รวมทั้งสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร และสำนักงานการศึกษาจังหวัด 75 แห่ง ดังนี้ (1) สำนักพัฒนาระบบบริหาร (2) สำนักนิเทศและพัฒนามาตรฐานการศึกษา (3) กองนโยบายและแผน (4) กองคลัง (5) สำนักเลขานุการกรม (6) หน่วยตรวจสอบภายใน (7) สำนักงานโครงการพิเศษ (8) สำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (9) สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด จำนวน 75 จังหวัด
2. ระบบบริหารงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มีรูปแบบการบริหารงานในลักษณะองค์คณะบุคคลหรือคณะกรรมการในทุกระดับ ทั้งระดับชาติ ระดับจังหวัด ระดับอำเภอ ระดับกลุ่มโรงเรียน และระดับโรงเรียน ดังนี้
 - (1) ระดับชาติ มีคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (กปช.) ประกอบด้วยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ เป็นประธาน มีคณะกรรมการทั้งหมด 31 คน ประกอบด้วยกรรมการโดยตำแหน่ง 13 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะรัฐมนตรี 6 คน และผู้แทนข้าราชการครูที่ได้รับการเลือกตั้งจากเขตการศึกษา จำนวน 12 คน โดยเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นกรรมการและเลขานุการ มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี การกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการ การเสนอแต่งตั้งเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และการแต่งตั้งผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด การยับยั้งและแก้ไขการกระทำของคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด การออกระเบียบและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
 - (2) ระดับจังหวัด มีคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด (กปจ.) มีผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีคณะกรรมการทั้งหมดจำนวน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการโดยตำแหน่ง 4 คน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิที่ได้รับการแต่งตั้งจากคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2 คน และเลือกจากประชาชนในจังหวัด 3 คน และผู้แทนข้าราชการครูที่ได้รับการเลือกตั้ง 6

- คน โดยผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด (ผอ.ปจ.) เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา การพิจารณางบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดตั้ง เลิกตั้งและบริหารโรงเรียน การแต่งตั้งหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ และผู้บริหารสถานศึกษา การพิจารณาความคิดเห็นความชอบ การออกระเบียบและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- (3) ระดับอำเภอ มีคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ (กปอ.ก.) ประกอบด้วย นายอำเภอเป็นประธาน มีคณะกรรมการจำนวนที่แตกต่างกันตามเลือกตั้งจากกลุ่มโรงเรียนๆ ละ 1 คน และหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ (หน.ปอ/ก.) เป็นกรรมการและเลขานุการ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ/กิ่งอำเภอ มีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการประสานการดำเนินงานการประถมศึกษาของโรงเรียน เสนอแต่งตั้งหัวหน้าสถานศึกษา พิจารณาความคิดเห็นความชอบประจำปี และปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- (4) ระดับกลุ่มโรงเรียน มีคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มทุกโรงเรียนและผู้แทนข้าราชการครูที่ได้รับการเลือกตั้งจำนวนกึ่งหนึ่งของจำนวนโรงเรียน คณะกรรมการกลุ่มมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการให้ความเห็นชอบแผนงานและโครงการของกลุ่มโรงเรียน กำหนดแนวทางการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาร่วมกัน กำหนดแนวปฏิบัติงานและปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย
- (5) ระดับโรงเรียน คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา จำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วยคณะครูในโรงเรียน ผู้ปกครองและศิษย์เก่า ผู้ทรงคุณวุฒิจากประชาชน ผู้นำชุมชนและหรือข้าราชการอื่นๆ ในสัดส่วนที่เท่ากัน คณะกรรมการโรงเรียนมีบทบาทอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาโรงเรียน ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียน ประสานงานกับองค์กรภายในทั้งภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาโรงเรียน และรับทราบความก้าวหน้าผลการดำเนินงานของโรงเรียน

สภาพจำนวนนักเรียนปัจจุบัน

ระดับก่อนประถมศึกษา มีจำนวนนักเรียน	1,499,775 คน แบ่งเป็น
อนุบาล 1 (3 ขวบ)	55,353 คน
อนุบาล 2 (4 ขวบ)	703,543 คน
อนุบาล 3 (5 ขวบ)	740,876 คน

จากผลการดำเนินงานปีการศึกษา 2541 ระดับก่อนประถมศึกษาได้รับนักเรียนอายุ 3-5 ปี เข้าเรียนได้ 1,494,996 คน คิดเป็นร้อยละ 6.84 ของประชากรกลุ่มอายุ (3,192,000 คน)

งบประมาณ

ให้การสนับสนุนนักเรียนในด้านต่างๆ ได้แก่ อาหารเสริม (นม) ค่าอาหารกลางวัน วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และค่าบริการสุขภาพนักเรียน รวมทั้งรายจ่ายประจำ และรายจ่ายประเภทลงทุนและพัฒนา งบประมาณส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนและค่าจ้างบุคลากร

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน

1. เด็กวัย 3-5 ปี ในชนบทอีกประมาณร้อยละ 13 ของประชากรกลุ่มอายุ ที่ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมในการเข้าเรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจากยังไม่สามารถขยายบริการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เนื่องจากขาดแคลนครู ขาดแคลนห้องเรียน และอาคารเรียน
2. พบว่าเด็กผ่านการเรียนในระดับก่อนประถมศึกษาร้อยละ 5 ยังไม่มีความพร้อมตามเกณฑ์
3. เด็กอายุ 4-5 ปี ที่อยู่ในชนบทร้อยละ 25-30 มีปัญหาภาวะโลหิตจาง ขาดสารอาหาร เช่น ไอโอดีน ธาตุเหล็ก ซึ่งส่งผลถึงการพัฒนาร่างกายและสติปัญญาในระยะยาว
4. อัตราค่าจ้างข้าราชการครูยังไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก
5. ข้าราชการครูส่วนใหญ่มีปัญหาหนี้สิน ซึ่งเกิดจากความจำเป็นพื้นฐานในการครองชีพ ทำให้ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
6. ครูส่วนใหญ่ยังใช้รูปแบบการสอนแบบเดิม พฤติกรรมการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางยังไม่แพร่หลายเท่าที่ควร
7. การพัฒนามาตรฐานคุณภาพของโรงเรียน ยังมีความจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนอย่างจริงจัง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียนให้มีระดับมาตรฐาน
8. การจัดสรรทรัพยากรมีข้อจำกัด เนื่องจากมีโรงเรียนและบุคลากรเป็นจำนวนมาก และอยู่กระจัดกระจาย มีอัตราครูต่อนักเรียนค่อนข้างต่ำ

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

นโยบายในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลในโรงเรียนเอกชน

1. เพื่อเตรียมความพร้อมนักเรียนอายุ 3-6 ปี
2. เพื่อให้การเตรียมความพร้อมต้องจัดให้บูรณาการเหมาะสมกับวัยของนักเรียนทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา และจิตใจ
3. เพื่อให้การพัฒนาการเตรียมความพร้อมของนักเรียนได้รับการดูแลจากบุคลากรที่มีความรู้ ประสบการณ์ และผ่านการอบรมมาโดยเฉพาะ
4. เพื่อพัฒนาแนวการจัดประสบการณ์ แผนการจัดประสบการณ์ คู่มือครู สื่อการเรียนการสอน ให้เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูและการให้การศึกษาแก่เด็กทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัยและความสามารถของแต่ละบุคคล เพื่อเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิตและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

หลักการ

1. เป็นการจัดการศึกษาให้ครอบคลุมเด็กทุกประเภท ที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี
2. เป็นการพัฒนาเด็กโดยยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษา
3. เป็นการพัฒนาเด็กโดยองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านกิจกรรมการเล่นที่เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะ และความแตกต่างระหว่างบุคคล
4. เป็นการจัดประสบการณ์ที่让孩子สามารถดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพและมีความสุข
5. เป็นการพัฒนาเด็กโดยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา
6. เป็นการพัฒนาเด็กโดยให้ครอบครัวและชุมชนมีส่วนร่วม

จุดมุ่งหมาย

เพื่อให้เด็กอายุ 3-6 ปี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และคุณลักษณะตามวัยดังต่อไปนี้

คุณลักษณะที่พึงประสงค์

1. มีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัยและมีพฤติกรรมอนามัยที่เหมาะสม
2. ใช้กล้ามเนื้อใหญ่กล้ามเนื้อเล็กได้อย่างคล่องแคล่วและประสานสัมพันธ์กัน
3. ร่าเริง แจ่มใส มีความสุข และความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
4. มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง และมีความรับผิดชอบ
5. ช่วยเหลือตนเองได้เหมาะสมกับสภาพและวัย
6. อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
7. รักธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมในท้องถิ่น และความเป็นไทย
8. ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารได้เหมาะสมกับวัย
9. มีความสามารถในการคิด การแก้ปัญหาได้เหมาะสมกับวัยและมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ
10. มีจินตนาการและความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

การบริหารดำเนินงาน

มีคณะกรรมการหลายระดับ คือ คณะกรรมการการศึกษาเอกชน คณะกรรมการอำนวยการโรงเรียน คณะกรรมการคุ้มครองการทำงาน และองค์กรเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเอกชน เช่น สมาคมสมาพันธ์การศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย สมาคมสหพันธ์โรงเรียนราษฎร์ เป็นต้น โดยหน่วยงานดังกล่าวทำหน้าที่บริหารจัดการการจัดการศึกษาเอกชนให้เป็นไปตามระเบียบกฎเกณฑ์ของรัฐ

สำหรับการแบ่งส่วนราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน แบ่งออกเป็น 8 กอง และ 1 หน่วย ส่วนกองที่รับผิดชอบดูแลเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลเอกชนโดยตรง คือ กองโรงเรียนสามัญศึกษา ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ส่งเสริมพัฒนา กำกับและดูแลโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา โรงเรียนการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ที่จัดการศึกษาในระบบโรงเรียน และมีหน่วยงานศึกษานิเทศก์ ทำหน้าที่นิเทศการสอนและการบริหารงานวิชาการ รวมทั้งส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนในโรงเรียนเอกชน

ส่วนการจัดการศึกษาในภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจในการอนุญาตเกี่ยวกับการดำเนินการโรงเรียนเอกชนในส่วนภูมิภาค โดยผ่านมาทางศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอไปสู่โรงเรียนตามลำดับ

ในการดำเนินงานภายในโรงเรียน ผู้รับใบอนุญาตต้องจัดให้มีครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี 1 คนต่อนักเรียน 30 คน ถ้านักเรียนเกิน 30 คน ต้องมีที่เลี้ยงอีก 1 คน ช่วยดูแล โดยที่ที่เลี้ยงต้องเป็นเพศหญิง มีความรู้ไม่ต่ำกว่า ม. 3 และผ่านการอบรมตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกำหนด

หลักสูตรและการสอน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นผู้จัดทำหลักสูตรก่อนประถมศึกษาสำหรับโรงเรียนอนุบาลเอกชนขึ้น โดยยึดหลักสูตรก่อนประถมศึกษาของกรมวิชาการเป็นแนวทาง การสอนในระดับก่อนประถมศึกษาไม่สอนเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกิจกรรมบูรณาการให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการเล่น และการทำกิจกรรมเป็นหลัก ครูต้องเขียนแผนการจัดประสบการณ์ขึ้น ด้วยการเลือกหัวข้อซึ่งอาจได้มาจากเด็ก ครูและเด็กร่วมกันกำหนด หรือ ครูเป็นผู้กำหนดหัวข้อ โดยทั้งนี้ต้องเป็นหัวข้อที่เด็กสนใจและเหมาะสมกับวัย พัฒนาการของเด็ก รวมทั้งสอดคล้องกับสภาพการดำเนินชีวิตประจำวันของเด็ก และสนองคุณธรรมและจริยธรรมได้อย่างกลมกลืน

สำหรับการประเมินพัฒนาการของเด็ก ให้จัดเป็นส่วนหนึ่งของการจัดประสบการณ์ และเป็นกระบวนการต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็ก

งบประมาณ

การอุดหนุนด้านการเงินแก่สถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนให้การสนับสนุนค่าใช้จ่ายรายหัวนักเรียนต่อปี และให้สวัสดิการอาหารกลางวันแก่นักเรียนในโรงเรียนที่ขาดแคลนอาหารกลางวัน แต่งบประมาณส่วนใหญ่ของโรงเรียนมาจากการจัดเก็บค่าเล่าเรียนจากผู้ปกครองของเด็ก ซึ่งมีอัตราแตกต่างกันไปตามแต่ละโรงเรียน

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. แนวการจัดประสบการณ์ที่ใช้ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ส่วนใหญ่จะเป็นแนวการจัดที่โรงเรียนจัดทำเอง อาจมีข้อเสียถ้าหากโรงเรียนขาดความรับผิดชอบและ ไม่มีความเข้าใจ หลักการก็จะสอนอย่างไม่ถูกต้องและไม่เป็นการพัฒนาเด็กตามวัย
2. โรงเรียนบางแห่งเน้นการสอนหนังสือให้เกิดแก่เด็ก ในขณะที่เด็กยังไม่มีความพร้อม
3. ผู้ปกครองส่วนใหญ่ที่ประสงค์จะให้เด็กเข้าศึกษาต่อในระดับสูงขึ้นในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง จะต้องการให้ทางโรงเรียนสอนเด็กให้อ่านออกเขียนได้เพื่อให้สอบแข่งขันได้
4. โรงเรียนอนุบาลเอกชนที่มีขนาดเล็ก มักมีปัญหาระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน

1.3 สถาบันราชภัฏ (สรภ.)

จัดให้มีโรงเรียนสาธิตโดยรับเด็กตั้งแต่อายุ 3 ปี เข้าเรียนในชั้นเตรียมอนุบาล บางแห่งรับเด็กอายุประมาณ 4 ปี นอกจากนี้กรมการฝึกหัดครูยังได้จัดทำโครงการฝึกอบรมเด็กเล็กในโครงการฝึกหัดครูชนบท โดยได้ทดลองทำในชนบทที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน และจัดทำที่โรงเรียนประถมศึกษาในโครงการ ส่วนมากเด็กจะมีอายุระหว่าง 3-6 ปี ทั้งนี้เพื่อเผยแพร่แนวการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กในชนบท และสนับสนุนให้ชุมชนสามารถดำเนินงานต่อไปได้

วัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้า และฝึกหัดการสอนหรือเป็นแหล่งฝึกงานสำหรับนักศึกษาครูที่เรียนวิชาเอกอนุบาลศึกษา รวมทั้งเป็นการเตรียมสภาพเด็กให้พร้อมที่จะช่วยเหลือตนเองได้ ปลูกฝังนิสัยอันดีงาม

รูปแบบ มีการจัดการเรียนการสอนแบบเดียวกับโรงเรียนอนุบาลทั่วไปที่มุ่งเตรียมความพร้อมเพื่อให้เข้าเรียนในชั้นประถมศึกษา

เนื่องด้วยสำนักงานสภาพัฒนาการศึกษาระดับสูง เป็นหน่วยงานที่ผลิตและพัฒนาครู จึงจำเป็นต้องมีสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติในการสอนประสบการณ์วิชาชีพ เพื่อให้นักศึกษาได้ศึกษา ค้นคว้าและพัฒนากระบวนการเรียนการสอน สถาบันราชภัฏทั่วประเทศซึ่งมีอยู่ 27 แห่ง จึงมีการจัดตั้งโรงเรียนสาธิต สังกัดสถาบันราชภัฏขึ้น และสำหรับสถาบันราชภัฏที่มีหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยหรือการศึกษาก่อนประถมศึกษา ได้จัดให้มีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา จำนวน 21 แห่ง ทั้งในรูปของบริบาลทารกและอนุบาลศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีความพร้อมในทุกด้าน ก่อนจะเรียนในระดับชั้นที่สูงขึ้นไป
2. เพื่อใช้เป็นสถานฝึกปฏิบัติจริงของนักศึกษาครูด้านการศึกษาก่อนประถมศึกษา

การดำเนินงาน

เป็นรูปแบบของโรงเรียนที่มีการบริหารดำเนินงานภายใน โดยคณะกรรมการบริหารของโรงเรียน แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความดูแลของคณะศึกษาศาสตร์ของสถาบันราชภัฏนั้นๆ

หลักสูตรและการสอน

มีการจัดทำหลักสูตรและการสอนขึ้นเอง โดยยึดแนวพัฒนาการของเด็กในวัยต่างๆ

1.4 กรมการศาสนา

นโยบายและแผนพัฒนาการศึกษาและศาสนาของรัฐบาลที่มุ่งขยายโอกาสทางการศึกษาให้เด็กได้รับการพัฒนาความพร้อมในทุกด้านก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้วางแนวทางดำเนินงานการศึกษาก่อนประถมศึกษา ดังนี้

- 1) ขยายบริการการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาแก่เด็กระดับก่อนประถมศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่เพื่อให้โอกาสแก่เด็กทั้งในเมืองและชนบทอย่างเท่าเทียมกัน
- 2) จัดประสบการณ์สำหรับเด็ก โดยส่งเสริมให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและสติปัญญา อย่างครบถ้วนและเหมาะสมกับวัยด้วยกิจกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น
- 3) ให้มีการประสานนโยบายและการดำเนินงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การบริการเป็นไปอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมทั้งเชิญชวนให้ชุมชนและภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัด

การจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์

กรมการศาสนาให้การอุดหนุนวัดและมัสยิด ซึ่งมีพระภิกษุและนักบวชที่มีความพร้อมในการจัดตั้งและดำเนินการโครงการศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม วัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามให้แก่เด็ก เตรียมความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของเด็ก ส่งเสริมให้พระภิกษุได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมเพิ่มขึ้นและเพื่อสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับชาวบ้านโดยใช้เด็กเป็นสื่อกลาง นอกจากนี้ผู้ปกครองยังได้มีเวลาไปประกอบอาชีพ

ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่กรมการศาสนาให้การสนับสนุนมี 2 ประเภท คือ ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ในวัดสำหรับศาสนาพุทธ และศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิดสำหรับศาสนาอิสลาม การจัดการศึกษาในระดับนี้เป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้เด็กยากจน และเด็กในท้องที่ใกล้เคียงวัดและมัสยิด วัย 3-5 ขวบ ได้เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาอย่างถูกหลักวิชาการ เพื่อจะได้เป็นผู้มีสุขภาพพลานามัยดีทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ มีคุณธรรมและจริยธรรม สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข และพร้อมที่จะแสวงหาความรู้ตามความเหมาะสมของการศึกษาในแต่ละระดับต่อไป

การดำเนินงานของศูนย์ฯ บริหารงานโดยเจ้าอาวาสวัดและอิหม่ามประจำมัสยิด โดยจะดูแลเรื่องการจัดสร้างหรือจัดหาอาคารเรียน การจัดการเรียนการสอน การจ้างครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ดูแลเด็ก โดยกรมการศาสนาสนับสนุนงบประมาณในส่วนค่าจ้างครูพี่เลี้ยงประมาณ 3,000 บาท ต่อเดือนต่อคน ค่าอาหารเสริม (นม) สำหรับเด็กทุกวัน ค่าอุปกรณ์การเรียนการสอนและสนับสนุนการจัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เรื่องการสอนเด็กปฐมวัยแก่ครูพี่เลี้ยง และความรู้เรื่องการจัดการและการบริหารศูนย์ฯ แก่ผู้บริหารศูนย์

หลักการ

1. ให้เป็นโรงเรียนที่จัดตั้งขึ้นเพื่อการกุศล ไม่เก็บค่าธรรมเนียมการเรียนแต่อย่างใด
2. ให้สอนเด็กก่อนเกณฑ์ทั้งชาย-หญิง ตั้งแต่อายุ 3 ปี ถึงย่างปีที่ 6
3. มีครูผู้สอนคือพระภิกษุสามเณร และให้ฆราวาสเป็นครูช่วยสอนด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ให้มีพื้นฐานความรู้เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไปด้วย
2. เพื่อเป็นการปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยให้แก่เด็ก
3. เพื่อเป็นการปลูกฝังธรรมะให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
4. เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อสัมพันธ์
5. เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขนิสัยร่าเริง รู้จักออกกำลังกาย และพักผ่อนที่ถูกต้อง ตลอดจนการป้องกันโรคภัยที่มาเบียดเบียน
6. เพื่อให้สามารถช่วยตนเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้
7. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ตั้งใจ
8. เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
9. เพื่อเป็นการสนองนโยบายของคณะสงฆ์และกระทรวงศึกษาธิการ

ตารางแสดงข้อมูลพื้นฐานของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและประจำมัสยิด

หัวเรื่อง	วัด	มัสยิด
คำจำกัดความ	“ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด” หมายถึง สถานที่ที่ซึ่งวัดจัดตั้งขึ้นในวัด หรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา มีชื่อย่อว่า “ศคว.” “เจ้าอาวาส” หมายถึง เจ้าอาวาสวัดที่จัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด “ครูใหญ่” หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กไม่เกิน 100 คน “อาจารย์ใหญ่” หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ 101 คน ถึง 200 คน “ผู้อำนวยการ” หมายถึง เจ้าอาวาสผู้ทำหน้าที่หัวหน้าศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดที่มีเด็กตั้งแต่ 201 คนขึ้นไป “ครูผู้สอน” หมายถึง ผู้ทำหน้าที่สอนในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด “ครูพี่เลี้ยง” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด “ผู้ดูแลเด็ก” หมายถึง คฤหัสถ์ผู้ทำหน้าที่เป็นผู้ช่วยครูในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด “เด็ก” หมายถึง เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-5 ปี และอยู่ในการดูแลอบรมของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด “การจัดการศึกษา” หมายความว่า การเรียนการสอนขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนภาคบังคับในระดับประถมศึกษา “การประเมินพัฒนาการ” หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทาง	“ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด” หมายถึง สถานที่ ซึ่งจัดตั้งขึ้นในบริเวณมัสยิดหรือที่ดินของมัสยิด เพื่อให้การเตรียมความพร้อมและการศึกษาอบรมปลูกฝังจริยธรรมให้แก่เด็กก่อนเกณฑ์ เข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา เรียกโดยย่อว่า “ศคม.” “อิหม่าม” หมายความว่า อิหม่ามประจำมัสยิดที่จัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด “ครูพี่เลี้ยง” หมายความว่า ผู้ทำหน้าที่สอน พร้อมกับดูแลช่วยเหลือเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด “เด็ก” หมายความว่า เด็กก่อนเกณฑ์เข้าสู่วัยเรียนในระดับประถมศึกษา ซึ่งมีอายุระหว่าง 3-5 ปี และอยู่ในการดูแลของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด <u>หมายเหตุ</u> คำจำกัดความอื่น เช่นเดียวกับคำจำกัดความในส่วนของวัด

หัวเรื่อง	วัด	มัสยิด
	กาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินที่กำหนด “การประเมินพัฒนาการ” หมายความว่า กระบวนการวัดความสามารถของพฤติกรรมทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเปรียบเทียบเกณฑ์การประเมินที่กำหนด	
การจัดตั้งและการดำเนินการ	การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด จะต้องพร้อมด้วยหลักเกณฑ์ ดังนี้ (1) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (2) มีเจ้าอาวาสเป็นครูใหญ่หรืออาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการ แล้วแต่กรณี (3) มีครูผู้สอนทั้งบรรพชิตและคฤหัสถ์ (4) มีครูผู้สอน หรือครูพี่เลี้ยง 1 คน ต่อเด็ก 20 คน สำหรับครูผู้สอนที่เป็นคฤหัสถ์ และครูพี่เลี้ยง ต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (5) มีผู้ดูแลเด็ก (6) มีเจ้าหน้าที่ของศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด (7) มีอาคารสถานที่เหมาะสมปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก (8) มีเด็กที่พร้อมจะเข้ารับการดูแลอบรม จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน เจ้าอาวาสเป็นผู้เสนอรายงานขอจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ไปยังกรมการศาสนา การเสนอรายงานในส่วนกลาง ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะแขวง เจ้าคณะเขต และเจ้าคณะกรุงเทพมหานคร ในส่วนภูมิภาค ต้องผ่านความเห็นชอบของเจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด และผู้ว่าราชการจังหวัด เมื่อกรมการศาสนาเห็นชอบด้วยแล้ว จะออกหนังสืออนุญาตให้ไว้เป็นหลักฐาน	การจัดตั้งศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด จะต้องมีหลักเกณฑ์ ดังนี้ (1) เป็นมัสยิดที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย (2) มีคณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด ย่อว่า “คณะกรรมการบริหาร ศคม.” (3) มีอิหม่ามเป็นประธานคณะกรรมการบริหาร ศคม. (4) มีครูพี่เลี้ยง 1 คน ต่อเด็ก 20 คน ครูพี่เลี้ยงต้องมีอายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ มีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมีความรู้พื้นฐานด้านศาสนาอิสลาม (5) มีอาคารสถานที่เหมาะสมปลอดภัย และเพียงพอกับจำนวนเด็ก (6) มีเด็กที่พร้อมจะเข้ารับการดูแลอบรม จำนวนไม่น้อยกว่า 20 คน (7) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด แต่ละแห่ง หรือศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ที่หน่วยงานของรัฐจัดตั้งขึ้น ซึ่งมีอยู่เดิม (ยกเว้นศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด) จะต้องมีระยะห่างซึ่งกันและกันไม่น้อยกว่า 3 กิโลเมตร การขออนุญาตจัดตั้ง ศคม. ให้อิหม่ามเป็นผู้เสนอรายงานขอจัดตั้งผ่านความเห็นชอบจากประธานกรรมการอิสลามประจำจังหวัด ผู้อำนวยการเขต/นายอำเภอ และผู้ว่าราชการจังหวัด ไปยังกรมการศาสนา

หัวข้อเรื่อง	วัด	มัสยิด
	คณะกรรมการบริหารศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ประกอบด้วย เจ้าอาวาสเป็นประธาน เจ้าคณะแขวงหรือเจ้าคณะตำบลเจ้าสังกัด เป็นกรรมการที่ปรึกษา ผู้แทนครูผู้สอน ผู้แทนครูพี่เลี้ยง ผู้แทนชาวบ้าน และผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีกไม่เกิน 10 คน เป็นกรรมการ ให้ประธานกรรมการเลือกกระบวนกรคนหนึ่งเป็นเลขานุการ	เมื่อกรรมการศาสนาเห็นชอบแล้ว จะออกหนังสืออนุญาตให้ไว้เป็นหลักฐาน คณะกรรมการบริหาร ศคม. ประกอบด้วย อิมามเป็นประธานคณะกรรมการอิสลามประจำมัสยิด ผู้แทนครูพี่เลี้ยง 1 คน ผู้แทนผู้ปกครอง 1 คน ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกิน 3 คน เป็นกรรมการ และกรรมการที่ปรึกษาตามที่เห็นสมควร ให้ประธานเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ
การจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อม	1. ให้จัดการศึกษาอบรมปลูกฝังศีลธรรม วัฒนธรรม และประเพณีอันดีงามของไทย รวมทั้งการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างเหมาะสมตามวัย 2. ให้จัดประสบการณ์และกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน 3. ให้จัดประเมินพัฒนาการของเด็กให้ครบทุกพัฒนาการ 4. ให้มีการพัฒนาปรับปรุงวิธีการจัดองค์ประกอบการสอน การจัดประสบการณ์และกิจกรรมให้เกื้อหนุนและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร 5. การจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อมตามหมวดนี้ ให้ใช้หลักสูตรและแนวการจัดของกรมการศาสนา	เช่นเดียวกันกับการจัดการศึกษาและเตรียมความพร้อมในส่วนของวัด

หลักสูตรและแนวการจัดประสบการณ์

ใช้แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา สำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด และประจำมัสยิด ซึ่งพัฒนาขึ้นโดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อใช้ในการพัฒนาเด็กวัย 3-6 ปี ให้เกิดการเรียนรู้และมีพัฒนาการครบทุกด้าน โดยมีเนื้อหาสาระทั้งหมดแบ่งเป็นเรื่องใหญ่ๆ 9 เรื่อง และแนวการจัดกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรม คือ กิจกรรมเสรี กิจกรรมสร้างสรรค์ กิจกรรมเกมการศึกษา กิจกรรมเสริมประสบการณ์ กิจกรรมกลางแจ้ง และกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติสำหรับครูพี่เลี้ยงของศูนย์

สำหรับแนวการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กในศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด ใช้แนวทาง
ธรรมชาติ โดย ซึ่งมุ่งหวังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กไทย ดังนี้

1. มีลักษณะของคนไทย
2. มีศาสนา
3. มีพฤติกรรมที่นำไปสู่การเป็นคนดี คนเก่ง
4. มีความพร้อมที่จะรับจริยศึกษา
5. มีความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิตดี และเรียนรู้เกี่ยวกับคนรอบตัว

สำหรับขอบข่ายและเนื้อหาสาระ มวลประสบการณ์ที่จัดให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย
ทักษะพื้นฐานการศึกษา โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. การเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย
2. การเตรียมสร้างเสริมทักษะคณิตศาสตร์
3. การเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์
4. การเตรียมสร้างเสริมลักษณะนิสัย

แนวการประเมินผล

ใช้หลายวิธีร่วมกันในการประเมินผลการเรียนรู้ของเด็ก คือ การสังเกต การสนทนา การ
ตรวจผลงาน การใช้ข้อสอบปากเปล่า และการใช้ข้อทดสอบ โดยการใช้วิธีประเมินผลแบบใดขึ้นอยู่กับ
ลักษณะวิชา วัยของเด็ก ตลอดจนจุดมุ่งหมายของการประเมินผลแต่ละคราว

สภาพและปัญหาการดำเนินการ

1. จำนวนเด็กบางศูนย์ฯ มีมากเกินไปศักยภาพของศูนย์ฯ ทำให้ขาดประสิทธิภาพในการ
จัดการและการเรียนรู้ของเด็ก
2. อัตราเงินเดือนของครูที่เลี้ยงต่ำ คือ ประมาณ 2,000-3,000 บาทต่อเดือน ขาดแรง
จูงใจในการปฏิบัติงาน
3. งบประมาณที่ได้รับจากกระทรวงศึกษาธิการไม่เพียงพอ วัดต้องพึ่งตนเองด้วย
4. คุณวุฒิทางการศึกษาของครูที่เลี้ยงส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติหน้าที่
5. วัดบางแห่งไม่เข้าใจจุดประสงค์ในการเปิดศูนย์ฯ ทำให้ดำเนินการไม่สอดคล้องกับ
นโยบาย
6. ขาดความพร้อมด้านสถานที่และบุคลากร
7. นโยบายไม่สอดคล้องกับงบประมาณ

1.5 กรมสามัญศึกษา (สศ.)

ได้ดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ และการศึกษาพิเศษ โดยเปิดชั้นอนุบาล 2 ปี และชั้นเด็กเล็ก 1 ปี ทั้งยังสนับสนุนให้เด็กพิการได้เรียนร่วมกับนักเรียนในโรงเรียนปกติอีกด้วย

วัตถุประสงค์

- (1) เพื่อช่วยเหลือแก่เด็กที่มีความพิการในด้านต่างๆ เช่น ทางตา ทางหู เป็นต้น
- (2) จัดให้เป็นตัวอย่างและค้นคว้าทางวิชาการ

รูปแบบ จัดให้มีโรงเรียนเฉพาะความพิการแต่ละประเภท และจัดในรูปแบบของการเรียนร่วม คือ จัดชั้นพิเศษในโรงเรียนปกติ หรือในหน่วยงานต่างๆ เช่น โรงพยาบาล สถานสงเคราะห์เด็กพิการ เป็นต้น

2. ทบวงมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยหลายแห่งได้เปิดสอนชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลขึ้นในโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยแต่ละแห่ง ซึ่งบางแห่งเปิดรับเด็กอายุ 3 ปี โดยจะเรียนชั้นอนุบาล 3 ปี หรือจะรับเด็กอายุ 4 ปี เพื่อเรียนชั้นอนุบาล 2 ปี และรับเด็กอายุ 5 ปี เข้าเรียนชั้นเด็กเล็ก 1 ปี

หลักการและเหตุผล

จากแนวคิดของการศึกษาสมัยใหม่ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางในกระบวนการเรียนการสอน จึงมีแนวความคิดที่จัดโรงเรียนในลักษณะรูปแบบดังกล่าวขึ้นให้ปรากฏชัด โรงเรียนสาธิตจึงเกิดขึ้นเพื่อสนองแนวทางการศึกษาแผนใหม่ ให้เด็กได้แสดงออกมาและเติบโตตามความสามารถของตนเอง

เมื่อแนวความคิดการศึกษาแผนใหม่แพร่หลายขึ้น การฝึกหัดครูแนวใหม่ก็ได้รับการพัฒนาเช่นกัน โดยมีการเปิดสอนฝึกหัดครูในระดับปริญญาตรีจนถึงปริญญาเอก เมื่อสถาบันฝึกหัดครูได้เติบโตขึ้นเป็นวิชาชีพชั้นสูง จึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการเตรียมการสำหรับการศึกษาค้นคว้าวิจัย ตลอดจนการทดลองเพื่อพัฒนาโรงเรียนและกระบวนการได้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น โรงเรียนสำหรับศึกษาค้นคว้าวิจัยจึงเกิดขึ้นในรูปของโรงเรียนสาธิตโดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้

1. เป็นสถานที่ฝึกหัดการปฏิบัติงานครู
2. เป็นสถานที่สาธิตการจัดการศึกษาแนวใหม่
3. เป็นสถานที่วิจัยค้นคว้าวิชาชีพครูชั้นสูง
4. เป็นสถานที่ให้การศึกษากุลบุตรกุลธิดาของชาติ

วัตถุประสงค์

1. สำหรับมหาวิทยาลัยที่มีคณะศึกษาศาสตร์หรือครุศาสตร์ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย หรืออนุบาล จะมีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาภายในโรงเรียนสาธิต (ฝ่ายประถม) เพื่อใช้เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติ และศึกษา กันคว้า วิจัย
2. เพื่อเป็นสวัสดิการแก่ข้าราชการและบุคลากรของมหาวิทยาลัย

การดำเนินงาน

การดำเนินงานของโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยจะขึ้นอยู่กับคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ โดยโรงเรียนสาธิตเองจะมีคณะผู้บริหารโรงเรียนทำหน้าที่ดูแลรักษารับผิดชอบกิจการภายในโรงเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายของโรงเรียนสาธิตแต่ละแห่ง สำหรับปัจจุบันมีโรงเรียนสาธิตที่เปิดทำการสอนระดับอนุบาลศึกษา ซึ่งจัดอยู่ในรูปของชั้นเด็กเล็กและอนุบาลทั้งหมด 5 แห่ง คือ

- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ฝ่ายประถม)
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฝ่ายประถม)
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ฝ่ายประถม)
- โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง

นอกจากนี้มหาวิทยาลัยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ยังมีหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาไม่ได้อยู่ในรูปแบบของโรงเรียนสาธิตอีก เช่น

1. โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มีชั้นเตรียมอนุบาล และอนุบาล 1 อนุบาล 2
2. ศูนย์ปฏิบัติการสังคมสงเคราะห์คล่องจัน ของคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จัดขึ้นเพื่อเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติของนักศึกษาสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ ดูแลเด็กอายุ 2 ½ -5 ปี
3. บ้านเด็ก ของสโมสรอาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้บริการดูแลเด็กวัยเตาะแตะและระดับอนุบาลศึกษา เพื่อให้บริการการดูแลบุตร-หลานของบุคลากรในมหาวิทยาลัย และเป็นสถานที่ฝึกปฏิบัติงานของนิสิตด้วย

3. กระทรวงมหาดไทย

มีหน่วยงานที่อยู่ในสังกัดให้บริการ หรือจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ได้แก่

- 3.1 กรมการพัฒนาชุมชน
- 3.2 กรมการปกครอง
- 3.3 กรมตำรวจ
- 3.4 กรุงเทพมหานคร

มีรายละเอียดดังนี้

- 3.1 กรมการพัฒนาชุมชน ดำเนินการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านโดยรับเด็กเล็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะตั้งอยู่ในหมู่บ้านเขตพัฒนาโดยรับเด็กในหมู่บ้านเข้าเรียน และส่งเสริมให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยมีกรมการพัฒนาชุมชนให้การสนับสนุนและประสานงาน

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 3-6 ปี ในเขตพัฒนาได้รับการเลี้ยงดูอย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตัวเองและร่วมมือกันพัฒนาเด็ก โดยเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็กและชุมชน

รูปแบบ เน้นที่การอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสม โดยมีบุคลากรหรือผู้ดูแลเด็กเป็นผู้ปฏิบัติงาน โดยการคัดเลือกจากบุคคลในท้องถิ่นที่ศรัทธาในการเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งทางกรมการพัฒนาชุมชนจะทำการฝึกอบรมให้

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกรมการพัฒนาชุมชน

นโยบาย

กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทยได้เริ่มดำเนินงานพัฒนาเด็ก มาตั้งแต่ พ.ศ. 2510 โดยสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นในหมู่บ้าน ตำบล ตามความต้องการและขีดความสามารถของประชาชน เพื่อรับเด็กเล็กในชนบทอายุระหว่าง 3-6 ปี เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และให้อยู่ในความรับผิดชอบ ควบคุมดูแลของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อปป. คณะกรรมการสภาตำบล และคณะกรรมการอื่นๆ ซึ่งช่วยเหลือและสนับสนุนให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในสภาพที่เหมาะสมกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การดำเนินงานได้ยึดหลักความต้องการและความพร้อมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก กรมการพัฒนาชุมชนจะให้การสนับสนุนในด้านวิชาการและงบประมาณ ในส่วนที่เกินขีดความสามารถของประชาชน รวมทั้งการฝึกอบรมผู้ดูแลเด็ก และคณะกรรมการพัฒนาเด็ก เพื่อให้บุคคลเหล่านี้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ผ่านมา ปรากฏว่าเด็กที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูตามวิธีการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะมีความเจริญเติบโต ทั้งทางร่างกาย และจิตใจอย่างถูกต้องและเหมาะสม แต่การพัฒนาเด็กยังไม่สามารถขยายการจัดบริการครอบคลุมเด็กยากจนได้เท่าที่ควร เนื่องจากยังมีเด็กยากจนอีกจำนวนมากที่ไม่มีโอกาสเข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีฐานะยากจน ฉะนั้นตั้งแต่ปี 2527 เป็นต้นมา กรมการพัฒนาชุมชนจึงได้ขยายการดำเนินงานพัฒนาเด็ก โดยการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง องค์กรเอกชนทั้งในและต่างประเทศในด้านการสนับสนุนงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์และวิทยากรในการพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 0-6 ปี ทั้งในและนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควบคู่กันไป (สำหรับกิจกรรมในการพัฒนาเด็กนอกศูนย์ ได้แก่กิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเคลื่อนที่ กิจกรรมการพัฒนาเด็กโดยครอบครัว และกิจกรรมการผลิตและการใช้สอยเพื่อการพัฒนาเด็ก)

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเสริมสร้างการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างถูกต้อง และมีความพร้อมในการเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
2. เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระเลี้ยงดูให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองได้ใช้เวลาในการประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี กลมเกลียว และความรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสภาตำบลกับราษฎรในหมู่บ้าน
4. เพื่อส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กได้อย่างถูกต้อง
5. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหาร และโภชนาการแห่งชาติในส่วนที่เป็นเขตการพัฒนาชุมชน

หลักในการดำเนินการ

1. ยึดความพร้อม และความสนใจของประชาชนในท้องถิ่น และให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด
2. พ่อ แม่ และผู้ปกครองเด็กจะต้องจ่ายค่าเลี้ยงดูเด็กและอื่นๆ ตามความจำเป็น
3. เน้นความพร้อมของเด็ก และการฝึกให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ โดยการสอนแบบเล่นปนเรียน เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้
4. คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และคณะกรรมการพัฒนาตำบล รวมทั้งคณะกรรมการอื่นๆ ช่วยเหลือ สนับสนุน และหาทางแก้ไขให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมสำหรับเลี้ยงดูเด็กและเผยแพร่กิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างพ่อ แม่ ผู้ปกครอง และราษฎรทั่วไป

5. ให้ผู้ดูแลเด็กศูนย์ละ 2 คน ต่อจำนวนเด็ก 30-50 คน โดยมีคุณสมบัติเหมาะสม
6. ให้หน่วยงานราชการ หรือองค์กรเอกชนอื่นๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ
7. สมาชิกกลุ่มอาชีพต่างๆ และผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับผู้ดูแลเด็ก โดยใช้เวลาวางทำกิจกรรมให้กับศูนย์ เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว ประกอบอาหารเสริม และกิจกรรมอื่นๆ

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1. สำรวจจำนวนเด็กอายุ 0-6 ปี เพื่อจะได้ทราบว่าในแต่ละปีจะมีเด็กอายุ 3-6 ปี เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกี่คน
2. พัฒนาการ ประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็กให้เข้าใจในวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน และให้ประชาชนเห็นประโยชน์ของการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
3. คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล จังหวัด อำเภอ ร่วมกันคัดเลือกสถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้จัดตั้งอยู่ในศูนย์กลางของหมู่บ้าน ใกล้สถานีอนามัย หรือสถานที่อื่นๆ ที่เหมาะสม และสะดวกในการรับเลี้ยงเด็ก
4. คัดเลือกคณะกรรมการพัฒนาเด็กจำนวน 5 คน เพื่อทำหน้าที่บริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คณะกรรมการพัฒนาเด็กให้อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่ยังไม่ได้รับการอบรมก่อนประจำการตามโครงการของ กรมการพัฒนาชุมชนให้ทำการปฐมนิเทศ คณะกรรมการพัฒนาเด็กให้มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบ พอที่จะบริหารงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และช่วยเหลือการปฏิบัติงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้
5. คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และผู้ดูแลเด็กร่วมกันคัดเลือกผู้ดูแลเด็กตามหลักเกณฑ์เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก ในกรณีที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรมก่อนประจำการตามโครงการของกรมการพัฒนาชุมชน กรมการพัฒนาชุมชนให้ทำการปฐมนิเทศผู้ดูแลเด็กให้มีความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนที่จะปฏิบัติงาน
6. คณะกรรมการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการสภาตำบล และผู้ดูแลเด็กร่วมกันคัดเลือกเด็กอายุ 3-6 ปี มารับการเลี้ยงดูแบบเข้าไป เย็นกลับ
7. สนับสนุนให้บิดา มารดา หรือผู้ปกครองเด็กเข้ามามีบทบาทในกิจกรรมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น การเลี้ยงดูเด็ก การทำอาหารเสริม การคบแต่งทำความสะอาด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก การจัดทำอุปกรณ์เครื่องเล่นสำหรับเด็ก

แนวการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและวิธีการดำเนินงาน

กรมการพัฒนาชุมชน มีนโยบายที่จะมอบความรับผิดชอบในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาเด็กเล็กให้แก่ชุมชน โดยอาศัยความร่วมมือของกรมการพัฒนาหมู่บ้าน กรมการพัฒนาคำบลกับประชาชนในหมู่บ้านให้ช่วยกันดำเนินงานไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยพัฒนากรเป็นบุคคลที่มีหน้าที่ในการชี้แจง ทำความเข้าใจกับประชาชนให้ตระหนักในบทบาทหน้าที่ของตนเอง พร้อมทั้งจะสละทรัพย์ วัสดุ แรงงาน และกำลังความคิด เพื่อทำการสร้างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นซึ่งควรเป็นแบบที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชนพร้อมทั้งพยายามจัดหาวัสดุที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาทำการก่อสร้าง ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างให้ใหญ่โตหรูหรามากเกินไป สำหรับทางราชการจะให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนในส่วนที่จำเป็น และเกินกำลังความสามารถของประชาชน ซึ่งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีลักษณะ ดังนี้

1. เป็นอาคารที่สามารถรับเด็กได้ประมาณ 50 คน
2. เป็นอาคารชั้นเดียว มียกพื้นสำหรับเป็นที่นอนของเด็ก มีห้องน้ำ ห้องส้วมสำหรับเด็ก รวมทั้งมีห้องครัว และห้องเก็บของด้วย

สำหรับวิธีการในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชนมีนโยบายที่จะให้ประชาชนเป็นผู้รับผิดชอบด้วยตนเอง และมุ่งที่จะให้ผู้ปกครองเด็กมีทรรศนะในการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง และพยายามที่จะหาทางปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น ตลอดจนเป็นการพัฒนาร่างกาย และจิตใจของเด็กให้เติบโตตามวัย และมีพัฒนาการทางด้านสติปัญญาทันต่อเหตุการณ์ กรมการพัฒนาชุมชนจึงกำหนดแนวทางในการดำเนินการไว้ ดังนี้

1. ให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กกำหนดอัตราค่าอาหารเด็ก และค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็กที่ผู้ปกครองจะต้องจ่ายให้กับทางศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยพิจารณาถึงความสามารถ และสภาพทางเศรษฐกิจของผู้ปกครองเด็กแต่ละครอบครัว
2. ให้ผู้ดูแลเด็กเป็นผู้เก็บเงินค่าอาหารเด็ก และค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็กจากผู้ปกครองเด็ก ซึ่งควรทำในสำคัญการรับเงินด้วย แล้วจะต้องจัดทำบัญชีรายรับ รายจ่ายไว้เป็นหลักฐานให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน พร้อมทั้งจะให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กตรวจสอบได้เสมอ
3. สำหรับรูปแบบของเด็กที่เข้ามารับการเลี้ยงดู ไม่ควรกำหนดแบบเป็นการตายตัว ควรให้มีลักษณะเป็นไปตามสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนให้มากที่สุด
4. ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก นอกเหนือจากผู้ดูแลเด็กที่มีหน้าที่อบรมเลี้ยงดูเด็กแล้วจำเป็นต้องให้มีผู้ปกครองอาสาสมัคร เข้าร่วมในการเลี้ยงดู เอาใจใส่เด็กวันละ 1-2 คน ทั้งนี้เพื่อสร้างความเข้าใจอันดีให้กับผู้ปกครองเด็ก ตลอดจนเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีระหว่างผู้ปกครองเด็กด้วยกันด้วย

5. พัฒนารักรจะได้อาทางสนับสนุนให้คณะกรรมการพัฒนาเด็ก และผู้ดูแลเด็กจัดให้มีกิจกรรมพิเศษขึ้นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เช่น พิธีไหว้ครู งานวันเด็ก การจัดประกวดสุขภาพ โดยเชิญผู้ปกครองเด็กมาร่วมด้วยทุกครั้ง ทั้งนี้เพื่อการจูงใจให้ผู้ปกครองให้เข้าร่วมกิจกรรมด้วยความสมัครใจ
6. ให้ผู้ดูแลเด็ก เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเด็กทั้งทางด้านสุขภาพอนามัย ทางจิตใจและสมอง ทั้งนี้เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโตเหมาะสมตามอายุ
7. ผู้ดูแลเด็กจะต้องทำหน้าที่ประกอบอาหารกลางวัน และอาหารว่างที่มีคุณภาพโภชนาการ และมีปริมาณเพียงพอ โดยใช้เงินค่าอาหารไปดำเนินการ ยกเว้นกรณีที่ผู้ปกครองจัดหาอาหารมาเอง ก็จะต้องคอยให้คำแนะนำชี้แจงเกี่ยวกับการประกอบอาหารที่มีคุณภาพด้วย
8. การให้เด็กได้เข้าไปรับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ควรกำหนดเวลาไป-กลับ เพราะศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นศูนย์อบรมเลี้ยงดูเด็กที่มีสภาพแตกต่างจากโรงเรียนอนุบาล เด็กจะมาตอนไหน หรือกลับตอนไหนขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง

สำหรับการพิจารณาคัดเลือกเด็กเข้ารับการเลี้ยงดูให้คณะกรรมการพัฒนาเด็ก ผู้ดูแลเด็กและกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน พิจารณาจัดหา และคัดเลือกเด็กอายุ 3-6 ปี ไปเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูแบบเช้าไปเย็นกลับ โดยยึดหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เด็กที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูจะต้องมีความพร้อม 3 ประการ คือ พร้อมทางร่างกาย ทางจิตใจ และทางกิจกรรม เพื่อไม่ให้เป็นการแกล้งผู้ดูแลเด็กมากเกินไป
2. เด็กต้องมีภูมิลำเนาอยู่ในหมู่บ้านที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งอยู่ หรืออยู่ในบริเวณใกล้เคียง เด็กสามารถเดินมาเอง หรือผู้ปกครองมาส่งได้สะดวก
3. ผู้ปกครองของเด็กสมัครใจที่จะนำเด็กมาเข้ารับการอบรมเลี้ยงดู
4. ผู้ปกครองของเด็ก อยู่ในฐานะที่สามารถจะเข้าไปช่วยปฏิบัติการดูแลบุตรหลานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้บ้างเป็นครั้งคราว

ลักษณะการจัดศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เด็กอายุระหว่าง 3-6 ปี เป็นระยะที่จะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด ผู้ปฏิบัติงาน 1 คน จะรับผิดชอบดูแลเด็กประมาณ 20 คน เป็นอย่างมาก ซึ่งจำนวนเด็กในศูนย์มีความสำคัญต่อการบริหารงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจแบ่งได้ตามขนาด ดังนี้

1. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดเล็ก มีเด็กประมาณ 40 คน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดกลาง มีเด็กประมาณ 60 คน
3. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขนาดใหญ่ มีเด็กประมาณ 80 คน

สถานที่ และอาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรตั้งอยู่ใกล้ชุมชน ใกล้โรงเรียน ใกล้สถานีอนามัย หรือใกล้วัด เพื่อที่เด็กจะได้สะดวกในการเดินทางไปศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บริเวณของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีสถานที่ที่เด็กสามารถวิ่งเล่นได้ มีต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงา ขนาดของบริเวณขึ้นอยู่กับขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรมีพื้นที่อย่างน้อยประมาณ 100 ตารางวา และควรมีรั้วรอบขอบชิดจัดตกแต่งให้ร่มรื่นสวยงาม

อาคาร ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรเป็นอาคารชั้นเดียว มีขนาดใหญ่ตามจำนวนเด็ก อาจสร้างติดพื้นดิน หรือถ้าสร้างสูงกว่าพื้นดินควรมีบันได บันไดขั้นหนึ่งสูงประมาณ 15 ซม. และควรมีระเบียงยาวตลอดอาคาร ซึ่งเด็กสามารถใช้เป็นที่เล่นในร่ม หรือทำกิจกรรมต่างๆ ได้

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ดูแลเด็ก (ผด.) คัดเลือกจากบุคคลในหมู่บ้านมาทำหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก โดยมีหลักเกณฑ์ในการคัดเลือก ดังนี้

1. มีความรู้ จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นอย่างน้อย
2. มีภูมิลำเนาในหมู่บ้านที่ตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหรือหมู่บ้านใกล้เคียง
3. เป็นชายหรือหญิงอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปี
4. มีลักษณะเป็นผู้นำ สุภาพ อ่อนโยน รักเด็กและมีความรับผิดชอบ
5. มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ไม่เป็นโรคติดต่อ
6. มีความสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรมเป็น ผด. ทั้งได้รับการยินยอมจากพ่อแม่ผู้ปกครอง และยอมทำตามสัญญาจะบูรณะระยะเวลาทำงานอย่างน้อย 2 ปี

คณะกรรมการพัฒนาเด็ก (กพด.) หมายถึง คณะกรรมการซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานพัฒนาเด็ก ประกอบด้วยกำนัน หรือผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งเป็นที่ตั้ง สพด. เป็นกรรมการ โดยตำแหน่งและบุคคลอื่น ซึ่งควรเป็นผู้อุปถัมภ์ หรือผู้ปกครองเด็กเป็นกรรมการพัฒนาเด็ก ศูนย์ละ 5 คน และคัดเลือกประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก ตามความเหมาะสม โดยมีพัฒนาการเป็นที่ปรึกษา (กรรมการอื่นนอกจากกรรมการโดยตำแหน่ง ควรจะเลือกบุคคลที่มีความตั้งใจทำงาน มีความรับผิดชอบ มีความคิดริเริ่ม และมีความเข้าใจในวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กเป็นอย่างดี อยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี)

หน้าที่ของ กพด.

1. ควบคุมดูแลการดำเนินงาน สพด.
2. ควบคุมการเงิน มีหลักฐานทั้งการรับ-จ่าย
3. ชี้แจงประชาชนให้เข้าใจ และให้ความร่วมมือสนับสนุนการดำเนินงาน สพด. ให้ก้าวหน้า

4. พิจารณาคัดเลือกสถานที่ตั้ง ศพด. รวมทั้ง ผดค. และเด็กที่จะเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์
5. ควบคุมการปฏิบัติงานของ ผดค.
6. ให้คำแนะนำและช่วยเหลือการปฏิบัติงานแก่ ผดค.
7. ดูแลรักษาและซ่อมแซม ศพด. ให้อยู่ในสภาพดี และพร้อมที่จะให้บริการแก่ราษฎร
8. พิจารณาแก้ไขปัญหาคัดค้านข้อขัดข้องและอุปสรรคในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ร่วมกับ กม. กสค.
9. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่อนามัยในหมู่บ้าน ตำบล เพื่อขอความช่วยเหลือในการตรวจสุขภาพ และบำบัดโรคเป็นครั้งคราว และติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่างๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ และสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรรมการหมู่บ้านและกรรมการสภาตำบล (กม. กสค.) มีหน้าที่

1. คัดเลือกสถานที่จัดตั้ง ศพด.
2. คัดเลือก ผดค. และเด็ก
3. สนับสนุนและหาทางแก้ไขปัญหาและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์งานพัฒนาเด็ก
4. ติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ต่างๆ เพื่อขอรับความช่วยเหลือ

ผู้ปกครองเด็ก ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ศพด. คือ

1. การเลี้ยงดูและอบรมเด็ก ควรให้โอกาสผู้ปกครองใช้เวลาว่างผลัดเปลี่ยนกัน มาร่วมและศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กอย่างถูกต้อง วันละ 1 คน เพื่อช่วยเหลือ ผดค. และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน
2. หมั่นติดต่อกับ ผดค. เพื่อทราบพฤติกรรมของเด็กว่ามีปัญหาอะไร และสิ่งใดควรปรับปรุงแก้ไข
3. ใช้เวลาว่างทำประโยชน์ให้ศูนย์ เช่น ปลูกพืชผักสวนครัว เพื่อใช้ประกอบอาหารสำหรับเด็ก ซ่อมแซมคอกแต่ง หรือทำความสะอาดบริเวณศูนย์ฯ เป็นต้น
4. การเตรียมอาหาร
5. การรับ-ส่งเด็ก ผู้ปกครองมีหน้าที่โดยตรงในการรับ-ส่งเด็ก เพื่อจะได้พบกับ ผดค. และทราบพฤติกรรมของเด็ก และจะได้ร่วมกันแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นการชักนำให้ผู้ปกครองใกล้ชิดกับศูนย์ฯ มากขึ้น
6. จ่ายค่าตอบแทนตามข้อตกลง
7. การจัดหา ดูแลรักษาและซ่อมอุปกรณ์เครื่องเล่นของเด็ก

แนวการอบรมเลี้ยงดู

มุ่งจัดกิจกรรมและประสบการณ์ให้เด็กได้พัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีแนวการจัดกิจกรรมให้กับเด็กโดยให้มีการปฏิบัติจริง การเล่น การใช้อุปกรณ์จริง ของจำลอง หัดให้เด็กได้ช่วยตนเอง เรียนภาษาโดยการพูดและสนทนา ฟังนิทาน เล่าเรื่อง กิจกรรมครั้งหนึ่งๆ ไม่เกิน 20 นาที

สำหรับการประเมินผล ผู้ดูแลเด็กจะวัดผลความเจริญเติบโตของเด็กเป็นรายบุคคลและเป็นรายหมู่ โดยการสังเกต พิจารณา สนทนา ให้ทำกิจกรรมแล้วจดบันทึกรวบรวมไว้

งบประมาณดำเนินงาน

ได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก อัตราละ 3,000/เดือน จัดหาอาหารเสริม (นม) และอาหารกลางวันสำหรับเด็ก และเงินสมทบกองทุนประกันสังคม

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน

1. คุณภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขึ้นอยู่กับความสามารถในการดำเนินงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็ก และความร่วมมือของผู้ปกครอง
2. ผู้ปกครองบางส่วนยังมีความเห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตั้งขึ้นโดยความต้องการของราชการ ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของทางราชการที่ต้องรับผิดชอบโดยตรงในด้านการเงิน อาหารเสริม ไม่เห็นความจำเป็นที่ผู้ปกครองต้องเข้าไปช่วยเหลือ
3. ส่วนใหญ่พบว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก มุ่งเน้นให้เด็กเรียนอ่านหนังสือมากเกินไป และให้เด็กเชื่อฟังปฏิบัติตามคำสั่งของผู้สอนหรือผู้ดูแลเป็นสำคัญ

3.2 กรมการปกครอง

โรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น

หลักการและเหตุผล

กระทรวงมหาดไทยและเทศบาลสนับสนุนการจัดการศึกษาก่อนการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เพื่อให้บริการแก่ประชาชนในเขตเมืองอันเป็นการดูแลและพัฒนาเด็ก เยาวชนของชาติก่อนเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ และเป็นการช่วยลดภาระในการดูแลเด็กเล็กให้แก่ผู้ปกครองในเขตเมือง โดยเป็นการจัดการศึกษาในรูปแบบอนุบาลศึกษา

วัตถุประสงค์

เพื่อส่งเสริมพัฒนาการและเตรียมความพร้อมของเด็กทางด้านร่างกาย สติปัญญา จิตใจ อารมณ์และสังคม สำหรับการศึกษาในระดับประถมศึกษาต่อไป

แนวทางการดำเนินงาน

กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการจัดการศึกษาระดับอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยา ซึ่งมีเทศบาลเป็นหน่วยงานในการบริหารงาน ดังนี้

1. กำหนดชั้นเรียนระดับอนุบาลศึกษาของโรงเรียนเทศบาลและเมืองพัทยาเป็น 2 ระดับชั้นตามกลุ่มอายุ คือ
 - ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 4-5 ปี
 - ชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 2 สำหรับเด็กกลุ่มอายุ 5-6 ปี

ในกรณีที่เทศบาลหรือเมืองพัทยามีประชากรจะจัดมากกว่า 2 ระดับชั้นตามที่กำหนด ก็สามารถดำเนินการได้ โดยที่เทศบาลต้องใช้งบประมาณดำเนินการเองทั้งหมด และไม่ผูกพันการขอรับการสนับสนุนงบประมาณอาคารสถานที่และบุคลากรจากส่วนกลาง

2. การจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์สำหรับชั้นอนุบาลศึกษาปีที่ 1 และ 2 ให้ใช้แผนการจัดกิจกรรมเตรียมประสบการณ์ที่กรมการปกครองกำหนด ส่วนกรณีที่เทศบาลและเมืองพัทยามีประชากรจะจัดมากกว่า 2 ระดับชั้นตามที่กำหนดจะต้องจัดกิจกรรมให้สอดคล้องตามแนวการจัดประสบการณ์ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด
3. ให้จัดครูอนุบาลสอนเด็กในระดับอนุบาลศึกษา
4. ให้จัดชั้นเรียนอนุบาลไม่เกินห้องละ 25 คน
5. ห้ามมิให้กำหนดให้ผู้ปกครองซื้อหนังสือแบบฝึกหัด เอกสารหรืออื่นใดนอกเหนือจากที่กรมวิชาการหรือกรมการปกครองกำหนดให้มี

หลักการและการสอน

ในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาของโรงเรียนสังกัดเทศบาลและเมืองพัทยาโดยเป็นการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้องกับแนวการจัดประสบการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการตามหลักพัฒนาการของเด็กตามวัย เพื่อให้เป็นต้นแบบของครูในการปฏิบัติการสอน โดยเสนอแนวทางสำหรับครูที่จะจัดกิจกรรมประสบการณ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กชั้นอนุบาลศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ชั้นละ 2 เล่มตลอดปีการศึกษา โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้

1. ตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อครูจะได้ใช้เป็นแนวทางว่าในแต่ละวัน ควรจะจัดกิจกรรมประสบการณ์เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กอย่างไรและเมื่อใด

2. กรอบโครงสร้างเนื้อหา แนวคิด หลักการ จุดประสงค์ และคุณสมบัติที่ต้องการเน้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญที่พึงจัดให้เกิดการพัฒนาการในเด็กวัย 4-6 ปี โดยกำหนดเป็นหน่วยประสบการณ์จำนวน 10 หน่วย และกำหนดเป็นหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหน่วยย่อยของหน่วยประสบการณ์จำนวน 38 หน่วย ใช้เวลาในการจัด 38 สัปดาห์ โดยจัดกิจกรรมประสบการณ์หน่วยการเรียนรู้ละ 1 สัปดาห์
3. กิจกรรมการจัดประสบการณ์เตรียมความพร้อมในแต่ละวัน ประกอบด้วย
 - (1) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
 - (2) กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมในวงกลม)
 - (3) กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
 - (4) กิจกรรมกลางแจ้ง
 - (5) เกมการศึกษา

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. จำนวนเด็กในแต่ละห้องส่วนใหญ่เกินกว่า 25 คน ต่อห้องเรียน ซึ่งทำให้ครูไม่สามารถดูแลเด็กแต่ละคนได้ทั่วถึง ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษา
2. ครูที่สอนในระดับอนุบาลศึกษาอีกจำนวนมากที่ไม่ได้จบวุฒิศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง ทำให้ขาดความรู้ด้านพัฒนาการตามวัยของเด็กและเทคนิควิธีการสอนเด็กปฐมวัย
3. ในกรณีที่เทศบาลบางแห่งมีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย (อายุต่ำกว่า 4 ปี) ซึ่งเป็นส่วนที่นอกเหนือจากแนวทางกระทรวงมหาดไทยกำหนด เทศบาลต้องรับผิดชอบในส่วนนี้เองทั้งหมด ทั้งในด้านงบประมาณและการจ้างผู้ดูแลเด็ก ทำให้ไม่สามารถควบคุมและตรวจสอบคุณภาพการดำเนินการได้
4. ไม่มีการกำหนดการวัดผลการเรียนการสอน

3.3 กรมตำรวจ

โดยกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับนี้ โดยรับเด็กอายุระหว่าง 2 ปีครึ่ง – 6 ปี ซึ่งจะจัดขึ้นในพื้นที่ตามที่เห็นเหมาะสม และได้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ไปสอนครูพี่เลี้ยงเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ให้ความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก

วัตถุประสงค์ เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กในท้องถิ่นห่างไกลให้ได้รับการอบรมเลี้ยงดูอย่างเหมาะสม และร่วมมือกันพัฒนาเด็กให้พร้อมที่จะเรียนในระดับประถมศึกษา

รูปแบบ แบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ ชั้นก่อนอนุบาล ซึ่งจะรับเด็กอายุประมาณ 2 ปีครึ่ง ถึง 3 ปี เข้าไว้ดูแลในสถานสงเคราะห์เด็ก ซึ่งตั้งอยู่บริเวณกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และระดับชั้นก่อนประถมศึกษา จะรับเด็กอายุประมาณ 4-5 ปีเข้าเรียน โดยเปิดชั้นเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน มีผู้บังคับบัญชาแต่ละระดับเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับฝ่ายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายโรงเรียนอนุบาล ฝ่ายสาธารณสุข และฝ่ายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องในการเลือกบุคคลซึ่งอาจเป็นพระ พัฒนาการ เกษตร ตำบล พนักงานอนามัย ครู เป็นผู้นำโครงการเฉพาะพื้นที่ตามที่เห็นเหมาะสม โดยมีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ไปสอนครู พี่เลี้ยงเด็ก ผู้ดูแลเด็ก ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเด็ก

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน

หลักการและเหตุผล

เนื่องด้วยตำรวจตระเวนชายแดน เป็นตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ตามแนวชายแดนด้วยการลาดตระเวนไปตามพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารทั่วประเทศ ได้พบเห็นชาวเขาและประชาชนที่ประสบปัญหาความยากจน ความเจ็บไข้ได้ป่วย รวมทั้งตามหมู่บ้านต่างๆ มีเด็กซึ่งอยู่ในวัยที่ควรได้รับการส่งเสริมและพัฒนาทางการศึกษาจำนวนมากซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านการศึกษามิสามารถเข้าจัดตั้งโรงเรียนได้เนื่องจากสภาพพื้นที่ที่เป็นป่าเขาทุรกันดาร บางพื้นที่เป็นชุมชนเกิดใหม่ อีกทั้งบางพื้นที่มีสถานการณ์ของฝ่ายตรงข้ามกับรัฐบาล

กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จึงได้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนขึ้น เพื่อเติมเต็มให้กับการจัดการศึกษาของชาติในแง่ความเสมอภาคและโอกาสทางการศึกษาของประชาชนไทยทั่วทุกท้องที่ นับตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2499 เป็นต้นมา

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เยาวชนที่อยู่ในถิ่นห่างไกลทุรกันดารได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเสมอภาค ช่วยให้ชาวเขาและประชาชนที่ห่างไกลรู้หนังสือไทย ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมไทย ให้มีความสำนึกในความเป็นไทย เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยของชาติ

หลักเกณฑ์ในการจัดตั้งโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

1. ต้องเป็นหมู่บ้านห่างไกลตามแนวชายแดนในพื้นที่รับผิดชอบ
2. ไม่มีโรงเรียนประชาบาลตั้งอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
3. ให้คัดเลือก คชด. ที่สมัครใจ ทำหน้าที่เป็นครูสอนโรงเรียนละ 2 นาย ทำหน้าที่ครูใหญ่ 1 นาย และครูน้อย 1 นาย
4. จะจัดตั้งโรงเรียนขึ้นในหมู่บ้านใด เปิดทำการสอนเมื่อใด ให้ใครทำหน้าที่ครู ให้รายงานให้ทราบโดยด่วน

การดำเนินงาน

ตำรวจชายแดนจะสำรวจและดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนในท้องที่ที่ไม่มีโรงเรียนประชาบาล โดยจะแจ้งให้อำเภอท้องที่ทราบ เพื่อร่วมพิจารณาและร่วมมือในการดำเนินการ โดยในส่วนของงานวิชาการ ของโรงเรียน ให้เจ้าหน้าที่ศึกษาธิการจังหวัดและอำเภอช่วยอบรมครูที่สอน แนะนำการสอนในโรงเรียนและ พิจารณาช่วยเหลือด้านอื่นๆ เพื่อให้งานวิชาการของโรงเรียนได้ระดับตามหลักสูตร

การเรียกชื่อโรงเรียน จะมีการเรียกแตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับแหล่งที่มาของเงินก่อสร้างและวิธี การก่อสร้าง โดยสรุปแล้วจะเป็นการตั้งชื่อให้เกียรติแก่ผู้มีส่วนร่วมในการจัดตั้งโรงเรียน

โรงเรียน ดชด. บำรุง เป็นโรงเรียนซึ่งจัดตั้งขึ้นโดยความเสียสละของชาวบ้านและตำรวจ ตระเวนชายแดน ซึ่งปฏิบัติงานอยู่ตามหมวดต่างๆ ทั้งในด้านการเงิน วัสดุและแรงงานก่อสร้างเป็นโรงเรียน ชั่วคราวพอเปิดสอนได้ ใช้วัสดุและแรงงานในหมู่บ้าน เมื่อไปสร้าง ณ ที่แห่งใหม่ก็ให้อันดับก่อนหลังต่อไป อีก

โรงเรียน ดชด. สงเคราะห์ โรงเรียนแบบนี้แทนที่จะเป็นโรงเรียนซึ่งเจ้าหน้าที่หมวดตำรวจ ตระเวนชายแดนเป็นผู้ร่วมก่อสร้างกับชาวบ้าน แต่เป็นโรงเรียนซึ่งเจ้าหน้าที่กองกำกับการตำรวจตระเวนชาย แดนเขตต่างๆ ร่วมกับชาวบ้าน เป็นผู้บริจาคเงิน วัสดุ และแรงงานทำการก่อสร้าง ทั้งนี้เพื่อเสริมการปฏิบัติ แก่เจ้าหน้าที่หมวดตำรวจตระเวนชายแดนต่างๆ อาคารโรงเรียนเป็นแบบชั่วคราว มีการให้เลขอันดับก่อน หลังประจำทุกโรงเรียนเช่นเดียวกับโรงเรียน ดชด. บำรุง

โรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เป็นโรงเรียนซึ่งกระทรวงศึกษาธิการให้เงินทุนในการก่อสร้าง สภาพของโรงเรียนดีกว่าโรงเรียน ดชด. บำรุง และ ดชด. สงเคราะห์

โรงเรียนมิตรตำรวจบำรุง ทั้งตำรวจตระเวนชายแดนและกระทรวงศึกษาธิการได้พยายาม สร้างโรงเรียนให้มากขึ้น แต่ก็ยังไม่เป็นการเพียงพอต่อความต้องการของประชาชน ดังนั้นตำรวจตระเวนชาย แดนจึงได้จัดงานกุศล เพื่อหารายได้สร้างโรงเรียนชาวเขาและประชาชนใกล้เคียง อาทิเช่น การจัดฉาย ภาพยนตร์ จัดการชกมวย ฯลฯ เนื่องจากเงินนี้ได้มาจากประชาชนผู้มีความเห็นใจและสนใจในการจัดตั้งโรง เรียน จึงได้ชื่อโรงเรียนแบบนี้ว่า โรงเรียนมิตรตำรวจบำรุง

โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว พระราชทาน เงินก่อสร้าง เป็นอาคารเรียนแบบถาวร สำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา

โรงเรียนเจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ เป็นโรงเรียนซึ่งสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ พระราชทานเงินก่อสร้าง เป็นอาคารแบบถาวรสำหรับเด็กนักเรียนชาวเขา

โรงเรียนในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นโรงเรียนที่พระองค์ ท่านพระราชทานราชทรัพย์ส่วนพระองค์และมีผู้ทูลเกล้าฯ ถวายเงินโดยเสด็จพระราชกุศล ซึ่งจะได้รับพระ ราชทานชื่อโรงเรียน เช่น โรงเรียนสังวาลย์วิท โรงเรียนกัลยาณีวัฒนา โรงเรียนอนันท์ โรงเรียนมหิดล โรงเรียนวลัย โรงเรียนสระปทุม โรงเรียนจุฬา-ธรรมศาสตร์ โรงเรียนมิตรมวลชน โรงเรียนไทยทนุ ฯลฯ

โรงเรียนที่ตั้งชื่อตามหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนที่ทางตำรวจตระเวนชายแดนและประชาชนในพื้นที่ร่วมกันก่อสร้างอาคาร และจัดครู คชค. ไปสอนจะใช้ชื่อโรงเรียนตามชื่อบ้านนั้นๆ

หลักสูตรและแนวการสอน

โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนดำเนินการสอน ดังนี้

- ก. ในท้องถิ่นหรือในโรงเรียนที่เด็กพูดภาษาไทย ให้จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ
- ข. ในท้องถิ่นหรือโรงเรียนที่เด็กมิได้พูดภาษาไทย จัดการเรียนการสอนตามรายละเอียดของชั้นเริ่มเรียนและชั้นกลาง ตามที่ได้ประชุมยอมรับกัน จนเมื่อเด็กสามารถพูดไทยได้บ้างและพอจะเรียนต่อไปได้แล้ว จึงจัดสอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการต่อไป

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

1. ครูผู้สอน เป็นตำรวจตระเวนชายแดนที่ทำหน้าที่เป็นครูสอนชาวเขาและประชาชนห่างไกลโดยไม่ได้รับการศึกษาวิชาครูมาก่อน แต่มีการจัดอบรมครู คชค. โดยกระทรวงศึกษาธิการ และมีการอบรมพิเศษที่ศูนย์อบรมศึกษาผู้ใหญ่ ทำให้ครูได้รับความรู้เกี่ยวกับการอนามัย การช่าง การเกษตรเพิ่มขึ้น เพื่อไปพัฒนาช่วยเหลือประชาชนให้มีความเป็นอยู่ดีกว่าเดิม
2. ครูพลเรือน เป็นผู้ที่มีความรู้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือปีที่ 6 ขึ้นไป เป็นครูช่วยสอน
3. ผู้ดูแลเด็ก ทำหน้าที่ช่วยครูผู้สอนและครูพลเรือนในการดูแลเด็ก ส่วนมากจะเป็นคนในพื้นที่

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. โรงเรียนบางพื้นที่อยู่ในเขตสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ทำให้ทั้งครูและเด็กเกิดความไม่มั่นคงและปลอดภัย และทำให้การเรียนการสอนขาดความต่อเนื่อง
2. ครูต้องรับภาระหนักทั้งสอนหนังสือเด็ก และพัฒนาคุณภาพคนในพื้นที่ให้มีความเป็นอยู่ดีขึ้น

3.4 กทม.

โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สำนักการศึกษา มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษาภาคบังคับเป็นหลัก ในปี 2529 ได้เริ่มจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในรูปแบบชั้นเด็กเล็ก ในโรงเรียนที่มีความพร้อม เนื่องจากกรุงเทพมหานครไม่มีงบประมาณสนับสนุนในด้านอาคารสถานที่ อัตราค่าจ้างครู เป็นต้น ต่อมาในปี 2530 คณะรัฐมนตรีได้มีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม 2531 ให้ความเห็นชอบให้มีการเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กทุกคนก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาอย่างน้อย 1 ปี ดังนั้น กรุงเทพมหานครจึงได้ขออนุมัติรัฐบาลในการดำเนินงานระดับก่อนประถมศึกษาเป็นต้นมา

ปัจจุบัน โรงเรียนของกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก จำนวน 430 โรงเรียน มีนักเรียน 47,133 คน

โรงเรียนที่ไม่เปิดสอนชั้นเด็กเล็ก ส่วนใหญ่ไม่สามารถเปิดสอนได้ เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องอาคารสถานที่คับแคบ ไม่มีห้องเรียนเพียงพอ ครูไม่เพียงพอหรืออยู่ในบริเวณวัด ซึ่งวัดมีศูนย์พัฒนาเด็กในวัดอยู่แล้ว

วัตถุประสงค์

เพื่อขยายบริการเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนประถมศึกษาให้กว้างขวางมากขึ้น ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กได้รับการพัฒนา ทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม และจิตใจให้เหมาะสมกับวัย

แนวทางการดำเนินงาน

เป็นการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาในรูปแบบชั้นเด็กเล็กและชั้นอนุบาลศึกษา 2 ปี โดยการจัดการศึกษาในรูปแบบอนุบาลศึกษาจะจัดในโรงเรียนที่มีความพร้อม รับเด็กอายุ 4 ปี ในชั้นอนุบาล และเด็กอายุ 5 ปี ในชั้นอนุบาล 2 ส่วนโรงเรียนที่ยังไม่พร้อม แต่มีห้องเรียนพอจะเปิดรับเป็นชั้นเด็กเล็ก โดยกำหนดจำนวนนักเรียนต่อห้องเรียนไม่เกิน 30-35 คน สำหรับการดูแลรับผิดชอบโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่มีการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาขึ้นอยู่กับสำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งหน่วยงานรับผิดชอบดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ ให้การอบรมครู พัฒนาครู นิเทศการศึกษา จัดทำเอกสาร คู่มือการอบรมเอกสารแนะแนว

กองวิชาการ ผลิตเอกสาร หนังสือให้ครู แบบฝึกหัดให้เด็ก

กองโรงเรียน จัดสรรวัสดุอุปกรณ์ทุกอย่างให้แก่โรงเรียนตามที่ครูต้องการ

งานคลัง จัดสรรงบประมาณจากกรุงเทพมหานคร

งานโยธา ก่อสร้าง รับผิดชอบอาคารสถานที่

งานการเจ้าหน้าที่ บรรจุ แต่งตั้งบุคลากร

สำหรับค่าเล่าเรียนเก็บจากผู้ปกครองเด็ก 300 บาทต่อปี อนุมัติให้เก็บเพิ่มได้ไม่เกิน 1,000 บาท โดยมีกรรมการการศึกษาเป็นผู้ดูแล

หลักสูตรและการสอน

ใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ ส่วนแผนการจัดประสบการณ์ สำนักการศึกษาจัดทำขึ้นเองตามแนวของ สปช. โดยมุ่งพัฒนาความพร้อมทุกด้านแก่เด็ก ใช้การสอนแบบบูรณาการ และสอนให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ครูอนุบาลของกรุงเทพมหานคร ส่วนมากไม่ได้จบการศึกษาด้านอนุบาลโดยตรง แต่จะได้รับการอบรมจากหน่วยศึกษานิเทศก์ เพิ่งจะมีการเปิดรับสมัครสอบบรรจุครูที่จบด้านการศึกษาด้านอนุบาลโดยตรง ปีการศึกษา 2540 แต่ยังมีจำนวนน้อย

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. งบประมาณและวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนที่ได้รับการจัดสรรยังไม่เพียงพอแก่ความต้องการ
2. คุณภาพและประสิทธิภาพของครู ส่วนมากไม่เน้นให้เด็กเกิดความคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบและมีเหตุผล
3. การจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เป็นระบบที่แยกส่วนตามภาระหน้าที่ของแต่ละหน่วย เป็นเหตุให้ระบบการจัดการศึกษาดูเหมือนเป็นเอกภาพในเชิงนโยบาย ทำให้เกิดปัญหาการใช้ทรัพยากรที่ไม่มีประสิทธิภาพ

สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร

หลักการและเหตุผล

สำนักอนามัยมีหน้าที่รับผิดชอบในเรื่องสุขภาพอนามัยของประชาชนตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์บริการสาธารณสุขทั่วกรุงเทพมหานคร ขณะนี้มีจำนวน 60 แห่ง และให้ความสำคัญ ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากร โดยเฉพาะในเด็กแรกเกิด -6 ปี ซึ่งเป็นวัยสำคัญที่จะต้องมีการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา เพื่อที่จะเติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติสืบต่อไป จึงได้ดำเนินการเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันครั้งแรกในปี พ.ศ. 2504 ในบริเวณศูนย์บริการสาธารณสุข 6 สโมสรวัฒนธรรมหญิง ทั้งนี้เพื่อเป็นการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ ครอบครัวที่มีรายได้น้อยและปัญหาขาดผู้เลี้ยงดูเด็ก หลังจากนั้นสำนักอนามัยได้ดำเนินการเปิดสถานรับเลี้ยงเด็กในบริเวณศูนย์บริการสาธารณสุขเพิ่มขึ้นในปีต่อๆ มา และบางแห่งจำเป็นต้องปิดทำการ

จากสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น เจ้าของต้องการที่ดินคืน หรือบางแห่งราชการเวนคืนเพื่อทำทางด่วน เป็นต้น

จนถึงปัจจุบัน สำนักอนามัยเปิดบริการด้านสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันรวมทั้งหมด 12 แห่ง

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นรูปแบบในการดำเนินงานด้านสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของภาครัฐและเอกชน
2. เพื่อให้การดูแลเด็กอายุตั้งแต่ 2 1/2 - 6 ปี ที่มีปัญหาเกี่ยวกับ
 - ครอบครัวยากจนและขาดผู้เลี้ยงดู
 - ปัญหาด้านสุขภาพโภชนาการ
 - ปัญหาด้านสติปัญญาพัฒนาการช้า

แนวทางการดำเนินงาน

1. เด็กที่รับไว้ในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข จะมาจากหลายกรณีคือจากการเยี่ยมบ้านของนักสังคมสงเคราะห์หรือพยาบาลเยี่ยมบ้านและพบปัญหาต่างๆ จึงดำเนินการส่งสถานรับเลี้ยงเด็ก หรือผู้ปกครองมาสมัครที่สถานรับเลี้ยงเด็กและพยาบาลของสถานรับเลี้ยงเด็กจะทำการเยี่ยมบ้านเพื่อพิจารณาความจำเป็นต่างๆ ก่อนที่จะรับเด็ก
2. เมื่อเด็กผ่านการพิจารณาและรับไว้จะได้รับการตรวจสุขภาพจากแพทย์ ได้รับการดูแลด้านทันตสุขภาพ ตลอดจนการให้ภูมิคุ้มกันโรคและเด็กที่มีปัญหาด้านสุขภาพโภชนาหรือด้านสติปัญญาจะได้รับการเฝ้าระวังและดูแลเป็นพิเศษ
3. มีการดำเนินการสอนปูพื้นฐานด้านต่างๆ เพื่อเตรียมความพร้อมในการที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
4. เมื่อเด็กถึงวัยที่จะเรียนในชั้นประถมศึกษาจะมีการประสานงานเพื่อส่งต่อเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครที่อยู่ในพื้นที่ต่อไป
5. มีกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการต่างๆ ให้กับเด็ก เช่น ในวันเด็กแห่งชาติจะมีการจัดนิทรรศการในศูนย์บริการสาธารณสุขและสถานรับเลี้ยงเด็กตลอดสัปดาห์และมีการจัดกิจกรรมรื่นเริงสังสรรค์สำหรับเด็กในเทศกาลต่างๆ
6. จัดอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่มีคุณค่าสำหรับเด็ก

การบริหารดำเนินงาน

หัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเป็นข้าราชการประจำที่เป็นพยาบาลวิชาชีพ มีหน้าที่รับผิดชอบงานต่างๆ ของสถานรับเลี้ยง รวมทั้งต้องจัดประชุมชี้แจงทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเด็กตั้งแต่เริ่มเข้าและทำเป็นประจำปีละ 1-2 ครั้ง สำหรับลักษณะการดำเนินงานจะแบ่งเด็กออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กเล็ก (3-4 ปี) เด็กกลาง (4-5 ปี) เด็กโต (5-6 ปี) เพื่อจัดประสบการณ์และกิจกรรมต่างๆ ให้แก่เด็กได้เหมาะสมตามวัย

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

หัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน เป็นพยาบาลวิชาชีพ ที่ทำหน้าที่เหมือนข้าราชการประจำ มีหน้าที่รับผิดชอบเรื่องต่างๆ ของสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์

พี่เลี้ยงเด็ก จบคุณวุฒิทางการศึกษาชั้นต่ำ ม. 6 เป็นลูกจ้างประจำ จะได้รับการอบรมหลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กเป็นประจำหลังจากบรรจุงาน โดยกำหนดให้อัตราส่วนของพี่เลี้ยงเด็กต่อเด็กไม่เกิน 1 : 15-20

หลักสูตรและการสอน

ใช้คู่มือการสอนปูพื้นฐานวิชาสัมพันธ์ สำหรับเด็กก่อนวัยเรียน ซึ่งจัดทำโดยงานเลี้ยงเด็กกลางวัน กองส่งเสริมสุขภาพ สำนักอนามัย กรุงเทพมหานคร มีลักษณะเป็นแนวการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อมและตามพัฒนาการของเด็กแต่ละวัย

งบประมาณ

ทางกองส่งเสริมสุขภาพจะสนับสนุนเงินงบประมาณต่างๆ ให้แก่สถานเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์ฯ ที่เปิดให้บริการด้านนี้ ตั้งแต่ค่าก่อสร้างอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน ค่าตอบแทนผู้เลี้ยงเด็กซึ่งได้รับตามอัตราลูกจ้างประจำ ค่าอาหารแก่เด็กวันละ 3 บาทต่อคน โดยในส่วนค่าอาหารนี้จะเก็บจากผู้ปกครองวันละ 5 บาท หากวันใดเด็กไม่มากก็ไม่ต้องเสีย ส่วนงบประมาณด้านวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนได้ปีละ 45,000 บาท สำหรับที่กองส่งเสริมสุขภาพจะทำการจัดซื้อให้กับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันทั้ง 12 แห่ง นอกจากในการจัดอบรมผู้ดูแลเด็กหรือหัวหน้าสถานรับเลี้ยงเด็ก ก็จะได้รับ การสนับสนุนค่าใช้จ่ายต่างๆ ให้ตลอดการจัดอบรม

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

ยังไม่ได้รับงบประมาณในส่วนของการเสริม ทำให้เด็กไม่ได้คัมมุนฟรีตามนโยบายของรัฐบาล จำเป็นต้องนำเงินค่าอาหารซึ่งเก็บจากผู้ปกครอง 5 บาทต่อวัน และจากการสนับสนุนของกองส่งเสริมสุขภาพ 3 บาทต่อวันมาใช้จ่ายในการซื้อนมให้แก่เด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร สำนักพัฒนาชุมชน กรุงเทพมหานคร

ความเป็นมา

จากสภาพสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะในเขตเมืองแม่บ้านส่วนใหญ่ต้องออกไปทำงานนอกบ้าน เพื่อหาเงินมาเป็นค่าใช้จ่ายภายในครอบครัว นอกเหนือไปจากรายได้ที่พ่อบ้านได้มาจากการประกอบอาชีพแล้ว ดังนั้นภาระการเลี้ยงดูบุตรหลานที่อายุยังไม่ถึงวัยเข้าเรียนจึงตกเป็นหน้าที่ของญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งสูงอายุเกินกว่าจะเลี้ยงดูเด็กเล็ก หรือเป็นหน้าที่ของญาติหรือผู้อยู่อาศัยในครัวเรือน ซึ่งประกอบอาชีพอยู่กับบ้านแต่ไม่มีเวลาดูแลเด็กอย่างใกล้ชิด หรือขาดความรู้ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการไปในทิศทางที่ไม่ถูกต้อง มีปัญหาทั้งในด้านโภชนาการ พฤติกรรม และจิตใจ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว คณะกรรมการชุมชนและประชาชนในชุมชนแออัดจึงได้ร่วมกันจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนขึ้น โดยมีอาสาสมัครในชุมชนเป็นผู้ดูแลเด็ก ทั้งนี้เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่ต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน

อย่างไรก็ตาม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่จัดตั้งขึ้นในชุมชนหลายแห่งยังขาดงบประมาณในการดำเนินการผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ดังนั้น จึงมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเข้าไปให้การสนับสนุน ทั้งในเรื่องของงบประมาณ อาหารเสริม สื่อการเรียนการสอน อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กและอื่นๆ กรุงเทพมหานครจึงเริ่มดำเนินการให้การสนับสนุนเพื่อสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในชุมชนตั้งแต่ พ.ศ. 2527 เป็นต้นมา

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร คือ สถานที่เลี้ยงและดูแลเด็กในชุมชนที่เกิดจากความริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยมีการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งเป็นประชาชนในชุมชน ภายใต้การควบคุมดูแลของคณะกรรมการชุมชน มีสถานที่ตั้งอยู่ในชุมชนรับเลี้ยงเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 2-6 ปี เพื่อพัฒนาความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้เหมาะสมตามวัยตามหลักจิตวิทยาการพัฒนาศูนย์ รวมทั้งเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเป็นการให้โอกาสทางการศึกษาแก่เด็กเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน ทั้งนี้ผู้ปกครองจะต้องมีส่วนร่วมในการเสียค่าใช้จ่ายสมทบเป็นค่าอาหารสำหรับเด็กตามความเหมาะสม

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน
2. เพื่อแบ่งเบาภาระบิดามารดาหรือผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ขณะออกไปประกอบอาชีพและช่วยเหลือเด็กด้วยโอกาสให้มีโอกาสเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน
3. เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

ขั้นตอนการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

1. คณะกรรมการชุมชนสำรวจความต้องการ จำนวนเด็กเล็ก และจัดเตรียมสถานที่ตั้ง หากเป็นสถานที่สาธารณะจะต้องมีเอกสารสิทธิหรือหนังสือแสดงความยินยอมให้ใช้ประโยชน์ถูกต้องตามกฎหมาย กรณีการเช่าที่ดินกรรมการชุมชนจะเป็นผู้รับผิดชอบค่าใช้จ่าย ค่าเช่าที่ดิน และอาจขอรับการสนับสนุนวัสดุก่อสร้างจากสำนักงานเขต (ควรเป็นสถานที่โปร่ง สะอาด ปลอดภัย อากาศถ่ายเทสะดวก รับเด็กได้อย่างน้อย 30 คน หากเป็นไปได้ควรจัดให้มีบริเวณสนามเด็กเล่นด้วย)
2. ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนหรือบริเวณใกล้เคียง นำเด็กเล็กอายุ 2-6 ปี เข้ารับการบริการ
3. คณะกรรมการชุมชนร่วมพิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์ โดยใช้หลักเกณฑ์จำนวนเด็กต่ออาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ในอัตรา 15 : 1 และประสานสำนักงานเขตเพื่อร่วมพิจารณาด้วย และจะพิจารณาอาสาสมัครที่เป็นเพศหญิงก่อน
4. คณะกรรมการชุมชนแจ้งความประสงค์การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน และขอรับการสนับสนุนเป็นลายลักษณ์อักษรเสนอต่อสำนักงานเขต และสำนักงานเขตเป็นผู้พิจารณาตามความเหมาะสม
5. สำนักงานเขตดำเนินการขอจัดตั้งศูนย์ฯ และแต่งตั้งอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์ โดยให้การสนับสนุนค่าตอบแทนอัตราคนละ 3,000 บาทต่อเดือน ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน พร้อมทั้งสนับสนุนอาหารเสริม นมผงและวัสดุอุปกรณ์ตามความเหมาะสม

บทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้อง

1. เด็ก
 - 1.1 มีภูมิลำเนาในชุมชนที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนตั้งอยู่ หรือบริเวณใกล้เคียง สามารถเดินทางไป-กลับเองได้ โดยมีบิดามารดาหรือผู้ปกครองรับผิดชอบ
 - 1.2 ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง หรือพิการจนเป็นสาเหตุให้เกิดปมด้อย หรือไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้
 - 1.3 บิดามารดาหรือผู้ปกครองยินยอมให้เข้ารับการเลี้ยงดูในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

2. อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

2.1 คุณสมบัติ

- 1) มีอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ในวันสมัคร
- 2) มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชนที่ตั้งศูนย์ฯ หรือชุมชนใกล้เคียง
- 3) มีสุขภาพจิตดี ไม่เป็นโรคติดต่อร้ายแรง
- 4) มีความสุภาพเรียบร้อย อ่อนโยน ร่าเริงแจ่มใส ซื่อสัตย์สุจริต ไม่เห็นแก่ตัว รักเด็ก
- 5) มีความรับผิดชอบต่อน้ำหน้าที่ได้รับมอบหมาย มีความกระตือรือร้น มีลักษณะเป็นผู้นำและมีมนุษยสัมพันธ์ดี

2.2 หน้าที่ความรับผิดชอบ

- 1) รับเด็กจากผู้ปกครองจนกระทั่งส่งเด็กคืนให้ผู้ปกครองอย่างเรียบร้อย
- 2) สำรวจจำนวนเด็กประจำวัน และติดตามหาสาเหตุในกรณีที่เกิดไม่ได้มาศูนย์ฯ ติดต่อกันเกินกว่า 3 วัน
- 3) จัดเตรียมสถานที่เรียนให้สะอาดเรียบร้อย ร่มรื่นปลอดภัย เตรียมอุปกรณ์การเรียนการสอน อาหารเสริม ผลไม้เพื่อการสอน จัดทำทะเบียนเด็ก วัสดุอุปกรณ์ให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน รวมทั้งการจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน
- 4) ให้อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กปฏิบัติงานประจำวัน ตามแบบฟอร์มที่สำนักงานเขตกำหนด และถ้ามีเหตุจำเป็นในการลาหยุดงาน อันเนื่องมาจากการเจ็บป่วย หรือมีกิจธุระจำเป็น การลานั้นให้อยู่ในดุลยพินิจของกรรมการบริหารศูนย์ฯ หรือกรรมการชุมชน
- 5) เลี้ยงดูเด็กตามตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน
- 6) เชื่อมเยินปรึกษาหารือขอคำแนะนำจากผู้ปกครอง กรรมการชุมชน องค์การต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของศูนย์
- 7) ศึกษาหาความรู้และเข้ารับการอบรมเพิ่มพูนความรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดเพื่อประโยชน์ในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

หมายเหตุ

ให้อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กมาปฏิบัติงานที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนในช่วงปิดภาคเรียนประจำปี

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

3.1 หน้าที่

- 1) สำรวจความต้องการ จัดเตรียมสถานที่ตั้งศูนย์
- 2) ประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ผู้ปกครองนำเด็กเข้ามารับบริการ
- 3) พิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ตามคุณสมบัติที่กำหนด
- 4) ประสานงานสำนักงานเขตขออนุมัติจัดตั้งศูนย์ฯ และขอรับการสนับสนุนค่าตอบแทนอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก อาหารเสริม นมผง และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น
- 5) ควบคุม กำกับดูแล บริหารการดำเนินงานศูนย์ฯ จัดทำหลักฐานการรับ-จ่ายเงิน และอุปกรณ์การเรียนการสอน อุปกรณ์เครื่องครัว
- 6) ให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กประจำศูนย์
- 7) ดูแลบำรุงรักษา ซ่อมแซมอาคาร และอาคารส่วนประกอบ วัสดุอุปกรณ์ศูนย์ฯ ให้อยู่ในสภาพใช้งานได้
- 8) พิจารณาแก้ไขข้อขัดข้อง ปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานศูนย์ฯ จัดทำรายงานสรุปเสนอสำนักงานเขต
- 9) ประสานกับศูนย์บริการสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อขอความช่วยเหลือตรวจสอบสุขภาพอนามัยเด็กเล็กในศูนย์ฯ อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง

กิจกรรมในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

1. การอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้แบ่งกลุ่มเพื่อความสะดวกในการดูแล โดยแบ่งตามอายุ หรือความสามารถ โดยมุ่งให้เด็กมีพัฒนาการที่เหมาะสมกับวัยความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยมีจุดมุ่งหมายดังนี้
 - 1.1 ให้เด็กมีสุขภาพดี เจริญเติบโตตามวัย มีสุขนิสัยดี มีความรู้สึที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น มีคุณธรรมและจริยธรรม มีวินัยในตนเอง
 - 1.2 ให้เด็กสามารถช่วยเหลือตนเอง และใช้ภาษาสื่อสารได้ตามสมควรแก่วัย มีเหตุผลแก้ปัญหาได้ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
 - 1.3 ให้เด็กมีความรู้ มีความเข้าใจ เจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ตามความสามารถ และได้รับการตอบสนองตามความต้องการพื้นฐาน

2. แนวการจัดกิจกรรม จัดกิจกรรมในรูปแบบบูรณาการ สอดคล้องตามหลักจิตวิทยา พัฒนาการให้มีโอกาสเลือกเล่นตามความสนใจ ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ให้มีการพัฒนาของกล้ามเนื้อใหญ่ กล้ามเนื้อเล็ก และการทำงานประสานสัมพันธ์ของอวัยวะต่างๆ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ โดยจัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้มีส่วนเล่นหรือมุมประสบการณ์ สร้างบรรยากาศให้มีความอบอุ่นคล้ายบ้าน ประกอบด้วยกิจกรรมหลัก 6 กิจกรรมดังนี้

- 2.1 กิจกรรมเสรี
- 2.2 กิจกรรมสร้างสรรค์
- 2.3 เกมการศึกษา
- 2.4 กิจกรรมเสริมประสบการณ์
- 2.5 กิจกรรมกลางแจ้ง
- 2.6 กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

3. การจัดกิจกรรมประจำวัน

07.30-08.30 น.	รับเด็ก
08.30-08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ
09.00-09.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.20-10.20 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และกิจกรรมเสรี
10.20-10.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
10.30-10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	ตื่นนอน/เก็บที่นอน/ล้างหน้าและทำความสะอาดร่างกาย
14.20-14.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
14.30-14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50-15.30 น.	สรุปบททวน สนทนา เตรียมตัวกลับบ้าน

หมายเหตุ

กิจกรรมประจำวันสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

การคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

1. วิธีการรับสมัครอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

- 1.1 ให้คณะกรรมการบริการศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ประกาศรับสมัครอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กภายในชุมชนที่ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนตั้งอยู่ก่อนเปิดทำการประมาณ 30 วัน เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีความตั้งใจจริง และมีความสามารถในการปฏิบัติงานเป็นผู้ดูแลเด็กได้เข้ามาปฏิบัติงานตามความสามารถ
- 1.2 ให้คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ กำหนดวันรับสมัคร วันสอบคัดเลือก และวันประกาศผลสอบให้ผู้สมัครได้รับทราบ
- 1.3 ผู้สมัครต้องส่งหลักฐาน เอกสารในวันรับสมัครดังนี้
 1. รูปถ่ายขนาด 1" จำนวน 2 รูป หน้าตรงไม่สวมแว่นตา
 2. สำเนาทะเบียนบ้าน จำนวน 1 ฉบับ
 3. สำเนาใบรับรองผลการศึกษา หรือใบรับรองการปฏิบัติงาน จำนวน 1 ฉบับ
 4. ใบรับรองแพทย์ จำนวน 1 ฉบับ
 5. ใบรับรองความประพฤติ รับรองโดยประธานชุมชน หรือกรรมการชุมชน หรือประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน

2. คณะกรรมการสอบคัดเลือก

ประกอบด้วยคณะกรรมการอย่างน้อย 2 คน คือ คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนหรือคณะกรรมการชุมชน และเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชนของสำนักงานเขตพื้นที่ทำการพิจารณาคัดเลือกอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก และเมื่อได้บุคคลที่มีความเหมาะสมแล้วให้ คณะกรรมการฯ ชี้แจงบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของอาสาสมัครฯ ให้ทราบก่อนปฏิบัติหน้าที่

3. ระเบียบการคัดเลือก

ดำเนินการดังนี้

- 3.1 สอบสัมภาษณ์เพื่อสังเกตความตั้งใจในการปฏิบัติงานของผู้สมัคร และทดสอบพื้นฐานอารมณ์จิตใจ ด้านการรักเด็ก มีเมตตา กรุณา มีความรับผิดชอบ ฯลฯ เป็นต้น

- 3.2 สอบข้อเขียนเพื่อทดสอบความรู้ทางด้านภาษา และการเขียนภาษาไทยที่ถูกต้อง โดยให้อาสาสมัครผู้ดูแลเด็กเขียนเรียงความ หรือข้อความใดก็ได้ ความยาวและการกำหนดหัวข้อเรื่องให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการสอบ

การฝึกอบรมอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก

การเพิ่มพูนประสิทธิภาพและเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ประกอบด้วยหลักสูตรการฝึกอบรมดังนี้

1. หลักสูตรการปฐมนิเทศอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (3 วัน) สำหรับอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก
2. หลักสูตรการปฐมนิเทศอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (3 วัน) สำหรับอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก
3. หลักสูตรการปฐมนิเทศอาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก (เพิ่มพูนทักษะผู้ดูแลเด็ก) (5 วัน) สำหรับอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติหน้าที่มาแล้ว 1 ปี

สำนักพัฒนาชุมชนเป็นผู้ดำเนินการจัดอบรมสัมมนา โดยคัดเลือกจากผู้ดูแลเด็กที่มีผลงานดีเด่น เพื่อเพิ่มพูนความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานให้มากขึ้น

เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้มีมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้นจึงให้ทุกสำนักงานเขตจัดอบรมอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กตามหลักสูตรที่กำหนดให้คือ 1, 2 และ 3 ตามความเหมาะสม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง โดยใช้งบประมาณประจำปีของสำนักงานเขต หรือขอรับการช่วยเหลือจากองค์กรเอกชนในพื้นที่

คณะวิทยากร อาจพิจารณาได้ตามความเหมาะสมกับหลักสูตร โดยติดต่อขอรับการสนับสนุนวิทยากรจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

จำนวนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร

ปัจจุบันกรุงเทพมหานครมีศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนที่เปิดให้บริการประชาชนในชุมชนต่างๆ อยู่จำนวน 130 ศูนย์ ในพื้นที่ 34 เขตและ 1 สาขา มีเด็กอยู่ในความดูแล 7,544 คน จำนวนครู 333 คน ซึ่งเป็นผู้ดูแลเด็กที่รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากกรุงเทพมหานคร 308 คน เมื่อแบ่งตามกลุ่มพื้นที่ของกรุงเทพมหานครแล้ว ปรากฏว่ามีศูนย์เด็กอยู่ในพื้นที่กลุ่มบูรพามากที่สุด คือคิดเป็นร้อยละ 44.62 (58 ศูนย์) รองลงไปคือ กลุ่มเจ้าพระยา ร้อยละ 26.15 (34 ศูนย์) และกลุ่มกรุงธน ร้อยละ 20.77 (27 ศูนย์) ส่วนในพื้นที่ใจกลางกรุงเทพมหานคร หรือกลุ่มวังหลวงนั้นมีจำนวนศูนย์เพียง 11 ศูนย์ หรือคิดเป็นร้อยละ 8.46 เท่านั้น ดังรายละเอียดตามตาราง

สรุปจำนวนศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน จำนวนเด็ก จำนวนครู ของกรุงเทพมหานคร

ที่	กลุ่มพื้นที่ *	จำนวนศูนย์	จำนวนเด็ก	จำนวนครู*		
				ผดด. กทม.*	ผดด. ชุมชน*	รวม
1	กลุ่มวังหลวง	11	665	25	2	27
2	กลุ่มบูรพา	58	3,212	147	1	148
3	กลุ่มเจ้าพระยา	34	2,087	77	7	84
4	กลุ่มกรุงธน	27	1,580	59	15	74
	รวม	130	7,544	308	25	333

* กลุ่มพื้นที่ คือ การแบ่งพื้นที่ของกรุงเทพมหานครเป็น 4 ส่วน ประกอบด้วย

กลุ่มวังหลวง ได้แก่ เขตพญาไท บางซื่อ ดุสิต ป้อมปราบศัตรูพ่าย ราชเทวี ปทุมวัน
พระนคร สัมพันธวงศ์ บางรัก

กลุ่มบูรพา ได้แก่ เขตบางเขน ลาดพร้าว จตุจักร ลาดกระบัง ดอนเมือง มีนบุรี
บางกะปิ บึงกุ่ม หนองจอก

กลุ่มเจ้าพระยา ได้แก่ เขตสาทร พระโขนง คลองเตย ห้วยขวาง บางคอแหลม
ยานนาวา ประเวศ สวนหลวง ดินแดง และเขตคลองเตย สาขา 1

กลุ่มกรุงธน ได้แก่ เขตภาษีเจริญ บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ คลิ่งชัน บางกอกน้อย
บางกอกใหญ่ บางพลัด หนองแขม จอมทอง คลองสาน ธนบุรี และ
เขตภาษีเจริญ สาขาบางแค

* จำนวนครู หมายถึง จำนวนอาสาสมัครผู้ดูแลเด็กทั้งหมดทั้งที่ได้รับการสนับสนุนและไม่ได้รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากกรุงเทพมหานคร

* ผดด. กทม. หมายถึง อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ที่รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากกรุงเทพมหานคร

* ผดด.ชุมชน หมายถึง อาสาสมัครผู้ดูแลเด็ก ที่รับการสนับสนุนค่าตอบแทนจากชุมชน

ศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

สำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร

แผนงานสวัสดิการสังคมจากแผนพัฒนากรุงเทพมหานครฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2540-2544)

หลักการและเหตุผล

กรุงเทพมหานครเป็นเมืองที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และความมั่นคงของประเทศ เป็นศูนย์กลางของการบริหารราชการแผ่นดิน ศูนย์รวมทางธุรกิจการพาณิชย์ การบริการด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการการศึกษา รวมทั้งเป็นตลาดแรงงานที่สำคัญที่สุด จึงเป็นปัจจัยดึงดูดคนจากส่วนต่างๆ ของประเทศเข้ามาอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มมากขึ้นตลอดเวลา กรุงเทพมหานครจึงกลายเป็นเมืองที่มีประชากรหนาแน่นมาก ซึ่งในปี พ.ศ. 2538 มีอัตราความหนาแน่นของประชากรเฉลี่ยประมาณ 4,410 คน/ตารางกิโลเมตร (ข้อมูลจากกองวางแผนทรัพยากรมนุษย์ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ณ มีนาคม 2538) ภาวะการเจริญเติบโตของเมือง (Urbanization) และการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจอย่างรวดเร็วทำให้การบริการทางสังคมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของคนทั้งหมดได้ ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนและความมั่นคงของสถาบันทางสังคมซึ่งนำไปสู่ปัญหาทางด้านสังคมต่างๆ ดังนี้

1. ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะผู้มีรายได้น้อยในเขตกรุงเทพมหานคร ยังขาดแคลนสถานที่ให้บริการด้านการค้นคว้าหาความรู้ ความบันเทิง การพักผ่อนหย่อนใจ และการกีฬา เนื่องจากการจัดสวัสดิการสังคม อันได้แก่ ห้องสมุด พิพิธภัณฑ์ สนามกีฬา สวนสาธารณะ และศูนย์เยาวชนของรัฐที่จะจัดบริการให้แก่ประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสยังมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้น
2. ระบบความสัมพันธ์ ความอบอุ่น และความเป็นปึกแผ่นของสมาชิกในครอบครัวอันเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมอ่อนกำลังลง โดยเฉพาะกลุ่มผู้อพยพย้ายถิ่นที่ต้องแยกตัวออกจากพ่อแม่ ญาติพี่น้องในชนบทเข้ามาประกอบอาชีพในกรุงเทพมหานคร ประกอบกับสภาพการแข่งขันกันทางเศรษฐกิจและสังคมทำให้ความสัมพันธ์ในครอบครัวที่เคยอบอุ่นหมดไป ส่งผลต่อเด็ก คนชราและทุกคนในครอบครัว พ่อแม่ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนลูกทำให้เด็กถูกชักจูงไปในทางเสื่อมเสียและสร้างปัญหาให้แก่สังคมได้ง่าย
3. สถานการณ์ปัญหาเด็กในสถานะลำบากมีความรุนแรงขึ้น มีแนวโน้มที่เพิ่มจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้มีกลุ่มเด็กด้อยโอกาสจำนวนมากที่ไม่สามารถเข้าถึงบริการขั้นพื้นฐานของสังคมตามความต้องการพื้นฐานของเด็กและไม่ได้รับการช่วยเหลือคุ้มครองพิทักษ์สิทธิและผลประโยชน์จากหน่วยงานของรัฐ

กรุงเทพมหานครในฐานะหน่วยงานการปกครองท้องถิ่น มีหน้าที่ต้องจัดสวัสดิการสังคม (Social Welfare) ให้แก่ประชาชนทั่วไปผู้ด้อยโอกาสทั้งเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้ประสบปัญหาต่างๆ อันได้แก่บริการด้านสังคมสงเคราะห์ (Social Work Service) การเสริมสร้างความรู้ การกีฬา คนตรี นันทนาการ และการพักผ่อนหย่อนใจเพื่อตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐาน รวมทั้งช่วยป้องกัน แก้ไข และบรรเทาปัญหาสังคมต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น ตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนใน กรุงเทพมหานครให้ดีขึ้น และพัฒนาสังคมให้น่าอยู่ ดังนั้น กรุงเทพมหานครจะต้องเร่งพัฒนาการจัดบริการสวัสดิการสังคมในรูปแบบต่างๆ ให้สอดคล้องกับภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชนที่ทวีเพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาการบริการและการจัดสวัสดิการสังคมให้มีคุณภาพและปริมาณเพียงพอ กับความต้องการของประชาชนและสอดคล้องกับภาวะการณ์ทางเศรษฐกิจและสังคม
2. เพื่อพัฒนาศักยภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข
3. เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนา พินิจ ปกป้อง และคุ้มครองสิทธิ โดยเฉพาะเด็กในสถานะยากลำบากพิเศษทุกกลุ่มและทุกพื้นที่ โดยให้ได้รับการพัฒนาแบบองค์รวมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สติปัญญาและสังคม

นโยบาย

1. เสริมสร้างและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยเฉพาะกลุ่มด้อยโอกาส เพื่อให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพเพียงพอในการพัฒนาประเทศ
2. ส่งเสริมความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน รวมทั้งให้ภาครัฐบาล องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจ องค์กรประชาชน และนักวิชาการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดสวัสดิการสังคม
3. ส่งเสริมและให้ความคุ้มครองเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ หัวหน้าครอบครัวที่ ประสบความทุกข์ยากเดือดร้อน โดยเฉพาะผู้ด้อยโอกาสทางสังคม ได้แก่ ผู้พิการ ผู้ติดยาเสพติด ผู้ป่วยโรคเอดส์ ฯลฯ ให้สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างปกติสุข สามารถพัฒนาตนเองและพัฒนาสังคมต่อไป
4. เด็กเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีค่าของประเทศ ต้องได้รับการดูแล พัฒนา ปกป้อง และคุ้มครอง ตามแนวทางอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

ความเป็นมาของศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

การขยายตัวอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องของอุตสาหกรรมก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร ทำให้ความต้องการด้านแรงงานในการก่อสร้างมีมากขึ้น แรงงานที่เข้ามาทำงานก่อสร้างส่วนใหญ่อพยพมาจากชนบท ซึ่งส่วนหนึ่งก็มีการย้ายมาทั้งครอบครัว และมีเด็กเล็กเข้ามาอยู่ด้วย ครอบครัวเหล่านี้อาศัยอยู่รวมกันตามบ้านพักคนงานในแหล่งก่อสร้าง ในช่วงเวลากลางวันที่พ่อแม่ทำงานก่อสร้างแล้ว เด็กเล็กส่วนใหญ่ก็ถูกปล่อยให้อยู่กันตามลำพังในบ้านพักบริเวณที่กำลังก่อสร้างอยู่ ทำให้เกิดความเสี่ยงในการได้รับอันตราย และขาดโอกาสที่จะได้รับการศึกษาและพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย ประกอบกับพ่อแม่ก็ไม่สามารถที่จะหาผู้ดูแลเด็กให้เหมาะสมได้ หรือส่งเข้าโรงเรียนได้ เนื่องจากฐานะยากจนและต้องเคลื่อนย้ายตามแหล่งงาน

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบด้านสวัสดิการสังคม จึงได้ประมาณงานกับบริษัทรับเหมาก่อสร้างและหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการจัดตั้งศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง ตั้งแต่ปี 2534 โดยเปิดดำเนินการไปแล้ว 20 แห่ง และได้ปิดดำเนินการไปแล้ว 14 แห่ง เนื่องจากการก่อสร้างแล้วเสร็จ ขณะนี้เปิดดำเนินการ 6 แห่ง ดังนี้

1. บริษัท ซี.อี.เอส จำกัด (เขตยานนาวา) เด็กจำนวน 26 คน ครู 3 พี่เลี้ยง 1
2. บริษัท อิตาเลียนไทย จำกัด (เขตห้วยขวาง) เด็กจำนวน 20 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
3. บริษัท อิตาเลียนไทย จำกัด (เขตราชบุรีบูรณะ) เด็กจำนวน 23 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
4. บริษัท B.K.K. จำกัด (เปิด 30 มีนาคม 2541) เด็กจำนวน 44 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
5. บริษัท โนเบิล นีโอ ซิตี้ จำกัด (เขตดอนเมือง) เด็กจำนวน 43 คน ครู 2 พี่เลี้ยง 1
6. บริษัท วรารมย์ จำกัด (เขตมีนบุรี) เด็กจำนวน 67 คน (เปิด 2 มิถุนายน 2540) ครู 2 พี่เลี้ยง 1

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง

1. เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ในการดูแลเด็กเล็กในช่วงเวลากลางวันและสามารถใช้เวลาในการทำงานอาชีพได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ
2. เพื่อให้เด็กเล็กในแหล่งก่อสร้างได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา
3. เพื่อป้องกันภาวะเสี่ยงที่เด็กอาจได้รับอันตรายหรืออุบัติเหตุจากการก่อสร้าง แนวทางการดำเนินงาน จะเป็นลักษณะการประสานความร่วมมือระหว่างกองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม (กทส.) ร่วมกับบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ดังนี้
 - 1) ประสานงานกับบริษัทรับเหมาก่อสร้าง เพื่อเตรียมการจัดตั้งศูนย์เด็กในแหล่งก่อสร้าง
 - 2) เจ้าหน้าที่กองสังคมสงเคราะห์สำรวจครอบครัวกรรมกรก่อสร้าง เพื่อศึกษาเด็กก่อนเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ฯ

- 3) เปิดรับสมัครเด็ก โดยมีครูอาสาสมัคร ครูพี่เลี้ยงเป็นผู้รับผิดชอบในการดูแลเด็ก ทั้งนี้ ครูควรมีที่พักอยู่ในบริเวณศูนย์ เพื่อสามารถรับ-ส่งเด็กได้ตามเวลาเริ่มและเลิกทำงานของผู้ปกครองเด็กในวันจันทร์-ศุกร์
- 4) ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายในศูนย์และในแหล่งก่อสร้างตามที่กำหนดการในศูนย์ฯ ได้แก่ กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา การฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้ตามช่วงวัย ฝึกระเบียบวินัยในการอยู่ร่วมกับการออกกำลังกาย กิจกรรมเข้าจังหวะ ทักษะศึกษา การแข่งขันกีฬา การจัดงานวันสำคัญต่างๆ
- 5) จัดอาหารเสริมและอาหารกลางวันที่มีคุณค่าแก่เด็ก เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรง และเป็นการป้องกันภาวะทุพโภชนาการอีกด้วย
- 6) จัดบริการด้านตรวจสุขภาพให้แก่เด็กเป็นประจำ โดยประสานศูนย์บริการสาธารณสุขที่ใกล้ศูนย์ และหากเกิดกรณีเจ็บป่วยรุนแรงจะส่งต่อเด็กไปยังโรงพยาบาลทันที
- 7) นักสังคมสงเคราะห์ ครูอาสาสอนเยี่ยมบ้านเพื่อพูดคุยกับผู้ปกครองเด็ก ให้คำปรึกษาแนะนำครอบครัวที่มีปัญหาเดือดร้อน การจัดกิจกรรมในชุมชน ก่อสร้าง การให้ความรู้ในด้านต่างๆ และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาตนเองและครอบครัวต่อไป
- 8) เมื่อถึงวัยเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาจะประสานงานเพื่อส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานครที่ใกล้ศูนย์และให้ความช่วยเหลือด้านเสื้อผ้านักเรียน อุปกรณ์การเรียนตามความจำเป็นและเหมาะสม

หลักเกณฑ์การจัดตั้งศูนย์ฯ

1. บริษัทมีระยะเวลาดำเนินการก่อสร้าง ตั้งแต่ 1 ปีขึ้นไป
2. มีเด็กเล็กวัย 2-6 ปี ตั้งแต่ 15 คนขึ้นไป

การประสานความร่วมมือและความรับผิดชอบระหว่างหน่วยงาน

1. การสนับสนุนของกรุงเทพมหานคร

สำนักสวัสดิการสังคม โดยกองสังคมสงเคราะห์ให้การสนับสนุนและดำเนินการ

ในเรื่อง

- 1.1 ครูอาสาสอน ด้านการศึกษาวุฒิปริญญาตรี ซึ่งผ่านการอบรมที่กองสังคมสงเคราะห์ จัดขึ้นศูนย์ละ 1.2 คน
- 1.2 จัดทำหลักสูตรและสื่อการเรียนการสอน เช่น หนังสือ แบบฝึกหัด ของเล่น และอุปกรณ์เสริมทักษะ ฯลฯ

- 1.3 อาหารเสริมและอาหารกลางวันที่มีคุณค่าแก่เด็ก เพื่อให้มีร่างกายแข็งแรง เป็นการป้องกันภาวะทุพโภชนาการอีกทางหนึ่ง
- 1.4 นักสังคมสงเคราะห์ ให้คำปรึกษาแนะนำครอบครัวที่มีปัญหาความเดือดร้อนและให้การสงเคราะห์ตามความจำเป็น ส่งต่อผู้เดือดร้อนไปรับบริการจากหน่วยงานอื่น เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุขหรือโรงพยาบาล
- 1.5 นักสังคมสงเคราะห์สังเกตและปรับพฤติกรรมของเด็กให้เหมาะสมตามวัย
- 1.6 ประสานงานเพื่อการส่งต่อเด็กไปรับบริการจากหน่วยงานอื่น
- 1.7 สร้างสัมพันธภาพกับบุคคล ในสถานที่ประกอบการก่อสร้าง เช่น ครอบครัวกรรมกรก่อสร้าง ผู้ปกครอง บริษัทก่อสร้างและอื่นๆ
- 1.8 ติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. การสนับสนุนของบริษัทรับเหมาก่อสร้าง

- 2.1 อาคารชั่วคราวแบบเอนกประสงค์สามารถใช้เป็นห้องนอน ห้องครัว ห้องเรียนได้
- 2.2 ห้องน้ำ-ห้องส้วม
- 2.3 ตู้เก็บของหรือห้องเก็บของ
- 2.4 ชั้นสำหรับวางของของเด็กและของเล่นเด็ก
- 2.5 ชั้นวางรองเท้า
- 2.6 โต๊ะเก้าอี้สำหรับเด็ก
- 2.7 อุปกรณ์ไฟฟ้า เช่น หลอดไฟ พัดลม วิทยุเทป
- 2.8 อุปกรณ์เครื่องนอน เช่น เสื่อ หมอน ฯลฯ
- 2.9 อุปกรณ์เครื่องครัว เช่น เตาแก๊ส หม้อ ฯลฯ
- 2.10 กระดานดำ
- 2.11 โต๊ะเก้าอี้สำหรับครูอาสาสอน
- 2.12 ห้องพักรู้อาสาสอนในบริเวณของศูนย์ฯ หรือบริเวณใกล้เคียงศูนย์ฯ
- 2.13 วัสดุอุปกรณ์ในการพัฒนาเด็ก
- 2.14 ค่าจ้างครูพี่เลี้ยงประจำศูนย์จำนวน 1 หรือ 2 คนตามความเหมาะสมโดยจ่ายค่าจ้างตามวุฒิการศึกษาวุฒิไม่ต่ำกว่า ม. 3
- 2.15 ค่าอาหารกลางวัน ค่าอาหารเสริม (อาจให้ผู้ปกครองเด็กมีส่วนรับผิดชอบ)
- 2.16 ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ดประจำเดือนตามความเหมาะสม
- 2.17 ค่าไฟฟ้า น้ำประปาของศูนย์ฯ
- 2.18 บริการอื่นๆ ตามความเหมาะสม เช่น จัดรถรับ-ส่งเด็กเมื่อมีกิจกรรมทัศนศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

การสนับสนุนของผู้ปกครองในแหล่งก่อสร้าง

1. ร่วมแรงก่อสร้างและจัดทำสถานที่เรียน โต๊ะ เก้าอี้ และบอร์ดไม้อัดเพื่อติดอุปกรณ์การสอน
2. ส่งลูกเข้าร่วมกิจกรรมในศูนย์ฯ และดูแลให้เด็กได้ทำกิจกรรมตามคำแนะนำของครูอาสาสอน
3. จัดเตรียมอาหารกลางวันให้ลูกก่อนไปที่ศูนย์
4. ร่วมทำกิจกรรมกับศูนย์ฯ เพื่อให้เด็กมีความอบอุ่น
5. ผลัดเปลี่ยนการดูแลศูนย์เด็กเพื่อให้มีความสะอาดถูกสุขลักษณะ
6. ส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กปฏิบัติตามกฎระเบียบของศูนย์ฯ

กิจกรรมที่จัดในศูนย์สงเคราะห์เด็ก

1. กิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าชั้นประถมศึกษา เมื่อถึงวัยเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาจะประสานงานส่งเด็กเข้าเรียน ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่อยู่ใกล้ศูนย์สงเคราะห์ฯ และให้สงเคราะห์ด้านเสื้อผ้านักเรียน อุปกรณ์การเรียนตามความจำเป็น
2. ฝึกอบรมวินัยในการร่วมกัน ตลอดจนเสริมมารยาทและจริยธรรมให้เด็ก
3. ฝึกให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้ตามช่วงวัย
4. การออกกำลังกายกิจกรรมเข้าจังหวะ
5. จัดกิจกรรมในวัยสำคัญต่างๆ การแข่งขันกีฬาและทัศนศึกษา
6. จัดบริการด้านตรวจสุขภาพให้แก่เด็กเป็นประจำ
7. จัดทำประวัติเด็กตามแบบฟอร์ม

หน้าที่ครูอาสาสอน

1. รับผิดชอบการบริหารงานศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง
2. จัดห้องเรียนบริเวณศูนย์ฯ ให้เหมาะสมและสวยงาม
3. จัดทำแผนการสอน สื่อการสอน และกิจกรรมและดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการเรียนการสอน
4. จัดทำประวัติเด็กตามแบบฟอร์ม
5. จัดให้มีการตรวจสุขภาพเด็ก โดยประสานงานกับศูนย์บริการสาธารณสุขใกล้ศูนย์

6. ประสานงานเพื่อการส่งต่อเด็กไปรับบริการตามที่ต่างตามสภาพปัญหาเด็ก
7. ร่วมกับนักสังคมสงเคราะห์สังเกตและปรับปรุงพฤติกรรมของเด็กให้เป็นไปตามวัยและเหมาะสม
8. ประเมินผลเด็กในด้านต่างๆ
9. จัดทำรายงานการปฏิบัติงานเสนอกองสังคมสงเคราะห์
10. สร้างสัมพันธภาพกับบุคคลในสถานที่ประกอบการก่อสร้าง ประกอบด้วยครอบครัวกรรมกรก่อสร้าง ผู้ปกครองเด็ก บริษัทก่อสร้าง หน่วยงานที่เข้ามาติดต่อ เพื่อขอความร่วมมือในการพัฒนาเด็ก
11. ดูแลเด็ก ให้ความรู้ และเตรียมความพร้อมเด็ก ตลอดจนเสริมสร้างมารยาทและจริยธรรมให้เด็ก

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. เนื่องจากศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้างเป็นศูนย์ที่ให้บริการแก่บุตรหลานคนงานก่อสร้าง ซึ่งรับจ้างทำงานตามโครงการก่อสร้างต่างๆ เมื่อหมดหน้าที่งานที่รับผิดชอบ จำเป็นต้องย้ายสถานที่ทำงานและที่อยู่อาศัย ทำให้เด็กต้องออกจากศูนย์และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
 2. สภาพแวดล้อมของศูนย์อยู่ในแหล่งก่อสร้าง มีผลต่อปัญหาทางด้านสุขภาพและอนามัยของเด็ก
 3. การดำเนินงานของศูนย์ขึ้นอยู่กับ การเล็งเห็นความสำคัญและการให้ความสนับสนุนของบริษัทรับเหมาก่อสร้างเป็นสำคัญ
 4. ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่เห็นความสำคัญของการส่งเด็กเข้าศูนย์ เนื่องจากมีผู้เลี้ยงดูเด็กอยู่แล้ว เช่น ให้พี่เลี้ยงเฝ้าอยู่ตามแหล่งก่อสร้างหรือบริเวณที่พักอาศัย
 5. ค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่ผู้ดูแลเด็กไม่สอดคล้องกับภาวะค่าครองชีพในปัจจุบัน (ประมาณ 6,000 บาท) ส่งผลต่อความมั่นคงและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้มีผลกระทบต่อคุณภาพการทำงาน
4. กระทรวงสาธารณสุข มี 2 หน่วยงาน ได้แก่
- 4.1 กรมอนามัย จัดในรูปแบบของศูนย์โภชนาการ โดยรับเด็กอายุประมาณ 3-5 ปี เข้าเรียนจนอายุถึงเกณฑ์เข้าเรียนชั้นประถมศึกษาภาคบังคับ โดยใช้อาคารของสถานื่อนามัยอำเภอ หรือสร้างอาคารเรียนใกล้ๆ กับสถานื่อนามัยอำเภอ

- 4.2 กรมการแพทย์ ให้บริการแก่เด็กระดับอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 14 ปี สำหรับเด็กเล็กจะให้คำแนะนำในด้านการอบรมเลี้ยงดู การให้ความรู้ด้านจิตวิทยา และพัฒนาการทางด้านอารมณ์และจิตใจ

มีรายละเอียดดังนี้

4.1 กรมอนามัย

ศูนย์สาธิตเด็กเล็กของสำนักส่งเสริมสุขภาพ

หลักการและเหตุผล

กรมอนามัยเป็นกรมวิชาการกรมหนึ่งของกระทรวงสาธารณสุข มีภารกิจสำคัญในการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาสุขภาพอนามัยและคุณภาพชีวิตของประชาชน รับผิดชอบการดำเนินงานส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรคและปรับปรุงการอนามัยสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพดีก้าวหน้า มีพฤติกรรมอนามัยที่ดี มีความเป็นอยู่ที่ปลอดภัยในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ปราศจากมลพิษ และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ภารกิจที่กรมอนามัยได้รับมอบหมายเป็นงานที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาสุขภาพอนามัยของประชาชน นับตั้งแต่การปฏิสนธิ การเกิด การเริ่มมีชีวิตเจริญเติบโตเข้าสู่วัยเรียน วัยทำงาน จนจนถึงวัยผู้สูงอายุ

กรมอนามัยได้แบ่งส่วนราชการออกเป็นหลายหน่วยงาน โดยหน่วยงานที่รับผิดชอบงานในส่วนส่งเสริมสุขภาพกลุ่มแม่และเด็ก คือ สำนักส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งเป็นหน่วยงานส่วนกลาง โดยบริหารงานผ่านหน่วยงานส่วนภูมิภาค คือ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 1-12 (12 หน่วยงาน) ซึ่งดูแลศูนย์สาธิตเด็กเล็กจำนวน 24 จังหวัด รวมทั้งสิ้น 29 แห่ง ที่ได้รับโอนมาจากศูนย์โภชนาการ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540

วัตถุประสงค์

เพื่อให้เด็กซึ่งเป็นทรัพยากรสำคัญและมีค่า ได้พัฒนาเป็นประชากรที่มีคุณภาพ โดยได้รับการเลี้ยงดูให้มีพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาอย่างเหมาะสม

การดำเนินงาน

ศูนย์สาธิตเด็กเล็กทั้งหมด 29 แห่ง ซึ่งเดิมเป็นศูนย์โภชนาการเด็ก ของกองโภชนาการและได้โอนย้ายมาอยู่ในความดูแลของส่วนอนามัยแม่และเด็ก ของสำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัย ได้รับการส่งเสริมด้านวิชาการและสนับสนุนด้านงบประมาณในส่วนค่าตอบแทนพี่เลี้ยงเด็กและค่าอาหารแก่เด็กจากสำนักส่งเสริมสุขภาพ โดยผ่านศูนย์ส่งเสริมสุขภาพทั้ง 12 เขต

สำหรับการดำเนินการและการบริหารงานของศูนย์สาธิตเด็กเล็กแต่ละแห่ง ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการดำเนินการประจำศูนย์ โดยทางกรมอนามัยไม่ได้กำหนดรูปแบบหรือระเบียบกฎเกณฑ์แต่อย่างใด เนื่องจากเป็นศูนย์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว แต่รูปแบบโดยทั่วไปเป็นลักษณะเดียวกับสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

เด็กที่อยู่ในศูนย์สาธิตเด็กเล็ก เป็นเด็กอายุตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 3 ปี

พี่เลี้ยงเด็ก เป็นผู้ดูแลเด็กภายในศูนย์สาธิตเด็กเล็ก ไม่ได้กำหนดคุณวุฒิทางการศึกษา

งบประมาณ

กรมอนามัยได้สนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานของศูนย์สาธิตเด็กเล็ก โดยให้ค่าตอบแทนแก่พี่เลี้ยงเด็ก 3,000 บาทต่อเดือน และค่าอาหารแก่เด็กวันละ 10 บาทต่อวัน

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. เนื่องจากเป็นศูนย์ที่เพิ่งได้รับการโอนมาจากกองโภชนาการเด็ก ทำให้ระบบการบริหารและดำเนินการศูนย์ยังไม่มีความเป็นเอกภาพ
2. ส่วนอนามัยแม่และเด็กซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบศูนย์สาธิตเด็กเล็ก ยังไม่มีข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับศูนย์แต่ละแห่ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนและพัฒนา
3. ศูนย์สาธิตเด็กเล็กแต่ละแห่งไม่ค่อยให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลส่งกลับผลการดำเนินการต่อส่วนกลาง
4. งบประมาณค่าอาหารแก่เด็กไม่เพียงพอแก่ความต้องการ ให้การสนับสนุนได้ 600 คน ในขณะที่มีเด็กจำนวน 732 คน (ปีงบประมาณ 2541)
5. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

หน่วยงานในสังกัดที่จัดบริการมีเพียงแห่งเดียวคือ กรมประชาสงเคราะห์ โดยจะให้บริการในรูปของศูนย์พัฒนาเด็ก ชั้นเด็กเล็ก และชั้นอนุบาล มีกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น ทำหน้าที่ดูแลสถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน กองคุ้มครองเด็ก รับผิดชอบจัดสถานสงเคราะห์แรกรับเด็กชาย-หญิง กองนิคมสร้างตนเอง ให้การสนับสนุนจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในนิคมสร้างตนเอง กองสงเคราะห์ชาวเขาจัดบริการการศึกษาให้แก่ชาวเขาตามพื้นที่ต่างๆ และกองบริการชุมชนที่ดูแลให้การส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กของศูนย์บริการชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร

สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

หลักการและเหตุผล

ให้บริการอบรมเลี้ยงดูเด็กแทนบิดามารดาที่ต้องการไปประกอบอาชีพหารายได้เลี้ยงครอบครัวและช่วยเหลือเด็กถูกทอดทิ้ง ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดูให้มีที่พักอาศัยและได้รับการบริการทางสังคม โดยเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทร่วมกับภาครัฐบาลในการช่วยเหลือเด็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมตามวัย
2. แบ่งเบาภาระของพ่อแม่ผู้ปกครองในการเลี้ยงดูเด็กขณะออกไปทำงาน

ศูนย์บริการชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร กองบริการชุมชน

หลักการและเหตุผล

กองบริการชุมชนเป็นหน่วยงานที่ให้บริการแก่ชุมชนเคหะ (แฟลต) โดยมุ่งเน้นให้ชุมชนมีความร่วมมือ ประสานการทำงานกันภายในชุมชน เพื่อสร้างความสามัคคีและประสานประโยชน์ส่วนรวมแก่ชุมชนโดยเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์

ศูนย์บริการชุมชนในเขตกรุงเทพมหานคร จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นแหล่งรวมของกิจกรรมภาครัฐภายในชุมชน และเป็นการจัดบริการรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน (อายุ 2 ½-6 ปี) ที่พ่อแม่ผู้ปกครองซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนต้องออกไปทำงาน ช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง ปัจจุบันมีอยู่ 6 ศูนย์

แนวทางการดำเนินงาน

สถานรับเลี้ยงเด็ก หมายความว่า สถานที่รับเลี้ยงเด็กซึ่งมีอายุไม่เกิน 7 ปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเกิน 5 คน ซึ่งไม่เกี่ยวข้องเป็นญาติกับผู้เลี้ยง แต่ไม่รวมถึงสถานพยาบาลหรือโรงเรียนอนุบาล

สถานสงเคราะห์เด็ก หมายความว่า สถานที่ให้การอุปการะเลี้ยงดูเด็ก ซึ่งพึงได้รับการสงเคราะห์อายุแรกเกิด-18 ปีบริบูรณ์ และมีจำนวนเกิน 7 คน จัดตั้งในนามนิติบุคคล

โดยคุณสมบัติของผู้ขอ หรือดำเนินการสถานรับเลี้ยงเด็ก และสถานสงเคราะห์เด็กเอกชน มีดังนี้

- (1) มีอายุไม่ต่ำกว่ายี่สิบปีบริบูรณ์
- (2) ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสีย หรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
- (3) ไม่เป็นผู้วิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
- (4) ไม่เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุโทษ หรือความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท
- (5) ไม่เป็นผู้เจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อน วัณโรค ในระยะอันตราย โรคเท้าช้าง ในระยะปรากฏอาการเป็นที่รังเกียจแก่สังคม โรคยาเสพติดให้โทษอย่างร้ายแรง หรือโรคพิษสุราเรื้อรัง

ส่วนคุณสมบัติของผู้ทำการ (ผู้ดำเนินการ) สถานรับเลี้ยงเด็กและสถานสงเคราะห์เด็ก
เอกชนต้องมีคุณสมบัติเพิ่มเติม คือ ต้องมีคุณวุฒิทางการศึกษาปริญญ์หรือจบการศึกษาระดับมัธยมศึกษา
ปีที่ 3 และผ่านการอบรมหลักสูตรก่อนประจำการของกรมประชาสงเคราะห์หรือหน่วยงานที่กรม-
ประชาสงเคราะห์พิจารณาเห็นสมควร

คุณสมบัติของพี่เลี้ยงเด็ก มีดังนี้

1. ต้องมีอายุไม่น้อยกว่า 15 ปีบริบูรณ์
2. มีสุขภาพแข็งแรงทั้งร่างกายและจิตใจ ต้องผ่านการตรวจสุขภาพก่อนปฏิบัติงาน
3. มีวุฒิการศึกษาภาคบังคับเป็นอย่างน้อย และต้องผ่านการฝึกอบรมหลักสูตรพี่เลี้ยง
เด็ก

ส่วนการดำเนินการในเรื่องอื่นให้เป็นไปตามนี้ คือ

1. การเลี้ยงดูเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 2 ปี ต้องจัดให้มีแพทย์หรือพยาบาลอย่างน้อย 1
คน ดูแลเป็นประจำ
2. อัตราส่วนจำนวนเด็กต่อพี่เลี้ยงเด็ก

เด็กอายุ 0-2 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 3 คน
เด็กอายุ 2-3 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 8 คน
เด็กอายุ 3-4 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 12 คน
เด็กอายุ 4-6 ปี	พี่เลี้ยงเด็ก 1 คน	ต่อเด็กไม่เกิน 20 คน
3. สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนจะต้องมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาอย่างน้อย
1 คน อยู่ดูแลเป็นประจำ
4. จะต้องจัดทำรายการกิจกรรมประจำวัน ตารางอาหารประจำวัน บันทึกรายการอาหาร
ประจำวัน ทะเบียนรับจำหน่ายเด็ก บันทึกเกี่ยวกับสุขภาพอนามัย ชั่งน้ำหนักและ
วัดส่วนสูงทุกเดือน พร้อมทั้งจัดทำบัญชีรายชื่อบุคคลส่งกรมประชาสงเคราะห์ทุก 3
เดือน

หลักสูตรและการสอน

ใช้เอกสารประกอบการบรรยายการฝึกอบรมพี่เลี้ยงเด็กของสถานรับเลี้ยงเด็กและสถาน
สงเคราะห์เด็กเอกชน ซึ่งจัดโดยกรมประชาสงเคราะห์ โดยมีการจัดทำปรับเปลี่ยนไปตามสภาพการณ์ทุกปี
โดยจะมีเนื้อหาการอบรมในด้านพัฒนาการของเด็ก แนวการจัดกิจกรรมและสื่อการสอน เทคนิคและวิธีการ
สอนแบบบูรณาการ เพลงและกิจกรรมเข้าจังหวะสำหรับเด็ก และการประเมินพัฒนาการเด็ก ซึ่งเนื้อหาต่างๆ
เหล่านี้บรรยายโดยผู้เชี่ยวชาญทางการศึกษาปริญญ์

งบประมาณ

ได้รับงบประมาณสนับสนุนในด้านอาหารเสริมและเครื่องเล่นในการพัฒนาเด็ก ส่งเสริมการจัดฝึกอบรมที่เลี้ยง จัดสัมมนาเจ้าของสถานรับเลี้ยงเด็ก

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนบางแห่งมีคุณภาพต่ำ ไม่ได้พัฒนาเด็กเท่าที่ควรจะเป็นทำหน้าที่เหมือนรับดูแลเด็กเฉยๆ
2. สถานสงเคราะห์เด็กเอกชนส่วนมากยังขาดแคลนค่านงบประมาณ

สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนของกรมประชาสงเคราะห์

หลักการและเหตุผล

งานสงเคราะห์และจัดสวัสดิการเด็กและเยาวชน มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดสวัสดิการแก่เด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 18 ปี ประสบปัญหาถูกทอดทิ้ง เร่ร่อน ประพฤติตนไม่สมควร แก้วัย ถูกกระทำทารุณ ถูกใช้แรงงาน กรมประชาสงเคราะห์มุ่งเน้นให้บริการ และพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดี

วัตถุประสงค์

เพื่อพัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมที่ดีให้แก่เด็กที่กำพร้า ถูกทอดทิ้งไร้ที่พึ่ง หรือเด็กขาดผู้ปกครอง

การดำเนินงาน

ปัจจุบันมีสถานแรกรับเด็กชาย เด็กหญิง 3 แห่ง โดยมีชื่อเรียกว่า “สถานสงเคราะห์เด็กอ่อน” ดังนี้ สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนพญาไท กรุงเทพมหานคร สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี และสถานสงเคราะห์เด็กอ่อนรังสิต จังหวัดปทุมธานี โดยรับเด็กตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ที่ถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาล หรือตามสถานที่ต่างๆ เป็นการรับเลี้ยงดูแลแบบอยู่ประจำ และได้รับการดูแลโดยพี่เลี้ยงเด็กของสถานสงเคราะห์ จนเมื่อเด็กอายุ 6 ปีขึ้นไป จึงจัดส่งต่อไปให้แก่สถานสงเคราะห์เด็กหญิงหรือเด็กชายต่อไป โดยในขณะเดียวกันก็มีการสนับสนุนให้บุคคลที่มีความพร้อมสามารถรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม โดยต้องผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการรับเด็กเป็นบุตรบุญธรรม ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของกรมประชาสงเคราะห์

หลักสูตรและการสอน

โดยมากจะเน้นให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ และมีพัฒนาการด้านต่างๆ ตามวัย

สภาพและปัญหาการดำเนินงาน

1. งบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอแก่ความต้องการและจำนวนเด็ก
2. คุณภาพและคุณภาพทางการศึกษาของพี่เลี้ยงเด็กอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
3. จำนวนพี่เลี้ยงเด็กต่อจำนวนเด็ก อยู่ในสัดส่วนไม่เหมาะสม เด็กได้รับการดูแลไม่ทั่วถึง

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเอง กองนิคมสร้างตนเอง

หลักการและเหตุผล

การพัฒนาประเทศจะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับคุณภาพของคนในชาติเป็นสำคัญ ซึ่งจะต้องเริ่มการทำความดีตั้งแต่ประชากรในวัยเด็กและเยาวชน แต่ปรากฏว่าประชากรวัยเด็กในชนบทยังไม่ได้รับการเลี้ยงดูและคุ้มครองจากครอบครัว ชุมชน สังคม และรัฐอย่างเพียงพอและทั่วถึง เป็นผลทำให้เด็กมีพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ช้ากว่าเด็กในเมือง กรมประชาสงเคราะห์จึงได้ดำเนินงานพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 0-12 ปี โดยเน้นการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กก่อนวัยเรียนและเด็กที่ศึกษาในชั้นประถมศึกษาให้ได้รับการสนองความจำเป็นขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กในนิคมที่มีอายุระหว่าง 0-12 ปี ได้รับการเลี้ยงดูให้เจริญเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
2. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่บิดามารดา ผู้ปกครองให้ใช้เวลาประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตนเองและร่วมมือกันพัฒนาเด็ก พัฒนาท้องถิ่นของตน โดยเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็ก และชุมชน
4. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติให้ส่วนของหมู่บ้านในเขตนิคมเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการ
5. เพื่อพัฒนาและเพิ่มพูนประสิทธิภาพการดำเนินงานของบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก

แนวทางการดำเนินงาน

1. การพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 3-6 ปี) ทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กให้มีความเจริญเติบโตทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมทั้งจะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป

2. การพัฒนาเด็กนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 0-6 ปี) เพื่อช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาสเข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์ฯ ได้มีโอกาสพัฒนา โดยการใช้สื่อและคู่มือสอนลูกให้ฉลาดเป็นเครื่องมือ ในการสอนและเล่นกับเด็กในชีวิตประจำวัน
3. การพัฒนาเด็กที่บ้าน (อายุ 0-12 ปี) สนับสนุนให้ผู้ปกครองเด็กทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็ก โดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันพูดคุยกับบุตรหลานให้เกิดการเรียนรู้และเกิดการพัฒนา
4. จัดทำโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กอายุระหว่าง 0-12 ปี โดยการประสานงานกับหน่วยงานประจำหมู่บ้านต่างๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนให้เข้ามีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนอาหารกลางวัน
5. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ยังไม่มีโครงการอาหารกลางวันดำเนินการโดยการประสานงานกับกลุ่มแม่บ้าน และครูพี่เลี้ยงเด็กจัดทำโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กในศูนย์ฯ
6. โรงเรียนที่ยังไม่มีโครงการอาหารกลางวันดำเนินการโดยการประสานงานกับครูใหญ่หรือผู้รับผิดชอบโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กในโรงเรียน
7. ในกรณีที่มีคนๆ นั้นไม่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและ โรงเรียนจะดำเนินการโดยการประสานงานระหว่างกลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเยาวชน และขอความร่วมมือจากผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในพื้นที่ให้การสนับสนุน และจัดทำโครงการอาหารกลางวันให้แก่เด็กที่ขาดสารอาหารต่อไป
8. ฝึกอบรมสัมมนา เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการบริหารงานของคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็ก และเพิ่มพูนทักษะในการปฏิบัติงานของผู้ดูแลเด็กเล็ก
9. ประสานงานกับองค์กรพัฒนาเอกชน เช่น มูลนิธิสงเคราะห์เด็กยากจน ซี.ซี.เอฟ. เพื่อช่วยเหลือเด็กและครอบครัวยากจนในนิคมเป้าหมาย

ผู้รับผิดชอบโครงการ

1. ส่วนกลาง (ฝ่ายพัฒนาสังคม กองนิคมสร้างตนเอง)
2. ศูนย์พัฒนานิคมภาคฯ ทั้ง 4 แห่ง (ภาคกลาง ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ)
3. นิคมสร้างตนเอง 43 แห่ง รวมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเองทั้งสิ้น 136 แห่ง

โครงการและกิจกรรม

โครงการจัดตั้งและสนับสนุนศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมให้เด็กในชนบทที่มีอายุระหว่าง 0-6 ปี ได้รับการเลี้ยงดูให้เจริญเติบโต ทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
2. เพื่อแบ่งเบาภาระการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่บิดามารดา ผู้ปกครองใช้เวลาประกอบอาชีพได้อย่างเต็มที่
3. เพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นช่วยตนเองและร่วมมือกันพัฒนาท้องถิ่นของตนโดยเผยแพร่วิทยาการแผนใหม่ไปสู่บิดามารดา ผู้ปกครองเด็ก และชุมชน
4. เพื่อช่วยสนับสนุนแผนอาหารและโภชนาการแห่งชาติ ในส่วนที่เป็นเทคนิคสร้างตนเองในการป้องกันและแก้ไขปัญหาทุพโภชนาการ

กิจกรรม

1. งานจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ส่งเสริมและสนับสนุนให้นิคมฯ จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อรับเด็กเล็กในหมู่บ้านของนิคมฯ เข้ามารับการอบรมเลี้ยงดูให้มีความพร้อมที่จะเข้าเรียนในชั้นประถมศึกษาต่อไป
2. งานสนับสนุนการดำเนินงาน
 - จัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
 - ฝึกอบรมคณะกรรมการเพื่อเพิ่มพูนประสิทธิภาพการบริหารงาน
 - ฝึกอบรมผู้ดูแลเด็กเล็กเพื่อเพิ่มพูนทักษะในการเลี้ยงดูและพัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
 - จัดอาหารกลางวัน
 - จัดนันทนาการ
 - ประชาสัมพันธ์ ฯลฯ

วิธีการดำเนินงาน

1. การพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 0-6 ปี) ทำการอบรมเลี้ยงดูเด็กเล็กให้มีความเจริญเติบโตทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา พร้อมที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป

2. การพัฒนาเด็กนอกศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (อายุ 0-6 ปี) เพื่อช่วยให้เด็กที่ขาดโอกาส เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูในศูนย์ฯ ได้มีโอกาสพัฒนาโดยใช้สื่อและคู่มือสอนลูก ให้ฉลาดเป็นเครื่องมือ ในการสอนและเล่นกับเด็กในชีวิตประจำวัน
3. การพัฒนาเด็กที่บ้าน (อายุ 0-6 ปี) สนับสนุนให้ผู้ปกครองเด็กทำหน้าที่อบรมสั่งสอนเด็กโดยใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน พุคคุยกับบุตรหลานให้เกิดการเรียนรู้ และเกิดการพัฒนา
4. นิคมฯ ร่วมกับสมาชิกนิคมคัดเลือกคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก และส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรดังกล่าวได้รับการพัฒนาความรู้และประสบการณ์โดยการฝึกอบรม สัมมนาทัศนศึกษาดูงาน ฯลฯ

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

คณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นกลุ่มบุคคลในชุมชนที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อดำเนินการบริหารงานเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในนิคมสร้างตนเอง โดยเน้นให้ชุมชนมีบทบาทและส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กเล็ก

ผู้ดูแลเด็ก เป็นสตรีหรือแม่บ้านในชุมชนที่เป็นสมาชิกของนิคมสร้างตนเองที่ผ่านการอบรมหลักสูตรผู้ดูแลเด็กของกรมประชาสงเคราะห์

สภาพการดำเนินการ

เจ้าหน้าที่จากกองนิคมสร้างตนเองทำการสำรวจจำนวนเด็กอายุ 0-6 ปี ในเขตนิคม หากมีจำนวนเกิน 15 คนขึ้นไป และชุมชนมีความต้องการจะจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้น ก็จะมีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขึ้นเพื่อทำหน้าที่ในการดำเนินการ โดยทางกองนิคมสร้างตนเองจะสนับสนุนงบประมาณในด้านค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก ซึ่งเป็นจำนวน 3,000 บาทต่อคนต่อเดือน และค่าอาหารเสริมรวมทั้งอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนสำหรับเด็ก ส่วนอาคารสถานที่ที่จัดตั้งศูนย์ส่วนมากเป็นอาคารเก่าที่มีอยู่เดิม และทำการปรับปรุงซ่อมแซมใหม่ให้เหมาะสมขึ้น หรือเป็นอาคารที่ก่อสร้างใหม่โดยแรงงานชาวบ้านในชุมชน ซึ่งทางกองจะสนับสนุนค่าใช้จ่ายส่วนนี้ให้

สำหรับบางศูนย์ฯ อาจมีการเก็บค่าเลี้ยงดูเด็กเป็นรายเดือนประมาณ 10-20 บาท ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแต่ละแห่ง

หลักสูตรและการสอน

ไม่มีหลักสูตรหรือแนวการจัดประสบการณ์ที่เป็นรูปแบบ ใช้คู่มือการอบรมผู้ดูแลเด็กของ กองสงเคราะห์เด็กและสังคมวัยรุ่น ซึ่งกล่าวถึงพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กเป็นแนวการปฏิบัติ ส่วนสื่อการเรียนการสอนส่วนมากเป็นการผลิตจากวัสดุที่หาได้ในท้องถิ่น โดยทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้ดูแลเด็ก ในภาพรวมแล้วศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเองส่วนใหญ่ทำหน้าที่เหมือนสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. ผู้ดูแลเด็กได้รับค่าตอบแทนต่ำ (3,000 บาท/เดือน) ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจ และไม่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยจะไปประกอบอาชีพอื่นที่ได้รับค่าตอบแทนสูงกว่า
2. งบประมาณในการสนับสนุนด้านอาหารเสริม สื่อและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ
3. สถานที่จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ไม่เหมาะสม เป็นการใช้อาคารอนกประสงค์ที่มีอยู่เดิมตามอัตรภาพ ส่งผลให้สื่อและวัสดุการเรียนการสอนสูญหาย
4. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในเขตนิคมสร้างตนเอง เป็นหน่วยงานที่ตั้งชั่วคราว ไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ ส่งผลต่อการดำเนินงานของศูนย์ในด้านงบประมาณและครุภัณฑ์
5. จำนวนเด็กในบางศูนย์ฯ มีจำนวนมาก สัดส่วนไม่เหมาะสมกับจำนวนผู้ดูแลเด็ก ทำให้ผู้ดูแลเด็กได้ไม่ทั่วถึง ส่งผลต่อคุณภาพของเด็ก

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของกองสงเคราะห์ชาวเขา

หลักการและเหตุผล

กรมประชาสงเคราะห์ได้รับมอบหมายจากรัฐให้เป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินงานและพัฒนาสงเคราะห์ชาวเขา ซึ่งเป็นชนกลุ่มน้อยที่มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา ค่านิยม ความเชื่อถือ วัฒนธรรม ประเพณีที่แตกต่างไปจากคนส่วนใหญ่ของประเทศ จากการสำรวจของกรมประชาสงเคราะห์เมื่อปี 2540 พบว่าประชากรชาวเขามีจำนวน 774,316 คน ส่วนใหญ่มีฐานะยากจน บริการของรัฐยังเข้าไปไม่ทั่วถึง โดยเฉพาะในชุมชนชาวเขา ทำให้เกิดการค้อยโอกาสในการได้รับบริการของรัฐ ในอันที่จะพัฒนามาตรฐานความเป็นอยู่ของตนเองให้ดีขึ้น

งานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขา จึงเป็นภารกิจหลักที่สำคัญสำหรับกรมประชาสงเคราะห์ ในการที่จะช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ไขปัญหากลุ่มชาวเขา โดยยึดหลักการดำเนินงานให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ของปัญหาชาวเขาในปัจจุบันและแนวโน้มของปัญหาในอนาคต

วัตถุประสงค์

การศึกษาเป็นสวนสำคัญที่ให้ชาวเขารู้หนังสือ ลดอุปสรรคในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งช่วยเอื้อโอกาสในการเข้าสู่ตลาดแรงงานในเมืองได้ และเพื่อให้คนเหล่านี้ได้มีโอกาสเข้าสู่หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนมากขึ้น

การดำเนินงาน

เจ้าหน้าที่ของกองสงเคราะห์ชาวเขา เข้าทำการสำรวจจำนวนเด็กอายุ 1-6 ปี ในพื้นที่หมู่บ้านชาวเขา แล้วดำเนินการประชุมบุคคลต่างๆ ในหมู่บ้าน เพื่อพูดคุยชี้แจงถึงการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยให้คนในพื้นที่มีส่วนร่วมในการดำเนินงานในด้านแรงงานในการจัดสร้างอาคารสถานที่ สนามเด็กเล่น เครื่องเล่นต่างๆ แก่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สำหรับการบริหารดำเนินการจะขึ้นต่อศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของจังหวัดมีทั้งหมด 20 จังหวัด ซึ่งจะมีการจัดส่งเจ้าหน้าที่มาดูแลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามพื้นที่หมู่บ้านชาวเขาแต่ละแห่ง รวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในด้านค่าตอบแทนครูผู้สอน ซึ่งถือเป็นลูกจ้างประจำ ค่าอาหารและวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน

หลักสูตรและการสอน

ใช้แนวทางเดียวกับแนวการจัดประสบการณ์ของกระทรวงศึกษาธิการ แต่เนื่องจากสภาพแวดล้อมของเด็กชาวเขาแตกต่างออกไป ครูจึงต้องปรับเนื้อหาวิชาให้เหมาะสมกับพื้นที่และลักษณะเด็ก การเรียนการสอนส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้เด็กสามารถพูดและสื่อสารภาษาไทยได้ เพราะเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการพัฒนาชุมชน

บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

ครู ส่วนใหญ่เป็นชาวเขาที่ได้รับการศึกษามาแล้ว วุฒิการศึกษาขั้นต่ำจบประกาศนียบัตรวิชาชีพ หรือเทียบเท่ามัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้รับเงินเดือนในฐานะลูกจ้างประจำเดือนละ 3,000 บาท

เจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประจำจังหวัดที่จะเข้ามาดูแลเรื่อง การจัดการ การดำเนินการ ให้คำปรึกษาแนะนำ และสำรวจสภาพความต้องการของชุมชนหมู่บ้านชาวเขา เพื่อติดต่อประสานงานกับศูนย์ประจำจังหวัด

ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในหมู่บ้านชาวเขา มีส่วนร่วมในการปลูกและดูแลพืชผัก เพื่อนำมาประกอบอาหารกลางวันแก่เด็กในศูนย์ โดยจะผลัดเปลี่ยนกันทำหน้าที่ รวมทั้งช่วยกันผลิตสื่อของเล่น เครื่องเล่นแก่ศูนย์ และช่วยครูดูแลเด็กในศูนย์

สภาพและปัญหาในการดำเนินงาน

1. มีปัญหาในเรื่องการคมนาคม เนื่องจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบางแห่งอยู่ห่างไกลจากหมู่บ้านชาวเขาบางหมู่บ้าน
2. งบประมาณจากรัฐที่สนับสนุนไม่เพียงพอ ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพเด็กเป็นไปตามอัตรา
3. เนื่องจากชาวเขาส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับสัญชาติ ทำให้ขาดโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐ และการเข้ารับบริการในระบบปกติ

4. ครูที่สอนบางคนเป็นชาวเขา จึงมักใช้การสื่อสารภาษาชาวเขากับเด็ก ทำให้เด็กสามารถพัฒนาทางภาษาไทยได้ช้า
5. ครูไม่ได้จบด้านการศึกษาโดยตรง แต่ผ่านการอบรมหลักสูตรระยะสั้น ทำให้มีผลต่อคุณภาพการเรียนการสอน
6. ครูได้รับเงินเดือนต่ำ รวมทั้งต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ห่างไกลและทุรกันดาร ทำให้ขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่
7. การเรียนการสอนส่วนใหญ่มุ่งเน้นการอ่านออกเขียนได้มากกว่ากระตุ้นพัฒนาการตามวัยของเด็ก

6. กระทรวงกลาโหม

หน่วยในสังกัดของกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ ได้มีการจัดให้บริการการดูแลและให้การศึกษาแก่เด็กก่อนระดับประถมศึกษาเช่นเดียวกับหน่วยงานของรัฐหลายแห่ง โดยแต่ละหน่วยจะจัดให้บริการแก่บุตรหลานในหน่วยงานของคนที่ต้องการดูแลรวมถึงบริการแก่ข้าราชการและประชาชนทั่วไปด้วย โดยจัดออกมาในรูปแบบของ สถานรับเลี้ยงดูเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็ก สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก และในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล โดยใช้งบประมาณดำเนินการจากการจัดหาด้วยวิธีการต่างๆ เงินสมทบจากกองทุนสวัสดิการภายใน และจากผู้ปกครอง

วัตถุประสงค์

เพื่อช่วยเหลือในการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่บิดามารดาไปทำงานนอกบ้าน ส่งเสริมให้เด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาการให้สมวัย ถือเป็นการคืนสวัสดิการในการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานของข้าราชการ ลูกจ้าง และเจ้าหน้าที่ต่างๆ ในกองทัพ ตลอดจนข้าราชการและประชาชนทั่วไป โดยไม่หวังผลกำไรในการดำเนินงาน

นโยบายการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย

1. ประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการของกองทัพ ร่วมรับใช้บริการของสถานรับเลี้ยงเด็กหรือศูนย์พัฒนาเด็กในแต่ละหน่วย
2. จัดเจ้าหน้าที่ให้บริการในกิจการของสถานรับเลี้ยงเด็ก ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
3. ปรับปรุง เปลี่ยนแปลงสถานที่อุปกรณ์และระบบการปฏิบัติงานให้ทันสมัยและทันต่อเหตุการณ์ในการพัฒนาเด็ก
4. ดำเนินการวางระเบียบให้ชัดเจน และแก้ไขระเบียบเดิมให้ทันต่อเหตุการณ์ ให้สามารถปฏิบัติงานด้วยความถูกต้อง รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพโดยไม่ขัดต่อแนวทางและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็ก

7. หน่วยงานภาคเอกชน

หน่วยงานภาคเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและจัดการศึกษาให้แก่เด็กในระดับก่อนประถมศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละหน่วยงาน ในการเข้าไปร่วมในการดูแลและพัฒนาการเด็ก กุศ สุนทรธาดา และคณะ (2540 : 122-123) ได้นำเสนอไว้ 14 หน่วยงาน ดังนี้

1. มูลนิธิเด็ก มีโครงการจัดทำเพื่อเด็กวัย 0-3 ปี คือ โครงการบ้านทานตะวัน รับเลี้ยงเด็กอายุตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี ที่มีความผิดปกติในเรื่องการขาดสารอาหาร หรือเด็กที่น้ำหนักตัวผิดปกติมาตั้งแต่แรกเกิด ให้การเลี้ยงดูเด็กจนกระทั่งเด็กที่สุขภาพสมบูรณ์ จึงส่งคืนให้พ่อแม่ หรือสถานรับเลี้ยงเด็กต่อไป
2. มูลนิธิเพื่อการพัฒนาเด็ก จัดโครงการแด่ท้องผู้หิวโหย ให้ความช่วยเหลือเด็กตั้งแต่แรกเกิดในด้านการให้อาหารเสริม
3. ฟ้าริยานุเคราะห์มูลนิธิ จัดโครงการให้ความช่วยเหลือแม่และเด็ก โดยการให้คำแนะนำแก่สตรีนอกสมรสที่ตั้งครรภ์ และขาดผู้อุปการะ มูลนิธิฯ จะให้ที่พัก ทำคลอดให้ และถ้าสตรีนั้นปฏิเสธเด็ก มูลนิธิฯ จะรับเลี้ยงเด็กไว้
4. สหทัยมูลนิธิ มีโครงการสำหรับเด็ก 4 โครงการคือ
 - (1) โครงการครอบครัวอุปการะ จัดสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 6 ปี ให้คำปรึกษาพ่อแม่ที่มีลูกและประสบปัญหา ให้มีทางเลือก ถ้าปฏิเสธเด็กทางมูลนิธิฯ จะรับเลี้ยงไว้
 - (2) โครงการเลี้ยงเด็กกลางวันให้แก่ผู้มีรายได้น้อยจัดสำหรับเด็กแรกเกิดถึง 5 ปี
 - (3) โครงการสงเคราะห์คนไข้เด็กในโรงพยาบาล
 - (4) โครงการส่งเสริมและพัฒนาเด็กอ่อนปากเกร็ด จัดสำหรับเด็กอายุ 2-5 ปี
5. สมาคมสงเคราะห์เด็กกำพร้าแห่งประเทศไทย ให้การเลี้ยงดู ให้การศึกษา ให้ที่พักอาศัย ตลอดจนจัดหาอาชีพให้แก่เด็กกำพร้าอายุ 2-10 ปี
6. มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม ช่วยเหลือให้เด็กอ่อนในสลัมได้รับการเลี้ยงดูที่ถูกต้องและบางกรณีรับเลี้ยงดูเด็กอ่อนแทนพ่อแม่ ซึ่งต้องไปประกอบอาชีพ มีโครงการ 2 โครงการ
 - (1) โครงการรับเลี้ยงดูเด็กแรกเกิด ตั้งแต่แรกเกิดถึง 3 ปี
 - (2) โครงการการให้ความรู้แก่มารดา เกี่ยวกับวิธีการเลี้ยงดูที่ถูกต้อง
7. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย รับเลี้ยงดูเด็กกำพร้า และสืบหาบิดามารดาหรือญาติของเด็ก เพื่อให้เด็กได้อยู่กับครอบครัวของตน

8. มุลินิธิมิตรมวลเด็ก ช่วยเหลือเด็กกำพร้า และหาแม่บุญธรรมให้ ถ้าเป็นเด็กจากครอบครัวที่ยากจนในชุมชนแออัด มุลินิธิจะให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำในด้านอาหารเสริมและนม
9. โสตะมุลินิธิแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ จ.สมุทรปราการ รับเลี้ยงดูเด็กที่ขาดที่พึ่งตั้งแต่แรกเกิด ให้ที่อยู่ ให้การศึกษาดูแลเด็กโดยช่วยเหลือตนเองและประกอบอาชีพได้
10. มุลินิธิแสงสวรรค์สงเคราะห์ จ.นครสวรรค์ มีโครงการให้ความรู้แก่มารดาในการเลี้ยงดูบุตร ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำแก่แม่ในการเลี้ยงดูบุตร รวมทั้งอุปการะเด็กที่ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู
11. มุลินิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถา นครเชียงใหม่ ให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือเด็กกำพร้า หรืออนาถาที่มีผู้มามอบให้
12. มุลินิธิเด็กกำพร้าอีสาน จ.อุบลราชธานี ให้การอบรมและเลี้ยงดูเด็กกำพร้า และเด็กที่พ่อแม่ยากจน ตั้งแต่แรกเกิดเป็นต้นไป
13. มูลนิธิภราดรบำเพ็ญเด็กกำพร้าบ้านศรีธรรมราช จ.นครศรีธรรมราช ให้การเลี้ยงดูให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กที่ขาดผู้อุปการะ
14. โรงพยาบาลกรุงเทพคริสเตียน หน่วยฝากเลี้ยง รับเลี้ยงเด็กทั่วไป และบุตรเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาล ตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 เดือน เพื่อแบ่งเบาภาระของบิดามารดา โดยเฉพาะเด็กที่มีปัญหาน้ำหนักน้อย

นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานเอกชนที่ให้ความรู้ คำแนะนำและบริการ และส่งเสริมสุขภาพอนามัยแก่เด็ก ได้แก่ สมาคมกุมารแพทย์แห่งประเทศไทย สมาคมวางแผนครอบครัวแห่งประเทศไทย ในพระอุปถัมภ์สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เป็นต้น

2.4 ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการดูแลและจัดการศึกษาเพื่อเด็กวัย 0-6 ปี

2.4.1 ปัญหาเกี่ยวกับเด็กและการพัฒนาเด็ก

คณะกรรมการการพัฒนาการศึกษาอบรมและเลี้ยงดูเด็ก (2535 อ้างถึงในทิสนา แคมมณี และคณะ, 2535) ได้สรุปปัญหาวิกฤติของเด็กไทยในระดับปฐมวัย เป็น 5 ด้านสำคัญๆ ดังนี้

1. **ปัญหาด้านตัวเด็ก** มีทั้งปัญหาสุขภาพอนามัย ปัญหาด้านสติปัญญา และความสามารถในการรู้คิด และปัญหาด้านสวัสดิภาพและสิทธิพื้นฐาน

ปัญหาสุขภาพอนามัย ทำให้อัตราการตายของทารกและเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ยังอยู่ในระดับสูง การขาดสารอาหาร ฟื้นฟู โรคทางพันธุกรรม โรคติดเชื้อที่ได้รับจากพ่อแม่ โรคที่เกิดจากการได้รับสารพิษ อุบัติเหตุและสุขภาพจิต

ปัญหาทางด้านสติปัญญา และความสามารถในการรู้คิด ได้มีการศึกษาถึงพัฒนาการด้านความคิด ความเข้าใจ ตลอดจนการแก้ปัญหาของเด็ก นับตั้งแต่เรื่องที่เข้าใจได้ง่าย มองเห็นได้ คัญตา ไปถึงสิ่งที่เป็นนามธรรมด้านการให้เหตุผล และเชื่อมโยงถึงผลสรุปของเรื่องราวต่างๆ พบว่าเด็กไทยมีพัฒนาการค่อนข้างช้า โดยที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ มีความโน้มเอียงที่จะมีอัตราของพัฒนาการทางสติปัญญาช้ากว่าเด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง

ปัญหาทางด้านสวัสดิภาพและสิทธิพื้นฐาน เด็กไทยจำนวนไม่น้อยยังมีปัญหาเกี่ยวกับสวัสดิภาพ การขาดการคุ้มครองสิทธิของเด็กด้วยโอกาสกลุ่มต่างๆ ปัญหาเหล่านี้ ได้แก่ เด็กถูกทอดทิ้ง เด็กพิการทางร่างกายและสติปัญญา เด็กถูกทารุณ

2. **ปัญหาด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก**

สถาบันครอบครัว มีความมั่นคงน้อยลง ทำให้เด็กขาดความอบอุ่น เนื่องจากมีปัญหาคอขวดแตกแยก หย่าร้าง เป็นผลทำให้เด็กไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร และเกิดปัญหาสุขภาพจิตตามมา ปัญหาเศรษฐกิจทำให้มีการย้ายถิ่นเข้ามาทำงานในเมืองในอัตราสูง ทำให้เด็กถูกทอดทิ้งอยู่กับ ปู่ ย่า ตา ยาย ซึ่งเลี้ยงดูไปตามความขัดสนของครอบครัว

นอกจากนี้ พ่อแม่ผู้เลี้ยงดูเด็ก ขาดความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็ก ไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการสร้างสุขนิสัยที่ดีให้แก่เด็ก และใช้ความเชื่อที่ส่งผลเสียต่อตัวเด็กในการเลี้ยงดูเด็ก รวมถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ใหญ่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กเท่าที่ควร

3. **ปัญหาด้านการจัดการศึกษาปฐมวัย**

เด็กวัย 3-6 ปี ควรได้รับการเตรียมความพร้อมทั้งทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญาอย่างต่อเนื่อง แต่ปัจจุบันหน่วยงานต่างๆ ที่ให้บริการแก่เด็กวัย 3-5 ปี สามารถจัดบริการให้ได้เพียงร้อยละ 40 ของเด็กทั้งหมดในกลุ่มอายุนี้นั้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการศึกษาในระดับนี้ยังไม่ใช่ว่าการศึกษาภาคบังคับ จึงไม่ได้รับการสนับสนุนในด้านต่างๆ และงบประมาณอย่างเพียงพอ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้จัดตั้งขึ้นในเขตที่ประชาชนเจ้าของศูนย์ยากจน การสนับสนุนการศึกษาในศูนย์ก็ถูกจำกัดไปด้วย ทำให้ไม่อาจจัดหาเงินเดือนให้แก่ผู้ดูแลเด็กได้ตามควรแก่การครองชีพ ส่งผลให้มีการเปลี่ยนผู้ดูแลเด็กบ่อยๆ ผู้ดูแลเด็กเองก็ยังไม่มีความจำกัดในเรื่องความสามารถในการให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย

ความจำกัดเรื่องงบประมาณ ส่งผลกระทบถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การจัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กและการจัดอาหารเสริมให้แก่เด็กในศูนย์

แม้ปัจจุบันจะมีการส่งเสริมจากหน่วยงานต่างๆ โดยให้การสนับสนุนการจัดตั้งศูนย์ พัฒนาเด็กในชุมชน และในเขตเมืองก็มีการจัดในรูปแบบของโรงเรียนอนุบาล แต่ก็พบว่ายังไม่ได้มีการ เตรียมความพร้อมทุกด้านแก่เด็กอย่างจริงจัง ส่วนใหญ่ยังมุ่งเร่งเด็กให้เรียนรู้หนังสือ อ่านออกเขียนได้ คิดเลขเป็น โดยไม่ได้วางรากฐานที่สำคัญ และจำเป็นต่อการเขียน ซึ่งเป็นการฝึนธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็กวัย ดังกล่าว เด็กถูกฝึกท่องจำ และเรียนวิชาการที่เห็นผลเป็นรูปธรรมได้ในระยะสั้น เช่น อ่านและเขียน ก-ฮ โดยไม่ได้รับการฝึกกระบวนการแสวงหาความรู้ รวบรวม จัดระบบ และใช้ประโยชน์จากข้อมูล ซึ่งเป็น เครื่องมือสำคัญในการดำรงชีวิตและเรียนรู้ในระยะยาว นอกจากนี้หน่วยงานจำนวนมากยังให้บริการใน ลักษณะเป็นที่ฝากเลี้ยงเด็กให้แก่ผู้ปกครอง โดยไม่ได้มีการจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็กด้วย

4. ปัญหาด้านการบริการและการจัดการในการพัฒนาเด็ก

นโยบายและการดำเนินงานที่ผ่านมายังไม่ได้ให้ความสำคัญชัดเจนในเรื่องการ ส่งเสริมสุขภาพและการควบคุมโรค งบประมาณของรัฐในการพัฒนาสุขภาพอนามัยของเด็ก และคุณภาพ ชีวิตของครอบครัวยังไม่เพียงพอ งบประมาณส่วนใหญ่ใช้เพื่อการรักษาพยาบาลผู้ป่วยเจ็บ ส่วนน้อยใช้ ใน ด้านการส่งเสริมสุขภาพ และป้องกันโรค

ในสภาพการณ์ปัจจุบันจะเห็นได้ว่าระบบข้อมูล และการรายงานเกี่ยวกับเด็กมีมาก มาย แต่ข้อมูลที่ได้รับยังไม่ตรงกับความเป็นจริง ทำให้ไม่สามารถนำมาใช้ในการวางแผน และประเมิน สถานการณ์ได้

5. ปัญหาด้านอื่นๆ

ปัญหาเรื่องสิทธิเด็กและสตรีนั้น สังคมยังไม่ตระหนักถึงความสำคัญของสิทธิที่เด็ก และสตรี พึ่งมีพึ่งได้ เด็กยังถูกทอดทิ้ง และถูกกดขี่ทางร่างกายและจิตใจ สตรียังมีสถานภาพด้อยกว่าชายใน สังคม ในเรื่องโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาตนเอง สตรีและเด็กควรได้รับความเป็นธรรมเพื่อให้การมี ส่วนร่วมในการพัฒนาต่างๆ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ

บทบาทของพ่อในการอบรมเลี้ยงดูลูกมีน้อย จึงควรส่งเสริมให้พ่อเข้ามามีบทบาท ในการอบรมเลี้ยงดูลูกให้มากขึ้น

สรุป เด็กไทยในปัจจุบันยังประสบปัญหาที่เกิดจากผลกระทบด้านการพัฒนาเด็กจากสถาบันครอบครัวและสังคม ความไม่รู้บทบาทและหน้าที่ของพ่อแม่ ความยากจน ความไม่รู้ของพ่อแม่ เกี่ยวกับวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตลอดจนการแสดงแบบอย่างที่ไม่ดี มีผลต่อการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านสติปัญญา อารมณ์ สังคมและจิตใจของเด็กโดยตรง ซึ่งส่งผลทำให้เด็กไทยเจริญเติบโตยังไม่ได้มาตรฐานเท่าที่ควรในเรื่องความแข็งแรง สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาของเด็ก ในฐานะที่จะเป็นพลเมืองที่จะเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคตของสังคมไทยในภายภาคหน้าต่อไป

2.4.2 ปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา

การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของประเทศไทย มีหน่วยงานหลายหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ประกอบกับหน่วยงานต่างๆ ได้จัดบริการด้วยจุดประสงค์ที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดปัญหาที่สำคัญหลายประการ ซึ่งได้มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการศึกษาระดับนี้ได้ทำการวิจัยหลายชิ้นซึ่งได้ข้อสรุปที่คล้ายคลึงกัน เช่น อรพินทร์ หงวนศิริ (2534) ได้ทำวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยในทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ได้กล่าวถึงปัญหาการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ไว้ดังนี้

1. ด้านการบริหาร

เนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้ ทำให้เกิดปัญหาความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานพัฒนาเด็กที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอายุเดียวกันในพื้นที่ หมู่บ้านหรือตำบลเดียวกันจากหลายหน่วยงาน เช่น กรมการพัฒนาชุมชน กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นต้น และหน่วยงานต่างๆ ก็ยังไม่มีการประสานสัมพันธ์กัน

2. ด้านหลักสูตร

เนื่องจากการจัดการศึกษาในระดับนี้ไม่ใช้การศึกษาภาคบังคับ ดังนั้น แต่ละหน่วยงานที่จัดการศึกษาระดับนี้จึงมีรูปแบบและแนวทางการจัดการศึกษาที่แตกต่างกันออกไป โดยไม่มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่แน่นอนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรและแนวนโยบายที่จะยึดรูปแบบใด

3. ด้านนโยบาย

- 3.1 ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดให้โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดเป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา มีหน้าที่ให้การอบรม นิเทศ การจัดสื่อการเรียนการสอน และวางแผนร่วมกับสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในการศึกษาค้นคว้า และจัดศูนย์วิชาการขึ้นในโรงเรียนนั้น แต่ทางสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติไม่ได้ให้การสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณแก่ทางโรงเรียนเท่าที่ควร จึงทำให้การบริหารงานวิชาการด้านอนุบาลไม่

คล่องตัว เพราะครูและผู้บริหารโรงเรียนต้องรับภาระงานทั้งโรงเรียนและงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาด้วย

- 3.2 รัฐบาลการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในสัดส่วนหรือบทบาทที่เอกชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในระดับนี้ทำให้มีผลกระทบต่อการลงทุน เอกชนเกิดความไม่แน่ใจในแนวนโยบายของรัฐเพราะขณะที่รัฐมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้เอกชนเข้ามาช่วยจัดการศึกษาระดับนี้ แต่ขณะเดียวกันรัฐก็เปิดดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐพร้อมกันไปด้วย

4. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน

- 4.1 พฤติกรรมการเรียนการสอน ครูเป็นผู้มีบทบาทมากที่สุด และเป็นศูนย์กลางชั้นเรียน ครูใช้วิธีบรรยายและการใช้คำสั่ง ส่วนนักเรียนก็จะมีพฤติกรรมตอบสนองตามคำสั่งครู ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ได้เป็นการส่งเสริมให้เด็กรู้จักคิด และกล้าแสดงออกเท่าที่ควร
- 4.2 ปัญหาด้านการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอน วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ประกอบในการเรียนการสอน อาคารสถานที่ส่วนใหญ่ยังคับแคบ สนามเด็กเล่นมีไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก
- 4.3 ด้านการเรียนการสอน ครูยังขาดการพัฒนาเทคนิคและวิธีการสอนใหม่ๆ ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน
- 4.4 ครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่จบวุฒิด้านอนุบาล ส่วนหนึ่งเนื่องจากปัญหาการโอนย้าย ทำให้โรงเรียนไม่ได้ครูผู้สอนตรงกับวุฒิที่ทางโรงเรียนต้องการ
- 4.5 ด้านการวัดผลและประเมินผล มีปัญหาเรื่องรูปแบบ เกณฑ์การประเมิน แนวปฏิบัติที่แน่นอน และเครื่องมือที่เหมาะสม เนื่องจากการเรียนการสอนในระดับนี้ไม่ได้เป็นการวัดสติปัญญาหรือการตัดสินใจได้-ตก แต่เป็นการนำผลจากการประเมินมาเพื่อพิจารณาจัดประสบการณ์ให้แก่เด็กตามความเหมาะสม

5. ด้านผู้ปกครอง

- 5.1 ผู้ปกครองขาดความรู้ ความเข้าใจในหลักการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ส่วนใหญ่ต้องการให้โรงเรียนสอนเด็กให้อ่านออกเขียนได้ คำนวณได้มากกว่าการพัฒนาการด้านอื่นๆ
- 5.2 ค่านิยมของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงโดยไม่คำนึงถึงความสามารถของโรงเรียนในการรับเด็กเข้าเรียน ทำให้เป็นการระงับของครูและเกิดปัญหาด้านมา ได้แก่ อุปกรณ์การเรียนการสอน

ไม่เพียงพอกับจำนวนเด็ก การควบคุมชั้นเป็นไปด้วยความยากลำบาก
สถานที่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียนคับแคบไม่เพียงพอ เหล่านี้ทำให้
การจัดการเรียนการสอนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร

การจัดการศึกษาในระดับก่อนประถมศึกษาที่ผ่านมา ถึงแม้ว่าจะมีการให้บริการที่หลากหลาย
หลายรูปแบบ และมีปัญหาเกิดขึ้นหลายประการก็ตาม แต่การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นการให้บริการแก่เด็ก
ตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 6 ปี ซึ่งจัดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และจัดให้
สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรมในแต่ละท้องถิ่น และทุกหน่วยงานมีจุดมุ่งหมายปลาย
ทางที่สอดคล้องกัน คือ การร่วมมือพัฒนาเด็กอันเป็นทรัพยากรที่สำคัญยิ่งของชาติ (สถาพร กริธาธร, 2540)

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและการจัดการศึกษาให้แก่เด็กวัย 0-6 ปี

ศิลป์ชัย เทศนา (2526 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
ก่อนวัยเรียน พบว่า ความคิดเห็นของผู้ปกครองในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาลมีความแตกต่างกัน โดยผู้
ปกครองที่อยู่ในเขตเทศบาลมีปัญหาในการเลี้ยงดูเด็ก และมีความต้องการความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
มากกว่าผู้ปกครองนอกเขตเทศบาล ในขณะที่ผู้ปกครองในเขตเทศบาลมีแหล่งความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู
เด็กมากกว่าผู้ปกครองนอกเขตเทศบาล

บุญเยี่ยม ประกอบแสง (2528 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาบทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเอง
ในการเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ในเขตพื้นที่ของกลุ่มโรงเรียนที่ยังไม่ได้เปิด
สอนชั้นเด็กเล็ก ผู้ปกครองเพศหญิงมีบทบาทส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายมากกว่าผู้ปกครองเพศชาย ส่วน
ผู้ปกครองเพศชายมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสติปัญญามากกว่า ส่วนพัฒนาการด้านอารมณ์และ
สังคมมีบทบาทที่ไม่แตกต่างกัน

ฐิติ ช่วยเอื้อ (2532 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรง
เรียนอนุบาล สังกัดคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีการแปลงแนวการ
จัดประสบการณ์ไปสู่การจัดประสบการณ์และกิจกรรมที่มีเป้าหมายหลัก เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กมี
โรงเรียนเป็นส่วนน้อยที่จัดประสบการณ์เพื่อมุ่งให้เด็กอ่าน เขียน และคิดเลขได้

วัชรีย์ ร่วมคิด (2539 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาพัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทย
ไทยระหว่างปี พ.ศ. 2411-2538 พบว่า จุดเริ่มต้นของการศึกษาปฐมวัยที่เป็นระบบคือ เริ่มในรัชสมัยรัชกาล
ที่ 5 สำหรับหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนเด็กปฐมวัยมีการปรับปรุงและพัฒนาขึ้นตามแต่หน่วย
งานที่จัดการศึกษา แต่โดยส่วนใหญ่จะยึดแนวหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ
เป็นหลัก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538) ได้ศึกษาสภาพการจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ
0-6 ปี สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

(1) การกระจายของเด็กวัยก่อนประถมศึกษาที่อยู่นอกเขตเทศบาล

เด็กวัยก่อนประถมศึกษา (0-6 ปี) ที่อยู่นอกเขตเทศบาลซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีประมาณ 3.5 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มีอายุ 0, 1, 2, 3 และ 4 ปี ในจำนวนใกล้เคียงกันคือ 4.2-4.7 แสนคน และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า เป็นเด็กในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มากที่สุดคือ 1.4 ล้านคน รองลงมาเป็นภาคกลาง 8.3 แสนคน ภาคเหนือ 6.6 แสนคน และน้อยที่สุดคือ ภาคใต้ 5.8 แสนคน

(2) การกระจายของบริการที่จัดให้แก่เด็กวัยก่อนประถมศึกษาที่อยู่นอกเขตเทศบาล

(2.1) จำนวนศูนย์บริการในตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาล

จำนวนศูนย์บริการทุกประเภทมี 26,608 แห่ง ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนสังกัด สปช. ร้อยละ 82 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กร้อยละ 10 ที่เหลือนอกนั้นมีจำนวนใกล้เคียงกันระหว่างศูนย์โภชนาการ และโรงเรียนเอกชน (ร้อยละ 3) และน้อยที่สุดคือ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ (ร้อยละ 2) และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาค พบว่า ภาคเหนือมีศูนย์โภชนาการและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากกว่าทุกภาค ในขณะที่ภาคกลางมีโรงเรียนวัดสอนก่อนเกณฑ์และโรงเรียนเอกชนมากกว่าภาคอื่น สำหรับภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีโรงเรียนสังกัด สปช. มากที่สุด ส่วนภาคใต้มีจำนวนศูนย์น้อยกว่าภาคอื่นๆ เกือบทุกประเภทของศูนย์ ยกเว้นประเภทเดียว คือ โรงเรียนเอกชน ซึ่งมีมากเป็นลำดับที่สองรองจากภาคกลาง

(2.2) จำนวนตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลที่จัดบริการให้แก่เด็ก 0-6 ปี

จำนวนตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลทั่วประเทศมีทั้งสิ้น 6,443 ตำบล (ยกเว้น กรุงเทพมหานคร และมหาสารคาม) ซึ่งร้อยละ 58 ของตำบลดังกล่าวจัดบริการให้แก่เด็กเพียงบริการเดียว รองลงมาร้อยละ 29, 8 และ 1 ของตำบลที่อยู่นอกเขตเทศบาลจัดบริการให้แก่เด็ก 2, 3 และ 4 บริการตามลำดับ และไม่จัดบริการให้แก่เด็กเลยถึงร้อยละ 5 ตำบลที่ไม่จัดบริการให้แก่เด็กก่อนวัยประถมศึกษามากที่สุด และรองลงมาเป็นตำบลในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนือตามลำดับ

(2.3) จำนวนเด็กในศูนย์บริการประเภทต่างๆ ในตำบลนอกเขตเทศบาล

จำนวนเด็กที่มารับบริการในศูนย์มีประมาณ 8.8 แสนคน ในจำนวนนี้เป็นเด็กที่มาใช้บริการจากโรงเรียนสังกัด สปช. ร้อยละ 75 นอกนั้นอยู่ในโรงเรียนเอกชนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวนใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 9-11 สำหรับเด็กที่อยู่ในศูนย์โภชนาการ และโรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์มีประมาณร้อยละ 2-3 เท่านั้น

(2.4) จำนวนศูนย์ต่อตำบลจำแนกตามประเภทของศูนย์

ใน 1 ตำบลมีศูนย์ประมาณ 4 ศูนย์ ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนสังกัด สปช. 3 ศูนย์ ที่เหลือนอกนั้นเป็นศูนย์อื่นๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ภาคเหนือ มีจำนวนศูนย์โดยเฉลี่ยต่อตำบลสูงสุดเท่ากับ 5 ศูนย์ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ประมาณ 4 ศูนย์ และภาคกลางประมาณ 3 ศูนย์

(2.5) จำนวนเด็กต่อศูนย์

โดยเฉลี่ยมีเด็กประมาณ 35 คนต่อศูนย์ โดยมีค่าเฉลี่ยจำนวนเด็กต่อศูนย์ในแต่ละภาค มีจำนวนใกล้เคียงกัน คือ ภาคเหนือ 33 คน ภาคใต้ 34 คน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 35 คน และภาคกลาง 36 คน และเมื่อพิจารณาตามประเภทของศูนย์พบว่า โรงเรียนเอกชนมีค่าเฉลี่ยจำนวนเด็กต่อศูนย์สูงกว่าประเภทอื่น (138 คน/ศูนย์) รองลงมาคือ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ (39 คน/ศูนย์) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (36 คน/ศูนย์) ศูนย์โภชนาการ (33 คน/ศูนย์) และต่ำสุดคือโรงเรียนสังกัด สปช. (32 คน/ศูนย์)

(2.6) จำนวนเด็กต่อบุคลากรในศูนย์ประเภทต่างๆ

จำนวนเด็กต่อบุคลากร โดยเฉลี่ยบุคลากร 1 คน รับผิดชอบเด็กประมาณ 24 คน และเมื่อพิจารณาตามประเภทของศูนย์พบว่า มีค่าใกล้เคียงกัน คือ สูงที่สุด โรงเรียนสังกัด สปช. (24 คน) รองลงมาเป็นศูนย์โภชนาการ (23 คน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และโรงเรียนเอกชนมีค่าเท่ากัน (21 คน) และน้อยที่สุด คือ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ (20 คน) เมื่อพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า บุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาคกลาง และโรงเรียนสังกัด สปช. ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ รับผิดชอบเป็นจำนวนสูงกว่าบุคลากรในศูนย์เด็กเล็กประเภทอื่นๆ ในภาคอื่นๆ คือ 26 คน ในขณะที่บุคลากรโภชนาการภาคใต้ รับผิดชอบเด็กน้อยที่สุด 16 คน

(2.7) ประสิทธิภาพในการให้บริการของศูนย์

ประสิทธิภาพในการให้บริการของศูนย์โดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 87 แสดงว่ายังให้บริการได้ไม่เต็มศักยภาพ สามารถที่จะให้บริการเพิ่มได้อีกร้อยละ 13 และเมื่อพิจารณาตามประเภทของศูนย์พบว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการของศูนย์ทุกประเภทต่ำกว่าศักยภาพ โดยที่โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์มีประสิทธิภาพในการให้บริการต่ำที่สุด (ร้อยละ 65) โรงเรียนสังกัด สปช. มีประสิทธิภาพในการให้บริการสูงที่สุด (ร้อยละ 90) และจากการพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า ศูนย์บริการในทุกภาคให้บริการไม่เต็มศักยภาพ ศูนย์ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้บริการได้สูงที่สุด (ร้อยละ 92) และศูนย์ในภาคกลางให้บริการต่ำสุด (ร้อยละ 82)

(3) โอกาสในการได้รับบริการของเด็กวัยก่อนประถมศึกษา

เด็กวัยก่อนประถมศึกษาเพียงร้อยละ 26 เท่านั้น ที่มีโอกาสเข้ารับบริการในศูนย์บริการต่างๆ และเมื่อพิจารณาเป็นรายอายุ พบว่า เด็กที่มีอายุน้อย โอกาสในการเข้ารับบริการจะต่ำกว่าเด็กที่มีอายุมากกว่า โดยที่เด็กอายุ 2 ขวบ มีโอกาสเข้ารับบริการในศูนย์เพียงร้อยละ 3 ในขณะที่เด็กอายุ 6 ปี มีโอกาสเข้ารับบริการร้อยละ 35 จากการพิจารณาเป็นรายภาคพบว่า เด็กอายุ 0-6 ปี ของภาคเหนือมีโอกาสดำเนินการมากที่สุด (ร้อยละ 31) รองลงมาเป็นภาคกลาง (ร้อยละ 26) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ร้อยละ 25) และต่ำสุดคือ เด็กในภาคใต้ (ร้อยละ 22)

(4) ปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ารับ/ไม่เข้ารับบริการ

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของพ่อแม่ที่จะนำเด็กเข้ารับบริการ คือ ไม่มีคนเลี้ยงดูเด็ก เพราะพ่อแม่ต้องออกไปประกอบอาชีพ และสถานบริการอยู่ใกล้บ้าน พ่อแม่รับ-ส่งได้สะดวก นอกจากนั้นยังทำให้เด็กมีพัฒนาการ และไม่ต้องห่วงใยในขณะที่ไปทำงาน สำหรับครอบครัวที่ไม่นำเด็กไปเข้ารับบริการในสถานบริการมีเป็นส่วนน้อย เนื่องจากมีญาติผู้ใหญ่คอยดูแล ยากจนหรือไม่มีเงินจ่ายให้กับสถานบริการ และตัวเด็กเองไม่ยอมไปรับบริการ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2538) ได้ทำการศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

- (1) เด็กเพศหญิงที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีน้ำหนักตัวแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และอยู่ในภาวะทุพโภชนาการมากกว่าเพศชาย โดยพบที่จังหวัดสุรินทร์มากกว่าจังหวัดอื่นๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง
- (2) ภูมิหลังของบิดา-มารดา บิดามารดาส่วนใหญ่มีอายุ 21-35 ปี มีอาชีพเกษตรกรกรรม และรับจ้าง จบการศึกษาระดับประถมศึกษามากกว่าร้อยละ 75 เกือบทั้งหมดนับถือศาสนาพุทธ ยกเว้นกลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดปัตตานีที่เกือบทั้งหมด นับถือศาสนาอิสลาม และมารดาในจังหวัดปัตตานี ร้อยละ 50 ไม่ได้ทำงานนอกบ้าน ครอบครัวกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 50 ต้องการมีบุตร 2 คน ร้อยละ 16 ต้องการมีบุตรคนเดียว ส่วนครอบครัวในจังหวัดปัตตานี ต้องการมีบุตรตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป
- (3) การอบรมเลี้ยงดูเด็ก บิดามารดา ร้อยละ 90 มีความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนในขณะตั้งครรภ์ แหล่งความรู้ ได้แก่ พ่อ แม่ ญาติพี่น้อง และเพื่อนๆ แต่ความยากจนและความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ทำให้ไม่สามารถทำตามความรู้ได้ สำหรับแพทย์ เจ้าหน้าที่อนามัย และสื่อมวลชน มีบทบาทในการให้ความรู้น้อยมาก มารดาร้อยละ 87 ฝากครรภ์ที่สถานอนามัยหรือโรงพยาบาล มารดาร้อยละ 65 ให้ลูกดื่มนมแม่เมื่อแรกเกิด และให้อาหารเสริมตามเกณฑ์ที่ทางการแพทย์กำหนด มีเพียงร้อยละ 10 ที่ยังไม่เข้าใจ และไม่เห็นความสำคัญของการให้วัคซีนป้องกันโรค เพราะเห็นว่า เด็กสบายดีไม่จำเป็นต้องฉีดยา นอกจากนี้ความเชื่อผิดๆ ในการอบรมเลี้ยงดูเด็กด้านต่างๆ แตกต่างกันไปตามภาคภูมิศาสตร์ เช่น การรักษาเด็กคาเจ็บโดยใช้น้ำนมแม่หยอด การกวาดตาเพื่อรักษาอาการตัวร้อน การให้เด็กกินยาเขียวเพื่อกระตุ้นให้หัดออก เป็นต้น

- (4) การส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก ผลการวิจัยพบว่า บุคคลที่เด็กเล่นด้วยส่วนใหญ่เป็นคนใกล้ชิดกับเด็ก และคนในครอบครัว นอกจากนี้ความเชื่อหรือระดับการศึกษาของบิดามารดา มีผลต่อการส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก กล่าวคือ เด็กที่บิดามารดาการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จะฝึกให้เด็กดื่มนมหรือน้ำจากแก้ว ตักอาหารเข้าปาก และบอกเมื่อต้องการขับถ่าย เมื่ออายุไม่เกิน 24 เดือน ส่วนเด็กที่มารดามีการศึกษาค้นคว้าต่ำกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบเท่า หรือ ปวช. จะได้รับการฝึกให้ดื่มนมหรือน้ำจากแก้ว และบอกเมื่อต้องการขับถ่าย ตอนอายุไม่เกิน 24 เดือน และฝึกให้แต่งตัวเองเมื่อเด็กอายุไม่เกิน 36 เดือน ขณะเดียวกันเด็กที่บิดามารดาไม่เชื่อว่าการฝึกนิสัยเป็นสิ่งจำเป็น โค้ชเด็กทำตัวเอง จะได้รับการฝึกให้บอกเมื่อต้องการขับถ่าย อาบน้ำเอง และเก็บของเข้าที่ เมื่ออายุไม่เกิน 24 เดือน นอกจากนี้จากผลการวิจัย การให้ช่วยเหลืองานบ้าน และการอบรมเด็กก็แตกต่างกันตามลักษณะอาชีพของบิดามารดา กล่าวคือ เด็กที่บิดามารดาได้มีอาชีพเกษตรกรรม จะได้รับการฝึกให้ช่วยเหลืองานบ้านเล็กๆ น้อยๆ ฝึกให้พุดขอโทษ ฝึกให้มีเมตตาต่อสัตว์ รู้จักให้อภัยและมีระเบียบวินัย ส่วนเด็กที่บิดามารดาสังเกตพบว่า เจริญเติบโตช้าเมื่อเทียบกับเด็กวัยเดียวกัน จะได้รับการฝึกให้ช่วยเหลืองานบ้านเล็กๆ น้อยๆ การพุดขอโทษ และรู้จักให้อภัย สำหรับการฝึกด้านอื่นๆ ไม่เกี่ยวข้องกับอาชีพของบิดามารดาแต่อย่างใด

กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคมกรุงเทพมหานคร (2538) ได้ศึกษาการดำเนินงานกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุนศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนแออัดกับชุมชนชนานเมือง สรุปผลการวิจัยไว้ดังนี้

(1) การดำเนินกิจกรรมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ผลการศึกษาพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในที่ดินของเอกชน อาคารที่ตั้งเป็นของชุมชน และก่อตั้งขึ้นมาในช่วง 3-4 ปี โดยการริเริ่มของกรรมการชุมชน ศูนย์ส่วนใหญ่มีเด็กใช้บริการจำนวน 41-60 คน เป็นเด็กในชุมชนและนอกชุมชน เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา มีเด็กใช้บริการเพิ่มขึ้น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพื่อเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา มีการจัดบริการอาหารกลางวัน อาหารเสริม ตรวจสุขภาพอนามัย นำเด็กไปทัศนศึกษา ประชุมผู้ปกครองและประชุมกรรมการศูนย์ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนแออัด ส่วนใหญ่เก็บค่าบริการวันละ 5 บาท ส่วนในชุมชนเมืองเก็บค่าบริการเป็นรายเดือน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในชุมชนแออัดส่วนใหญ่มีปัญหาในเรื่องสถานที่ มีเครื่องเล่น อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่เพียงพอ ศูนย์ในชุมชนชนานเมืองมีการจัดทำทะเบียนเอกสารต่างๆ มากกว่าศูนย์ในชุมชนแออัด

(2) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

- (2.1) ผู้ปกครองเด็ก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีอายุในช่วง 21-30 ปี มีบุตรที่เป็นภาระเลี้ยงดู 1-2 คน เรียนจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เข้าบ้านอาศัยอยู่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในชุมชนแออัดเข้าบ้านอยู่ถึงร้อยละ 40.2 ส่วนลักษณะทางเศรษฐกิจนั้น ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้ต่อเดือนอยู่ในช่วง 2,001-3,000 บาท ร้อยละ 47.4 มีภาวะหนี้สิน ผู้ปกครองเด็กในชุมชนชานเมืองมีอาชีพแน่นอนและรายได้ที่สูงกว่าผู้ปกครองเด็กในชุมชนแออัด แต่เมื่อเปรียบเทียบครัวเรือนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครแล้ว ผู้ปกครองเด็กทั้งสองกลุ่มเป็นผู้มีรายได้น้อย ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การจัดตั้งศูนย์ที่ต้องการแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองที่มีรายได้น้อย ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่ส่งเด็กเข้าไปใช้บริการของศูนย์ เพราะต้องการให้เด็กได้เตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษา แต่ผู้ปกครองเด็กส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของศูนย์ค่อนข้างน้อย
- (2.2) ผู้ดูแลเด็ก ผลการศึกษาพบว่า ผู้ดูแลเด็กส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 21-30 ปี สถานภาพสมรสแล้วและเป็นโสดจำนวนเท่าๆ กัน เรียนจบชั้น ม.3-ม. 6 ร้อยละ 82.5 อาศัยอยู่ในชุมชนที่ตั้งศูนย์ ประสบการณ์ทำงาน 1-3 ปี ร้อยละ 34.9 มีอาชีพรับจ้างก่อนเข้ามาทำหน้าที่ผู้ดูแลเด็ก เหตุผลที่เข้ามาทำงานส่วนใหญ่เป็นเพราะรักเด็ก ในด้านการปฏิบัติงาน ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าได้รับความร่วมมือในการทำงานจากฝ่ายต่างๆ ในระดับปานกลาง มีปัญหาในเรื่องเด็กมาใช้บริการไม่สม่ำเสมอ ผู้ปกครองคาดหวังให้สอนหนังสือมากกว่าที่เป็นอยู่ กรรมการศูนย์ไม่มีส่วนร่วมในการทำงาน ฯลฯ และมีความคาดหวังว่าถ้าผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น จะทำให้การดำเนินงานได้ผลดียิ่งขึ้น
- (2.3) กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผลการศึกษาพบว่า กรรมการศูนย์ส่วนใหญ่เป็นกรรมการชุดเดียวกับกรรมการชุมชน ซึ่งประชาชนในชุมชนเป็นผู้เลือกตั้ง มีบทบาทเป็นผู้ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอก ร่วมคัดเลือกผู้ดูแลเด็ก เป็นที่ปรึกษาของผู้ดูแลเด็ก ดูแลและตรวจสอบการใช้เงินของศูนย์และซ่อมแซมดูแลรักษาศูนย์ ซึ่งระดับบทบาทของกรรมการในแต่ละศูนย์มีความแตกต่างกันค่อนข้างสูง ศูนย์ที่กรรมการมีความตั้งใจในการทำงาน การดำเนินงานของศูนย์เป็นไปด้วยดี อย่างไรก็ตามกรรมการที่มีบทบาทจริงส่วนใหญ่มีเพียง 1-2 คน เท่านั้น ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นประธานชุมชน เจ้าของสถานที่ตั้งศูนย์ พระ โด๊ะอิหม่าม และครู กรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กส่วนใหญ่มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์ที่สามารถแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองและช่วยให้เด็กได้รับการเตรียมความพร้อมสำหรับแนวทางการดำเนินงานต่อไปนั้น ควรมีการจัดหาเงินสนับสนุนกิจกรรม

ของศูนย์ เพิ่มเงินเดือนผู้ดูแลเด็ก จัดสร้างหรือซ่อมแซมศูนย์ และติดต่อหน่วยงานภายนอกมาสนับสนุนเพิ่มขึ้น

- (2.4) หน่วยงานภายนอกที่ให้การสนับสนุนและเข้ามาเกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า ในส่วนของกรุงเทพมหานคร สำนักสวัสดิการสังคมได้ให้การสนับสนุนค่าตอบแทนผู้ดูแลเด็ก อาหารเสริม อุปกรณ์และจัดการฝึกอบรมดูแลเด็ก โดยมีเจ้าหน้าที่เขตทำหน้าที่ประสานงาน ศูนย์ในชุมชนชานเมืองเจ้าหน้าที่เขตมีบทบาทมากกว่าศูนย์ในชุมชนแออัด ส่วนภาคเอกชนที่มีบทบาทในการสนับสนุนศูนย์นั้น ส่วนใหญ่สนับสนุนในชุมชนแออัด ซึ่งมีทั้งองค์กรพัฒนาเอกชน มูลนิธิ องค์กรกุศล และบุคคล ลักษณะการให้การสนับสนุนส่วนใหญ่เป็นการให้การสนับสนุนด้านการเงิน และสิ่งของ มีเพียงบางองค์กรเท่านั้นที่ส่งเจ้าหน้าที่ไปช่วยทำงานพัฒนาชุมชน

กองวิจัยทางการศึกษา (2538) ได้ศึกษาการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า (ปี 2533-2543) สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการดำเนินงานวิจัย 3 กิจกรรมหลักได้แก่ การสังเคราะห์เอกสาร กิจกรรมภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ และการจัดประชุม เพื่อระดมความคิดเห็นในการทบทวนเป้าหมาย และค้นคว้ายุทธวิธีเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสรุปภาพรวมของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้าได้ดังนี้

(1) เป้าหมายของการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า

ให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม เพื่อให้เด็กมีความสุข ตามธรรมชาติ และตามวัย เป็นการวางรากฐานและเตรียมความพร้อมของเด็กก่อนเข้าศึกษาต่อในระดับประถมศึกษา

- (1.1) ด้านสติปัญญา มุ่งสอนให้เด็กเข้าใจเหตุการณ์และจำแนกสิ่งต่างๆ รู้จักแยกแยะว่าสิ่งใดควรทำ ไม่ควรทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าคิด กล้าทำอย่างมีเหตุผล รู้จักตนเองและเข้าใจผู้อื่น เป็นคนช่างสังเกต ทนต่อการเปลี่ยนแปลง และแก้ปัญหาอย่างชาญฉลาด มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักคุณค่าและความงามของศิลปะและวัฒนธรรมไทย

- (1.2) ด้านร่างกาย มุ่งสอนให้เด็กรู้จักเลือกรับประทานอาหารถูกต้องตามหลักโภชนาการ และดูแลรักษาสุขภาพของตนเองและครอบครัวให้แข็งแรงสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ

- (1.3) ด้านจิตใจและสังคม มุ่งสอนให้เด็กพึ่งตนเอง และอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข มีความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว มีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น รวมทั้งรู้จักการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม

(2) ยุทธวิธีการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาในทศวรรษหน้า

เพื่อให้เป้าหมายของการจัดการศึกษาข้างต้นบรรลุผลอย่างสมบูรณ์ ยุทธวิธีซึ่งเป็นแนวทางและข้อเสนอแนะจากการสังเคราะห์เอกสาร จากข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญและการประชุมระดมความคิดของนักการศึกษา สรุปเป็น 5 ด้าน ดังนี้

(2.1) หลักสูตร

หลักสูตรหรือที่เรียกว่า แนวการจัดประสบการณ์ในระดับก่อนประถมศึกษานั้น ควรเน้นการจัดประสบการณ์มากกว่าเน้นด้านวิชาการ กิจกรรมควรจัดหลากหลายตามความต้องการ ความสนใจ และความเหมาะสม ทั้งของผู้เรียน ผู้สอนและท้องถิ่น โดยมุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านสติปัญญา ร่างกาย จิตใจ และสังคม ประเภทของกิจกรรมได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมสมรรถภาพทางกาย กิจกรรมการทำงานกลุ่ม กิจกรรมที่สร้างความเชื่อมั่นและกล้าแสดงออก กิจกรรมส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ กิจกรรมทัศนศึกษา กิจกรรมประเภทดนตรีและศิลปะ กิจกรรมส่งเสริมด้านคุณภาพและศิลปวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

(2.2) การจัดการเรียนการสอน

- การจัดการเรียนการสอนต้องให้บรรลุเอกภาพ ศักยภาพ และอัจฉริยภาพของผู้เรียน ด้วยการบูรณาการวิธีเรียนด้วยประสาททุกส่วน ไม่ใช่บูรณาการเนื้อหา แต่เน้นการพัฒนากระบวนการคิดหลายลักษณะหลายมิติ และนิสัยในการคิด ตลอดจนระบบอารมณ์ โดยให้เติมเต็มในสิ่งที่เด็กยังขาด เช่น เด็กในเมืองควรเติมเต็มด้านความอบอุ่นทางจิตใจ และพัฒนาการด้านร่างกาย ส่วนเด็กในชนบท ควรเติมเต็มด้านความรู้ และพัฒนาการด้านสติปัญญา เป็นต้น
- เทคนิคการสอนให้คิด ควรทำทั้งรายบุคคลและกลุ่ม ให้มีบูรณาการวิธีเรียนเพื่อให้ผู้เรียนรับรู้ด้วยประสาททุกส่วน สัมผัสหลายๆ ด้านพร้อมๆ กัน หลักการสอนให้คิดคือ การป้อนคำถามตายตัว ฝึกให้เด็กคิดเอง หาคำตอบเอง ตั้งคำถามเป็น แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับครู ส่วนการสอนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์นั้น ควรกำหนดกรอบจำกัดที่ทำลายความคิดของเด็ก แล้วจึงปล่อยให้เพื่อนฟังเพื่อฝึกความกล้าแสดงออก สิ่ง que เด็กทำนั้นจะไม่มีผิด ไม่มีถูก

- การสอนเด็ก ควรถือว่าการเล่นเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน โดยมุ่งสอนให้เด็กคิดเป็นทำเป็น แก้ปัญหาได้ และควรใช้ของเล่นเป็นสื่อการเรียนรู้ รวมถึงการจัดให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งรอบด้านอย่างมีเหตุผล
- ใช้วิธีการเรียนรู้แบบอุปนัย ซึ่งเป็นวิธีการเรียนรู้ของเด็กเล็กๆ เน้นการคิดทั้งแบบเดี่ยวและแบบกลุ่ม ให้เพื่อนๆ ช่วยกันคิด ตัวเด็กคิดเองและครูเสริม
- ประเภทของกิจกรรมที่จัดควรส่งเสริมพัฒนาการและปลูกฝังสิ่งที่ดีงามให้แก่เด็ก เช่น ฝึกให้เด็กมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ตัดสินใจ แก้ปัญหาอย่างเหมาะสม และมีเหตุผล สอนให้เด็กมีความซาบซึ้งในศิลปะ และชื่นชมต่อความงามของธรรมชาติ พร้อมทั้งเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้เด็กมีทักษะในการผ่อนคลายความตึงเครียดของตนเองอย่างเหมาะสม สร้างสรรค์และปลอดภัย ฯลฯ

(2.3) ผู้ปกครอง

ส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการศึกษา และประสบการณ์ในการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ โดยอาจจัดตั้งในรูปของกรรมการศึกษา เป็นต้น นอกจากนี้ควรณรงค์ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยต่างๆ ให้สอดคล้องกับการอบรมของโรงเรียนและบ้าน ซึ่งให้ผู้ปกครองเห็นคุณค่าของการจัดการศึกษาในระยะยาวเพื่อเป็นการสร้างลักษณะนิสัย ความคิดสร้างสรรค์ จริยธรรม และเป็นการปลูกฝังด้านจิตใจคุณธรรมมากกว่าเน้นการสอนให้เด็กอ่านออกเขียนได้ นอกจากนี้ยังควรให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในเรื่องครอบครัวศึกษา เพื่อให้รู้จักความสำคัญและความจำเป็นของความพร้อมที่จะมีบุตร การปฏิบัติตนระหว่างตั้งครรภ์ ฯลฯ เป็นต้น

(2.4) การใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

ดำเนินการเพื่อให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนของชุมชน เน้นเครือข่ายความรู้หรือแหล่งความรู้ในท้องถิ่น เช่น ทรัพยากรท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่อมวลชน และสื่อต่างๆ ในท้องถิ่น มีการระดมทรัพยากรทั้งเงินทุน และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเฉพาะภาคเอกชนให้เข้ามามีส่วนในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ตั้งแต่การวางแผนนโยบาย วางแผน และการจัดการ

(2.5) การพัฒนาครู

ครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูระดับก่อนประถมศึกษา ดังนั้นครูจึงควรได้รับการพัฒนาในทุกๆ ด้าน ทั้งด้านความรู้ จิตใจ และความเป็นอยู่ โดยเร่งดำเนินการเพื่อการพัฒนาครูให้มีประสิทธิภาพ ในด้านการปรับเงินเดือนครูให้เหมาะสม การให้ขวัญกำลังใจแก่ครูผู้สอน การฝึกอบรมโดยใช้วิทยากรท้องถิ่น เพื่อให้ครูมีบทบาทต่างๆ ที่เหมาะสม เช่น บทบาทในการเป็นเพื่อนของเด็กเป็นผู้อำนวยความสะดวกจัดการเรียนการสอนตรงตามความต้องการของ

เด็ก คัดค้านหาวิธีการผลิตสื่อและรูปแบบการสอนที่ทันสมัย สอนโดยเน้นให้เด็กปฏิบัติมากขึ้น ตลอดจนมีการ
จัดประกวดครูดีเด่นควรเน้นภาพรวมของครูทุกคนทั้งโรงเรียนไม่ใช่ดีเด่นเพียงคนเดียว เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

หน่วยงานที่อยู่ในข่ายที่ศึกษาและเกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดูเด็ก (day care) ในระดับกระทรวงมี 6 กระทรวง/เทียบเท่า และมีหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งได้แก่มูลนิธิต่างๆ สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 3.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กระทรวง/ เทียบเท่า	กรม/กอง/สำนัก	ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	จำนวน แห่ง	จำนวน ครู/พี่เลี้ยง	จำนวน นร./เด็ก
1. ศึกษาธิการ	1.1 สปช.	ร.ร. อนุบาล	31,279		1,499,775
	1.2 สช.	ร.ร. อนุบาล			
	กทม.		733		
	ภูมิภาค		1,583		
	1.3 สถาบันราชภัฏ	ร.ร. สาธิต	21		4,497
2. ทบวงมหาวิทยาลัย	1.4 กรมศาสนา	ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์			
		วัด	3,480	9,592	211,337
		มัสยิด	300	667	14,243
	จุฬาลงกรณ์	(1) ร.ร. สาธิต	1		90
		(2) บ้านเด็ก	1		
	ขอนแก่น	ร.ร. สาธิต	1		995
	มศว.	ร.ร. สาธิต	1		220
	เกษตร	(1) ร.ร. อนุบาล	1		90
		คหกรรม ศ.			
	รามคำแหง	ร.ร. สาธิต	1		129
3. มหาวิทยาลัย	มช.	ศูนย์ปฏิบัติการ ของคณะสังคม	1		85
	กรมพัฒนาชุมชน	ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	7,130 (75 จว.)		323,743
	กรมการปกครอง	ร.ร. เทศบาลและ เมืองพัทยา	489	814	73,188

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กระทรวง/ เทียบเท่า	กรม/กอง/สำนัก	ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	จำนวน แห่ง	จำนวน ครู/พี่เลี้ยง	จำนวน นร./เด็ก
4. สาธารณสุข	กรมตำรวจ	ร.ร. ตำรวจ ตระเวนชายแดน	188		7,316
	กทม.	ร.ร. ประถม	430		47,133
		สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวัน	12		
		ศูนย์พัฒนาเด็ก ก่อนวัยเรียน	130	333	7,544
		ศูนย์สงเคราะห์เด็ก ในแหล่งก่อสร้าง	6	18	243
		กรมอนามัย	ศูนย์สาธิตเด็กเล็ก	29	
5. แรงงานและ สวัสดิการสังคม	กรมประชาสงเคราะห์	(1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	121	132	3,766
		(2) ศูนย์บริการชุมชน	5		815
		(3) ชัยอนุบาล			
		(3) สถานสงเคราะห์ เด็กอ่อน	3		765
		(4) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในนิคมสร้างตนเอง	136	224	4,996
		(5) สถานเลี้ยงเด็กเอกชน			
6. กลาโหม	กองทัพบก				
	กองทัพอากาศ				
	กองทัพอากาศ				
7. ภาคเอกชน	(1) มูลนิธิเด็ก	โครงการบ้านทานตะวัน			
	(2) มูลนิธิเพื่อการพัฒนา เด็ก	โครงการแด่น้องผู้หิวโหย			
	(3) พริยานุเคราะห์ มูลนิธิ	โครงการให้ความช่วยเหลือ แม่และเด็ก			

ตารางที่ 3.1 (ต่อ)

กระทรวง/ เทียบเท่า	กรม/กอง/สำนัก	ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	จำนวน แห่ง	จำนวน ครู/พี่เลี้ยง	จำนวน นร./เด็ก
	(4) สหทัยมูลนิธิ	โครงการครอบครัว อุปถัมภ์ โครงการเลี้ยงเด็กกลางวัน โครงการส่งเสริมและ พัฒนาเด็กอ่อนเปาภิบาล			

3.2 ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรสำคัญ 4 ตัวที่ศึกษา ได้แก่

- (1) ระบบ (System) (2) กลไก (Mechanism) (3) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) และ (4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการดำเนินงานเลี้ยงดูเด็ก

3.3 การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้จะเก็บข้อมูล 2 ระยะ คือ

ระยะที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากคน 4 กลุ่ม คือ ผู้บริหารหน่วยงาน ผู้บริหารโรงเรียน/สถานศึกษา/ศูนย์ ครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยง และผู้ปกครอง เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับ

- (1) สภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยทั่วไปในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ และที่บ้าน
- (2) ความพึงพอใจของผู้ปกครองและครู ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องเกี่ยวกับผลการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
- (3) ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพต่างๆ ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำนวน 149 แห่ง ที่คลุมทุกภาคภูมิศาสตร์ ทุกสังกัดและใน-นอกอำเภอเมือง

ระยะที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเป็นรายกรณีแบบเจาะลึก จำนวน 19 แห่ง ที่เป็นของรัฐและเอกชน

3.4 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

3.4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 1 ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารหน่วยงานที่ส่วนกลาง
- 2) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
- 3) ครูในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
- 4) ผู้ปกครองของเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

3.4.2 กลุ่มผู้ให้ข้อมูลระยะที่ 2 ในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก 19 แห่ง ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ที่อยู่ในภาครัฐและเอกชน
- 2) ครูและผู้ดูแลเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ดังกล่าว 9 แห่ง
- 3) ผู้ปกครองเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

จากหน่วยงานทั้งหมดที่อยู่ในข่ายที่ศึกษา 6 กระทรวง/ทบวง/เทียบเท่า 23 กรม/กอง/สำนัก/ ทั้งของภาครัฐและเอกชนใน กทม. และส่วนภูมิภาค ได้กำหนดสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียน และศูนย์ที่จะเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไปตามเกณฑ์ดังนี้ คือ

เป็นตัวแทนของภาคภูมิศาสตร์ ซึ่งมีทั้งในเขตอำเภอเมือง และนอกอำเภอเมือง และเป็นตัวแทนของสังกัดของภาครัฐและเอกชน

เมื่อระบุเกณฑ์ดังกล่าวได้แล้ว ได้เลือกชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ได้ 149 แห่ง สรุปในตารางที่ 3.2 ดังนี้

ตารางที่ 3.2 สรุปจำนวน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามจังหวัดและสังกัด เพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

สังกัด	จำนวน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์						
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	รวม
1. กระทรวงศึกษาธิการ							
1.1 สปช.	6 (38)	6 (984)	6 (479)	6 (1095)	6 (316)	6 (414)	36
1.2 สช.	6 (733)	6 (84)	6 (71)	6 (58)	6 (86)	6 (29)	36
1.3 ราชภัฏ	1 (5)	1 (1)	1 (1)	-	-	-	3
1.4 กรมการศาสนา	2 (34)	3 (113)	2 (54)	3 (54)	1 (29)	1 (2)	12

ตารางที่ 3.2 (ต่อ)

สังกัด	จำนวน ร.ร./สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์						
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	รวม
2. กระทรวงสาธารณสุข							
2.1 กรมอนามัย	1 (1)	-	-	1 (2)	1 (2)	-	3
3. กระทรวงมหาดไทย							
3.1 กทม.							
3.1.1 สำนักการศึกษา	6 (430)	-	-	-	-	-	6
3.1.2 สำนักพัฒนาชุมชน	2	-	-	-	-	-	2
3.1.3 สำนักอนามัย	1	-	-	-	-	-	1
3.1.4 สำนักสวัสดิการสังคม	1	-	-	-	-	-	1
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	-	3 (44)	1 (89)	2 (133)	1 (49)	1	8
3.3 กรมการปกครอง	-	1 (11)	1 (12)	1 (14)	2 (32)	1	6
3.4 กรมตำรวจ	-	1 (18)	1 (18)	-	-	-	2
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม							
4.1 กรมประชาสงเคราะห์							
4.1.1 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น	1 (3)	-	1	-	-	-	2
4.1.2 กองบริการชุมชน	1 (6)	-	-	-	-	-	1
4.1.3 กองคุ้มครองเด็ก	3 (148)	2 (111)	1 (17)	1 (12)	1 (41)	-	8
4.1.4 กองนิคมสร้างตนเอง	-	1 (10)	- (3)	1	-	1	3
4.1.5 กองสงเคราะห์ชาวเขา	-	1 (21)	-	-	-	-	1
5. หน่วยงานเอกชน	3	-	-	-	-	1	4
6. กระทรวงกลาโหม							
6.1 ทหารเรือ	1 (4)	-	1 (1)	-	1 (6)	-	3
6.2 ทหารบก	1 (3)	1 (1)	1 (1)	1 (1)	1 (2)	1	6
6.3 ทหารอากาศ	1 (2)	1 (1)	1 (1)	-	-	1	4
7. ทบวงมหาวิทยาลัย							
7.1 ร.ร. สารีต	-	-	-	1 (1)	-	-	1
รวม	-37	27	23	23	20	19	149

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บคือ จำนวนทั้งหมด

จำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัด และจังหวัด อยู่ในตารางที่ 3.3 ดังนี้

ตารางที่ 3.3 สรุปจำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัดและจังหวัดเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานทั่วไป

สังกัด	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ลพบุรี	
1. กระทรวงศึกษาธิการ							
1.1 ศปช.	6	6	6	6	6	6	36
1.2 ศช.	6	6	6	6	6	6	36
1.3 ราชภัฏ	1	1	1	-	-	-	3
1.4 กรมการศาสนา	2	3	2	3	1	1	12
2. กระทรวงสาธารณสุข							
2.1 กรมอนามัย	1	-	-	1	1	-	3
3. กระทรวงมหาดไทย							
3.1 กทม.	10	-	-	-	-	-	10
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	-	3	1	2	1	1	8
3.3 กรมการปกครอง	-	1	1	1	2	1	6
3.4 กรมตำรวจ	-	1	1	-	-	-	2
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม							
4.1 กรมประชาสงเคราะห์	5	4	2	2	1	1	15
5. หน่วยงานเอกชน	3	-	-	-	-	1	4
6. กระทรวงกลาโหม							
6.1 กองทัพเรือ	1	-	1	-	1	-	3
6.2 กองทัพบก	1	1	1	1	1	1	6
6.3 กองทัพอากาศ	1	1	1	-	-	1	4
7. ทบวงมหาวิทยาลัย	-	-	-	1	-	-	1
รวม	37	27	23	23	20	19	149

รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ของแต่ละจังหวัด แสดงในตารางที่ 3.4-3.9 ดังนี้

ตารางที่ 3.4 รายชื่อในกรุงเทพมหานครและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สพป.	1) ร.ร.อนุบาลพิบูลเวศม์	วัฒนา	1	16	32
	2) ร.ร.อนุบาลสามเสน	พญาไท	1	14	28
	3) ร.ร.สาธิตน้ำทิพย์	คลองเตย	1	6	12
	4) ร.ร.บางบัว	จตุจักร	1	8	16
	5) ร.ร.วัดโสมนัส	ป้อมปราบ	1	6	12
	6) ร.ร.วัดชนะสงคราม	พระนคร	1	2	4
- สช.	1) ร.ร.อนุบาลห้วยน้อย	บางจาก	1	15	30
	2) ร.ร.อนุบาลปรางทิพย์	จตุจักร	1	10	20
	3) ร.ร.อนุบาลชีราวุธ	ภาษีเจริญ	1	7	14
	4) ร.ร.อนุบาลจันทรมณี	จอมทอง	1	8	16
	5) ร.ร.อนุบาลกรแก้ว	คูสิต	1	11	22
	6) ร.ร.อนุบาลวรรณสว่างจิต	บางขุนเทียน	1	9	18
- ราชภัฏ	1) ร.ร.สารคดีอนุบาลจันทรมณี		1	8	16
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดธรรมมงคล	พระโขนง	1	13	26
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดลาดพร้าว	ลาดพร้าว	1	5	10
2. กระทรวงสาธารณสุข					
- กรมอนามัย	1) ศูนย์เด็กเล็กกระทรวงสาธารณสุข	เมืองนนทบุรี	1	8	4
3. กระทรวงมหาดไทย (กรุงเทพมหานคร)					
- สำนักการศึกษา	1) ร.ร.บ้านบางกะปิ	บางกะปิ	1	11	22
	2) ร.ร.วัดราชสิทธาราม	บางกอกใหญ่	1	10	20
	3) ร.ร.วัดสระบัว	ปทุมวัน	1	7	14
	4) ร.ร.วัดกันเเพง	บางขุนเทียน	1	7	17
	5) ร.ร.สุเหร่าบ้านดอน	วัฒนา	1	6	12
	6) ร.ร.วัดศรีเทพ	พระนคร	1	6	12
- สำนักพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์เด็กชุมชนพื้นเอนครร่วมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)		1	5	10
	2) ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข	บึงกุ่ม	1	2	4
- สำนักอนามัย	1) สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากท่อ	ประเวศ	1	3	6

ตารางที่ 3.4 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ก.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
- สำนักสวัสดิการสังคม	1) ศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้าง ของบริษัท โนเบิล นิโอ ซิตี จำกัด		1	3	6
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม (กรมประชาสงเคราะห์)					
- กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	1) สถานสงเคราะห์เด็กก่อนปากเกร็ด	ปากเกร็ด	1	30	60
- กองบริการชุมชน	1) ศูนย์บริการชุมชนห้วยขวาง	ห้วยขวาง	1	7	14
- กองคุ้มครองเด็ก	1) โบสถ์แม่พระฟาติมา	ดินแดง	1	13	26
	2) บ้านแสนสุข แฟมิลี่ เดย์แคร์	รามอินทรา	1	3	6
	3) คัดค้านอร์สเซอร์รี่	บางพลัด	1	9	18
5. หน่วยงานเอกชน					
	1) มูลนิธิเด็ก "บ้านทานตะวัน"	คลองสาน	1	3	6
	2) มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถา	ปทุมวัน	1	4	8
	3) มูลนิธิมิตรมวลเด็ก		1	10	20
6. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพอากาศ	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก สพ.พร. 2259	พระโขนง	1	3	6
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 11	คูสิต	1	3	6
- กองทัพเรือ	1) สถานรับเลี้ยงเด็กกรมช่างอากาศ	เกียกกาย	1	2	4
รวม			37	293	586

ตารางที่ 3.5 รายชื่อในจังหวัดเชียงใหม่และจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ก.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดต.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลเชียงใหม่	เมือง	1	15	30
	2) ร.ร.วัดสวนดอก	เมือง	1	15	30
	3) ร.ร.เจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2	แม่ริม	1	15	30
	4) ร.ร.มูลนิธิมหาราช 5	แม่ริม	1	2	4
	5) ร.ร.สันกำแพงคันธารอนุสรณ์	แม่ริม	1	15	30
	6) ร.ร.บ้านบวกค้าง	สันกำแพง	1	15	30
- สช.	1) ร.ร.จอมทองวิทยา	จอมทอง	1	13	30
	2) ร.ร.คาราวิทยาลัย	เมือง	1	37	74
	3) ร.ร.พัฒนวิทย์ศึกษา	สันป่าตอง	1	14	28
	4) ร.ร.อนุบาลบ้านเด็ก	เมือง	1	29	58
	5) ร.ร.อนุบาลอำเภอ	แม่แตง	1	6	12
	6) ร.ร.อนุบาลธรรมรัตน์	แม่ริม	1	13	26
- ราชภัฏ	1) ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่	เมือง	1	8	16
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดคอยสะเกิด	คอยสะเกิด	1	3	6
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพระเจ้าเหลื่อม	หางดง	1	2	4
	3) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดน้ำจ้ำ	สันกำแพง	1	4	8
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านออนหลวย	กิ่ง อ.แม่ออน	1	2	4
	2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้ำคกแม่กลาง	จอมทอง	1	2	4
	3) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าปวย	กิ่ง อ.คอยหล่อ	1	2	4
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาลวัดเกตุการาม	เมือง	1	7	14
- ร.ร.คชด.	1) ร.ร.ค.ช.ด.รับป่าปอร์ต บ้านป่าเกี๊ยะ	สะเมิง	1	2	4
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองคุ้มครองเด็ก	1) วิทยาลัยพัฒนา	สันกำแพง	1	8	16
	2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	สารภี	1	5	10
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังหม้อ		1	2	4

ตารางที่ 3.5 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ก.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดศ.	ผู้ปกครอง
- กองสภเคราะห์ชาวเขา	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านต้นลุง	แม่แตง	1	1	2
4. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพบก	1) สถานดูแลเด็กกมลชลทหารบกที่ 33	เมือง	1	4	8
- กองทัพอากาศ	1) สถานดูแลเด็กกองบิน 41 กองพลบินที่ 3	เมือง	1	3	6
รวม			27	244	488

ตารางที่ 3.6 รายชื่อในจังหวัดสงขลาและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ก.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดศ.	ผู้ปกครอง
1 กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลสงขลา	เมือง	1	10	20
	2) ร.ร.วัดควนเนียง	หาดใหญ่	1	2	4
	3) ร.ร.บ้านบางคาน	เมือง	1	5	10
	4) ร.ร.ชุมชนบ้านค่าน	เมือง	1	5	10
	5) ร.ร.วิเชียรชม	เมือง	1	6	12
	6) ร.ร.วัดเขากลอย	หาดใหญ่	1	10	20
- สช.	1) ร.ร.สุวรรณวงศ์	หาดใหญ่	1	29	59
	2) ร.ร.อนุบาลนฤมล	ควนเนียง	1	17	34
	3) ร.ร.หาดใหญ่อำนวยวิทย์	หาดใหญ่	1	7	14
	4) ร.ร.สงขลาวิทยามูลนิธิ	เมือง	1	8	16
	5) ร.ร.อนุบาลคิยธร	นาหม่อม	1	8	16
	6) ร.ร.อนุบาลสุทธธีรักษ์	จะนะ	1	5	10
- ราชภัฏ	1) ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา	เมือง	1	10	20
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมวัดหัวสะพาน	บางกล่ำ	1	8	16
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมวัดยี่รงค์	เมือง	1	1	2
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองคล้า	ควนเนียง	1	2	4
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย)	เมือง	1	6	12
- ร.ร. ศชค.	1) ร.ร. ศชค.เจริญ-พิศลบุญตร * โทรศัพท์ไปสัมภาษณ์	นาทวี	1	11	22

ตารางที่ 3.6 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทธรนิมิตร * โทรศัพท์ไปสัมผัส	เทพา	1	2	4
- กองคุ้มครองเด็ก	1) สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน กุลจินต์เนอร์สเซอร์รี่	หาดใหญ่	1	3	6
4. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพอากาศ	1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน รฐ.สข.	เมือง	1	6	12
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน มณฑล ทหารบกที่ 42 (ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กค่ายเสนาณรงค์)	หาดใหญ่	1	10	20
- กองทัพเรือ	1) สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน กองบิน 56 กองพลบินที่ 4	หาดใหญ่	1	2	4
รวม			23	173	346

ตารางที่ 3.7 รายชื่อในจังหวัดขอนแก่นและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.สนามบิน	เมือง	1	12	24
	2) ร.ร.อนุบาลขอนแก่น	เมือง	1	16	32
	3) ร.ร.พระบุบ้านหินลาดประสาธ	พระยืน	1	2	4
	4) ร.ร.บ้านหนองกุงโนนทัน	เมืองพล	1	1	4
	5) ร.ร.บ้านหนองน้ำใส	บ้านไผ่	1	3	4
	6) ร.ร.บ้านเมืองเพ็ญ	บ้านไผ่	1	3	6
- สข.	1) ร.ร.อนุบาลแก้งครุณา	เมือง	1	8	16
	2) ร.ร.อนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	เมือง	1	5	10
	3) ร.ร.อนุบาลเพชรบูรณ์	เมือง	1	10	20
	4) ร.ร.อนุบาลศักดิ์สุภา	ชนบท	1	7	14
	5) ร.ร.อนุบาลกิตติคุณ	เมือง	1	6	12
	6) ร.ร.ขอนแก่นคริสเตียน	เมือง	1	8	16
- กรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีสุข	เมือง	1	3	6
	2) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีจันทร์	เมือง	1	10	20
	3) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดท่าขร้าว	เมือง	1	3	6
2. ทบวงมหาวิทยาลัย	1) ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น	เมือง	1	28	56

ตารางที่ 3.7 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สธ./ก.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
3. กระทรวงสาธารณสุข					
- กรมอนามัย	1) สถานรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็กของ ศูนย์ส่งเสริมสุขภาพ เขต 6	เมือง	1	9	18
4. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนพันชาดิ	มัญจาคีรี	1	2	4
	2) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชาด	พล	1	2	4
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาลวัดกลาง	เมือง	1	12	24
5. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองโคมสร้างคนของ	1) ศูนย์พัฒนา เด็กเล็กบ้านโนนสะอาด	จระเข้	1	2	4
- กองคุ้มครองเด็ก	1) เพื่อนเด็กเนอร์สเซอร์รี่	บ้านไผ่	1	9	18
6. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร	เมือง	1	3	16
รวม			23	164	328

ตารางที่ 3.8 รายชื่อในจังหวัดลพบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สธ./ก.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลลพบุรี	เมือง	1	15	30
	2) ร.ร.บ้านโคกตูม	เมือง	1	5	10
	3) ร.ร.บ้านวังเพลิง	โคกสำโรง	1	2	4
	4) ร.ร.บ้านม่วงท่อม	ชัยบาดาล	1	2	4
	5) ร.ร.บ้านหนองแขม	เมือง	1	2	4
	6) ร.ร.พิบูลสงคราม 1	เมือง	1	2	4
- สช.	1) ร.ร.จารึกล้อมวิทยา	โคกสำโรง	1	6	12
	2) ร.ร.อนุบาลเย็นศิระ	เมือง	1	10	20
	3) ร.ร.บรรจงรัตน์	เมือง	1	17	34
	4) ร.ร.ศรีแก้วอนุกุล	เมือง	1	9	18
	5) ร.ร.กำจรวิทย์	เมือง	1	12	24
	6) ร.ร.จินตวัฒน์	เมือง	1	11	26

ตารางที่ 3.8 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
- กรรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชัยชนะ นิตยาราม	โคกสำโรง	1	2	4
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมการพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพาน	เมือง	1	3	6
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาล 3 วัดคลองสายบัว	เมือง	1	9	18
3. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองนิคมสร้างตนเอง	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองนา		1	2	4
4. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก ศูนย์สงครามพิเศษ	เมือง	1	6	12
- กองทัพอากาศ	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก กองบิน 2	เมือง	1	3	6
5. เอกชน	1) สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก		1	5	6
รวม			19	123	246

ตารางที่ 3.9 รายชื่อในจังหวัดชลบุรีและจำนวนผู้ให้ข้อมูล

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผด.	ผู้ปกครอง
1. กระทรวงศึกษาธิการ					
- สปช.	1) ร.ร.อนุบาลชลบุรี	เมือง	1	20	40
	2) ร.ร.ชุมชนบ้านสวนอุดมวิทยา	เมือง	1	7	14
	3) ร.ร.วัดหนองเกตุน้อย	บางละมุง	1	2	4
	4) ร.ร.วัดเกาะลอย	พานทอง	1	3	6
	5) ร.ร.บ้านเขาบายศรี	สัตหีบ	1	4	8
	6) ร.ร.บ้านหินกอง	ศรีราชา	1	1	2
- สช.	1) ร.ร.เซนต์ปอลคอนแวนต์	ศรีราชา	1	23	46
	2) ร.ร.มารีวิทย์	บางละมุง	1	20	40
	3) ร.ร.ราษฎร์ประคิษฐ์วิทยา	สัตหีบ	1	10	20
	4) ร.ร.อนุบาลบ้านร่อไฟ	บางละมุง	1	11	22
	5) ร.ร.อนุบาลสุนันทา	เมือง	1	5	10
	6) ร.ร.กล่อมปฐมวัย	เมือง	1	3	6
- กรรมการศาสนา	1) ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชัยมงคล	บางละมุง	1	20	40

ตารางที่ 3.9 (ต่อ)

สังกัด	รายชื่อ ร.ร./สถ./ท.	เขต/อำเภอ	ผู้บริหาร ร.ร.	ครู/ผดต.	ผู้ปกครอง
2. กระทรวงมหาดไทย					
- กรมพัฒนาชุมชน	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสะแก	พนัสนิคม	1	3	6
- เทศบาล	1) ร.ร.เทศบาลชลธารราษฎร์แวงระหี	เมือง	1	4	8
	2) ร.ร.เทศบาลเมืองพัทธยา 1	เมืองพัทธยา	1	3	6
3. กระทรวงสาธารณสุข					
- กรมอนามัย	1) ศูนย์สาธิตเด็กเล็ก ม.2	มาบโป่ง	1	1	2
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม					
- กองคุ้มครองเด็ก	1) สถานรับเลี้ยงเด็กพรทิพย์	ศรีราชา	1	6	12
5. กระทรวงกลาโหม					
- กองทัพอากาศ	1) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมหลวงชุมพร เขตอุดมศักดิ์ สอ.รฝ	สัตหีบ	1	7	14
- กองทัพบก	1) สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 14 ค่ายนวมินทราชินี	เมือง	1	4	8
รวม			20	241	482

ตารางที่ 3.10 ตำแหน่งของผู้ให้ข้อมูลที่เป็นผู้บริหารหน่วยงาน

สังกัด	ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
1. กระทรวงศึกษาธิการ	
1.1 สปช.	ผู้อำนวยการกอง
1.2 สช.	ผู้อำนวยการกอง
1.3 กรมการศาสนา	ผู้อำนวยการกอง
1.4 สถาบันราชภัฏ	ผู้อำนวยการกอง
2. กระทรวงสาธารณสุข	
2.1 กรมอนามัย	ผู้อำนวยการกอง
3. กระทรวงมหาดไทย	
3.1 กทม.	ผู้อำนวยการสำนักการศึกษา สำนักพัฒนาชุมชน สำนักอนามัย สำนักสวัสดิการสังคม
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	ผู้อำนวยการกองพัฒนาชุมชน
3.3 กรมการปกครอง	ผู้อำนวยการกองที่เกี่ยวข้อง
3.4 กรมตำรวจ	ผู้อำนวยการ โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	
4.1 กรมประชาสงเคราะห์	ผู้อำนวยการกองสงเคราะห์ เด็กและวัยรุ่น กองบริการชุมชน กองนิคมสร้างตนเอง และกองสงเคราะห์ชาวเขา
5. กระทรวงกลาโหม	
5.1 กองทัพเรือ	ผู้บัญชาการ/ผู้ดูแลศูนย์เด็ก
5.2 กองทัพบก	ผู้บัญชาการ/ผู้ดูแลศูนย์เด็ก
5.3 กองทัพอากาศ	ผู้บัญชาการ/ผู้ดูแลศูนย์เด็ก
6. ทบวงมหาวิทยาลัย	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสาธิต/รองคณบดีคณะศึกษาศาสตร์
7. หน่วยงานเอกชน	ผู้อำนวยการ/หัวหน้าฝ่าย

ตารางที่ 3.11 สรุปจำนวนผู้ที่คาดว่าจะให้ข้อมูลระยะที่ 1

กลุ่ม	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ลพบุรี	ชลบุรี	
ผู้บริหารหน่วยงาน	18	-	-	-	-	-	18
ผู้บริหาร ร.ร./สถ./ศ.	37	27	23	23	19	20	149
ครู/ผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยง	293	244	173	164	123	241	1,238
ผู้ปกครอง	586	488	346	328	246	482	2,476
รวม	934	759	542	515	388	743	3,881

3.6 เครื่องมือวิจัย

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์จากทุกกลุ่ม จึงกำหนดเครื่องมือวิจัยตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและระยะของการศึกษา ดังนี้

ระยะที่ 1 จะมีเครื่องมือ 2 ประเภทดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	ลักษณะเครื่องมือวิจัย	ประเด็นหลักที่ต้องการข้อมูล
1. ผู้บริหารหน่วยงาน ระดับ กอง/กรม/สำนัก	แบบสัมภาษณ์	นโยบาย ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ระดับหน่วยงาน
2. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์	แบบสัมภาษณ์	นโยบาย ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ ระดับโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ ศูนย์
3. ผู้ปกครองและชุมชน	แบบสอบถาม	พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และการเลี้ยงดูที่บ้าน
4. ครู/พี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก	แบบสอบถาม	พัฒนาการด้านต่างๆ ของเด็ก และ การอบรมเลี้ยงดูที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยของระยะที่ 1

เครื่องมือวิจัย 4 ฉบับ ได้ดำเนินการสร้างตามตารางโครงสร้างดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงาน

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ	
ประสบการณ์ทำงาน	1
การศึกษา แนวความคิด	1
เรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	2
2. นโยบายของหน่วยงานด้านการเลี้ยงดูเด็ก	1
3. การวางแผนของหน่วยงานด้านการเลี้ยงดูเด็ก	1
4. แนวคิดของหน่วยงานด้านการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	1
5. การดำเนินงานตามนโยบายและแผนของหน่วยงาน	24

จากการทดลองใช้แบบสัมภาษณ์กับศึกษานิเทศก์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สรุปประเด็นดังนี้

1. การสัมภาษณ์ใช้เวลา 35 นาที
2. ตอนที่ 1 เข้าใจได้ง่าย ไม่ต้องแก้ไข
- ตอนที่ 2 มีปัญหาตรงข้อ 4 ที่เป็นตาราง เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ยังไม่ค่อยเห็นภาพ ชัด อย่างเช่น ช่องระดับความสำเร็จ ก็เป็นการคาดประมาณจากความคิดเห็นส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนช่องงานที่จะทำต่อ ผู้ให้สัมภาษณ์มักจะตอบว่ายึดตามนโยบายของหน่วยงาน ตอบรวมๆ

ข้อเสนอแนะ

1. น่าจะมีช่องเพิ่ม เพื่อใช้เดิม ลักษณะการดำเนินงานในปัจจุบัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่กำลังเป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. เพิ่มคำว่า “สื่อการเรียนการสอน” ตรงข้อ 5 ย่อย ในข้อ 4 ใหญ่
3. ตารางน่าจะมีขนาดใหญ่ เพิ่มเนื้อที่ให้บันทึกได้สะดวกกว่านี้

2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
หน้าปก	
ข้อมูลเกี่ยวกับสถานที่ตั้ง	1
ประเภทของสถานเลี้ยงดูเด็ก	1
ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ	
ประสบการณ์บริหารงาน	1
ความรู้ ความสามารถ วุฒิการศึกษา	2
ลักษณะการบริหารจัดการ	2
ตอนที่ 2 นโยบายการอบรมเลี้ยงดูเด็กของสถานเลี้ยงดูเด็ก	1
นโยบายการพัฒนาเด็กของผู้บริหาร	1
ลักษณะการจัดหลักสูตร การรับเข้า การเรียนการสอน การวัด-ประเมินผล	6
การแก้ปัญหา การขาดแคลนอุปกรณ์	
ลักษณะการแก้ปัญหาในการบริหารจัดการ	3
ความมุ่งหวังในการพัฒนาเด็ก	3

จากการทดลองใช้ พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่ตอบได้ ใช้เวลาสัมภาษณ์ 1 ชั่วโมง

3. แบบสอบถาม ครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ	
อายุ เพศ วุฒิการศึกษา ครอบครัว ประสบการณ์ ความสามารถพิเศษ	7
2. ลักษณะของผู้ตอบ	41
บุคลิก การเตรียมสอน วิธีสอน มนุษยสัมพันธ์	
3. การจัดกิจกรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็ก	15
4. ความมุ่งหวังในการทำงานด้านนี้ให้ดีขึ้น	11

การทดลองใช้กับครูและผู้ดูแลเด็ก 2 คน สรุปได้ว่า ใช้เวลาตอบ 12-15 นาที ตอนที่ 1 ข้อ 6 ให้แก้ไข นอกจากนั้นอ่านเข้าใจ และสามารถตอบได้

4. แบบสอบถามผู้ปกครองเด็ก

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. หน้าปก	
ประเภทของสถานเลี้ยงเด็ก/ร.ร./ศูนย์ ที่เกี่ยวข้อง	1
ความคาดหวังจากสถานเลี้ยงเด็ก/ร.ร./ศูนย์	1
2. ตอนที่ 1 ลักษณะพัฒนาการของเด็ก	15

การทดลองใช้กับผู้ปกครอง พบว่า ผู้ปกครองใช้เวลาตอบ 25 นาที ตัวเลือกในตอนที่ 1 ตอบยาก ควรแก้ไข

เมื่อนำผลจากการทดลองใช้มาปรับแก้ไขตามข้อเสนอแนะแล้ว ได้จัดพิมพ์ตามจำนวนที่ต้องการดังนี้

	ฉบับ
แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารหน่วยงาน	20
แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา/ร.ร./ศูนย์	149
แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก	1,490
แบบสอบถามผู้ปกครองเด็ก	2,980

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัยระยะที่ 2

จำนวนเครื่องมือ มีทั้งหมด 5 แบบ คือ

- (1) แบบบันทึกค่าใช้จ่ายของโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก 3 ปีย้อนหลัง (พ.ศ. 2539-41)
- (2) แบบสังเกตพฤติกรรมของครูและเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก
- (3) แบบสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก
- (4) แบบสัมภาษณ์ครู/พี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก
- (5) แบบสอบถามผู้ปกครอง

แบบสัมภาษณ์ สำหรับผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก มีเนื้อหา ดังนี้

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
ระบบ	
1. ป้อนนำเข้า	6
2. กระบวนการบริหารจัดการ	10
3. ผลลัพธ์	5
กลไก	
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ	4
2. วิธีดำเนินงาน	10
3. การตรวจสอบผลงาน	4
ประสิทธิภาพ	
1. จำนวนปัญหา และวิธีแก้ไข	3
2. การบรรลุวัตถุประสงค์ของการเลี้ยงดูเด็ก	2
3. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง	2

แบบสัมภาษณ์ครู/ผู้ดูแลเด็ก

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
ระบบ	
1. ป้อนนำเข้า	1
2. กระบวนการบริหารจัดการ	2
3. ผลลัพธ์	2
กลไก	
1. โครงสร้างการบริหารจัดการ	1
2. วิธีดำเนินงาน	2
3. การตรวจสอบผลงาน	1
ประสิทธิภาพ	
1. วิธีการอบรมเลี้ยงดู	10
2. ลักษณะของเด็กเมื่อแรกเข้ากับเมื่อออกไป	3
3. การจัดหาสื่อการสอนและการใช้	2
4. คุณภาพของบุคลากร	3

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
5. ความพร้อมของการเงิน อาคารสถานที่ สื่อ	4
6. ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน	1
7. ความพึงพอใจของผู้ปกครอง	1
8. ปัญหา และวิธีแก้ปัญหของผู้บริหาร	1
9. ปัญหา และวิธีแก้ปัญหของตนเอง	1

แบบสอบถามผู้ปกครอง/ผู้นำชุมชน

ประเด็น/เนื้อหา	จำนวนข้อ
1. วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครู/ร.ร./สอ./ศ.	5
2. พัฒนาการของเด็กด้านต่างๆ	5
3. ความพร้อมของ ร.ร./สอ./ศ.	5

3.7 การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 และ 2

ระยะที่ 1 ได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมาย 149 แห่ง โดยจำแนกเป็น 4 กลุ่ม คือ
 (1) กลุ่มผู้บริหารหน่วยงาน (2) กลุ่มผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (3)
 กลุ่มครู/ผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก และ (4) กลุ่มผู้ปกครอง

การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 1 เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารหน่วยงานและ
 โรงเรียน/เทียบท่า และส่งแบบสอบถามให้กลุ่มครูและกลุ่มผู้ปกครองตอบ

จำนวนผู้ให้ข้อมูลและแบบสอบถามที่ตอบกลับมีดังนี้

ตารางที่ 3.12 จำนวนแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับ

กลุ่ม	จังหวัด						
	กทม.	เชียงใหม่	สงขลา	ขอนแก่น	ชลบุรี	ฉะเชิงเทรา	รวม
1. ผู้บริหารหน่วยงาน (สัมภาษณ์)	18						18
2. ผู้บริหารโรงเรียน/เทียบท่า (สัมภาษณ์)	37	27	23	23	20	19	149
3. ครู/ผู้ดูแลเด็ก/พี่เลี้ยงเด็ก (สอบถาม)	175	146	103	98	73	201	796
4. ผู้ปกครอง (สอบถาม)	486	390	276	262	196	463	2,073

ระยะที่ 2 เป็นการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหาร โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ และครู สอบถามผู้ปกครองของนักเรียนของสถานที่ดังกล่าว และทำการสังเกต สภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กและศูนย์ด้วย

การรวบรวมข้อมูลระยะที่ 2 จึงเป็นการเจาะลึกถึงระบบ กลไก และประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ที่เลือกมา 2 จังหวัด คือ กทม. กับ ลพบุรี

การกำหนดชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เพื่อการเก็บข้อมูลระยะที่ 2 ใช้เกณฑ์ดังนี้

- (1) เป็นสถานที่ที่ผู้ปกครองและครูเห็นสอดคล้องกันว่า เป็นแหล่งที่พัฒนาและเตรียม บุตรหลาน/นักเรียนของเขาให้มีความพร้อมทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
- (2) ผู้บริหารสถานที่นั้นๆ ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และลักษณะข้อมูลที่ให้ แสดงถึงการทำงานที่เป็นระบบ

ได้โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ใน กทม. 10 แห่ง และในจังหวัดลพบุรี 9 แห่ง ได้คัดลอกข้อมูลด้านการเงิน 3 ปีย้อนหลัง ได้รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา ครู/ผู้ดูแลเด็ก และผู้ปกครองเด็ก ในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก 19 แห่งดังกล่าว เพื่อศึกษาระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่อยู่ในข่ายการศึกษาแบบเจาะลึก (ระยะที่ 2) มีดังนี้

1. ในเขต กทม. 10 แห่ง ได้แก่

รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลพิบูลเวศม์	1. โรงเรียนอนุบาลหนูน้อย
2. โรงเรียนตรีทศเทพ	2. โรงเรียนอนุบาลสว่างจิต
3. ศูนย์เด็กร่มเกล้า	3. บ้านแฟ้มมิสเคย์แคร์
4. ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์วัดธรรมมงคล	4. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข
5. สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กปั้นเกล้า กองทัพเรือ	
6. โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์ ม.เกษตรศาสตร์	

2. ในจังหวัดลพบุรี 9 แห่ง ได้แก่

รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลลพบุรี	1. โรงเรียนอนุบาลกำจรวิทย์
2. โรงเรียนพิบูลย์สงคราม	2. โรงเรียนจากรีก้อมวิทยา
3. ศูนย์อบรมเด็กสงเคราะห์พิเศษ	3. บ้านเด็ก
4. บ้านเด็กโคกลำพาน	4. เย็นศิระเนอสเซอร์รี่
	5. โรงเรียนอนุบาลบรรจงรัตน์

3.8 การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 ได้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณและคุณลักษณะ เพื่อให้ได้คำตอบว่า

- (1) ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการอบรมเลี้ยงดูเด็กของโรงเรียน/สถานศึกษา/ศูนย์ มากน้อยเพียงใด
- (2) การบริหารจัดการในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นระบบมากน้อยเพียงใด

เพื่อนำข้อมูลมาระบุชื่อของสถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียน/ศูนย์ สำหรับรวบรวมข้อมูลจะลึกลงไปในระยะที่ 2

ระยะที่ 2 เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เพื่อตอบคำถามว่า

- (1) มีระบบอะไร อย่างไร
- (2) มีกลไกอะไร อย่างไร
- (3) มีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใด
- (4) ทำการเปรียบเทียบประเด็นในข้อ (1)-(3) ระหว่างของภาครัฐกับเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 นี้ จะอิงตัวบ่งชี้ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ดังนี้

1. ระบบ มีดัชนี 2 ตัว ดังนี้
 - 1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี
 - 1.2 มีปรัชญา แนวคิด ที่มุ่งพัฒนาเด็ก
2. กลไก มีดัชนี 14 ข้อ ดังนี้
 - 2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก
 - 2.2 มีการเตรียมความพร้อมให้เด็กทุกด้าน

- 2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ
 - 2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา
 - 2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา
 - 2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก
 - 2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก
 - 2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน
 - 2.9 ผู้บริหารมีความสามารถในการบริหารงาน
 - 2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน
 - 2.11 ครูและผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน
 - 2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีของเล่น สื่อ ที่เหมาะสมเพียงพอ
 - 2.13 มีตัวม ที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดเหมาะสม
 - 2.14 ภายในห้องมีการวัดมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก
3. ประสิทธิภาพ มีดัชนี 7 ตัว ดังนี้
- 3.1 ผู้ปกครองพอใจที่ส่งบุตรหลานมาที่นี่
 - 3.2 ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมุ่งให้เด็กพัฒนา
 - 3.3 ครูเอาใจใส่ดี
 - 3.4 ผู้ปกครองให้ข้อมูลว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานดี
 - 3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่
 - 3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี
 - 3.7 ครูเห็นว่า เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี
4. ประสิทธิภาพ มีดัชนี 2 ตัว ดังนี้
- 4.1 ประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (ข้อมูลค่าใช้จ่ายจากโรงเรียน)
 - 4.2 ประสิทธิภาพของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (ข้อมูลค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครอง)

บทที่ 4

ผลวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1

จากการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็ก นโยบาย ระบบ กลไก และการพัฒนาเด็ก จากผู้ให้ข้อมูล 4 กลุ่ม คือ (1) ผู้บริหารหน่วยงาน (2) ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (3) ครู และ (4) ผู้ปกครอง สรุปผลได้ในตารางดังนี้

4.1 ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารหน่วยงาน

ผู้บริหารหน่วยงานที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ จำนวน 18 คน มีตำแหน่งดังนี้

ตารางที่ 4.1 จำนวนและตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์ของหน่วยงานจำแนกตามสังกัด

สังกัด	ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
1. กระทรวงศึกษาธิการ	
1.1 สปช.	1. นักวิชาการศึกษา 8 สำนักพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษา
1.2 กรมการศาสนา	1. ผู้อำนวยการกองศาสนา ศึกษา
2. กระทรวงสาธารณสุข	
2.1 กรมอนามัย	1. ผู้อำนวยการงานส่วนอนามัยแม่และเด็ก
3. กระทรวงมหาดไทย	
3.1 กทม.	1. ผอ. หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักการศึกษา
	2. รอง ผอ. สำนักอนามัย
3.2 กรมพัฒนาชุมชน	1. ผอ. กองพัฒนาชุมชน
	2. นักสังคมสงเคราะห์ 6
3.3 กรมตำรวจ	1. ผอ. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	
4.1 กรมประชาสงเคราะห์	1. ผอ. กองสงเคราะห์ชาวเขา
	2. หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา
	3. ผอ. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น
	4. เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ 2 คน

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

สังกัด	ตำแหน่งผู้ให้สัมภาษณ์
5. หน่วยงานเอกชน	1. ผอ. มูลนิธิมิตรมวลเด็ก 2. หัวหน้าฝ่ายสถานสงเคราะห์มูลนิธิสงเคราะห์เด็กสภากาชาดไทย
6. กระทรวงกลาโหม	
6.1 กองทัพอากาศ	1. ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน
6.2 กองทัพบก	2. ผู้บัญชาการกองพันทหารบก มณฑลทหารบกที่ 11
6.3 กองทัพเรือ	3. ผู้จัดการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

จากตารางที่ 4.1 มีผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมด จำนวน 18 คน สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2 คน คือ นักวิชาการ 8 สำนักพิเศษและพัฒนามาตรฐานการศึกษา และผู้อำนวยการกองศาสนศึกษา สังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 1 คน คือ ผู้อำนวยการงานส่วนอนามัยแม่และเด็ก สังกัดกระทรวงมหาดไทย จำนวน 5 คน คือ ผอ. หน่วยงานพิเศษ สำนักการศึกษา, รอง ผอ. สำนักอนามัย, ผอ. กองพัฒนาชุมชน, นักสังคมสงเคราะห์ 6 และ ผอ. โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน สังกัดกระทรวงแรงงาน และสวัสดิการสังคม จำนวน 5 คน คือ ผอ. กองสงเคราะห์ชาวเขา, หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนา, ผอ. กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น และเจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์ (2 คน) และสังกัดกระทรวงกลาโหม จำนวน 3 คน คือ ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน ผู้บัญชาการกองพันทหารบก มณฑลทหารบกที่ 11 และผู้จัดการโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้บริหารหน่วยงาน

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
1. ตำแหน่งปัจจุบัน	
1.1 ผู้อำนวยการ	9
1.2 รองผู้อำนวยการ	1
1.3 หัวหน้าฝ่าย	2
1.4 นักวิชาการ/นักสังคมสงเคราะห์	3
1.5 อื่นๆ (ผู้บังคับบัญชา, ผู้ช่วยเลขานุการศูนย์เด็กฯ, เจ้าหน้าที่บริหารงานประชาสงเคราะห์)	3
2. ดำรงตำแหน่งมานานกี่ปี	
2.1 น้อยกว่า 1 ปี	2
2.2 1-5 ปี	9
2.3 6-10 ปี	6
2.4 10 ปีขึ้นไป	1

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
3. ตำแหน่งในอดีต	
3.1 ผู้อำนวยการ	5
3.2 ผู้ช่วยผู้อำนวยการ	1
3.3 หัวหน้าแผนก/สำนักงาน	4
3.4 นักวิชาการ/นักสังคมสงเคราะห์	2
3.5 อื่นๆ (พัฒนาการอำเภอ, ผู้บังคับกองพันทหารราบที่ 1, เจ้าหน้าที่ประจำแผนกกองการสงเคราะห์, ประชาสงเคราะห์จังหวัด, เจ้าหน้าที่บริหารงานด้านเยาวชน, รองสารวัตรกองกำกับการแผนก 2)	6
4. การศึกษา	
4.1 ต่ำกว่าวุฒิปริญญาตรี	0
4.2 วุฒิปริญญาตรี และสูงกว่าวุฒิปริญญาตรีในสาขาปฐมวัย	1
4.3 วุฒิปริญญาตรี และสูงกว่าวุฒิปริญญาตรีในสาขาอื่น	17
5. ประสบการณ์ด้านเด็ก 0-6 ปี	
5.1 ไม่มีประสบการณ์	4
5.2 การดูแลบุตรของตน	1
5.3 การอบรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย	3
5.4 แพทย์/พยาบาลรักษาเด็ก	3
5.5 ทำโครงการ/ตั้งศูนย์เด็ก	4
5.6 สังคมสงเคราะห์เด็ก	1
5.7 การสอนเด็ก/ดูแลเด็กในโรงเรียน	2
6. หน่วยงานนี้เน้นการดูแลเด็กอายุเท่าใด เพราะเหตุใด	
6.1 อายุเด็ก	
6.1.1 0-6 ปี	3
6.1.2 แรกเกิด - 6 ปี	4
6.1.3 2-6 ปี	2
6.1.4 2-3 ปี	1
6.1.5 3-6 ปี	4
6.1.6 3-5 ปี	2
6.1.7 3 ปีขึ้นไป	1
6.1.8 4-12 ปี	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
6.2 เหตุผล	
6.2.1 ทำตามนโยบาย/โครงการ	2
6.2.2 เด็กในวัยนี้อยู่ในช่วงของการเจริญเติบโตและพัฒนาการสูงสุด	3
6.2.3 ปลุกฝังคุณธรรม จริยธรรมตั้งแต่เด็ก	1
6.2.4 ปูพื้นฐานเพื่อการเตรียมความพร้อม เน้นพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน	3
6.2.5 ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงาน ส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กอย่างถูกวิธี	5
6.2.6 ช่วยเหลือเด็กเสี่ยง และเด็กที่ตกอยู่ในสภาวะยากลำบาก	3
6.2.7 ต้องการพัฒนาให้เด็กมีสุขภาพร่างกายที่สมบูรณ์	1

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ผู้บริหารส่วนใหญ่เป็นผู้อำนวยการระดับกองที่ทำงานมานาน 1-5 ปี มีการศึกษาวุฒิปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี ไม่มีประสบการณ์ด้านเด็กและทำโครงการ/ตั้งศูนย์เด็ก โดยหน่วยงานจะเน้นการดูแลเด็กแรกเกิด - 6 ปี หรือเด็ก 3-6 ปี เป็นส่วนใหญ่ ส่วนเหตุผลหลักของหน่วยงาน คือ ช่วยแบ่งเบาภาระของพ่อแม่ที่ต้องออกไปทำงาน ส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กอย่างถูกวิธี

ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารหน่วยงาน สรุปในตารางที่ 4.3-4.9 ดังนี้

ตารางที่ 4.3 ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
1. หน่วยงานมีนโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอย่างไร (ตอบได้หลายข้อ)	
1.1 ช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส/หาครอบครัวใหม่/ตามหาครอบครัว	2
1.2 ปลุกฝังให้มีคุณธรรม และจริยธรรม	1
1.3 ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา)	4
1.4 แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	4
1.5 เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล พัฒนาเด็กตามศักยภาพ	2
1.6 ดูแลทางด้านความปลอดภัย สุขภาพ อนามัย โภชนาการ	5
1.7 เน้นการดูแลพัฒนาการตามวัย	6
1.8 เตรียมความพร้อมเพื่อเรียนต่อ	2

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ข้อความ	จำนวน (คน)/ความถี่
2. การวางแผนดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบาย (ตอบได้หลายข้อ)	
2.1 จัดทำเป็นแผนโครงการระยะสั้น/ระยะยาว/ประจำปี	4
2.2 แบ่งออกเป็นฝ่ายๆ ให้การปรึกษา และช่วยเหลือตามกรณี	2
2.3 สนับสนุนงบประมาณ และให้การอบรมครู/พี่เลี้ยงเด็ก	2
2.4 ตั้งคณะกรรมการ วางแผนการดำเนินการ ติดตามนิเทศ	3
2.5 จัดตั้งศูนย์โดยให้เงินงบประมาณ การดำเนินการภายในศูนย์เด็กเล็กจะกระทำโดยคณะกรรมการของแต่ละศูนย์	3
2.6 ตั้งโครงการจัดอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตั้งศูนย์สาธิต ส่งเสริมให้มีการใช้สมุดบันทึกสุขภาพ	3
2.7 สร้างความสัมพันธ์กับคนในชุมชน ส่งเสริมความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองเด็กและตชด. พัฒนาเด็กด้วยโอกาสในชุมชน	1
3. แนวคิดในการเลี้ยงดูเด็ก (ตอบได้หลายข้อ)	
3.1 ส่งเสริมเรื่องสุขภาพอนามัย และโภชนาการให้แก่เด็กเป็นสิ่งที่สำคัญ	3
3.2 จัดการเลี้ยงดูให้เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็ก (วัย และวุฒิภาวะของเด็ก)	3
3.3 เตรียมความพร้อมในทุกด้าน	2
3.4 ให้เด็กได้รับการคุ้มครองตามสิทธิของเด็ก	1
3.5 เด็กเจริญเติบโตตามวัย มีพัฒนาการเต็มศักยภาพของตนโดยมีครอบครัวช่วยส่งเสริม	4
3.6 การจัดการเลี้ยงดูที่มีความสอดคล้องทั้งทางโรงเรียน/ศูนย์เด็กเล็ก/ที่บ้าน	2
3.7 ดำเนินถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล การเลี้ยงดูตามหลักทฤษฎีพัฒนา	2
3.8 เน้นการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กโดยผ่านสื่อต่างๆ	1

จากตารางที่ 4.3 สรุปได้ว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มีนโยบายมุ่งเน้นการดูแลพัฒนาการตามวัย รองลงมา คือดูแลทางด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัย โภชนาการ และส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา) รวมทั้งส่งเสริมแบ่งเบาภาระผู้ปกครอง ตามลำดับ โดยส่วนใหญ่จะมีการวางแผนดำเนินการ จัดทำเป็นแผนโครงการระยะสั้น/ระยะยาว/ประจำปีให้สอดคล้องกับนโยบาย และมีแนวคิดในการเลี้ยงดูเด็กให้เด็กเจริญเติบโตตามวัย มีพัฒนาการเต็มศักยภาพของตนโดยมีครอบครัวช่วยส่งเสริม

ตารางที่ 4.4 นโยบายการดำเนินงานและปัญหา

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. จัดทำเป็นแผนโครงการ ระยะสั้น/ระยะยาว/แผน ประจำปี			
1.1 กองทัพ	70%	-	- ประกันคุณภาพครู
1.2 กองสังคมสงเคราะห์ (กทม.)	80%	- ภาวะเศรษฐกิจ, ต้องปิดศูนย์	- ปรับระบบใหม่ ให้การ ช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้
1.3 กองทัพเรือ	70%	- ผู้อบรมเลี้ยงดูเด็กต่อพื้นที่ เดินทางลำบาก	- ส่งเข้ามาอบรมในส่วน กลาง
1.4 กรมการพัฒนาชุมชน	80%	- งบประมาณน้อย	
2. แ่งออกเป็นฝ่ายๆ ไปได้ปรึกษา และช่วยเหลือตามกรณี			
2.1 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	90%	- ความไม่สมบูรณ์ของเด็ก ทำให้หาผู้อุปการะยาก	- จัดโครงการอาหารกลางวัน ให้ทุนการศึกษา
2.2 มูลนิธิสงเคราะห์เด็ก สภากาชาดไทย	100%	-	
3. สนับสนุนงบประมาณและให้ การอบรมพี่เลี้ยงเด็ก			
3.1 กรมการศาสนา	60%	- งบประมาณน้อย	- เร่งพัฒนาคุณภาพมากกว่า ปริมาณ
3.2 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ดึงเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการพัฒนา
4. ตั้งคณะกรรมการ วางแผน ดำเนินงาน ดำเนินการ ติดตาม นิเทศ			
4.1 สำนักการศึกษา	เปิดครบ 100% คุณภาพ 30%	- ความเข้าใจของผู้ปกครอง เกี่ยวกับนโยบายของโรงเรียน ศักยภาพของครูลดลง	- เพิ่มคุณภาพของครู - ให้ความรู้ผู้ปกครอง
4.2 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	100%	-	-
4.3 สำนักพัฒนาชุมชน (กทม.)	80%	- ผู้ปกครองไม่เข้าใจนโยบาย ของศูนย์เด็กเล็ก	- อบรมผู้ดูแลเด็ก, อธิบายให้ ผู้ปกครองเข้าใจ

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
5. จัดตั้งศูนย์โดยให้เงินงบประมาณ การดำเนินงานภายในศูนย์เด็ก เล็ก ทำโดยคณะกรรมการภายใน ศูนย์			
5.1 กองทัพบก	70%	-	-
5.2 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- การเลี้ยงดูไม่ต่อเนื่องเพราะ ครูพี่เลี้ยงลาออกบ่อย	- เพิ่มแรงจูงใจ, ให้เงินเดือน เพิ่ม
5.3 กองบริการชุมชน	70%	- งบประมาณหาครูไม่ได้	-
6. ตั้งโครงการจัดอบรมเลี้ยงดูเด็ก ตั้งศูนย์สาธิต ส่งเสริมให้มีการ ใช้สมุดบันทึกสุขภาพ/พัฒนา การ			
6.1 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	100%	-	-
6.2 สำนักอนามัย (กทว.)	90%	- ต้องการบุคลากรปฏิบัติงาน จำนวนมาก	-
6.3 กรมอนามัย : ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	100%	-	-
7. สร้างความสัมพันธ์และความ เข้าใจระหว่างคนในชุมชน ผู้ปกครองและระหว่างคนใน ชุมชน พัฒนาเด็กคือโอกาส ในชุมชน ของกองบัญชาการ ตำรวจตระเวนชายแดน	80%	- แต่ละท้องถิ่น ดูแลเลี้ยงดูเด็ก แตกต่างกันไปตามสภาพ	-

จากตารางที่ 4.4 พบว่า ระดับความสำเร็จในการดำเนินงานส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมากกว่าร้อยละ 80 ยกเว้นการจัดทำแผนโครงการระยะสั้น/ระยะยาว/ประจำปีของกองทัพบกและกองทัพอากาศ การจัดตั้งศูนย์โดยให้เงินงบประมาณการดำเนินงานภายในศูนย์เด็กเล็กของกองทัพบกและกองบริการชุมชน ที่ระดับความสำเร็จร้อยละ 70 อีกทั้งในด้านการสนับสนุนงบประมาณและให้การอบรมพี่เลี้ยงเด็กของกรมการศาสนา ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60 ปัญหาส่วนใหญ่ ได้แก่ งบประมาณสนับสนุน และคุณภาพของบุคลากร

ตารางที่ 4.5 การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ศูนย์เด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กเอง 1.1 กรมการศาสนา	40%	- ครูไม่มีวุฒิตามที่กำหนด	- ติดตามประเมินผลเพื่อพัฒนา
2. ประกาศรับสมัครแบบจัดหากึ่งราชการ 2.1 กองทัพอากาศ	80%	- ความรับผิดชอบของครู	- จัดฝึกอบรมด้านความประพฤติที่เหมาะสมสำหรับศูนย์เด็กเล็กและผู้ดูแลเด็ก
3. ประกาศรับสมัครโดยการกำหนดคุณสมบัติและคุณสมบัติที่ต้องการ 3.1 กองบริการชุมชน	70%	- ระดับความรู้ของครูมีน้อย ความรู้สู้กรีก อยากรู้อะไรก็ถามเด็กมีน้อย	-
3.2 กองส่งเสริมเด็กและบุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
3.3 สำนักงานแม่ (กทม.)	70%	-	-
4. สอบข้อเขียน และสอบสัมภาษณ์ 4.1 กองสังคมสงเคราะห์ (กทม.)	70%	- ผู้ดูแลเด็กลาออกบ่อย เนื่องจากเป็นอัตราชั่วคราวเงินน้อย	-
4.2 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย	70%	-	- ใช้ที่เลี้ยงจากศูนย์ของกนในมูลนิธิ
4.3 กรมอนามัย (ส่วนอนามัยแม่และเด็ก)	100%	-	-
5. สอบบรรจุครู/จ้างครู 5.1 สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ	90%	- ครูไม่มีวุฒินุบาล	- เสนอกรมให้บรรจุครู
5.2 สำนักงานการศึกษา	70%	- ครูไม่มีความรู้ ความเข้าใจในการนำความรู้ไปปฏิบัติให้ตรงตามทฤษฎี	- เพิ่มเติมความรู้ใหม่ๆ ให้แก่ครู

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
6. ชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่นหรือคณะกรรมการคัดเลือกญาติ หรือมารดาของเด็กมาสอน			
6.1 กองทัพบก	90%	-	-
6.2 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	- คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก	- ผูกอบรมเด็กวัยรุ่นในชุมชนให้เป็นพี่เลี้ยงเด็ก
6.3 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- คุณสมบัติของครูเมื่อได้มาทำงาน แล้วไม่ได้เป็นอย่างที่คิดไว้	-
6.4 กองทัพเรือ	80%	- ความรู้เกี่ยวกับการดูแลเด็ก	- เปิดอบรมที่ส่วนกลางของกองทัพเรือ
6.5 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	40%	- จำนวนครูไม่เพียงพอ ส่วนมากเป็น คชค. ไม่ได้จบครูโดยตรง	-
6.6 สำนักพัฒนาชุมชน (กทผ.)	70%	-	-
6.7 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	-	-
6.8 กองการพัฒนาชุมชน	100%	- ไม่มีงบประมาณจ้างครู/ผู้ดูแลเด็ก	-

จากตารางที่ 4.5 การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก พบว่า ใช้ทั้งโรงเรียนและชุมชนในการสรรหา โดยระดับความสำเร็จส่วนใหญ่อยู่ในระดับสูงมากกว่าร้อยละ 80 คือ การสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ของกรมอนามัย สอบบรรจุครู/จ้างครูของสำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ ชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่น หรือคณะกรรมการคัดเลือกญาติหรือมารดาของเด็กมาสอนของกองการพัฒนาชุมชน กองทัพบก, กองนิคมสร้างตนเอง กองทัพเรือ และกองสงเคราะห์ชาวเขา การประกาศรับสมัครแบบจัดหาลี้วราชการของกองทัพอากาศ และรับสมัครโดยการกำหนดคุณสมบัติและคุณสมบัติที่ต้องการของกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น

ส่วนการสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็กระดับความสำเร็จเท่ากับร้อยละ 70 คือ การรับสมัครโดยการกำหนดคุณสมบัติและคุณสมบัติที่ต้องการของกองบริการชุมชนและสำนักอนามัย การสอบข้อเขียนและสัมภาษณ์ของกองสังคมสงเคราะห์ และมูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย รวมทั้งการสอบบรรจุครู/จ้างครูของสำนักการศึกษา และชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่นของสำนักพัฒนาชุมชน นอกจากนี้ระดับความสำเร็จที่ไม่เกินร้อยละ 50 คือ ชุมชนคัดเลือกคนในท้องถิ่นหรือคณะกรรมการคัดเลือกญาติหรือมารดาเด็กมาสอบของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน และศูนย์เด็กเล็กดำเนินการคัดเลือกเองของกรมศาสนา

ส่วนปัญหาการสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็กส่วนใหญ่ ได้แก่ คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กไม่เพียงพอ และขาดงบประมาณในการจ้าง

ตารางที่ 4.6 อาคาร สถานที่ (ห้องและสนามเด็กเล่น)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ใช้ที่ของชุมชนดำเนินการจัดตั้ง เองภายในท้องถิ่น โดยใช้แรง งานภายในท้องถิ่นจัดสร้างเอง			
1.1 กรมการศาสนา	50%	- ขาดอุปกรณ์ ห้องเรียนไม่ เหมาะสม	- หางบประมาณ และขอทุน จากเอกชนเพิ่มเติม
1.2 กองสังคมสงเคราะห์ (กทม) สน.สวัสดิการสังคม	70%	-	-
1.3 กองสงเคราะห์ชาวเขา กรมประชาสงเคราะห์	70%	-	-
1.4 กรมการพัฒนาชุมชน	70%	-	-
1.5 กองบริการชุมชน กรม ประชาสงเคราะห์	70%	- มีความจำกัดในรูปแบบของ อาคารเพราะเป็นแฟลตเคหะ	- ขยายงานตามกำลังของแต่ละ หน่วย
1.6 กองการพัฒนาชุมชน (กทม)	70%	- สิ่งแวดล้อมไม่ดี ไม่เหมาะสม	- เราไปช่วยปรับสิ่งแวดล้อม
2. ปรับจากอาคารเรียนเดิมของ เด็กโต เป็นอาคารของเด็กเล็ก โดยเฉพาะ			
2.1 สำนักงานคณะกรรมการ ประถมศึกษาแห่งชาติ	90%	- ไม่มีสถานที่เพียงพอ	- ขอบประมาณและความ ร่วมมือจากชุมชน
2.2 สำนักงานการศึกษา (กทม.)	20%	- สถานที่ไม่เหมาะสม	- ปรับสถานที่ให้เหมาะกับ เด็กอนุบาล และเด็กเรียน ร่วม
2.3 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภากาชาดไทย	70%	- แคบลง	- ขยายห้องพักเจ้าหน้าที่ ปรับปรุงสนามเด็กเล่น

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
3. เป็นที่ของรัฐ/หน่วยงานของรัฐ และให้งบประมาณในการจัดสร้าง			
3.1 กรมอนามัย	100%	-	-
3.2 สำนักอนามัย (กทม.)	90%	-	-
3.3 กองทัพอากาศ	80%	-	-
3.4 กองทัพบก	60%	- ไม่มีพื้นที่ที่จะขยายเป็นห้องใช้สอนเด็ก	-
4. เป็นที่ของชุมชน แต่ให้งบประมาณในการจัดสร้างโดยหน่วยงาน			
4.1 กองทัพเรือ	80%	- อาคารชำรุด ไม่มีงบประมาณซ่อมแซม	- ขอบบเพิ่ม
4.2 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- ทรุดโทรม ขาดงบประมาณซ่อมแซม	- ให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนช่วยในการซ่อมแซม
4.3 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	40%	- ไม่สามารถเลือกสถานที่ที่เหมาะสมได้ ปัจจุบันเป็นที่เช่า ไม่สามารถขยายได้เต็มที่	-
4.4 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	70%	- ภาคใต้ อาคารถูกเผา ทรุดโทรม	-
5. เป็นที่ของชุมชน ตั้งโดยชุมชน โดยมีหน่วยงานเข้าไปตรวจสอบ			
5.1 กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น	70%	-	-

จากตารางที่ 4.6 สรุปว่า อาคาร สถานที่ ของศูนย์/สถานเลี้ยงดูเด็ก ส่วนใหญ่มักใช้ที่ของชุมชน และมีระดับความสำเร็จมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นการใช้ที่ของรัฐ/หน่วยงานรัฐของกองทัพบก, การใช้ที่ชุมชนโดยใช้แรงงานในท้องถิ่นของกรมการศาสนา, การใช้ที่ของชุมชนแต่งบประมาณโดยหน่วยงานของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก และปรับอาคารเรียนเดิมของสำนักการศึกษา ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60, 50, 40 และ 20 ตามลำดับ ซึ่งปัญหาส่วนใหญ่ของอาคาร สถานที่ คือ ขาดอุปกรณ์, ห้องเรียน และสถานที่

ตารางที่ 4.7 จำนวน/คุณภาพของครูและผู้เลี้ยงดูเด็ก

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ครู/ผู้ดูแลเด็ก : เด็ก			
1 : 10			
- กองทัพบก	100%	-	-
1 : 15			
- กองสังคมสงเคราะห์ สำนักงานสวัสดิการสังคม (กทม.)	70%	- การเปลี่ยนครูบ่อยๆ ขาดความ ต่อเนื่องในการดูแลเด็ก ส่งผล ต่อความสัมพันธ์ในชุมชน	-
- กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
- สำนักพัฒนาชุมชน (กทม.)	80%	-	-
- กองทัพอากาศ	80%	-	-
- สำนักอนามัย (กทม.)	80%	-	-
1 : 25			
- กองนิคมสร้างตนเอง	60%	-	-
1 : 30			
- กองทัพอากาศ	70%	-	-
- สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	70%	-	-
1 : 45			
- กองบัญชาการตำรวจ ตระเวนชายแดน	60%	-	-
- สำนักการศึกษา (กทม.)	70%	- ครูไม่พอกับจำนวนเด็ก	- พิจารณาเพิ่มจำนวนครู อนุบาล
ไม่สามารถระบุจำนวนครู/ ผู้ดูแลเด็ก : เด็กได้อย่างแน่ชัด			
- กรมการศาสนา	80%	- จำนวนไม่เพียงพอ	-
- กรมการพัฒนาชุมชน	70%	-	-
- มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภากาชาดไทย	70%	-	-
- มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	-	-
- กองบริการชุมชน	70%	-	-
- กรมอนามัย ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	70%	-	-

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
- กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	- จำนวนครูไม่เพียงพอ	- ให้คนในหมู่บ้านเข้ามาช่วยครูทำงานอื่นๆ เช่น ทำอาหาร
2. ด้านคุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก			
1. ให้การอบรมโดยจัดเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานนั้นไปอบรมเอง			
1.1 อบรมอนามัย ส่วนอนามัยแม่และเด็ก	70%	-	-
1.2 อบรมการพัฒนาชุมชน	70%	-	-
1.3 สำนักงานคณะกรรมการ	70%	-	- จัดอบรมให้แก่ครูเรื่องการจัดการกิจกรรม ติดตามผล
1.4 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ	70%	-	-
1.5 กองทัพอากาศ	70%	- ผู้ที่มีความรู้ตรงสาขาหายาก	- พยายามจัดหาครูให้ตรงสาขามากที่สุด
1.6 สำนักงานอนามัย	80%	-	- ควบคุมและดูแลโดยกลุ่มผู้บริหารของแต่ละศูนย์
1.7 กองสังคมสงเคราะห์สำนักสวัสดิการสังคม	70%	-	- จัดอบรมเอง และอาจมีหน่วยงานอื่นเข้ามาช่วยบ้าง
2. ให้การอบรมโดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น*ส่งเจ้าหน้าที่มาอบรมให้ นิเทศและติดตามผล			
2.1 กองสงเคราะห์ชาวเขา	80%	-	-
2.2 กองบริการชุมชน	70%	- ความหลากหลายของความรู้ที่แตกต่างกันของครู - ไม่มีความรู้	- จัดอบรมโดยสถาบันราชภัฏ
2.3 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	50%	- คุณภาพไม่ดีเท่าที่ควร เพราะไม่ได้จำกัดวุฒิทางการศึกษา	- อบรมที่เลี้ยงรุ่นใหม่ ซึ่งเป็นเด็กในชุมชน มูลนิธิ
2.4 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย	70%	-	-
2.5 กรมการศาสนา	80%	- ครูขาดความรู้ ประสบการณ์	- อบรม, พัฒนา
2.6 กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน	60%	-	- ส่งเข้าอบรมกับสถาบันราชภัฏ, สปช. ในกรุงเทพ

ตารางที่ 4.7 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
2.7 กองโคมสร้างตนเอง	60%	-	- ผู้ปกครองจ้างครูที่ตรงสาขาที่เกี่ยวข้องเอง
2.8 กองทัพอากาศ	80%	- พฤติกรรมของครูเรื่องการควบคุมอารมณ์	- จัดอบรมคุณธรรมทางวิชาการ
2.9 กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน	80%	- ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของครู	- จัดการอบรมโดยครู โรงเรียนอนุบาลสามเสน
2.10 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
2.11 กองทัพบก	100%	-	- อบรมโดยเจ้าหน้าที่จากโรงพยาบาลพระมงกุฎ

* หน่วยงานอื่น เช่น กองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น, สถาบันราชภัฏ, โรงเรียนอนุบาลสามเสน, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นต้น

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ในด้านครูหรือผู้ดูแลเด็กก่อนนักเรียนโดยเฉลี่ยมีค่า 1 : 35 เฉพาะในกรณีที่คำนวณได้ ซึ่งบางแห่งไม่สามารถระบุได้

ส่วนคุณภาพนั้น ใช้การอบรมเพื่อให้ครู/ผู้ดูแลเด็กมีคุณภาพ

ซึ่งระดับความสำเร็จส่วนใหญ่จะมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้น กองนิคมสร้างตนเอง กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60 และมูลนิธิมูลเด็กที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 50

ส่วนปัญหาที่พบคือ ครูจำนวนไม่เพียงพอ ขาดความรู้ ประสบการณ์ และคุณภาพ

ตารางที่ 4.8 จำนวนอุปกรณ์ของเล่น สื่อการเรียนการสอน การผลิต การใช้ และการดูแลรักษา

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. จัดซื้อโดยใช้เงินงบประมาณ ของเล่นที่ชำรุดแล้ว มีเจ้าหน้าที่ซ่อมแซมหรือทิ้งไป			
1.1 กรมอนามัย ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	80%	-	-
1.2 กรมการศาสนา	30%	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ขอบงบประมาณเพิ่ม - ของจากเอกชน
1.3 สำนักอนามัย (กทม.)	80%	-	-

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
2. แต่ละท้องถิ่นจัดหาเอง โดย ปรับใช้ให้เป็นสื่อจากธรรมชาติ หรือเท่าที่มี			
2.1 กองบัญชาการตำรวจ ตระเวนชายแดน	80%	-	-
2.2 กองสภามหาวิทยาลัย (กทม.)	80%	- งบประมาณมีจำกัด	- ขอความอนุเคราะห์จาก หน่วยงานอื่น
3. ได้รับบริจาคจากหน่วยงาน รวมทั้งครู/ผู้ดูแลเด็ก จัดหา และทำขึ้นมา			
3.1 กองสภามหาวิทยาลัย	80%	-	-
3.2 มูลนิธิมิตรภาพวงศะ	50%	- ของเล่นสูญหาย	- สอนให้เด็กรู้จักการเก็บ
3.3 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภากาชาดไทย	90%	- เด็กแย่งของเล่นกัน	-
3.4 กองทัพเรือ	80%	- ไม่ทราบแหล่งจัดหา/ซื้อ	- ผลิตเองภายในศูนย์ - สมาคมภริยาทหารเรือ มาบริจาค
3.5 กองนิคมสร้างตนเอง	70%	- ไม่เพียงพอแก่ความต้องการ	- ขอบประมาณในการจัด ซื้อ - ขอความร่วมมือจากหน่วย งานอื่นในการให้ความช่วย เหลือเรื่องสื่อ อุปกรณ์
4. จัดซื้อโดยใช้เงินของหน่วยงาน และครู/ผู้ดูแลเด็กจัดทำขึ้นเอง			
4.1 กองบริการชุมชน	70%	- ครูไม่ค่อยใช้สื่อที่มี	- คณะกรรมการดูแลศูนย์ จะคอยดูแลอย่างใกล้ชิด
4.2 กรมการพัฒนาชุมชน	70%	- ยังไม่สามารถติดตามสำรวจ ได้ครบพื้นที่ - ให้อำเภอไปไม่ทั่วถึง	-
4.3 สำนักงานการศึกษา (กทม.)	40%	- ครูไม่ค่อยนำสื่อไปใช้	- จัดอบรมเรื่องการนำสื่อ การผลิตสื่อ

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
4.4 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	70%	- งบประมาณไม่เพียงพอ	- ใช้สื่อธรรมชาติ - ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง จัดทำของเล่น - จัดโปรแกรมยืมของเล่น แลกเปลี่ยนกัน
4.5 กองสงเคราะห์เด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
4.6 กองทัพอากาศ	90%	-	- จัดทำห้องศูนย์การเรียนรู้
4.7 กองการพัฒนาชุมชน สำนักพัฒนาชุมชน (กทม.)	70%	- สื่อไม่พอกับจำนวนเด็ก งบน้อย	-
4.8 กองทัพบก	60%	- ของเล่นสูญหาย	- ประกวทำของเล่นโดย สมาชิกในชุมชนร่วม ประกว

จากตารางที่ 4.8 พบว่า อุปกรณ์ของเล่นและสื่อการเรียนการสอนมาจากการจัดซื้อโดยใช้เงินงบประมาณ ท้องถิ่นจัดหาเอง จากการบริจาคหรือใช้เงินของหน่วยงาน โดยระดับความสำเร็จส่วนใหญ่จะมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นการจัดซื้อโดยใช้เงินของหน่วยงานของกองทัพบก, การได้รับบริจาคจากหน่วยงานอื่นๆ ของมูลนิธิมิตรมวลเด็ก, การจัดซื้อโดยใช้เงินของหน่วยงานของสำนักการศึกษาและการจัดซื้อโดยเงินงบประมาณของกรมศาสนา ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60, 50, 40 และ 30 ตามลำดับ

ส่วนปัญหาที่พบคือ งบประมาณไม่เพียงพอ สื่อและของเล่นไม่เพียงพอ ของเล่นสูญหาย และครูไม่รู้จักใช้สื่อให้เกิดประโยชน์

ตารางที่ 4.9 เงินงบประมาณ (เฉพาะที่เป็นของภาครัฐ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. ขอเงินงบประมาณแผ่นดินใช้ ในการจัดตั้งสร้างศูนย์ฯ, โรงเรียน และค่าใช้จ่ายอื่นๆ			
1.1 สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ	50%	-	-
1.2 กรมการศาสนา	40%	- ไม่สามารถตั้งงบให้เพียงพอ ได้	- จัดงบเพิ่มเติม - หาเอกชนสนับสนุน
1.3 กรมอนามัย ส่วนอนามัย แม่และเด็ก	80%	-	-
1.4 กรมการพัฒนาชุมชน	70%	- งบประมาณไม่พอเพียงกับ ค่าใช้จ่าย	-
1.5 กองนิคมสร้างตนเอง	80%	- ถูกตัดงบประมาณทุกปี	-
2. ขอจากการบริจาคและเงินจาก ผู้ปกครองมาเป็นค่าใช้จ่าย รวมทั้งงบประมาของส่วน			
2.1 มูลนิธิมิตรมวลเด็ก	60%	-	-
2.2 มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของ สภากาชาดไทย	60%	- ไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่าย	-
2.3 กองบัญชาการตำรวจ ตระเวนชายแดน	60%	- จ่ายล่าช้า	-
3. มีเงินงบประมาณ เงินจาก ผู้ปกครอง และจากศูนย์ฯ เป็นผู้จ่ายเอง			
3.1 กองสังคมสงเคราะห์ สำนักสวัสดิการสังคม (กทม.)	80%	-	-
3.2 กองทัพบก	100%	-	-
3.3 กองทัพอากาศ	100%	-	-
3.4 สำนักอนามัย	100%	- งบค่าอาหารค่อนข้างแพง	- เพิ่มขอเก็บจากผู้ปกครอง
3.5 กองบริการชุมชน	70%	- รายรับน้อยกว่ารายจ่าย	- จัดกิจกรรมพิเศษ หาเงินมา เพิ่มเป็นรายรับ

ตารางที่ 4.9 (ต่อ)

ลักษณะการดำเนินการ	ระดับความสำเร็จ	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
3.6 สำนักพัฒนาชุมชน กอง การพัฒนาชุมชน (กทม.)	70%	-	-
3.7 สำนักการศึกษา	70%	- ไม่พอเพียง	-
3.8 กองส่งเสริมเด็กและ บุคคลวัยรุ่น	80%	-	-
3.9 กองส่งเสริมชาวเขา	70%	-	-
4. ค่าใช้จ่ายทั้งหมด ศูนย์เด็กเล็ก จัดหาเอง โดยเก็บจาก ผู้ปกครอง และรับเงินช่วย เหลือจากงบประมาณบางส่วน			
4.1 กองทัพรือ	80%	- ถูกตัดเงินงบประมาณ	- ตัดงบประมาณที่จะสร้างศูนย์ เพิ่มออกไป

จากตารางที่ 4.9 พบว่า งบประมาณส่วนใหญ่มาจากงบประมาณของแผ่นดิน เงินจากการบริจาค หรือเงินงบประมาณจากศูนย์และผู้ปกครอง โดยระดับความสำเร็จส่วนใหญ่จะมากกว่าร้อยละ 70 ยกเว้นเงินจากการบริจาคจากผู้ปกครองของมูลนิธิธิดาวัฒเด็ก, มูลนิธิสงเคราะห์เด็กของสภากาชาดไทย และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ที่มีระดับความสำเร็จร้อยละ 60 ส่วนเงินงบประมาณแผ่นดินของสำนักงานคณะกรรมการงบประมาณแห่งชาติ และกรมศาสนา มีระดับความสำเร็จร้อยละ 50 และ 40 ตามลำดับ

นอกจากปัญหางบประมาณที่พบ คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ถูกตัดงบประมาณและล่าช้า

ตารางที่ 4.10 ความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น

* ลักษณะการดำเนินงาน	จำนวนหน่วยงาน
1. ขอความร่วมมือในเรื่อง สื่อ วัสดุภัณฑ์ การจัดกิจกรรม จากสถาบันโฟรเบล	2
2. ขอความร่วมมือจากกรมพัฒนาชุมชน ในเรื่องหลักสูตรและการอบรม	1
3. ขอความร่วมมือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน	1
4. ขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เรื่องการสอน	2
5. ขอความร่วมมือจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนเรื่อง การสอน กิจกรรมการเรียน	2
6. ขอวิทยากรจากกรมประชาสัมพันธ์มาจัดอบรมครู/ผู้ดูแลเด็ก	4

ตารางที่ 4.10 (ต่อ)

	* ลักษณะการดำเนินงาน	จำนวนหน่วยงาน
7.	ขอความร่วมมือจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในการฉีดวัคซีนและตรวจสุขภาพ	4
8.	ขอความร่วมมือจากมูลนิธิต่างๆ ในการจัดงานวันสำคัญต่างๆ	2
9.	หน่วยงานสังคมสงเคราะห์ในต่างประเทศ	1
10.	ขอวิทยากรจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในการอบรมทางวิชาการ	1
11.	ขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตในการรักษาความสะอาด กำจัดขยะ	2
12.	ขอวิทยากรจากสถาบันราชภัฏมาจัดอบรมให้ครู	2
13.	ขอความร่วมมือจากหน่วยบัญชาการอากาศโยธินและกรมช่างโยธาทหารอากาศ ในการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน	1
14.	ขอความร่วมมือจากองค์กรเอกชนในเรื่องอาหารเสริม	1
15.	ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่ทำโครงการพระราชดำริจัดสร้างโรงเรียนเฉลิมพระเกียรติ	1
16.	ขอความร่วมมือจากศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็กในเรื่องช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาส	1

* แต่ละหน่วยงานขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ หลายที่

จากตารางที่ 4.10 การขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น พบว่า หน่วยงานส่วนใหญ่มักจะขอวิทยากรจากกลุ่มประชาสงเคราะห์มาจัดอบรมครู/ผู้ดูแลเด็ก และขอความร่วมมือจากหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ในการฉีดวัคซีนและตรวจสุขภาพ และพบว่ามีบางหน่วยงานที่ขอความร่วมมือเรื่อง สื่อ ครุภัณฑ์ การจัดกิจกรรมจากสถาบัน ขอความร่วมมือเรื่องการสอนจากสำนักงานของคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และคณะกรรมการเยาวชนขอความร่วมมือจากมูลนิธิต่างๆ ในการจัดงานวันสำคัญต่างๆ ขอความร่วมมือจากสำนักงานเขตในการรักษาความสะอาดและขอวิทยากรจากสถาบันราชภัฏมาอบรมครู

สรุปข้อมูลจากผู้บริหารหน่วยงานที่ส่วนกลาง คือ

- (1) ผู้บริหาร/ผู้ให้ข้อมูล 4 ใน 18 คน ไม่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี
- (2) หน่วยงานที่ให้ข้อมูลเน้นพัฒนาการเด็กครบถ้วน
- (3) หน่วยงานมีนโยบาย แผนงาน โครงการ วิธีดำเนินงานชัดเจนพอควร
- (4) หน่วยงานมีกลไกการดำเนินงานและมีความสำเร็จในการดำเนินงานแตกต่างกัน
- (5) ปัญหาที่สำคัญ คือ ครู/ผู้ดูแลเด็ก มีจำนวนไม่ได้สัดส่วนกับจำนวนเด็ก และมีคุณภาพแตกต่างกันตามหน่วยงาน

4.2 ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 149 คน จากโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ 149 แห่ง สรุปในตารางที่ 4.11-4.13 ส่วนผลวิเคราะห์ในตารางที่ 4.14

ตารางที่ 4.11 จำนวนโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่ให้ข้อมูล

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
กรุงเทพมหานคร	1. ร.ร.อนุบาลพิบูลเวศน์
	2. ร.ร.อนุบาลสามเสน
	3. ร.ร.สายน้ำทิพย์
	4. ร.ร.บางบัว
	5. ร.ร.วัดโสมนัส
	6. ร.ร.วัดชนะสงคราม
	7. ร.ร.อนุบาลเอทูน้อย
	8. ร.ร.อนุบาลปรางทิพย์
	9. ร.ร.อนุบาลชีราวุธ
	10. ร.ร.อนุบาลจินดาภิรมย์
	11. ร.ร.อนุบาลเกร็ด
	12. ร.ร.อนุบาลวรรณสว่างจิต
	13. ร.ร.สาธิตอนุบาลจันทระเกษม
	14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดธรรมมงคล
	15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดลาดพร้าว
	16. ศูนย์เด็กเล็กกระทรวงสาธารณสุข
	17. ร.ร.บ้านบางกะปิ
	18. ร.ร.วัดระฆังโฆสิตาราม
	19. ร.ร.วัดสระบัว
	20. ร.ร.วัดกำแพง
	21. ร.ร.สุกเหาะบ้านดอน
	22. ร.ร.วัดศรีเทพ
	23. ศูนย์เด็กชุมชนพื้นนคร่วมเกล้าระยะ 1 (โซน 7)
	24. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข
	25. สถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของศูนย์บริการสาธารณสุข 22 วัดปากท่อ
	26. ศูนย์สงเคราะห์เด็กในแหล่งก่อสร้างของบริษัท โนเบิล นีโอ ซิตี จำกัด

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
กรุงเทพมหานคร (ต่อ)	27. สถานสงเคราะห์เด็กอ่อนปากเกร็ด 28. ศูนย์บริการชุมชนห้วยขวาง 29. โบสถ์แม่พระฟาติมา 30. บ้านแสนสุข แฟมิลี่ เคย์แคร์ 31. คิคคีนอร์สเซอร์ 32. มูลนิธิเด็ก “บ้านทานตะวัน” 33. มูลนิธิสงเคราะห์เด็กกำพร้าอนาถา 34. มูลนิธิมิตรมวลเด็ก 35. สถานรับเลี้ยงเด็ก สพ.ทร. 2259 36. สถานรับเลี้ยงเด็ก มณฑลทหารบกที่ 11 37. สถานรับเลี้ยงเด็กกรมช่างอากาศ
เชียงใหม่	1. ร.ร.อนุบาลเชียงใหม่ 2. ร.ร.วัดสวนดอก 3. ร.ร.เจ้าแม่หลวงอุปถัมภ์ 2 4. ร.ร.มูลนิธิมหาราช 5 5. ร.ร.สันกำแพงคันธารอนุสรณ์ 6. ร.ร.บ้านบวกค้าง 7. ร.ร.จอมทองวิทยา 8. ร.ร.คาราวิทยาลัย 9. ร.ร.พัฒนาวิทย์ศึกษา 10. ร.ร.อนุบาลบ้านเด็ก 11. ร.ร.อนุบาลอำเภอ 12. ร.ร.อนุบาลธรรมรัตน์ 13. ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏเชียงใหม่ 14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดคอยสะเกิด 15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดพระเจ้าเหลื่อม 16. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดน้ำจ่า 17. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านออนหลวย 18. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กน้ำตกแม่กลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
เชียงใหม่ (ต่อ)	19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าป๋วย 20. ร.ร.เทศบาลวัดเกตการาม 21. ร.ร.คชด.รับป่าปอร์ดบ้านป่าเกี๊ยะ 22. วิยพัฒนา 23. สุปราชเณบี่แคร์ 24. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านวังหม้อ 25. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคันลุง 26. สถานดูแลเด็กกมลททหาราปที่ 33 27. สถานดูแลเด็กกองบิน 41 กองพลบินที่ 3
สงขลา	1. ร.ร.อนุบาลสงขลา 2. ร.ร.วัดกวนไถ่โขง 3. ร.ร.บ้านบางคาน 4. ร.ร.ชุมชนบ้านค่าน 5. ร.ร.วิเชียรชม 6. ร.ร.วัดเขากลอย 7. ร.ร.สุวรรณวงศ์ 8. ร.ร.อนุบาลนุกูล 9. ร.ร.หาดใหญ่อำนวยการวิทย์ 10. ร.ร.สงขลาวิทยามูลนิธิ 11. ร.ร.อนุบาลคิยฐพร 12. ร.ร.อนุบาลสุทธีรักษ์ 13. ร.ร.สาธิตสถาบันราชภัฏสงขลา 14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมหัวสะพาน 15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์มัธยมยาริยะห์ 16. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคลองคล้า 17. ร.ร.เทศบาล 4 (บ้านแหลมทราย) 18. ร.ร.คชด.เชญ-พิศลยบุตร 19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านพุทธนิมิตร 20. สถานรับเลี้ยงเด็กเอกชนกุลจินต์เนอส์เซอร์

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
สงขลา (ต่อ)	21. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน รฐ.สข. 22. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียน มณฑลทหารบกที่ 42 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ค่ายเสนาณรงค์) 23. สถานรับเลี้ยงเด็กก่อนวัยเรียนกองบิน 26 กองพลบินที่ 4
ขอนแก่น	1. ร.ร.สนามบิน 2. ร.ร.อนุบาลขอนแก่น 3. ร.ร.พระบุบ้านหินลาดประสาท 4. ร.ร.บ้านหนองกุงโนนหัน 5. ร.ร.บ้านหนองน้ำใส 6. ร.ร.บ้านเมืองเพี้ย 7. ร.ร.อนุบาลแก้วกรุณา 8. ร.ร.อนุบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 9. ร.ร.อนุบาลเพชรรัตน์ 10. ร.ร.อนุบาลศักดิ์สุภา 11. ร.ร.อนุบาลกิตติคุณ 12. ร.ร.ขอนแก่นคริสเตียน 13. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีสุข 14. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดศรีจันทร์ 15. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดท่าขรवास 16. ร.ร.สาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น 17. สถานรับเลี้ยงเด็กและพัฒนาเด็กของศูนย์ส่งเสริมสุขภาพเขต 6 18. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนพันชาติ 19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านชาด 20. ร.ร.เทศบาลวัดกลาง 21. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโนนสะอาด 22. เพื่อนเด็กเนอร์สเซอร์รี่ 23. สถานรับเลี้ยงเด็กมณฑลทหารบกที่ 23 ค่ายศรีพัชรินทร์

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์
ลพบุรี	1. ร.ร.อนุบาลลพบุรี 2. ร.ร.บ้านโคกตูม 3. ร.ร.บ้านวังเพลิง 4. ร.ร.บ้านม่วงค่อม 5. ร.ร.บ้านหนองแขม 6. ร.ร.พิบูลสงครามที่ 1 7. ร.ร.จารีกล้อมวิทยา 8. ร.ร.อนุบาลเย็นศิระ 9. ร.ร.บรรจงรัตน์ 10. ร.ร.ศรีแก้วอนุกุล 11. ร.ร.คำจรวิทย์ 12. ร.ร.จินดารัตน์ 13. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดธัญญะนิตยาราม 14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพูน 15. ร.ร.เทศบาล 3 วัดคลองสายบัว 16. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านหนองนา 17. สถานรับเลี้ยงเด็กศูนย์สงครามพิเศษ 18. สถานรับเลี้ยงเด็กกองบิน 2 19. สถานรับเลี้ยงเด็กบ้านเด็ก
ชลบุรี	1. ร.ร.อนุบาลชลบุรี 2. ร.ร.ชุมชนบ้านสวนอุดมวิทยา 3. ร.ร.วัดหนองแควน้อย 4. ร.ร.วัดเกาะลอย 5. ร.ร.บ้านเขาบายศรี 6. ร.ร.บ้านหินกอง 7. ร.ร.เซนต์ปอลคอนแวนต์ 8. ร.ร.มารีวิทย์ 9. ร.ร.ราษฎร์ประดิษฐ์วิทยา 10. ร.ร.อนุบาลบ้านรถไฟ

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

จังหวัด	ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์
ชลบุรี (ต่อ)	11. ร.ร.อนุบาลสุนันทา 12. ร.ร.กล่อมปฐมวัย 13. ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์วัดชัยมงคล 14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านคอนสะแก 15. ร.ร.เทศบาลชลราชราษฎร์นุเคราะห์ 16. ร.ร.เทศบาลเมืองพัทยา 1 17. ศูนย์สาธิตเด็กเล็ก ม.2 18. สถานรับเลี้ยงเด็กพรทิพย์ 19. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกรมหลวงชุมพรเขตอุดมศักดิ์ สอ.รฝ. 20. สถานรับเลี้ยงเด็กมณฑลทหารบกที่ 14 ค่ายนวมินทร์ราชินี

จากตารางที่ 4.11 สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ได้ข้อมูลมาจาก 6 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 37 โรงเรียน, เชียงใหม่จำนวน 27 โรงเรียน, สงขลา จำนวน 23 โรงเรียน, ขอนแก่น จำนวน 23 โรงเรียน, ลพบุรี จำนวน 19 โรงเรียน และชลบุรี จำนวน 20 โรงเรียน

ตารางที่ 4.12 จำนวนผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ จำแนกตามสังกัดและจังหวัด

สังกัด	จังหวัด											
	กทม.		เชียงใหม่		สงขลา		ขอนแก่น		ชลบุรี		ลพบุรี	
	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ
1. กระทรวงศึกษาธิการ	5	10	7	10	7	9	6	9	7	7	6	7
2. กระทรวงสาธารณสุข	-	1	-	-	-	-	-	1	-	1	-	-
3. กระทรวงมหาดไทย	-	10	-	5	-	3	-	3	-	3	-	3
4. กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม	3	2	1	2	-	1	1	1	-	-	1	-
5. กระทรวงกลาโหม	-	3	-	2	-	3	-	1	-	2	-	2
6. ทบวงมหาวิทยาลัย	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-
7. หน่วยงานเอกชน	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
รวม	11	26	8	19	7	16	7	16	7	13	7	12

จากตารางที่ 4.12 จำนวนของตัวอย่างผู้บริหารในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม กระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานเอกชนและทบวงมหาวิทยาลัย มีจำนวน 90, 27, 13, 12, 3, 3 และ 1 คน ตามลำดับ ซึ่งกลุ่มผู้บริหารส่วนใหญ่จะสังกัดรัฐบาล ในกรุงเทพมหานคร รองลงมาคือสังกัดรัฐบาลในเชียงใหม่, สงขลา, ขอนแก่น, ชลบุรี และลพบุรี ตามลำดับ ส่วนผู้บริหารสังกัดเอกชนในกรุงเทพมหานครมีมากที่สุด รองลงมาคือ เชียงใหม่ ส่วนสงขลา ขอนแก่น ชลบุรี และลพบุรี มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารเท่ากันและน้อยที่สุด

ตารางที่ 4.13 ลักษณะผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

ข้อมูลพื้นฐาน	จังหวัด						
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	รวม
1. ดำรงตำแหน่งนี้มานานเท่าไร							
- น้อยกว่า 1 ปี	5	1	1	2	2	2	13
- 1-5 ปี	16	13	10	9	6	12	66
- 6-10 ปี	7	6	6	5	7	1	32
- 10 ปีขึ้นไป	9	7	6	7	4	5	38
2. ก่อนหน้านั้นเคยดำรงตำแหน่งอะไร							
- ดำรงตำแหน่งนี้มาตั้งแต่ต้น	8	2	3	7	3	1	24
- ดำรงตำแหน่งที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี	24	13	11	12	9	13	82
- ดำรงตำแหน่งที่ไม่เกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี	5	12	9	4	7	6	43
3. สำเร็จการศึกษาระดับใด							
- ต่ำกว่าปริญญาตรี	3	8	7	2	4	3	27
- ป.ตรี หรือสูงกว่าสาขาปฐมวัย	15	6	5	6	4	5	41
- ป.ตรี หรือสูงกว่าสาขาอื่นๆ	19	13	11	15	11	12	81
4. มีประสบการณ์ด้านเด็กอายุ 0-6 ปี ด้าน							
- ไม่มี	-	7	3	2	2	6	20
- สอน	18	19	7	13	5	11	73
- บริหาร	17	-	3	5	6	2	33
- ดูแล	17	-	-	4	1	3	25
- วิจัย	4	-	-	1	-	-	5
- พัฒนา	6	-	-	-	-	-	6
- อบรม/ดูงาน	-	-	17	6	3	3	46

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อมูลพื้นฐาน	จังหวัด						
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	รวม
5. โรงเรียนนี้ตั้งมานานกี่ปี							
- 0-5 ปี	9	-	6	2	1	6	24
- 6-10 ปี	6	11	8	6	4	3	38
- 10 ปีขึ้นไป	22	16	9	15	14	11	87
6. การขยายงานด้านต่างๆ							
- ด้านสถานที่	21	14	9	10	15	15	84
- ด้านจำนวนเด็ก	29	10	9	13	17	12	90
- ด้านจำนวนชั้นเรียน	12	8	4	17	12	-	53
- ด้านจำนวนบุคลากร	23	-	4	15	16	-	58
- ไม่มีการขยายงาน	2	8	5	1	1	1	18
- ไม่ทราบ	1	-	-	-	-	-	1

จากตารางที่ 4.13 ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่จะดำรงตำแหน่งมานาน 1-5 ปี ยกเว้นในจังหวัดลพบุรี ผู้บริหารส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งนาน 6-10 ปี ซึ่งก่อนหน้านี้ผู้บริหารส่วนใหญ่เคยดำรงตำแหน่งที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กอายุ 0-6 ปี โดยมีประสบการณ์ในการสอน ยกเว้นในจังหวัดขอนแก่นที่มีประสบการณ์ด้านดูงาน และจังหวัดลพบุรีที่มีประสบการณ์ด้านการบริหาร และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าสาขาอื่นๆ โดยโรงเรียนที่บริหารปัจจุบันตั้งมานานกว่า 10 ปี และมักจะขยายงานในด้านสถานที่และจำนวนเด็ก

ตารางที่ 4.14 ระบบ กลไก และประสิทธิผล

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
1. นโยบายหลัก/วัตถุประสงค์							
- ส่งเสริมพัฒนาการ	20	2	8	13	-	7	50
- เตรียมความพร้อม	16	26	9	12	12	11	86
- แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง	13	10	8	9	4	7	51
- เป็นแหล่งศึกษาวิจัยแก่นักศึกษา	2	1	-	-	-	-	3
- เป็นแหล่งศึกษาดูงานบริการทางวิชาการ	2	-	-	-	-	-	2
- เป็นสวัสดิการแก่เจ้าหน้าที่	6	1	1	1	2	-	11
- ส่งเสริมสุขภาพอนามัยและโภชนาการ	8	1	2	1	-	3	15
- ส่งเสริมด้านวิชาการ	4	-	9	3	1	-	17
- ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม	5	1	2	2	4	-	14
- สร้างความปลอดภัยและสวัสดิภาพเด็ก	2	1	-	-	4	-	7
- ให้เด็กรู้จักดูแลตัวเองทำกิจวัตรประจำวันได้	3	3	3	1	1	-	11
- ส่งเสริมการแสดงออก	1	-	2	-	-	-	3
- ส่งเสริมการใช้เหตุผล	1	-	2	-	1	-	4
- ส่งเสริมวินัยและความสามัคคี	4	1	2	-	1	4	12
2. สถานเลี้ยงดูเด็กของท่านจัดเป็นรูปแบบ							
- สถานเลี้ยงดูเด็ก	9	-	2	2	1	1	15
- ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	5	-	5	2	3	-	15
- ศูนย์เด็กเล็ก	3	10	2	5	2	5	27
- โรงเรียนอนุบาล	20	16	14	14	13	14	91
- อื่นๆ (ศูนย์โภชนาการ)	-	1	-	-	-	-	1
3. หลักสูตรมาจาก							
- กระทรวงศึกษา 40	2	-	3	-	-	1	6
- สปช.	6	7	7	7	6	8	41
- สช.	4	8	6	7	6	5	36
- กรมอนามัย	-	-	1	-	-	1	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
- กรมประชาสัมพันธ์	1	-	-	1	-	-	2
- สำนักงานศึกษา กทม.	7	-	-	-	-	-	7
- กรมการศาสนา	2	3	3	2	1	-	11
- กรมพัฒนาชุมชน	-	4	2	-	1	-	7
- กระทรวงมหาดไทย	-	1	2	1	1	2	7
- กรมการฝึกหัดครู	-	3	-	2	-	-	5
- มอนเตสซอรี	1	-	-	-	1	1	3
- ประยูคต์จากทฤษฎี/ตำรา	8	-	1	1	-	1	11
- ทำเองจากประสบการณ์	6	1	2	3	3	1	16
4. การเน้น							
- ความพร้อม/พัฒนาการ	29	20	19	21	15	14	118
- วิชาการ	7	2	1	2	2	3	17
- สุขภาพ	-	1	2	-	1	1	5
- สมาธิ	1	-	1	-	1	2	5
5. วิธีการรับเด็ก							
- คัดเลือก	6	3	3	9	2	6	29
- จับสลาก	6	1	2	2	2	1	14
- ไม่จำกัดจำนวน	15	13	13	9	7	10	67
- รับจำนวนจำกัด (เต็มก็ปิดรับ)	11	6	5	3	9	3	37
6. ประเภทของเด็ก							
- ทั่วไป	24	20	21	15	16	19	115
- ลูกเจ้าหน้าที่	7	1	2	1	2	-	13
- เด็กในชุมชน/พื้นที่	6	3	-	7	1	1	18
- เด็กกรณีพิเศษ	2	-	-	-	-	-	2

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
7. การจัดการเรียนการสอน							
- Chalk and talk (วิชาการ)	6	1	6	2	2	3	20
- เด็กเป็นศูนย์กลาง	9	3	3	1	1	5	22
- กิจกรรมพัฒนาการ	11	12	10	11	8	3	55
- กิจกรรมพัฒนาการเสริมวิชาการ	10	6	4	9	7	8	44
- มอนเตสซอรี	1	-	-	-	1	1	3
8. วิธีการประเมิน/วัดผล							
- ทดสอบ	1	1	3	-	-	14	19
- แฟ้มสะสมงาน	2	-	1	-	-	3	6
- สังเกต	14	8	9	5	12	3	51
- แฟ้มสะสมงาน + ทดสอบ	3	-	-	-	-	-	3
- แฟ้มสะสมงาน + สังเกต	10	8	1	2	6	-	27
- สังเกต + ทดสอบ	3	5	7	15	1	-	31
- แฟ้มสะสมงาน + สังเกต + ทดสอบ	3	1	2	1	-	-	7
- DDST	1	-	1	-	-	-	2
9. วิธีแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ							
- ไม่ค่อยมีปัญหา	4	6	6	1	10	6	33
- ประสานงานกับผู้ปกครอง	21	10	4	11	5	14	65
- ให้ความใกล้ชิด ควบคุมอารมณ์	9	9	11	14	4	-	47
- แก้ไขตามกรณี	3	2	1	-	-	-	6
10. การแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาพฤติกรรม							
- ไม่ค่อยมีปัญหา	2	2	6	1	9	6	26
- ประสานงานกับผู้ปกครอง	16	7	4	11	5	14	57
- เตือน สอน ขกตัวอย่างให้ดู	4	6	1	3	1	-	14
- มีกิจกรรมพิเศษเพื่อปรับพฤติกรรมเด็ก	7	4	1	-	1	-	13
- ให้ครูคอยดูแลใกล้ชิด	9	7	11	14	3	-	44

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
11. การแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาการเรียนรู้							
- ไม่ค่อยมีปัญหา	3	8	6	1	11	6	35
- เน้น หรือ เสริมรายบุคคล คู่มือใกล้ชิด	17	8	11	14	1	-	51
- ลดเนื้อหาที่จะสอน/ค่อยๆ สอน	9	3	-	-	-	-	12
- ประสานงานกับผู้ปกครองช่วยเสริม	8	7	4	11	4	14	48
- ให้กำลังใจเด็ก	2	1	1	-	1	-	5
- บังคับ	-	-	1	-	-	-	1
- ปรึกษาแพทย์	3	-	-	-	2	-	5
12. จำนวนอุปกรณ์/สื่อ							
- ไม่ขาดแคลน	24	5	10	2	3	9	53
- ขาดแคลน/ขอทางต้นสังกัด	3	-	2	12	8	-	25
- ขาดแคลน/ทำเอง	4	4	9	15	7	8	47
- ขาดแคลน/ขอบริจาค	1	8	-	5	4	3	21
- ขาดแคลน/ขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง	5	-	3	-	5	-	13
- ขาดแคลน/ขอซื้อ/ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น	2	19	-	-	-	-	21
13. จำนวนครู							
- พอ	24	19	15	20	11	9	98
- ไม่พอ/ขออัตราเพิ่ม	3	5	7	1	3	6	25
- ไม่พอ/ทำงานกันให้มากขึ้น	4	-	-	1	2	-	7
- ไม่พอ/ให้ผู้ปกครองจ้างเพิ่ม	2	1	1	-	-	-	4
- ไม่พอ/ขอซื้อครูจากระดับอื่น	2	1	-	1	2	-	6
14. คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก							
- ไม่มีปัญหา/จบปฐมวัยโดยตรงเป็นส่วนใหญ่	4	2	2	1	3	9	21
- มีปัญหา/ไม่จบโดยตรง แต่ผ่านการอบรม หรือศึกษาต่อ	33	21	18	20	14	10	116
- มีปัญหา/มีการนิเทศกันภายใน	5	-	-	4	2	1	12

ตารางที่ 4.14 (ต่อ)

รายการ	จังหวัด						รวม
	กทม.	เชียงใหม่	ขอนแก่น	สงขลา	ลพบุรี	ชลบุรี	
15. การแก้ปัญหาการบริหารจัดการ							
- ไม่มีปัญหา	3	-	10	4	3	11	31
- ผู้บริหารตัดสินใจ	5	8	1	7	5	-	26
- มีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง/สายงาน	22	17	6	9	9	-	63
- ให้ต้นสังกัด/คณะกรรมการบริหารตัดสินใจ	7	12	6	3	2	9	39
16. การประสานงานกับผู้ปกครอง							
- พุฒยเป็นการส่วนตัว (ตอนรับส่ง/โทรศัพท์)	34	17	15	11	12	12	101
- ประชุม	15	27	12	2	5	8	69
- ร่วมกิจกรรม (วันแม่/วันเด็ก)	9	20	6	9	4	7	55
- ให้ความรู้เรื่องเด็กกับผู้ปกครอง	5	-	-	-	-	-	5
- ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเรื่องแนวการสอน	2	-	-	-	-	1	3
- เป็นอาสาสมัคร/มีส่วนในการเรียนการสอน	13	-	3	5	2	-	23
- เยี่ยมบ้าน	2	-	2	-	3	-	7
- จดหมาย/ประกาศ	12	14	8	10	12	-	56
17. การประสานงานกับชุมชน							
- ไม่ได้ประสาน	21	7	10	10	17	18	83
- ช่วยเหลือในกิจกรรมซึ่งกันและกัน	4	20	11	6	-	2	43
- กรรมการชุมชนมีส่วนในการบริหาร/กิจกรรม	3	-	2	2	2	-	9
- ให้ความรู้กับชุมชน	4	-	-	-	-	-	4
18. การใช้ทรัพยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่น							
- ไม่ได้ใช้	27	18	13	14	17	8	97
- พาไปเที่ยวสถานที่ในท้องถิ่น	5	2	2	6	2	4	21
- ใช้สิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นสื่อการสอน	2	-	8	1	-	4	15
- เชิญบุคคลในท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร	2	5	1	1	3	4	16
- ร่วมงาน/ประเพณีท้องถิ่น	2	2	2	1	-	-	7

จากตารางที่ 4.14 สรุปได้ว่า นโยบาย/วัตถุประสงค์ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ ส่วนใหญ่ คือ การเตรียมความพร้อม แบ่งเบาภาระผู้ปกครองและส่งเสริมพัฒนาการ โดยจังหวัดเชียงใหม่, ขอนแก่น, ลพบุรี และชลบุรี จะเน้นการเตรียมความพร้อม สำหรับกรุงเทพมหานคร และสงขลา จะเน้นส่งเสริมและพัฒนาการเป็นหลัก รูปแบบส่วนใหญ่ของสถานเลี้ยงเด็กจะเป็นโรงเรียนอนุบาล ที่ใช้หลักสูตรมาจาก สปช. หรือ สช. วิธีรับเด็กส่วนใหญ่จะรับโดยไม่จำกัดจำนวน ยกเว้นในจังหวัดลพบุรีที่รับจำกัดจำนวน ยกเว้นในจังหวัดชลบุรีที่เน้นกิจกรรมพัฒนาการเสริมวิชาการ ในด้านการวัด-ประเมินผล ในแต่ละโรงเรียนจะมี วิธีวัดที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่จะการใช้การสังเกต ยกเว้นในจังหวัดสงขลาที่ใช้วิธีการสังเกตและการทดสอบ และในจังหวัดชลบุรีที่ใช้การทดสอบ นอกจากนี้ การแก้ปัญหาทางจิตใจของเด็ก พบว่า มักใช้วิธีประสานกับผู้ปกครองหรือให้ความใกล้ชิด ยกเว้นในจังหวัดลพบุรีที่ไม่ค่อยมีปัญหา ในการแก้ปัญหาพฤติกรรมส่วนใหญ่จะประสานกับผู้ปกครอง ให้ครูคอยดูแลใกล้ชิด ส่วนการแก้ปัญหาคำเรียนรู้นั้น มักจะเน้นเสริมรายบุคคล ดูแลใกล้ชิดหรือประสานงานกับผู้ปกครอง ยกเว้นในจังหวัดลพบุรีที่ไม่ค่อยมีปัญหา ในด้านอุปกรณ์ สื่อ พบว่า ในจังหวัดกรุงเทพมหานคร, ขอนแก่น, ชลบุรี ไม่ค่อยขาดแคลน จังหวัดเชียงใหม่ขาดแคลน/ขอยืม และขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่นๆ จังหวัดสงขลาขาดแคลนอุปกรณ์ ส่วนจังหวัดชลบุรีขาดแคลนคนและขอทางต้นสังกัด ส่วนจำนวนครูทุกจังหวัดมีเพียงพอ แต่คุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็กมีปัญหา/ไม่ได้จบมาโดยตรง แต่ผ่านการอบรมหรือศึกษาต่อ

ในการแก้ปัญหการบริหารจัดการในจังหวัดขอนแก่น และชลบุรี พบว่า ไม่ค่อยมีปัญหา ส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานคร, เชียงใหม่, ขอนแก่น และลพบุรี จะมีการประชุมผู้ที่เกี่ยวข้อง/สายงาน ส่วนการประสานงานกับผู้ปกครอง พบว่า ส่วนใหญ่มีการพูดคุยเป็นการส่วนตัวกับผู้ปกครอง ยกเว้นจังหวัดเชียงใหม่ที่มักใช้การประชุม นอกจากนี้การประสานงานกับชุมชน พบว่า จังหวัดเชียงใหม่ และขอนแก่นจะมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ส่วนจังหวัดกรุงเทพมหานคร, สงขลา, ชลบุรี และลพบุรี มักจะไม่มีการประชุมงาน อีกทั้งยังไม่มีการใช้ทรัพยากร/ภูมิปัญญาท้องถิ่นในทุกสังกัด

สรุปลักษณะผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ ส่วนใหญ่ ได้แก่ ดำรงตำแหน่งนี้มานานระหว่าง 1-5 ปี มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีประสบการณ์ด้านการสอนเด็กมาบ้าง สรุปผลวิเคราะห์คือ

- (1) นโยบายหลักคือ เตรียมความพร้อม
- (2) ใช้หลักสูตรจากหน่วยงานการศึกษาของรัฐ/เอกชน
- (3) วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เน้นที่พัฒนาการและวัดผลโดยการสังเกต
- (4) เด็กส่วนใหญ่ไม่มีปัญหา
- (5) ถ้าเด็กมีปัญหา แก้ไขโดยประสานงานกับผู้ปกครอง
- (6) โรงเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพครู/บุคลากร
- (7) มักไม่ประสานงานกับชุมชน หรือไม่ค่อยได้ใช้ทรัพยากรของชุมชน

4.3 ผลวิเคราะห์ข้อมูลครู/ผู้ดูแลเด็ก

ครูในโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์พัฒนาเด็ก ให้ข้อมูลในตารางที่ 4.15-4.16 ส่วนผลวิเคราะห์อยู่ในตารางที่ 4.17

ตารางที่ 4.15 จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูล

จังหวัด	จำนวน (คน)
กรุงเทพมหานคร	175
เชียงใหม่	146
สงขลา	103
ขอนแก่น	98
ชลบุรี	73
ลพบุรี	201
รวม	796

จากตารางที่ 4.15 จำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 796 คน โดยแบ่งออกเป็น 6 จังหวัด คือ ลพบุรี, กรุงเทพมหานคร, เชียงใหม่, สงขลา, ขอนแก่น และชลบุรี โดยมีจำนวนครู/ผู้ดูแล และค่าผู้ให้ข้อมูล 201, 175, 146, 103, 98 และ 73 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 จำนวนและร้อยละของครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็ก

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานศึกษา		
โรงเรียนอนุบาล	543	68.2
สถานเลี้ยงดูเด็ก	78	9.8
ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	163	20.5
ไม่ตอบ	12	1.5
รวม	796	100.0
2. อายุ		
16-25 ปี	150	18.8
26-35 ปี	273	34.3
36-45 ปี	252	31.7
46-55 ปี	88	11.1
56-65 ปี	30	3.8
ไม่ตอบ	3	0.4
3. เพศ		
ชาย	13	1.6
หญิง	773	97.1
ไม่ตอบ	10	1.3
4. วุฒิทางการศึกษา		
ประถมศึกษา	27	3.4
มัธยมต้น	63	7.9
มัธยมปลาย	180	22.6
อุดมศึกษา	505	63.4
ไม่ตอบ	21	2.6
5. การมีบุตร อายุ 0-6 ปี		
มี	249	66.3
ไม่มี	528	31.3
ไม่ตอบ	19	2.4

ตารางที่ 4.16 (ต่อ)

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
6. ระยะเวลา		
1-5 ปี	395	49.6
6-10 ปี	184	23.1
11-15 ปี	56	7.0
16-20 ปี	52	6.5
20-25 ปี	36	4.5
มากกว่า 25 ปี	53	6.7
ไม่ตอบ	20	2.5
7. ประสบการณ์		
เคยผ่านการอบรม	617	19.0
ไม่เคยผ่านการอบรม	151	77.5
ไม่ตอบ	28	3.5
8. มีความสามารถพิเศษ		
ร้องเพลงได้ถูกต้อง	643	80.9
วาดภาพง่ายๆ มีฝีมือทางศิลปะ	581	73.5
เล่นเครื่องดนตรีเป็นอย่างน้อย 1 ชิ้น	346	43.5
รำละครได้	314	39.5
เต้นนิทานได้	519	65.4
สร้างอุปกรณ์การสอนเป็น	596	75.2
เย็บปักถักร้อยได้	566	71.2
ปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้	653	82.1
อื่นๆ	87	11.0

จากตารางที่ 4.16 จำนวนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูในโรงเรียนอนุบาล อายุระหว่าง 26-35 ปี และ 36-45 ปี เพศหญิง วุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษา ส่วนใหญ่มีบุตรอายุ 0-6 ปี ทำงานมานาน 1-5 ปี ไม่เคยผ่านการอบรมด้านปฐมวัย และมีความสามารถพิเศษในด้านการปฐมพยาบาลเบื้องต้น ร้องเพลงได้ถูกต้อง เกินร้อยละ 80 มีความสามารถพิเศษด้านสร้างอุปกรณ์การสอน วาดภาพง่ายๆ มีฝีมือทางศิลปะและเย็บปักถักร้อย ร้อยละ 75.2, 71.2 และ 73.5 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.17 ลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็ก (มาตรฐานค่า 5 ช่วง)

ลักษณะ	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	SD
1. บุคลิกภาพ	766	3.85	.50
1.1 แต่งกายสะอาดเรียบร้อย	793	3.94	.70
1.2 กริยามารยาทเรียบร้อย	792	3.67	.68
1.3 วาจาสุภาพอ่อนหวาน	791	3.63	.67
1.4 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน	793	3.99	.66
1.5 หน้าตายิ้มแย้มแจ่มใสร่าเริง	792	3.97	.69
1.6 มีอารมณ์ขัน	793	3.78	.73
1.7 แคล่วคล่องว่องไว	784	3.79	.71
1.8 มีความอดกลั้นและใจเย็น	795	3.79	.69
1.9 ขยันเป็นแบบอย่างที่ดี	793	3.83	.66
1.10 สุขภาพกายและจิตดี	792	3.99	.67
2. การเตรียมตัวเพื่อการสอน			
2.1 จัดทำแผนการสอน	776	3.70	.98
2.2 ผลิตสื่อการสอน	775	3.55	.86
2.3 จัดทำแบบฝึกหัด	771	3.49	.96
2.4 จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศเอื้อต่อการเรียนรู้	782	3.82	.80
2.5 รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม	785	3.81	.74
3. วิธีสอน			
3.1 ตั้งปัญหาเพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์	783	3.76	.72
3.2 แต่งนิทานและเล่านิทานประกอบ	785	3.71	.81
3.3 เข้าใจจังหวะดนตรี เสียงดนตรี และร้องเพลง	789	3.76	.78
3.4 ใช้ภาษาที่ถูกต้อง	788	3.87	.70
3.5 คิดเกมประกอบการสอน	779	3.50	.76
3.6 แก้ปัญหาเฉพาะหน้า	783	3.79	.74
3.7 จัดกิจกรรมการสอนตามความพร้อม	781	3.80	.74
3.8 สอนอย่างมีขั้นตอนตามที่วางแผน	781	3.72	.85
3.9 มีการประเมินผลการสอน	773	3.51	.92
3.10 สอนได้อย่างสนุกสนาน	770	3.76	.71
3.11 มีวิธีการในการคุมเด็กให้มีวินัย รู้จักกาลเทศะ	786	3.78	.69

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ลักษณะ	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	SD
4. มนุษยสัมพันธ์			
4.1 สนับสนุนเป็นกันเองกับเด็ก	790	4.30	.60
4.2 รักเด็กโดยเท่าเทียมกัน	790	4.28	.61
4.3 สนใจปัญหาของเด็กและให้ความช่วยเหลือ	789	4.21	.62
4.4 ปรับตัวเข้ากับครูใหญ่ เพื่อนร่วมงาน คนงาน	789	4.04	.66
4.5 ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน	779	4.22	.74
4.6 ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ	783	4.30	.59
4.7 ให้ความเป็นกันเองกับผู้ปกครอง	789	4.23	.68
4.8 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น	790	4.24	.61
4.9 มองคนในแง่ดี และรู้จักให้อภัย	786	4.19	.64
4.10 ให้ความช่วยเหลือร่วมมือกับผู้ปกครองแก้ปัญหาเด็ก	786	4.23	.66
4.11 มีความสุภาพ อ่อนน้อม และพูดจาไพเราะ	790	3.96	.69
4.12 มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตน	790	4.12	.64
4.13 สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกต่อหน้าผู้อื่นเสมอ	788	3.95	.69
4.14 มีความกล้าแสดงความคิดเห็นเชิงสร้างสรรค์	786	3.83	.74
4.15 ยอมรับความเปลี่ยนแปลงด้วยใจเปิดกว้าง	747	4.05	.67
5. กิจกรรม			
5.1 จัดทำหลักสูตร	724	2.74	.9
5.2 ทำแผนการสอน	747	3.22	.88
5.3 เตรียมกิจกรรม	754	3.42	.69
5.4 เตรียมอุปกรณ์ ของเล่น	759	3.49	.59
5.5 จัดประวัติเด็ก	750	3.28	.79
5.6 จัดให้มีการตรวจสุขภาพ	750	3.39	.72
5.7 สังเกตพฤติกรรมเด็ก	767	3.69	.51
5.8 บันทึก/จัดรายงานเด็กแต่ละคน	750	3.21	.83
5.9 จัดห้อง/สถานที่ให้สะอาด สวยงาม	764	3.61	.52
5.10 ฝึกวินัยให้เด็ก	761	3.68	.49
5.11 เตรียมอาหารว่าง/อาหารกลางวัน	756	3.45	.75
5.12 ดูแลให้เด็กนอน	764	3.71	.56
5.13 ดูแลให้เด็กช่วยตัวเองในการไปห้องน้ำ แต่งตัว เก็บที่นอน	768	3.74	.52
5.14 พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง	766	3.49	.58
5.15 ฝึกความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้พัฒนาการด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา	771	3.75	.46

ตารางที่ 4.17 (ต่อ)

ลักษณะ	ความถี่	ค่าเฉลี่ย	SD
6. ความมั่งหวัง			
6.1 บุคลากรไม่พอเพียงกับจำนวนเด็ก	762	2.55	1.11
6.2 บุคลากรมีความสามารถต่ำ	760	2.18	.94
6.3 เงินและงบประมาณน้อย	760	2.61	1.07
6.4 อาคารสถานที่คับแคบไม่เหมาะสม	765	2.45	1.13
6.5 ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานน้อย	746	1.99	1.03
6.6 ผู้บริหารไม่สนับสนุนงาน	750	1.91	.99
6.7 สนามเด็กเล่นไม่เหมาะสม	760	2.45	1.11
6.8 ผู้ปกครองไม่ร่วมมือกับโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	756	2.25	.94
6.9 สถานที่ตั้งของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีสิ่งรบกวนด้านสภาวะเกี่ยวกับมลพิษ	760	2.08	1.01
6.10 อาหารและนมไม่เพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก	759	1.80	.97

จากตารางที่ 4.17 สรุปได้ว่า ลักษณะของครู/ผู้ดูแลเด็กในด้านบุคลิกภาพ การเตรียมตัวเพื่อการสอน วิธีสอน มนุษยสัมพันธ์ และกิจกรรมที่จัดอยู่ในระดับค่อนข้างดีมาก โดยเฉพาะในด้านมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมาก แต่กิจกรรมจัดทำหลักสูตร พบว่า ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาของในโรงเรียนพบว่า อยู่ในระดับค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในอาหารและนมไม่เพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก, ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานน้อย และผู้บริหารไม่สนับสนุนงาน พบว่าอยู่ในระดับน้อย

สรุปผลวิเคราะห์ข้อมูลครู/ผู้ดูแลเด็ก

ข้อมูลส่วนใหญ่มาจากครูในโรงเรียนอนุบาล อายุของผู้ให้ข้อมูลโดยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 26-45 ปี เป็นเพศหญิง วุฒิการศึกษาอุดมศึกษา และมีบุตรอายุ 0-6 ปี ระยะเวลาทำงานนาน 1-10 ปี ไม่เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับเด็กปฐมวัย มีความสามารถพิเศษหลายอย่าง

ลักษณะของครูผู้ให้ข้อมูลที่เด่นมาก ได้แก่ เรื่องมนุษยสัมพันธ์ รองลงมาคือ บุคลิกภาพที่ดี เตรียมการสอน และมีวิธีสอนที่เป็นระบบ

ปัญหาที่พบคือ ความขาดแคลนด้านครู คุณภาพบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ ขาดการสนับสนุนจากผู้บริหารและจากผู้ปกครอง

4.4 ผลวิเคราะห์ข้อมูลผู้ปกครอง

ผู้ปกครองของนักเรียนอนุบาล/เด็กในสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ให้ข้อมูลในตารางที่ 4.18 ส่วนผลวิเคราะห์อยู่ในตารางที่ 4.19 ดังนี้

ตารางที่ 4.18 จำนวนผู้ปกครองที่ให้ข้อมูล

จังหวัด	จำนวน (คน)
กรุงเทพมหานคร	486
เชียงใหม่	390
สงขลา	276
ขอนแก่น	262
ชลบุรี	196
ลพบุรี	463
รวม	2,073

จากตารางที่ 4.18 จำนวนผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 2,073 คน โดยแบ่งออกเป็น 6 จังหวัด คือ กรุงเทพมหานคร, ลพบุรี, เชียงใหม่, สงขลา, ขอนแก่น และชลบุรี โดยมีจำนวนผู้ปกครองผู้ให้ข้อมูล 486, 463, 390, 276, 262 และ 196 คน ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ปกครองเด็ก

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
1. สถานศึกษา		
โรงเรียนอนุบาล	1,440	69.5
สถานเลี้ยงดูเด็ก	85	4.1
ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	548	26.4
รวม	2,073	100.0
2. ความคาดหวัง		
อ่าน เขียนได้ คิดเลขได้	61	2.9
พร้อมทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา	1,309	63.1
ทั้งสองข้อ	406	19.6
ไม่ตอบ	297	14.3

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
3. สุขภาพของเด็ก		
เป็นปัญหาน้อยมาก	969	46.7
เป็นปัญหาน้อย	614	29.6
เป็นปัญหาปานกลาง	404	19.5
เป็นปัญหามาก	40	1.9
ไม่ตอบ	46	2.2
4. รับประทานอาหาร		
เป็นปัญหาน้อยมาก	791	38.2
เป็นปัญหาน้อย	633	30.5
เป็นปัญหาปานกลาง	513	24.7
เป็นปัญหามาก	108	5.2
ไม่ตอบ	28	1.4
5. การนอน		
เป็นปัญหาไ้ด้ยมาก	951	45.9
เป็นปัญหาน้อย	627	30.2
เป็นปัญหาปานกลาง	378	18.2
เป็นปัญหามาก	67	3.2
ไม่ตอบ	50	2.4
6. การเล่น		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,072	51.7
เป็นปัญหาน้อย	598	28.8
เป็นปัญหาปานกลาง	320	15.4
เป็นปัญหามาก	46	2.2
ไม่ตอบ	37	1.8
7. การพูด		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,125	54.3
เป็นปัญหาน้อย	527	25.4
เป็นปัญหาปานกลาง	301	14.5
เป็นปัญหามาก	57	2.7
ไม่ตอบ	63	3.0

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
8. การเข้าสังคม		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,085	52.3
เป็นปัญหาน้อย	561	27.1
เป็นปัญหาปานกลาง	350	16.9
เป็นปัญหามาก	19	.9
ไม่ตอบ	58	2.8
9. อารมณ์		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,294	62.4
เป็นปัญหาน้อย	311	15.0
เป็นปัญหาปานกลาง	279	13.5
เป็นปัญหามาก	50	2.4
ไม่ตอบ	139	6.7
10. การเจริญเติบโต		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,163	56.1
เป็นปัญหาน้อย	485	23.4
เป็นปัญหาปานกลาง	272	13.1
เป็นปัญหามาก	56	2.7
ไม่ตอบ	97	4.7
11. การไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์		
เป็นปัญหาน้อยมาก	1,316	63.5
เป็นปัญหาน้อย	456	22.5
เป็นปัญหาปานกลาง	173	8.3
เป็นปัญหามาก	23	1.1
ไม่ตอบ	95	4.6
12. การรื้อฟื้นผู้ใหญ่		
เป็นปัญหาน้อยมาก	804	38.8
เป็นปัญหาน้อย	587	28.3
เป็นปัญหาปานกลาง	533	25.7
เป็นปัญหามาก	66	3.2
ไม่ตอบ	83	4.0

ตารางที่ 4.19 (ต่อ)

ลักษณะ	จำนวน	ร้อยละ
13. ร.ร./สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ เน้นที่		
การอ่าน เขียน คัดเลข มากเกินไป	379	18.3
อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป	489	23.6
ให้เด็กเล่น ทำกิจกรรมมากเกินไป	476	23.0
อยู่กลางแจ้งมากเกินไป	34	1.6
ไม่ตอบ	695	33.5
14. ความเอาใจใส่ของครู/ผู้บริหาร		
น้อย ไม่ค่อยใส่ใจ	6	.3
น้อย แต่ใส่ใจพอควร	40	1.9
ดีพอควรทั้ง 2 เรื่อง	418	20.2
ดีและเอาใจใส่ดี	940	45.3
ดีมากและสม่ำเสมอ	611	29.5
ไม่ตอบ	58	2.8
15. ผู้บริหาร		
ไม่เป็นระบบเลย	12	.6
เป็นปัญหาปานกลาง บริหารเป็นระบบบ้าง	414	20.0
บริหารโดยอิงตนเอง	67	3.2
มีระบบบริหารที่ดี	1,433	69.1
ไม่ตอบ	147	7.1
16. การศึกษาอบรมเด็กใน ร.ร./สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์		
ไม่คิดเลย	6	.3
คติน้อย	21	1.0
ดีปานกลาง	794	38.3
ดีมาก	1,185	57.2
ไม่ตอบ	67	3.2
17. การส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่อีก (ในอนาคต)		
ไม่เลย	28	1.4
ยังไม่แน่ใจ	248	12.0
ค่อนข้างแน่ใจ	416	20.1
แน่นอน	1,304	62.9
ไม่ตอบ	77	3.7

จากตารางที่ 4.19 สรุปได้ว่า ผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นผู้ปกครองเด็กอนุบาล โดยมีความคาดหวังให้บุตรหลานของตนได้รับพัฒนาการทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยสุขภาพของเด็ก, การรับประทานอาหาร, การนอน, การเล่น, การพูด, การเข้าสังคม, อารมณ์, การเจริญเติบโต, การไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์, การเรียน, ผู้ใหญ่ของเด็กมีปัญหาไม่มากนัก ผู้ปกครองส่วนใหญ่เห็นว่าครู/ผู้บริหารเอาใจใส่ดี ผู้บริหารมีระบบงานที่ดี มีการอบรมเด็กดีปานกลาง และแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนอีก

บทที่ 5

ผลวิเคราะห์ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน 19 แห่ง

5.1 รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่อยู่ในข่ายที่ศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 149 แห่ง ใน 6 จังหวัด ได้เลือกโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่ผู้บริหารให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลจากจังหวัดใหญ่และเล็กอย่างละ 1 จังหวัด (ได้ กทม. และ ลพบุรี) และเป็นโรงเรียนภาครัฐ 5 แห่ง ภาคเอกชน 5 แห่ง สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กภาครัฐ 5 แห่ง และ เอกชน 4 แห่ง รวม 19 แห่ง เพื่อวิเคราะห์ในเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพของแต่ละแห่ง รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กอยู่ในตารางที่ 5.1

ตารางที่ 5.1 รายชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

จังหวัด	โรงเรียน		สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
กทม.	1. ร.ร.อนุบาลพิบูลเวศม์ 2. ร.ร.ตรีเทพ 3. ร.ร.อนุบาลคหกรรม- ศาสตร์ ม.เกษตร- ศาสตร์	1. ร.ร.อนุบาลหนูน้อย 2. อนุบาลสว่างจิต	1. ศูนย์ร่มเกล้า 2. ศูนย์เด็กก่อนเกณฑ์ วัดธรรมมงคล 3. สถานรับเลี้ยงและ พัฒนาเด็กปิ่นเกล้า กองทัพเรือ	1. บ้านแฟมมีตี้เคร์ 2. ศูนย์เด็กชุมชนวิมานสุข
ลพบุรี	1. ร.ร.อนุบาลลพบุรี 2. ร.ร.พิบูลย์สงคราม	1. ร.ร.อนุบาลบรรจ- รัตน์ 2. ร.ร.จารึกล้อมวิทยา 3. ร.ร.อนุบาลกำจร- วิทย์	1. ศูนย์อบรมเด็ก สงครามพิเศษ 2. บ้านเด็ก โคกลำพาน	1. บ้านเด็ก 2. เข็นศิระเนอสเซอรี่
รวม	5	5	5	4

5.2 การรวบรวมข้อมูลและกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ได้รวบรวมข้อมูลเจาะลึก โดยวิธี

- ก) สังเกตสภาพทางกายภาพ สนามเด็กเล่น ห้องเรียน อาคาร และกิจกรรมต่างๆ ที่ทำในและนอกห้อง
- ข) สัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กด้วยแบบสัมภาษณ์
- ค) รวบรวมข้อมูลด้านการเงิน จำนวนคน วัสดุ อุปกรณ์
- ง) สอบถามครู และผู้ปกครองด้วยแบบสอบถาม

ข้อมูลที่ได้จาก 19 แห่ง มาจากผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 5.2 จำนวนผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล	จังหวัด		รวม
	กทม.	ลพบุรี	
1. ผู้บริหาร	10	9	19
2. ครู/ผู้ดูแลเด็ก	147	48	195
3. ผู้ปกครอง	475	367	842
รวม	779	424	1,056

ตารางที่ 5.3 ข้อมูลที่ได้รับจากเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือวิจัย	ข้อมูลที่ได้
1. แบบสังเกตและคัดลอกข้อมูลพื้นฐาน	แผนผังโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่ตั้ง อาคาร สถานที่ บริเวณสนามเด็กเล่น กิจกรรมที่ทำตั้งแต่เช้าถึงเย็น ทั้งในและนอกห้อง ข้อมูลด้านการเงิน (รายรับ-จ่าย)
2. แบบสัมภาษณ์ผู้บริหาร	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ
3. แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ
4. แบบสอบถามผู้ปกครอง	ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ รายจ่ายต่อคนต่อปี

5.3 ตัวบ่งชี้ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

จากนิยามของคำว่า ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ในบทที่ 1 ได้นำมาขยายความถึงตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตารางที่ 5.4 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ

คำ	ความหมาย	ดัชนี	แหล่งข้อมูล
ระบบ	ระบบบริหารจัดการในโรงเรียน/ สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่เชื่อมโยง ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และ ผลผลิต	1. มีระบบบริหารงานที่ดี 2. มีปรัชญา แนวคิด ที่มุ่งพัฒนา เด็ก	แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 1 ข้อ 5 ตอนที่ 3 ข้อ 2.1
กลไก	กลไกในการบริหารจัดการที่ ผลักดันให้ระบบดำเนินไปตาม วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งได้แก่ การเตรียมความพร้อมให้เด็ก ทุกด้าน	1. มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนา เด็ก 2. มีการเตรียมความพร้อมด้าน อารมณ์ จิตใจ สังคม สังก ร่างกาย กล้ามเนื้อ 3. มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็ก ที่มีคุณภาพ 4. มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาค การศึกษา 5. มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็ก ก่อนเปิดภาคการศึกษา 6. ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก 7. ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก 8. ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อ จัดทำสื่อการสอน 9. ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถ ในการบริหารงาน 10. ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน 11. ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ ของตน 12. มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนาม เด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 2 ค่าเฉลี่ยทั้ง 15 ข้อ ตอนที่ 3 ข้อ 1.1 ตอนที่ 3 ข้อ 2.2 ตอนที่ 3 ข้อ 2.7 ตอนที่ 3 ข้อ 2.8 ตอนที่ 3 ข้อ 2.3 ตอนที่ 3 ข้อ 2.4 ตอนที่ 3 ข้อ 2.5 ตอนที่ 3 ข้อ 2.6 ตอนที่ 4 ข้อ 1.1 ตอนที่ 4 ข้อ 1.2 และ 1.3 ตอนที่ 4 ข้อ 1.10, 1.11, 1.12 และ 1.13

ตารางที่ 5.4 (ต่อ)

คำ	ความหมาย	ดัชนี	แหล่งข้อมูล
ประสิทธิผล	การแสดงให้เห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์บรรลุมวลูวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้	13. มีส่วน ที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสม 14. ภายในห้องมีการจัดมุมตาม ความสนใจของเด็ก 1. ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตร-หลานมาเรียนที่นี่ 2. ครูเอาใจใส่ดี 3. ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี 4. ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี 5. ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่ 6. ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี 7. ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ตอนที่ 4 ข้อ 1.14, 1.15 และ 1.16 ตอนที่ 4 ข้อ 1.17 แบบสอบถามผู้ปกครอง ข้อ 7 ข้อ 4 ข้อ 5 ข้อ 6 แบบสอบถามครู/ผู้ดูแลเด็ก ตอนที่ 1 ข้อ 7 ตอนที่ 1 ข้อ 4 ตอนที่ 1 ข้อ 6
ประสิทธิภาพ	ค่าที่แสดงว่า 100 บาท จะได้ ประสิทธิภาพร้อยละเท่าไร	$\frac{\text{ค่าเฉลี่ยร้อยละของประสิทธิผล}}{\text{ค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อปี}} \times 100$ - ค่าประสิทธิผลในที่นี้ได้จากดัชนี 7 ตัวข้างบนเฉลี่ย - ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีได้จาก (1) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3 ปี ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กต่อหัว (2) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 3 ปี ของผู้ปกครองที่จ่ายให้โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	

5.4 ผลวิเคราะห์เป็นรายโรง/แห่ง

5.4.1 โรงเรียน พบว

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนรัฐบาลในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ รับนักเรียนตั้งแต่ระดับอนุบาลศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับนักเรียนอนุบาล รับนักเรียนอายุ 4-6 ปี โรงเรียนเปิดดำเนินการมาเป็นเวลา 46 ปี

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนต้นแบบอนุบาล 1 ใน 4 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร (สป. กทม.) มีหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบนิเทศโรงเรียนอีก 7 โรง รวมทั้งเป็นแหล่งวิทยากร/เป็นโรงเรียนแกนนำ ที่ให้โอกาสแก่สถานที่ราชการ และเอกชนมาศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ

(2) ตารางกิจกรรมประจำวัน ระดับอนุบาลปีที่ 1-2

07.30 – 08.00 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบสุขภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08.00 – 08.15 น.	เคารพธงชาติ และสวดมนต์
08.15 – 08.30 น.	สนทนา ข่าว และเหตุการณ์
08.30 – 08.50 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
08.50 – 09.10 น.	กิจกรรมในวงกลม
09.10 – 09.45 น.	เล่นกลางแจ้ง
09.45 – 10.00 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.00 – 11.00 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
11.00 – 12.00 น.	พักรับประทานอาหาร
12.00 – 14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00 – 14.15 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.15 – 14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30 – 14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50 – 14.50 น.	สรุป เตรียมตัวกลับบ้าน

(3) ตารางกิจกรรมทางกาย ระดับอนุบาลปีที่ 1-2

วัน เวลา	กิจกรรม	ช่วงเวลา						
		8.20- 8.40	8.40- 9.00	9.00- 9.20	9.20- 9.40	9.40- 10.00	10.00- 10.20	14.15- 14.35
จันทร์	ห้องยิมฯ	อ.2/8	อ.2/7	อ.1/1	อ.1/2	อ.1/3	อ.2/6	อ.1/4
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/5	อ.1/6	อ.1/7	อ.1/8			
	- สนาม 2	อ.2/5	อ.2/4	อ.2/3	อ.2/2	อ.2/1		
อังคาร	ห้องยิมฯ	อ.2/5	อ.1/5	อ.2/4	อ.1/6	อ.2/3	อ.1/7	อ.2/2
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/4	อ.1/3	อ.1/2	อ.1/1	อ.1/8		
	- สนาม 2	อ.2/8	อ.2/7	อ.2/6	อ.2/1			
พุธ	ห้องยิมฯ	อ.1/8	อ.2/1	อ.1/1	อ.2/8	อ.1/2	อ.2/7	อ.1/3
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/7	อ.1/6	อ.1/5	อ.1/4			
	- สนาม 2	อ.2/2	อ.2/3	อ.2/4	อ.2/5	อ.2/6		
พฤหัสบดี	ห้องยิมฯ	อ.2/6	อ.1/4	อ.2/5	อ.1/5	อ.2/4	อ.1/6	อ.2/3
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/8	อ.1/7	อ.1/3	อ.1/2	อ.1/1		
	- สนาม 2	อ.2/1	อ.2/2	อ.2/7	อ.2/8			
ศุกร์	ห้องยิมฯ	อ.1/7	อ.2/2	อ.1/8	อ.2/1			
	สนามเด็กเล่น	8.20- 8-50	8.50- 9.20	9.20- 9.50	9.50- 10.20	10.20- 10.50		
	- สนาม 1	อ.1/1	อ.1/2	อ.1/5	อ.1/4	อ.1/3	อ.1/6	
	- สนาม 2	อ.2/8	อ.2/3	อ.2/7	อ.2/4	อ.2/6	อ.2/5	

หมายเหตุ

1. ห้องยิมฯ ห้องละ 2 ครั้ง/สัปดาห์ ครั้งละ 20 นาที
2. สนามเด็กเล่น ห้องละ 3 ครั้ง/สัปดาห์ ครั้งละ 30 นาที

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูจะรอรับเด็กในห้องเรียนของตนเอง พร้อมกับการเตรียมการสอน และทำงานของครู เมื่อผู้ปกครองพาเด็กมาจะเข้าไปส่งที่หน้าห้องเรียนเด็กจะเข้าไปสวัสดีคุณครู และครูจะพูดคุยกับผู้ปกครอง เด็กบางคนมีพี่ที่อยู่โรงเรียนเดียวกันจะเดินมาส่งน้องที่หน้าห้อง เด็กๆ ส่วนใหญ่จะเล่นของเล่นอยู่ภายในห้องเรียน มีบางคนที่ออกไปเล่นหน้าห้องเรียน ครูจะพยายามเรียกให้เข้ามาเล่นในห้องเรียน และบางคนจะนั่งอยู่กับผู้ปกครองที่รอส่งเด็กจนกระทั่งเด็กเข้าแถว

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

กิจกรรมในวงกลม (กลุ่มใหญ่) เรื่องที่อยู่อาศัยของแมงมุม เป็นเรื่องสืบเนื่องจากการทำ WEB ในเรื่องที่เด็กสนใจ ครูจะพูดคุยกับเด็กและให้เด็กคิดว่าแมงมุมจะสร้างใยอย่างไร แล้วเล่นนิทานเรื่องแมงมุม 3 ตัว จากนั้นให้เด็กมาช่วยกันสร้างใยแมงมุม มีเด็กที่เล่น และพูดคุยกัน ครูก็พยายามดึงความสนใจให้เด็กเข้ามาสู่บทเรียน

กิจกรรมกลุ่มย่อย ให้เด็กเข้ากลุ่มของตนเองโดยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 พิมพ์เชือกด้วยสีน้ำ กลุ่มที่ 2 วาดสีเทียนตามจินตนาการ กลุ่มที่ 3 วาดสีเทียนตามจินตนาการ กลุ่มที่ 4 ปั้นรูปภาพตามจำนวนตัวเลข เด็กทุกคนจะทำงานในกลุ่มของตนเอง บางคนทำไปด้วยคุยไปด้วย ครูจะเดินดูและหยิบอุปกรณ์ที่ขาดให้เด็ก ตอบคำถามของเด็ก เมื่อครูดูความเรียบร้อยเสร็จจะนั่งรอรับงานที่เด็กทำเสร็จแล้วมาส่ง และเขียนตามคำพูดเด็กว่าเด็กวาดรูปอะไรมาให้ดู โดยก่อนที่เด็กจะนำงานมาส่ง เด็กจะบับสัญลักษณ์ของตนเองลงในกระดาษผลงาน เมื่อครูตรวจเสร็จเด็กจะนำงานของตนเองไปเก็บไว้ที่กล่องผลงาน

กิจกรรมเล่นตามมุม หลังจากที่ได้ทำงานกลุ่มย่อยเสร็จ เด็กจะเข้าไปเล่นของเล่นที่มุมต่างๆ ภายในห้อง โดยเด็กเลือกเล่นได้อย่างอิสระ ครูจะคอยดูแลให้เด็กเล่นอย่างปลอดภัย เด็กก็จะเล่นกันเองอย่างสนุกสนาน เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารครูจะให้เด็กเก็บของเล่นให้เสร็จก่อนไปล้างมือเตรียมตัวทานข้าว

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

- ครูจะพาเด็กไปเล่นที่สนามหลังห้องเรียนในช่วงเวลาตามตารางที่โรงเรียนกำหนดไว้ โดยครูจะคอยดูแลความปลอดภัยให้เด็ก
- กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ ครูจะพาเด็กไปที่สนามเตรียมอุปกรณ์ เช่น ริบบิ้น แล้วเคาะจังหวะ และเคลื่อนไหวตามคำสั่งของครู

- กิจกรรมที่ห้องยิม ในห้องยิมจะมีอุปกรณ์ต่างๆ เช่น เป็นบาสขนาดเล็ก ลูกบอล ราวโหน บาร์เดี่ยว เป็ดหมุน เบาะ ให้เด็กได้ออกกำลังกายกับเครื่องเล่นต่างๆ โดยครูเป็นผู้ดูแลความปลอดภัย และบอกวิธีการให้เด็กเล่นอย่างถูกวิธี เด็กจะเล่นโยนลูกบอลเข้าเป็นบาส เป็ดหมุน และใช้อุปกรณ์ต่างๆ ได้อย่างอิสระ มีเด็กที่ทะเลาะกันบ้าง และใช้อุปกรณ์ไม่ถูกวิธี ครูก็จะเข้าไปใกล้เกลี่ย และแนะวิธีเล่น

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

การเตรียม พี่เลี้ยงจะจัดอาหารไว้ให้เด็กเป็นถาดหลังห้องเรียน เมื่อเด็กล้างมือเสร็จจะเดินมากดน้ำใส่แก้วของตนเองมาไว้ที่โต๊ะ เมื่อเด็กทำครบทุกคนแล้ว ก็ให้ยกถาดหลุมและปิ่นโตอาหารอิสลามมาวางไว้ที่ที่ของตนเอง แล้วนั่งคอยเพื่อนจนกว่าจะครบหมด เมื่อครบหมดทุกคนแล้ว ครูจะให้เด็กท่องกลอน “ข้าวทุกจาน” และอาหารที่รับประทานวันนี้

การรับประทานอาหาร เด็กจะรับประทานอาหารด้วยตนเองได้ ครูจะคอยเตือนไม่ให้เด็กพูดคุยกัน และชมเมื่อเด็กทานข้าวได้เยอะ เมื่อเด็กเริ่มหมดครูจะนำอาหารมาเติมให้เด็กคนที่ยกมือขอเติม เด็กคนไหนที่ทานอิ่มแล้วจะนำผ้ากันเปื้อนไปเก็บ ถาดอาหารไปเทเศษอาหารทิ้ง และวางถาดหลุมในอ่างที่พี่เลี้ยงเตรียมไว้ให้น้ำล้าง จากนั้นเด็กจะหยิบของเล่นในตะกร้ามาเล่นหน้าห้องเรียนรอเพื่อนให้ทานให้เสร็จหมด

(4.5) การนอน

การเตรียม หลังจากทานอาหารเสร็จแล้ว ครูและเด็กจะช่วยกันเก็บโต๊ะแล้วปูเสื่อน้ำมัน จากนั้นครูให้เด็กเข้าแถวเพื่อรับที่นอนและหมอนของตนเอง ให้เด็กไปปูที่นอนของตนเองที่ละคน แล้วรอเพื่อนจนกว่าจะปูเสร็จ เมื่อเด็กใกล้จะเสร็จทุกคน

การนอน ครูให้เด็กร้องเพลงกระซิบด้วยกันทั้งห้อง จากนั้นให้เด็กพนมมือสวดมนต์ แล้วครูให้เด็กนอน โดยบอกเด็กๆ ว่าจะเล่นเกมซ่อนตาดำ ครูจะดูและให้รางวัลถ้าใครชนะ เมื่อเด็กนอนลงเด็กจะหลับตา บางคนก็หลับไปเลย บางคนที่ยังไม่หลับครูก็จะเตือนเด็กให้นอนให้หลับ เมื่อเด็กหลับกันเกือบหมด ครูจะนำถาดอาหารของตนเองมารับประทาน พร้อมกับคอยดูเด็กนอนเมื่อเด็กตื่นจึงคอยให้เด็กล้างหน้าแปรงฟัน

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

การเลิกเรียน เมื่อเด็กล้างหน้าแปรงฟันเสร็จ ครูจะให้เด็กมานั่งรวมกันแล้วสรุปในสิ่งที่เรียนมาในวันนี้ แล้วเตรียมข้าวของให้พร้อมที่จะกลับบ้าน โดยให้นักเรียนที่เป็นตัวแทนมาช่วยแจกบัตรรับเด็ก จากนั้นครูจะให้เด็กเล่นของเล่นรอผู้ปกครองได้

การกลับบ้าน ผู้ปกครองจะรับนักเรียนอยู่ที่หน้าห้องเรียนเมื่อถึงเวลาจะไปที่หน้าห้องเรียน ครูจะรอรับบัตรของนักเรียนอยู่หน้าห้อง และเรียกเด็กให้กลับบ้านเมื่อผู้ปกครองมารับ เด็กจะเอาบัตรใส่กล่อง และสวัสดีคุณครู แล้วเดินกลับบ้านพร้อมผู้ปกครอง

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ตั้งอยู่ในแหล่งชุมชนและหมู่บ้าน การคมนาคมสะดวก มีประตูและรั้วรอบขอบชิด ความปลอดภัยสูง มีอาคารหลายหลัง และสนามสำหรับเล่นกีฬา บริเวณภายในมีต้นไม้ให้ความร่มรื่น และมีสวนหย่อม ผู้ปกครองสามารถเข้ามารับและส่งเด็กภายในโรงเรียนได้

ห้องเรียนอนุบาลจะอยู่บริเวณชั้น 1 ของอาคารด้านหน้าที่อยู่ตรงข้ามกัน 2 หลัง ภายในห้องจะจัดพื้นที่ไว้เป็นมุมต่างๆ เพื่อให้เด็กได้เล่นและทำกิจกรรม เช่น มุมเครื่องเล่น สัมผัส มุมบ้าน มุมบล็อก มุมหนังสือ เป็นต้น เด็กๆ จะสามารถเล่นของเล่นและใช้อุปกรณ์ต่างๆ ได้ภายในช่วงเวลาที่กำหนดหรือช่วงเวลาดังอื่นๆ โดยเด็กสามารถเลือกเล่นและเก็บกันเอง ภายในห้องจะต้องเคลื่อนย้ายโต๊ะและจัดอุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้เหมาะสมกับกิจกรรมแต่ละประเภท เช่น กิจกรรมกลุ่มใหญ่ กิจกรรมกลุ่มย่อย การรับประทานอาหาร และการนอน โดยครู พี่เลี้ยง และเด็กช่วยกันจัด ในห้องเรียนทุกห้องจะมีห้องน้ำให้เด็กได้ใช้ เนื่องจากเด็กมีจำนวนมากครูจะให้เข้าแถวรอคิวกัน มีที่เก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กอยู่ในห้อง นอกจากนั้นยังมีห้องยิม 1 ห้อง สำหรับให้เด็กแต่ละห้องเข้ามาหาหมอนเวียนกันออกกำลังกายและทำกิจกรรมต่างๆ และมีสนามเด็กเล่นหลังห้องเรียนให้เด็กแต่ละห้องหมอนเวียนกันมาใช้เช่นกัน โดยจะจัดตารางไว้เนื่องจากเด็กมีจำนวนมาก

(5.2) สื่อ

จะมีหลากหลายเพื่อสนองกิจกรรมทั้งกลุ่มใหญ่ กลุ่มเล็ก และกิจกรรมตามมุม โดยมีทั้งสื่อตามธรรมชาติ สื่อที่ได้จากการจัดซื้อตามเงินงบประมาณ และสื่อที่จัดทำเพิ่มเติมภายในโรงเรียน

(5.3) การวัดและประเมินผล

ประเมินตามข้อกำหนดของกรมวิชาการ

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

(6.1) มีหนังสือสารสัมพันธ์ของระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ส่งถึงผู้ปกครอง เดือนละ 2 ฉบับ และมีส่วนที่ผู้ปกครองต้องตอบส่งคืนครูประจำชั้น

(6.2) เชิญผู้ปกครองเข้าร่วมกิจกรรมวันสำคัญ และเชิญเป็นวิทยากรในการเข้าค่ายกลางวัน

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 18 คน จาก 30 คน
ผู้ปกครอง 92 คน จาก 540 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.5 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน พบ

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 88.89
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 83.33
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.68
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย 77.78
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย 88.89
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย 66.67
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย 83.33
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 77.78
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 66.67
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย 72.22
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย 94.44
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย 94.44
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย 88.89
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย 88.89
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.79
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5) 4.24
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 94.57
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.72
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.59
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.33
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.59

ตารางที่ 5.5 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4. ประสิทธิภาพ	4.1 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียน	6,825 บาท
	4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	89.98
	4.3 ประสิทธิภาพ 100 บาท ต่อร้อยละ	1.32
	4.4 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของผู้ปกครอง	1,200 บาท
	4.5 ประสิทธิภาพ 100 บาท ต่อร้อยละ	7.50

ตารางที่ 5.5 สรุปได้ว่า โรงเรียนมีระบบ กลไก ที่ดี มีประสิทธิผลเฉลี่ยร้อยละ 89.98 และมี ประสิทธิภาพ 100 บาท ต่อประสิทธิผล 1.32% ถึง 7.50%

5.4.2 โรงเรียน ตทท

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้ได้เปิดทำการสอน เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2476 ใช้ชื่อว่า “โรงเรียนประชาบาลบ้านพานถม 1 โดยอาศัยศาลาวัดชั้นเดียว สอนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นประถมปีที่ 4 ต่อมาปี 2477 ทางราชการได้จัดสรรสร้างอาคารเรียนถาวรปี 2506 เปิดเรียนเป็นสองผลัดเพิ่มขึ้น ป.5, ป.6, ป.7 และ ปี 2512 รื้ออาคารไม้สร้างตึก 7 ชั้น 9 ห้องเรียน ปี 2514 ต่อเติมอาคารเพิ่มอีก 2 ห้องเรียน จนถึงปัจจุบันนี้

อาคารเรียนอาคารประกอบ

มีอาคารตึก 3 ชั้น 1 หลัง กว้าง 8.50 เมตร ยาว 43.25 เมตร

อาคารประกอบ

บ้านพักภารโรง ขนาดกว้าง 6.20 เมตร ยาว 8.50 เมตร โรงกิจกรรม ขนาดกว้าง 6.20 เมตร ยาว 12 เมตร ส้วม 8 ที่นั่ง ที่ปีสสาวะชาย 2 ที่

สนามกว้าง 10.30 เมตร ยาว 37.50 เมตร เทปูนตลอด สวนหย่อม กว้าง 8 เมตร ยาว 10.30 เมตร เริ่มปรับปรุงตั้งแต่ พ.ศ. 2519 จนถึงปัจจุบัน สิ้นเงินงบประมาณ 80,000 บาท

บุคลากร

- ครู อาจารย์	16	คน
- ภารโรง	2	คน
- เจ้าหน้าที่ธุรการชั้น 2	1	คน
- นักเรียนชาย	135	คน
- นักเรียนหญิง	115	คน

สิ่งที่โรงเรียนภาคภูมิใจ

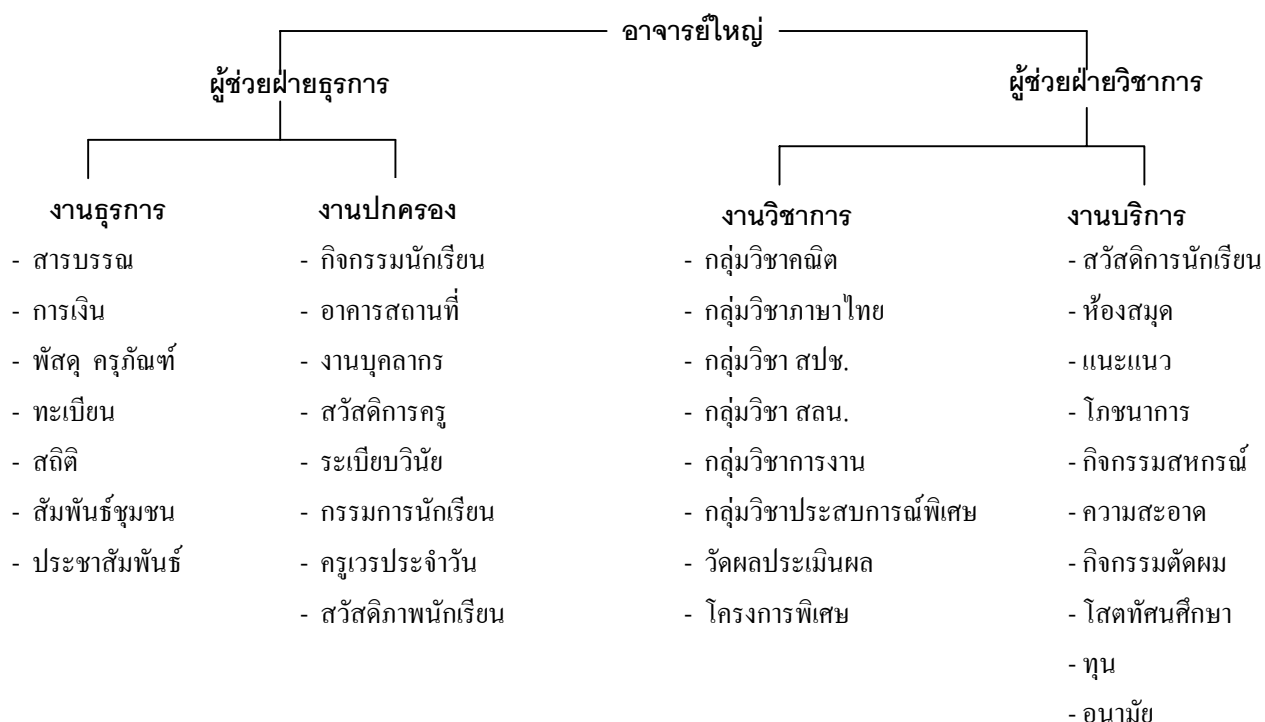
- ได้รับรางวัลจากผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครในโครงการส่งเสริมความสามารถทางวิชาการ
- ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณในการเป็นอันดับที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร
- ได้รับรางวัลกีฬาคะแนนรวมที่ 1 ของกีฬาทุกประเภท สำนักงานเขตพระนคร
- ได้รับรางวัลชนะเลิศการแข่งขันตัดผมนักเรียนประเภทชาย และประเภทหญิง จากสำนักงานเขตพระนคร
- ได้รับรางวัลชนะเลิศการประกวดวาดภาพประเภทนักเรียนประถมศึกษา

- ได้รับโล่เกียรติคุณให้แก่โรงเรียนในฐานะที่จัดกิจกรรมรำลึกถึงพระคุณแม่ในสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมประทับใจ
- ได้รับโล่ประกาศเกียรติคุณให้แก่โรงเรียน ในการร่วมโครงการศึกษาปัญหาสารตะกั่วในบรรยากาศกับสถานะสุขภาพอนามัยของเด็กนักเรียน

(2) ปรัชญา

นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี คนมีประโยชน์

(3) ผังการบริหาร

(4) การประชาสัมพันธ์โรงเรียน

- ประชุมผู้ปกครอง เทอมละ 1 ครั้ง
- แผ่นพับสำหรับแจกผู้ปกครองเพื่อนำโรงเรียน เทอมละ 1 ครั้ง
- มีกรรมการการศึกษา ร่วมประชุมในการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโรงเรียน
- จัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อชุมชนตามแผนงานของกรุงเทพมหานคร
- มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญกำลังดำเนินการทำ Website ของโรงเรียนให้

(5) ตารางกิจกรรมประจำวัน

เวลา	กิจกรรม
08.00-08.15 น.	รับเด็ก
08.15-08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ ไปห้องน้ำ
09.00-10.20 น.	กิจกรรมกลุ่มใหญ่

เวลา	กิจกรรม
10.20-10.30 น.	พัก (ดื่มนม ของว่าง)
10.30-11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00 น.	นอน
14.00-14.30 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.30-15.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน
15.00 น.	กลับบ้าน

(6) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(6.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะพาเด็กเดินเข้าประตูมาส่งที่ห้องเรียน ครูรอรับเด็กในห้องเรียนพร้อมไปกับการเตรียมการสอน รับสมุดการบ้านเด็ก เมื่อผู้ปกครองพาเด็กมาในห้องจะให้เด็กสวัสดีครู ครูจะทักทายแล้วให้เด็กนำการบ้านมาส่ง เานมมาวางไว้ที่ชั้น และนำกระเป๋าว่างไว้หน้าห้องในช่องเก็บกระเป๋าของตนเอง จากนั้นเด็กจะเล่นอยู่ในห้องเรียน มีบางคนเล่นเครื่องเล่นที่สนาม บางคนนั่งกับผู้ปกครอง ที่รอส่งจนกระทั่งเด็กเข้าแถว สำหรับเด็กที่มาสายผู้ปกครองจะพามาส่งที่แถว และถ้าสายกว่านั้นจะพามาส่งที่ห้องเรียน ครูที่เลี้ยงจะเดินมารับแล้วให้เด็กวางกระเป๋าให้เรียบร้อย แล้วเข้าไปเรียนร่วมกับเพื่อน

(6.2) การเรียนการสอนในห้อง

เริ่มด้วยการสนทนา ทักทาย และแบ่งกลุ่มเด็ก เด็กจะนั่งเรียนกันเป็นกลุ่ม จากนั้นครูจะนำร้องเพลงประกอบท่าทางการเคลื่อนไหวไปรอบๆ ห้อง เด็กทำตามทีครูกบอก บางคนที่ไม่ทำครูจะเตือนและดูให้ทำตาม บางคนก็ทำตามด้วยความสนุกสนาน

จากนั้นเป็นการดูวิดีโอ เพลง ABC และเพลงโดเรมี ครูจะเกาะจังหวะและบอกให้เด็กร้องตามวิดีโอ เด็กส่วนใหญ่ร้องไม่ได้ บางคนนั่งเฉยๆ บางคนปรบมือ ครูเปลี่ยนเป็นวิดีโอ นับเลข เด็กบางคนเริ่มคุยกัน ครูจะเตือนให้ดู ให้นับเลข และร้องตามวิดีโอ เด็กส่วนใหญ่จะทำตาม ร้องได้ และนับนิ้วมือไปด้วย

เมื่อดูวิดีโอเสร็จ ครูจัดโต๊ะให้เด็กนั่งเป็นแถวตามกลุ่มเป็น 4 กลุ่ม ให้พี่เลี้ยงแจกหนังสืออ่าน ก-ฮ และสระ เด็กเปิดตาม และอ่านตามที่ครูกบอกได้โดยใช้นิ้วลากตามตัวอักษร และพูดตามที่ครูกบอก พี่เลี้ยงจะคอยเดินดู ช่วยเด็กที่ทำไม่ได้ จากนั้นครูจะแจกสมุดแบบฝึกหัดชาวปัญญา ให้เด็กเปิดตามและดูตามรูปในแต่ละข้อที่ครูเขียนไว้บนกระดาน ให้เด็กวงกลมรูปที่ใหญ่ที่สุด เล็กที่สุด รูปที่ไม่เหมือนรูปอื่น เด็กบางคนจะทำได้เอง บางคนจะดูเพื่อน ครูและพี่เลี้ยงจะเดินดู และบอกเมื่อเด็กทำไม่ได้ และคอยเตือนไม่ให้เด็กพูดคุยกัน เมื่อมีเด็กเริ่มคุยกันเป็นระยะ ครูสั่งการบ้านเด็กโดยอธิบายว่าจะต้องทำอย่างไร และให้เด็กลองทำโดยใช้นิ้วลากไม้ใช้ดินสอ จากนั้นสั่งงานให้เด็กระบายสี พี่เลี้ยงจะเดินแจกสีให้เด็กเป็นกลุ่ม เด็กที่ทำงานเสร็จนำไปส่งครู ครูจะตรวจและให้ดาว จากนั้นเด็กจะให้พี่เลี้ยงหยิบของเล่นบน

ชั้นให้เด็กลงมาเล่น เด็กจะเล่นกันเอง ครูและพี่เลี้ยงจะตรวจงาน เมื่อถึงเวลาก่อนรับประทานอาหารจะให้เด็กนำของเล่นมาเก็บ และพี่เลี้ยงจะช่วยเก็บให้บางส่วน

(6.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ช่วงเช้าก่อนเข้าแถว เด็กบางคนเล่นเครื่องเล่นที่สนาม และหน้าห้อง อย่างอิสระโดยครูรับเด็กและเตรียมการสอนที่ห้องเรียน

ช่วงก่อนรับประทานอาหาร ครูให้เด็กทั้งหมดมาที่สนาม เด็กบางคนเล่นเครื่องเล่นสนาม บางคนวิ่งเล่นกับเพื่อน ส่วนครูนั่งดูเด็กที่สนาม และเตือนให้เด็กเล่นกันดีๆ

หลังรับประทานอาหาร เมื่อเด็กทานข้าวเสร็จ เด็กบางคนจะเล่นเครื่องเล่น บางคนจะเล่นกับเพื่อน ส่วนครูจะรับประทานอาหารที่ห้องพักครู และเมื่อถึงเวลานอนพี่เลี้ยงจะเรียกเด็กเข้ามาในห้องเรียน

(6.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

การเตรียม พี่เลี้ยงจะเป็นผู้เตรียมถาดหลุมใส่อาหาร ช้อนส้อม และแก้วน้ำ วางไว้ให้เด็กบนโต๊ะ เมื่อถึงเวลาเด็กจะมานั่งที่โต๊ะอาหาร พี่เลี้ยงกล่าวนำให้เด็กท่องกลอน-ข้าวทุกจาน และบอกเด็กให้พูดตามว่าวันนี้ทาน ผักชีอิ้ว มันต้มน้ำตาล เมื่อเด็กพูดตามเสร็จก็ลงมือรับประทานอาหาร

การรับประทาน เด็กจะใช้ช้อนส้อมตักอาหารรับประทานด้วยตนเอง พี่เลี้ยงบอกให้เด็กทานผัก ทานผักชีอิ้วให้หมด ตลอดเวลาที่เด็กรับประทาน เตือนไม่ให้เด็กพูดคุยกัน เด็กบางคนจะคุยกับเพื่อน บางคนทานช้าพี่เลี้ยงจะเข้าไปช่วยตักและป้อน คนไหนที่ทานเร็วพี่เลี้ยงเดิมให้อีกถ้าเด็กต้องการ เมื่อเด็กเริ่มอิ่มพี่เลี้ยงบอกให้เอาช้อนส้อม และแก้วน้ำไปวางในกระป๋องที่เตรียมไว้ เด็กทานไม่หมดก็ถูกไปได้ ไม่ต้องทานให้หมดก็ได้ เมื่อเด็กถูกจากที่ไป พี่เลี้ยงและคนงานก็จะเก็บถาดหลุมโดยเศษอาหารที่เหลือใส่กระป๋องไว้

ครูจะรับประทานอาหารกลางวันในห้องพักครู และเตรียมสอนตอนบ่ายในระดับชั้นประถมศึกษา จึงไม่ได้มาดูแลเด็กทานอาหาร และนอน ให้พี่เลี้ยงดูแลแทน

(6.5) การนอน

การเตรียม พี่เลี้ยงจะเตรียมเบาะนอนและหมอนวางไว้ให้ในช่วงเวลาที่เด็กไปเล่นสนามก่อนทานอาหารกลางวัน เมื่อถึงเวลานอนพี่เลี้ยงจะเรียกเด็กให้ไปล้างหน้าแปรงฟันก่อน จากนั้นเรียกให้เด็กเข้าไปที่ละคนแล้วให้เด็กนอนลงบนที่นอนที่เตรียมไว้

การนอน เมื่อเด็กทุกคนนอนลงแล้ว พี่เลี้ยงจะบอกให้เด็กหลับตา และนอนได้แล้ว เด็กส่วนใหญ่ยังนอนไม่หลับพลิกตัวไปมา เล่นนิ้ว เล่นกับเพื่อน บางคนนอนหลับเลย พี่เลี้ยงจะคอยดูเป็นระยะให้นอน เด็กจะทยอยหลับ บางคนตื่นนอนยากพี่เลี้ยงจะเข้าไปกล่อม และเตือนให้เด็กที่ยังไม่หลับให้หลับเป็นระยะๆ

(6.6) การเลิกเรียน และการกลับบ้าน

การเลิกเรียน ขณะที่ใกล้เวลาเลิกที่เลี้ยงจะนำขบวนมาวางเรียงไว้หน้าห้อง เมื่อได้เวลาตื่นนอน พี่เลี้ยงและเด็กช่วยกันเก็บหมอนและที่นอน พี่เลี้ยงให้เด็กไปเข้าห้องน้ำล้างหน้า แล้วมาหิวพมทาแป้งที่พี่เลี้ยง จากนั้นให้เด็กนั่งเป็นกลุ่ม พี่เลี้ยงเตือนเด็กให้ทำการบ้าน และนำมาส่งในวันพรุ่งนี้ จากนั้นเปิดวิดีโอให้เด็กดู

การกลับบ้าน ผู้ปกครองจะมาที่ห้องเรียน โพล่น้ำให้พี่เลี้ยงเห็นที่กระจก พี่เลี้ยงจะเรียกเด็กที่ผู้ปกครองมารับทีละคนให้ออกมานอกห้อง เด็กจะหยิบของ หยิบรองเท้ามาใส่ แล้วเดินกลับบ้านกับผู้ปกครอง เด็กที่ผู้ปกครองยังไม่มารับจะนั่งทำการบ้าน โดยมีพี่เลี้ยงช่วยสอน บางคนก็ดูวิดีโอ รอจนกว่าผู้ปกครองจะมารับ

(7) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(7.1) สภาพแวดล้อม

เป็นโรงเรียนขนาดเล็กตั้งอยู่ในบริเวณด้านหน้าวัดศรีเทพพิศณน นักเรียนส่วนใหญ่จะอยู่ในชุมชนบริเวณนั้น ชุมชนใกล้เคียง โรงเรียนเป็นตึกแถวค้าขายและมีชุมชนแออัด ผู้ปกครองฐานะไม่ค่อยดี ที่โรงเรียนมีอาคารเรียนเป็นตึก 3 ชั้น 1 หลัง และอาคารไม้ใช้สำหรับเป็นโรงอาหาร และมีห้องน้ำอยู่ด้านหลัง มีสนามเอนกประสงค์ใช้สำหรับการเล่นกีฬา การออกกำลังกาย และการเข้าแถวซึ่งมีขนาดเล็กเมื่อเทียบกับจำนวนนักเรียน ที่สนามจะมีสวนหย่อมอยู่ด้านข้าง และมีของเล่นป็นปายสำหรับเด็กอนุบาล 2-3 อย่าง วางไว้ สำหรับชั้นอนุบาลจะอยู่ชั้น 1 ของอาคารเรียน และที่ชั้น 1 จะมีห้องครูใหญ่ ห้องพักรู และห้องโสตฯ ส่วนชั้นอื่นๆ จะเป็นห้องเรียนของเด็กในระดับประถมศึกษา เด็กๆ ส่วนใหญ่จะเล่นอยู่ที่สนามและหน้าห้องเรียนในเวลาเช้าและพักกลางวัน ผู้ปกครองเข้ามาส่งและรอรับเด็กภายในบริเวณโรงเรียนได้

ห้องเรียนของเด็กอนุบาลติดเครื่องปรับอากาศและมีประตูปิดมิดชิด ภายในห้องจะมีสื่ออุปกรณ์การเรียนวางไว้ที่ชั้น เช่น เครื่องเล่นสัมผัส ของเล่นของเด็ก หนังสือนิทาน หนังสือแบบฝึกหัดของเด็ก เครื่องเขียน โดยครูเป็นผู้จัดให้เด็กได้ใช้ในแต่ละช่วงกิจกรรม กระดาน white board ที่ครูใช้ในการสอนเด็ก มีวิดีโอ โทรทัศน์ และวิดีโอเทป เช่น การสอนตัวอักษรภาษาอังกฤษ การนับเลข ใ้ใช้ในบางช่วงของกิจกรรม ห้องเรียนจะต้องจัดโต๊ะจัดที่นอนและเคลื่อนย้ายอุปกรณ์ต่างๆ ตามลักษณะของกิจกรรม โดยครูพี่เลี้ยงห้องละ 2 คน และเด็กจะช่วยกัน ซึ่งแต่ละห้องจะมีเด็กจำนวนมากและคับแคบ ที่หน้าห้องจะมีชั้นวางของใช้ส่วนตัวของเด็ก

(7.2) สื่อ

มีทั้งวัสดุอุปกรณ์ สื่อโสต เอกสาร ตามวัตถุประสงค์ในการสอนของทางโรงเรียน

(7.3) การวัดและประเมินผล

ใช้วิธีการในการสังเกต ดูจากผลงาน การพูดคุย ไม่มีการสอน

(7.4) การติดต่อกับผู้ปกครอง

การติดต่อมีทั้งการปฐมนิเทศ การพูดคุยกับผู้ปกครองในตอนเช้าและเย็น เมื่อผู้ปกครองมารับ-ส่งนักเรียน การที่เข้ามาเป็นกรรมการศึกษาของผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชน นอกจากนี้ทางโรงเรียนยังใช้ทรัพยากรบุคคลในชุมชนคือ พระสงฆ์จากวัดศรีเทพทองและจากวัดอื่นมาสอนจริยธรรมทุกเดือน

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 6 คน ผู้ปกครอง 31 คน จาก 90 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.6 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน ตทท

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.10
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย 0.00

ตารางที่ 5.6 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
3. ประสิทธิภาพ	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย 50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 0.00
	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.33
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5) 3.93
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 80.65
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.50
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.50
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.00
4. ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน	
	ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	8,982 บาท
	4.2 ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง	300 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	81.0
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	0.90
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	27.02

ตารางที่ 5.6 สรุปได้ว่า

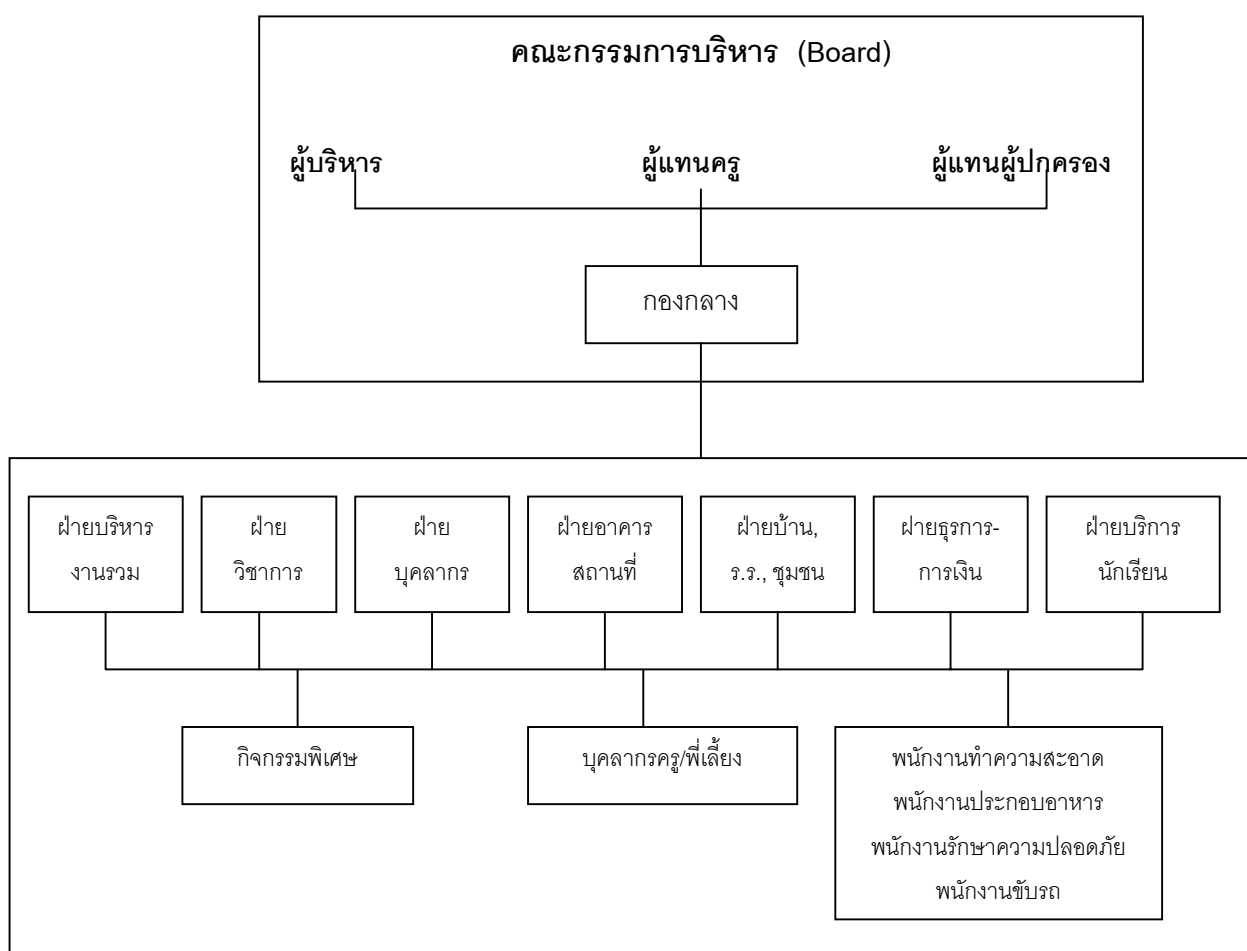
- (1) โรงเรียนมีระบบที่ดีมาก
- (2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี ยกเว้นเรื่องการประชุมกับผู้ปกครอง ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก และให้เวลากับครู/ผู้ดูแลเด็ก การรับรู้บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร ครู โรงเรียน ขาดสถานที่ที่ปลอดภัย สนามเด็กเล่น เครื่องเล่น ส้วม ที่ล้างมือล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม
- (3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพสูงทุกด้าน
- (4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพโดยอิงข้อมูลจากค่าใช้จ่ายของโรงเรียน 100 บาท : ประสิทธิภาพ 0.90% และ อิงข้อมูลจากผู้ปกครอง 100 : ประสิทธิภาพ 27.02%

5.4.3 โรงเรียน นน

(1) ความเป็นมา

เป็นโรงเรียนเอกชน ในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2523 รับนักเรียนวัย 2-6 ปี และจัดกลุ่มเด็กโดยการแบ่งตามระดับอายุ โดยมีสถานที่ตั้งเลขที่ 89 สุขุมวิท 89/1 บางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10250

(2) การบริหารงาน

(3) การจัดการศึกษา

ปรัชญา

รู้จักตนเอง เรียนรู้โลกรอบตัว มีจริยธรรม นำความสามารถ สู่ความสุข

เป้าหมาย

การจัดการอนุบาลศึกษาให้ถูกทิศทาง มีความเหมาะสมกับวัยและความแตกต่างของแต่ละบุคคล และมีการพัฒนาที่ไม่หยุดนิ่ง

ภารกิจ/หน้าที่ของการศึกษาที่แท้ 2 ประการ

1. ถ่ายทอดความรู้ วิชาการ วิชาชีพ เพื่อการดำรงชีวิตและการทำงาน
2. ฝึกฝนพัฒนาเด็กให้พัฒนาคนสู่มนุษย์ที่สมบูรณ์

ภาพรวมการจัดการศึกษาหนูน้อย 3 ส่วน

- 1 เริ่มต้นที่ตัวเด็ก พัฒนาให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ สู่สภาพชีวิตที่ดีงามยิ่งขึ้นไป
ครบพร้อมกันทั้ง 3 ด้าน คือ
 - ก. พฤติกรรม
 - ข. จิตใจ
 - ค. ปัญญา
- 2 การพัฒนาแบบองค์รวมขององค์ประกอบทั้งหมดของระบบชีวิตโดยครบถ้วน
โดยบูรณาการอย่างสมดุล เรียนเข้าถึงความจริงของความสัมพันธ์ เพื่อการ
ดำรงอยู่ด้วยดีของมนุษย์ 4 องค์ประกอบ คือ
 - ก. มนุษย์ ในฐานะที่เป็นชีวิต ทั้งกายและใจ และในฐานะที่เป็นบุคคลมี
ส่วนร่วมอยู่ในสังคมและธรรมชาติแวดล้อม
 - ข. สังคม ผู้คน วัฒนธรรม ค่านิยมที่แวดล้อม
 - ค. ธรรมชาติ ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่เรียกระบบนิเวศ
 - ง. เทคโนโลยี เป็นสิ่งแวดล้อมใหม่ที่เปลี่ยนแปลงความเป็นไปในโลก

ได้จัดการศึกษาในรูปแบบเนื้อหาการเรียนรู้รายคอร์ส 6 คอร์ส ตลอดปีดังนี้

คอร์สที่ 1	ตัวเรา รู้จักตนเอง
คอร์สที่ 2	เพื่อนที่รัก ผู้คนในครอบครัว ชุมชนใกล้ตัว
คอร์สที่ 3	วิถีชีวิตของเด็กไทย วัฒนธรรมไทยและโลก
คอร์สที่ 4	อนุรักษ์ธรรมชาติกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
คอร์สที่ 5	รู้คิด รู้ทำ สร้างสรรค์ เทคโนโลยี
คอร์สที่ 6	หนูทำได้ นำเสนอความสามารถของตนเอง

3. การถ่ายทอดความรู้ทางวิชาการและการพัฒนาทักษะความสามารถในการ
ทำงาน เพื่อการดำรงชีพ เป็นกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาแบบบูรณาการ
นำสู่ความสามารถหรือปัญญาที่หลากหลาย แยกออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
 - ก. กลุ่มทักษะความสามารถทางวิชาการ คือ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์
 - ข. กลุ่มความสามารถอื่นๆ เช่น ดนตรี ร่างกาย มนุษยสัมพันธ์

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
		- ร้องเพลง เดินระบำ/เคลื่อนไหว ประกอบเพลง จังหวะ (Music Appreciation) - นั่งฟังเพลงบรรเลง - นวดคลายเครียด - กิจกรรมเคลื่อนไหวช้าๆ และรู้ว่ขณะนี้เรากำลังทำอะไร - Imagery Guidance - นั่งสมาธิและเดินจงกรม โดยมีเสียงนำ		
9.00 น. กิจกรรมรวม กลุ่มใหญ่ กลุ่มย่อย (กลุ่มใหญ่ ไม่ควรเกิน 20 นาที)	1. ปฐมนิเทศพฤติกรรมความเคยชินที่ดี การกิน การอยู่ การนอน เกิดวินัย วัฒนธรรมที่ดี รู้จักกาลเทศะ ฝึกบุคลิกภาพและมารยาทในการแสดงออก สร้างความภาคภูมิใจในตนเอง และการชื่นชมผู้อื่น 2. เพื่อให้แนวคิด เนื้อหา เรื่องใหม่ สร้างข้อตกลงร่วมกัน ทบทวนประเมินความรู้ ประสิทธิภาพเดิม 3. ฝึกทักษะเพื่อการเรียน (Learning Skill) คณิตศาสตร์ อนุกรม จัดจำพวก แยกแยะ ฝึกทักษะทางวิทยาศาสตร์ ภาษา และเชาวน์ปัญญา 4. ฝึกประสาทสัมผัสทั้ง 5 เรียนรู้ อย่างมีขั้นตอนด้วยกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ 5. ฝึกความจำ การสังเกต การคิด การแก้ปัญหา พิจารณา เลือก วิเคราะห์	- ฟังนิทาน เทป โคลง ฉันท์ กาพย์ กลอน (ครูเลือกสรรมาเสนอ) - วางแผนประจำวัน / ทำ Project / หน่วย - Instructional Game - กิจกรรมเคลื่อนไหว - กิจกรรมคนพิเศษ - พูดคุยถึงข่าวสาร เรื่องราวในหุ้มน้อย / ในบ้าน / ระหว่างบ้าน-ร.ร.-ชุมชน - ระดมสมอง Round table / Pair share - ครูให้ข้อมูลเด็กโดยรวม - ใช้กระบวนการเรียนรู้ 8 ขั้น - ใช้กระบวนการต่างๆ Whole Language, Matal Program สำนวจ สาคิด ทดลอง บันทึก สรุป อภิปราย จำแนกแยกแยะ จัดหมวดหมู่ ทศนศึกษา ประกอบอาหาร บทบาทสมมติละคร การนำจินตนาการ พบปะ พูดคุยสัมภาษณ์ผู้มาให้ความรู้ เถ้าประสิทธิภาพ		

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
10.45 น. กิจกรรม รายบุคคล	1. ตอบสนองเด็กเป็นรายบุคคล 2. เด็กได้เรียนรู้ผ่านการคิดค้นของตนเอง ภายใต้กติกาของกลุ่ม	- กิจกรรมในมุมเสรีที่สัมพันธ์ กับหน่วยตามความถนัด ความสนใจ - มุมการเรียนรู้ทั่วไป		
11.15 น. กิจกรรม สรุป เก็บงาน	1. ฟีกทักษะของชีวิตในการดูแล เก็บที่อยู่ทำกิจกรรมให้สะอาด เรียบร้อย 2. ฟีกบอกความคิดของตนเอง ฟีกรับ ฟังและยอมรับความคิดผู้อื่น รู้จัก ประนีประนอม การชื่นชมผู้อื่น 3. กล้าแสดงออก/การนำเสนอ	- ทำความสะอาด เก็บของ เข้าที่ - สรุปงาน นำเสนอ วิเคราะห์ วางแผน - Clean up Recal		
กลางแจ้ง	1. ฟีกการเล่นให้ถูกต้องตามกติกา 2. การใช้เครื่องเล่นอย่างถูกวิธี 3. ฟีกการดูแลรักษาของส่วนรวม 4. รู้ความสามารถของตนเอง 5. ฟีกการระมัดระวังตนเอง	- เล่นอิสระ - เล่น การเล่นของเด็กไทย พละ Sensory motoric course		
รับประทานอาหาร	1. ฟีกมารยาท ความสะอาดนำดู 2. ฟีกการรับประทานอาหารที่มี ประโยชน์ (ชีวจิต) และพอเพียง 3. ฟีกการทำมาสะอาด 4. ระลึกถึงผู้ที่จัดให้เรามีอาหาร รับประทาน 5. การเอื้อเฟื้อ การรอคอย	- รับประทานอาหาร - จัดโต๊ะอาหาร - เก็บโต๊ะ เก็บภาชนะในที่ ที่จัดแยกไว้ - โมทนาผู้ที่จัดให้เรามีอาหาร รับประทาน		
กิจกรรม เชื่อมรอยต่อ ระหว่าง กิจกรรม	1. คลายเครียด สนุกสนาน เพิ่มพลัง	- ถ่ายพลัง - ยืม หัวเราะ - กิจกรรมคลายเครียด เช่น โยนโบหน้า		
สัญญาณเพลง เวลา เปลี่ยน กิจกรรม	1. ฟีกสติ	- เปิดเพลง ทำท่าซำๆ หรือ สงบนิ่ง		
ชำระร่างกาย ให้สะอาด	1. ฟีกการประหยัด การใช้ให้คุ้มค่า ไม่เสียเปล่า 2. ฟีกการดูแลสุขอนามัย	- อาบน้ำ แปรงฟัน - คุดูแลและสำรวจร่างกาย เด็ก		

เวลา	วัตถุประสงค์	กิจกรรม	บันทึกการสังเกต	
			งานเพื่อพัฒนาชีวิต พฤติกรรม จิตใจ ปัญญา	กิจกรรม การเรียนการสอน
นอน กลางวัน	1. ผ่อนคลาย 2. พักผ่อน	- กิจกรรมคลายเครียด - เปิดเพลง กล่อมนอน - นอนพักผ่อน		
ตื่นนอน เตรียมตัว กลับบ้าน	1. ฝึกดูแลความเรียบร้อย (สริษะจรด ปลายเท้า) ของตนเอง 2. ดูแลของใช้ส่วนตัว ส่วนรวม 3. รู้จักเลือกทำกิจกรรมตามความ สนใจ 4. ฝึกการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์	- แต่งตัว - เก็บที่นอน - เข้านมสรี เช่น อ่านหนังสือ เล่นเลโก้		
ก่อน กลับบ้าน	1. ทบทวนเนื้อหา กิจกรรม 2. ทบทวนการปฏิบัติตนและเตรียม พัฒนาตน 3. อำลาเพื่อนและครู	- Imagery Guidance - กิจกรรมคลายเครียด - สนทนา อภิปราย สรุป - กล่าวอำลาเพื่อน สวัสดิ์ คุณครู		

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียน

(5.1) สภาพแวดล้อม

เน้นการจัดสภาพแวดล้อมให้เด็กได้ใกล้ชิดธรรมชาติ รู้จักนำวัสดุเหลือใช้
มาประยุกต์และตกแต่งห้องเรียน

- เป็นธรรมชาติ
- ใช้ผ้าประดับในห้อง โดยใช้สีธรรมชาติ (Earth Tone)
- ตกแต่ง Display ให้กลมกลืนกับเนื้อหาที่เรียน (แนวตั้ง/แนวนอน)
- อุปกรณ์ ผลผลิตจากธรรมชาติ
- นำต้นไม้มาประดับบริเวณโรงเรียน

(5.2) สื่อ

แบ่งออกเป็นหมวด (1 อย่าง มีความสำคัญเทียบเท่าครู 1 คน)

- ก. หนังสือ/ห้องสมุด/ศูนย์ความรู้
- 1) นิทานในห้องเรียน
 - 2) หนังสือที่ครูใช้กับเด็ก
 - 3) แบบฝึกหัด
 - 4) หนังสือที่ครูจะใช้หาความรู้พัฒนาตนเองด้านวิชาการ

- ข. โสต-ทัศนูปกรณ์ เทป วิดีโอ
- ค. เกมการศึกษา
- 1) เด็กเล่นได้เอง Free Play
 - 2) ครูสอน Constructive Play
- ง. ประกอบอาหาร (Cooking)
- 1) เครื่องมือ อุปกรณ์
 - 2) เครื่องปรุง
 - 3) วัตถุดิบ
 - อาหารประจำวัน รับจากครัว
 - เด็กนำมาจากบ้านบางส่วน
- จ. เครื่องเล่นกลางแจ้ง-พละ
- 1) สื่อกีฬา
 - 2) สื่อเกมการละเล่น
 - 3) สื่อสนามอิสระ
 - 4) มุมเสรีกลางแจ้ง
 - การแสดง เวที
 - มุมจราจร รถ
 - 5) มุมช่างไม้ เช่น ค้อน เลื่อย
 - 6) มุมเกษตร
- ฉ. ดนตรี-เครื่องดนตรี เทป อุปกรณ์ เคลื่อนไหว จังหวะ
- ช. คลังมหาสมบัติของเด็ก-เศษวัสดุ
- ซ. สื่อมุมเสรีในห้อง
- 1) มุมครัว โต๊ะอาหาร
 - 2) มุมทำงาน
 - 3) มุมช่างต่างๆ และมุมเสริมสวย-ตัดเย็บ
 - 4) มุมวิทยาศาสตร์ ตู้ปลา เครื่องมือทางวิทยาศาสตร์
- ณ. ศิลปะ
- 1) งาน 2 มิติ เช่น วาดภาพ
 - 2) งาน 3 มิติ เช่น ปั้นดิน ประดิษฐ์เศษวัสดุ
- ญ. สื่อประกอบการเรียนการสอนรายคอร์ส
- 1) แหล่งให้ความรู้ สอนและเรียนรู้เอง บอร์ด แผนภูมิ บทความ
 - 2) แสดงผลงานเด็ก ทุกวัน ทุกสัปดาห์
 - 3) มุมหนังสือ

(5.3) การวัดและประเมินผล

1. วัดผลตามแนวนโยบายของโรงเรียน คือ คู่มือพฤติกรรม จิตใจ ปัญญา คู่มือระดับการพัฒนาที่ก้าวหน้าซ้ำ รวดเร็ว สม่่าเสมอ และความสามารถของเด็กตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจพิเศษ ประเภทต่างๆ
2. ส่งให้ผู้ปกครองทุกคอร์ส 1, 2, 4, 5
3. คอร์สที่ 3 และ 6 เชิญผู้ปกครองเข้ามาชมนิทรรศการ
4. ผลงานของเด็กในรูปแบบต่างๆ

(5.4) การเก็บผลงาน

1. ครูเลือก
2. เด็กเลือก บอกความคิดเห็น เก็บผลงานใส่แฟ้ม นำเสนอต่อผู้ปกครอง

(5.5) รูปแบบในการนำเสนอผลงาน

1. นิทรรศการ
2. รายงานพร้อมประเมินผล เก็บที่แฟ้มสะสมผลงาน
3. การแสดงออกของเด็ก
4. ผลงานในห้อง
5. ประชุมผู้ปกครอง

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

1. โดยติดต่อทางแฟ้มงานของเด็ก ที่ครูส่งให้ผู้ปกครองทุกวันศุกร์ และส่งกลับมาทุกวันจันทร์ ในแฟ้มงานจะมีใบตอบรับการแสดงความคิดเห็นของผู้ปกครองต่อพฤติกรรมลูกหรือผลงานต่างๆ
2. การประชุมผู้ปกครอง
 - 2.1 การให้ความรู้เกี่ยวกับนโยบาย 1 ครั้ง
 - กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้ปกครองควรทราบ
 - ข้อข้องใจจากผู้ปกครองและปัญหาที่ต้องแก้ไข
 - 2.2 การพูดคุยกับครูประจำชั้น เกี่ยวกับพัฒนาการของลูก 2 ครั้ง
 - 2.3 การอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ผู้ปกครองนำไปใช้กับลูกที่บ้าน 2 ครั้ง
3. จุลสาร แจ้งข่าวสารจากโรงเรียนสู่บ้าน (2 สัปดาห์ ต่อ 1 ครั้ง)

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 15 คน จาก 26 คน ผู้ปกครอง 49 คน จาก 270 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.7 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียน นน

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 86.67
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.61
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย 93.33
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย 80.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย 86.67
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย 93.33
	2.6 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 60.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 73.33
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย 86.67
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย 93.33
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย 100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.63
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5) 4.30
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 97.96
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.65
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.85
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.77
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.93

ตารางที่ 5.7 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4. ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	32,941 บาท
	4.2 ค่าใช้จ่ายของผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	18,500 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	93.53
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	0.28
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	0.50

ตารางที่ 5.7 สรุปได้ว่า

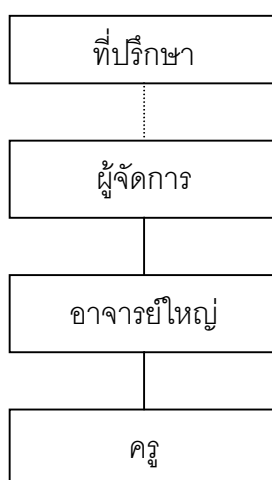
- (1) โรงเรียนมีระบบที่ดี
- (2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี ยกเว้นเรื่องผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก
- (3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- (4) ประสิทธิภาพ 100 : 0.28% บาท/คน/ปี โดยอิงข้อมูลจากค่าใช้จ่ายของโรงเรียน กับ 100 : 0.50% โดยอิงข้อมูลจากค่าใช้จ่ายที่ผู้ปกครองระบุนำให้

5.4.4 โรงเรียนอนุบาล วสจ

(1) ความเป็นมา

เป็นโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ตั้งมาเป็นเวลา 13 ปี รับเด็กตั้งแต่อายุ 2-6 ปี ด้วยความคิดที่ว่า “ความสุขของเด็กคือความคิดของเรา ความคิดของเด็กคือความสุขของเรา” ต้องการที่จะเป็นสถาบันคุณภาพ ที่พัฒนาเด็กอย่างถูกวิธี สถานที่ตั้งเลขที่ 45/285 สดุดิจิตน์เวสน์ ถนนพระราม 2 แขวงสามตำบล เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150

(2) การบริหารงาน

(3) การจัดการศึกษา

ทางโรงเรียนได้นำเสนอกรอบแนวคิดในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

(4) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

ทางโรงเรียนมุ่งหวังให้เด็กได้เจริญเติบโตในทุกๆ ด้านพร้อมกันไป คือ

<u>ร่างกาย</u>	แข็งแรง คล่องแคล่ว สุขภาพสมบูรณ์
<u>อารมณ์</u>	แจ่มใส เบิกบาน มองโลกในแง่ดี เห็นคุณค่าในตนเอง
<u>จิตใจ</u>	มีคุณธรรม เอื้ออารีผู้อื่น เป็นที่ยอมรับเข้าได้กับสังคมรอบข้าง
<u>สติปัญญา</u>	คิดอย่างเป็นเหตุเป็นผล คิดเป็น แก้ปัญหาที่เข้ามาในชีวิตได้
<u>หลักสูตร</u>	ทางโรงเรียนใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน และใช้แนวคิด Project approach เน้นการใช้ความคิด การ แก้ปัญหา กระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาการ

(5) กิจวัตรประจำวัน

กิจวัตรประจำวัน

8.30 น.	เข้าแถว เคารพธงชาติ กายบริหาร
9.00 น.	เข้าห้องเรียน บางวันจะมีกิจกรรมเดินชมธรรมชาติรอบโรงเรียนก่อน
9.30 น.	ดื่มนม และแยกย้ายไปทำกิจกรรมต่างๆ เช่น ดนตรี วาดรูป เข้าเรียน ในมุมประสบการณ์ตามตารางเรียน
11.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00 น.	นอน
14.00 น.	ทบทวนสิ่งที่ทำในแต่ละวัน นิทาน รับประทานอาหารว่าง กลับบ้าน

(6) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(6.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูเวรจะยืนรอรับเด็กที่ประตูด้านใน ผู้ปกครองส่วนใหญ่จะขับรถมาที่ประตูทางเข้า แล้วมาจอดที่ประตูด้านใน ครูเวรจะออกไปเปิดประตูแล้วสวัสดีผู้ปกครอง เด็กสวัสดีครูแล้วลงจากรถเดินเข้าประตูไป จากนั้นเด็กจะเขียนชื่อของตนเองในใบรายชื่อที่ครูติดไว้ที่บอร์ด แล้วเดินไปที่ห้องเรียนของตนเองเพื่อเก็บกระเป๋า โดยมีครูประจำชั้นรออยู่ที่ห้อง เมื่อเด็กเก็บของเสร็จเด็กจะเดินมาเล่นที่สนามทราย สนามเด็กเล่น ผู้ปกครองบางคนที่มีเวลาจะเดินเข้าไปส่งเด็กด้วยตนเอง และรออยู่จนกระทั่งเข้าแถว

(6.2) การเรียนการสอนในห้อง

กิจกรรมวงกลา (กลุ่มใหญ่) ครูสอนเรื่องการปลูกถั่วงอก โดยการสาธิตวิธีการปลูกให้เด็กดูเปิดโอกาสให้เด็กถามคำตอบ เมื่อครูสาธิตเสร็จครูให้เด็กปลูกถั่วงอกของแต่ละคน โดยมีครูและพี่เลี้ยงช่วยเด็กๆ ทำ

กิจกรรมกลุ่มย่อย ครูสอนเรื่องตัวเลขและตัวอักษร พร้อมกับการอธิบายกิจกรรมศิลปะ หลังจากนั้นครูและเด็กช่วยกันจัดโต๊ะเป็นกลุ่มย่อยเพื่อทำงานแต่ละอย่างที่ครูกำหนดให้ กลุ่มละ 1 งาน เด็กคนไหนที่ยังไม่มีที่นั่งก็จะไปเล่นที่มุมของเล่น มุมบ้าน มุมหนังสือ เด็กๆ จะสับเปลี่ยนกันทำกิจกรรมต่างๆ ในมุมและงานที่ครูให้ทำ พี่เลี้ยงจะคอยอธิบายงานให้เด็กที่ยังทำไม่ได้ และหยิบอุปกรณ์ที่ต้องการให้ ส่วนครูจะนั่งรอให้เด็กมาส่งงานที่โต๊ะ เมื่อหมดเวลาครูจะบอกให้เด็กเตรียมตัวเก็บของ เด็กๆ จะช่วยกันเก็บของให้เข้าที่ และช่วยครูเก็บโต๊ะเพื่อปูที่นอน และไปทำกิจกรรมอื่นๆ ต่อ

กิจกรรมดนตรี คุณครูจะพาเด็กไปที่ห้องดนตรีที่มีครูดนตรีมาสอน ครูดนตรีจะเล่นเปียโน เพื่อใช้ฟังเป็นสื่อในการทำกิจกรรมต่างๆ ได้แก่ ให้เด็กทำท่าประกอบเพลง ให้เด็กเคลื่อนไหวตามจังหวะเพลง ให้เด็กร้องโน้ต ซึ่งเด็กๆ ทุกคนจะเปลี่ยนกิจกรรมได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว และร่วมกิจกรรมกับครูอย่างสนุกสนาน หลังจากเรียนดนตรีเสร็จคุณครูดนตรีจะเล่นิทานให้เด็กฟัง เด็กจะฟังอย่างสนใจ สำหรับครูประจำชั้นจะอยู่ที่ห้องดนตรีด้วย โดยนั่งสังเกตเด็กๆ อยู่ที่มุมห้อง

(6.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ก่อนเข้าแถวเคารพธงชาติ เด็กจะเล่นที่สนามทรายหน้าโรงเรียน โดยจะไปหยิบขวดพลาสติก กระบอกพลาสติกที่ใส่ตะกร้าวางไว้ให้มาเล่นทราย มีบางส่วนเล่นเครื่องเล่นสนาม บางส่วนไปให้อาหารไก่ และกระต่าย โดยเด็กๆ จะเดินไปไม้ฝักบุงที่ปลูกไว้แถวโรงสัตว์เลี้ยงไปให้ที่ทรงจะมีครูคอยดูแลความปลอดภัยและพูดคุยกับเด็กที่สนาม โรงเรียนจะเปิดเพลงบรรเลงเสียงธรรมชาติตลอดเวลาจนกระทั่งถึงเวลาเข้าแถว ครูจะเปิดเพลงให้เด็กช่วยกันเก็บของเล่น

พักเที่ยงหลังรับประทานอาหาร นักเรียนจะเล่นและทำกิจกรรมเช่นเดียวกับช่วงเช้า เมื่อถึงเวลาครูจะเรียกให้ไปล้างหน้าแปรงฟัน เปลี่ยนเสื้อผ้า

กิจกรรมพิเศษวันไหว้ครู เด็กแต่ละห้องจะเดินเป็นแถวมานั่งในที่ๆ ครูจัดไว้ให้ เมื่อเริ่มพิธีจะมีการสวดมนต์ สวดบทไหว้ครู ส่วนใหญ่เด็กจะสวดได้ หลังจากนั้นเด็กจะนำดอกไม้ของตนเองเดินเรียงกันเป็นแถวไปให้กับคุณครูที่นั่งอยู่หน้าเวที แล้วมานั่งที่ เด็กจะเล่นคุยกันบ้าง คุณครูก็ให้เด็กร้องเพลง เล่นเกม เพื่อดึงความสนใจเด็กก่อนที่จะให้ผู้อำนวยการกล่าวให้โอวาทแก่เด็กๆ ซึ่งเด็กส่วนใหญ่จะฟังและตอบคำถามผู้อำนวยการ

กิจกรรมว่ายน้ำ จะมีครูมาสอนว่ายน้ำให้เด็กทุกอาทิตย์

(6.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูจะพานักเรียนเดินแถวออกมาจากห้อง ที่โต๊ะอาหารจะมีอาหารและภาชนะเตรียมไว้สำหรับแต่ละห้อง นักเรียนนำแก้วน้ำของตนเองที่ถือมาด้วยไปคนน้ำมาวางที่โต๊ะ คนไหนเสร็จก่อนจะมารับอาหารจากครูแล้วไปนั่งที่ของตนเอง เมื่อทำครบทุกคนแล้ว คุณครูจะให้พนมมือท่องกลอน “ข้าวทุกจาน” และกล่าวชื่ออาหารที่รับประทานวันนี้ จากนั้นเด็กจะลงมือรับประทานอาหารด้วยตนเอง จากนั้นครูจะนำอาหารที่ครัวมานั่งรับประทานพร้อมกับเด็กเลย โดยครูจะดูแลคอยเติมอาหารเด็กไปด้วย เมื่อครูทานอิ่มจะเข้าไปช่วยเด็กที่รับประทานอาหารเช้า เมื่อเด็กอิ่มจะนำภาชนะและอาหารที่เหลือไปเททิ้งที่ๆเตรียมไว้ให้ แล้ววางแก้ว ถาดหลุมซ้อนในกะละมังที่เตรียมไว้ จากนั้นไปล้างมือที่ก๊อกน้ำที่อยู่ใกล้ๆ แล้วเดินไปเล่นที่สนามเด็กเล่น ให้อาหารสัตว์หรือเล่นกับเพื่อนตามอัธยาศัย รอเวลาตอนกลางวัน

(6.5) การนอน

ครูกับเด็กจะช่วยกันปูที่นอนก่อนที่จะไปรับประทานอาหาร

เมื่อเด็กรับประทานอาหารเสร็จก็จะมาล้างหน้าแปรงฟัน เปลี่ยนชุดนอน และคืนนมที่เด็กเตรียมมาจากบ้าน แล้วจึงไปนั่งที่ที่นอนของตนเองเพื่อเตรียมตัวสวดมนต์ เมื่อเด็กมานั่งที่ของตนเองกันครบหมด ครูจึงนำเด็กสวดมนต์และแผ่เมตตา เด็กส่วนใหญ่สวดมนต์และแผ่เมตตาได้ จากนั้นเด็กจะล้มตัวลงนอน ครูเปิดเทปเพลงบรรเลงซึ่งเป็นเทปที่ได้จากการวิจัยของคุณหมอท่านหนึ่งว่าเด็กจะทำให้คลื่นสมองของเด็กสงบและหลับง่าย ครูและพี่เลี้ยงจะเข้ากล่อมเด็กบางคน เมื่อเวลาผ่านไป 5 นาทีเด็กส่วนใหญ่จะหลับ คุณครูจึงเดินไปทำงานของตนที่โต๊ะ

สำหรับเด็กบางคนที่ไม่หลับ และตื่นก่อนเวลา ครูจะเรียกให้มาทำงานที่ยังทำไม่สำเร็จ หรือทำการบ้าน

(6.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อนักเรียนเปลี่ยนเสื้อผ้าจากชุดนอนเป็นชุดนักเรียน และล้างหน้าหวีผมเสร็จแล้ว ครูจะเรียกนักเรียนมานั่งรวมกันเพื่อฟังนิทานทบทวนบทเรียน และการบ้านที่จะส่งครูในวันรุ่งขึ้น หลังจากนั้นครูก็ให้นักเรียนไปหยิบกระเป๋าพร้อมกับของใช้ส่วนตัวมาและให้นั่งเป็นแถว และเมื่อทุกคนพร้อมแล้ว นักเรียนก็กล่าวสวัสดีคุณครู แล้วเดินเป็นแถวออกมารอที่สนามหน้าโรงเรียน เด็กๆ จะนำกระเป๋าไปแขวนที่รั้วหน้าโรงเรียน แล้วเล่นที่สนามรอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน ส่วนเด็กที่กลับรถของโรงเรียนก็จะเดินมาขึ้นรถโรงเรียน โดยมีครูที่นั่งประจำรถมาคอยเช็คจำนวนนักเรียนประจำรถ และบอกให้ครูเวรเช็คชื่อเด็กกลับที่บอร์ดหน้าโรงเรียน

สำหรับเด็กที่ผู้ปกครองมารับเอง เมื่อเด็กเห็นรถของผู้ปกครองก็จะเดินมาเช็คชื่อที่บอร์ดแล้วเดินมาขึ้นรถ สวัสดีคุณครูขึ้นรถไป ครูเวรจะเป็นผู้ปิดประตูรถให้

ที่สนามจะมีครูคอยดูแลความปลอดภัยขณะที่เด็กกำลังเล่นรอผู้ปกครองอยู่

(7) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(7.1) สภาพแวดล้อม

โรงเรียนได้เตรียมสถานที่ที่ปลอดภัย ร่มรื่น และกว้างขวางเพียงพอ ในเนื้อที่ 4 ไร่ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาการของเด็ก ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน บริเวณโรงเรียนจัดให้อาคารเด็กในการสำรวจธรรมชาติ ความเปลี่ยนแปลงของต้นไม้ใบหญ้า นก ผีเสื้อ ทักทาย เจ้ากระต่าย เต่า ปลา เป็ด ไก่ และเพื่อนๆ บริเวณที่เล่น ที่ทำกิจกรรม มีเพียงพอกับจำนวนเด็ก

(7.2) สื่อ

โรงเรียนจัดสื่อไว้ให้นักเรียนอย่างหลากหลายในมุมประสบการณ์ต่างๆ ในห้องเรียน เช่น มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก มุมหนังสือ มุมศิลปะ มุมประดิษฐ์ มุมวิชาการ มุมวิทยาศาสตร์ มุมเกมการศึกษา มุมคอมพิวเตอร์ ฯลฯ และจัดสื่อให้เด็กได้ทำงานสัมพันธ์กับแนวคิด Project approach สื่ออุปกรณ์ต่างๆ มีเพียงพอ ไม่ขาดแคลน

(7.3) การจัดและประเมินผล

- 1) ครูจะสังเกตเด็กในห้อง และบันทึกทุกวัน
- 2) ใช้ Portfolio
- 3) มีการทดสอบโดยใช้ข้อเขียนและการพูดคุย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเด็กรายบุคคล แต่ไม่ใช่ดัชนีในการประเมินเด็ก

(8) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) มีข่าวสารถึงผู้ปกครอง จุลสาร พูดคุยกับผู้ปกครอง ก่อนสมัครเรียนประชุมอย่างน้อยปีละครั้ง และผู้ปกครองเข้าร่วมงานของโรงเรียน (ลอยกระทง ปิดภาคเรียน)
- 2) ผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัคร วิทยากร หรืออาสาสมัครพี่เลี้ยงเวลาเด็กๆ ไปทัศนศึกษา
- 3) ให้เด็กๆ ได้ร่วมประเพณีของท้องถิ่น เช่น งานแห่เทียนพรรษา ให้เด็กๆ ช่วยกันหล่อเทียน ผู้ปกครองช่วยทำบุญ

(9) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 12 คน จาก 12 คน ผู้ปกครอง 69 คน จาก 102 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.8 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน วสจ

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	91.67
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.15
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	58.33
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	91.67
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.23
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.94
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	82.61
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.67
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.82
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.75

ตารางที่ 5.8 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	26,530 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	9,544 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	87.24
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	0.33
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	0.92

ตารางที่ 5.8 สรุปได้ว่า

- (1) โรงเรียนมีระบบที่ดี
- (2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี ยกเว้นการประชุมกับผู้ปกครอง
- (3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- (4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 0.33% บาท ต่อคนต่อปี โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 100 : 0.92% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.5 ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน รวม

(1) ความเป็นมา

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนนี้เป็นสถานที่ดูแลเด็ก ในสังกัดของกรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินการมาเป็นเวลา 28 ปี เริ่มเปิดศูนย์ครั้งแรก พ.ศ. 2514 โดยใช้อาคารชั่วคราวเป็นที่ตั้งของศูนย์ ปี พ.ศ. 2538 ได้อาคารถาวรหลังใหม่ มีพระณเรศยสอนเด็ก ทางวัดจึงได้โอนศูนย์ให้ขึ้นกับกรมศาสนา ดูแลเด็กวัย 4-6 ปี โดยมีการจัดชั้นเรียนระดับชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ด้วย สถานที่ตั้งเลขที่ 132 ปุณณวิถี 20 ถนนสุขุมวิท 101 บางจาก เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร 10260

(2) การบริหารงาน

การดำเนินงานโดยคณะกรรมการบริหารศูนย์ มีผู้บริหารศูนย์และรองผู้บริหารศูนย์ดูแลจัดการ

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

ตามข้อกำหนดและระเบียบกรมการศาสนา มี 9 ข้อ คือ

- 1) เพื่อเป็นการวางรากฐานการศึกษาของเด็กก่อนเกณฑ์ ให้มีพื้นฐานความรู้เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไปด้วยดี
- 2) เพื่อปลูกฝังวัฒนธรรม ประเพณีอันดีงามของไทยให้แก่เด็ก
- 3) เพื่อเป็นการปลูกฝังธรรมะให้แก่เด็กตั้งแต่เยาว์วัย
- 4) เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับบ้าน โดยอาศัยเด็กเป็นสื่อสัมพันธ์
- 5) เพื่อส่งเสริมให้เด็กมีสุขนิสัยร่างกาย รู้จักออกกำลังกายและพักผ่อน ที่ถูกต้อง ตลอดจนการป้องกันโรคภัยที่มาเบียดเบียน
- 6) เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ และสามารถปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของตนเองได้
- 7) เพื่อส่งเสริมให้รู้จักการสังเกตและมีไหวพริบ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในสิ่งที่ดีงาม
- 8) เพื่อส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรได้บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม
- 9) เพื่อเป็นการสนองนโยบายของคณะสงฆ์และกระทรวงศึกษาธิการ

ศูนย์แห่งนี้ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ไว้ดังนี้

1. แบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในการเลี้ยงดู
2. พัฒนาเด็กในชุมชน
3. พัฒนาเด็กด้อยโอกาส

(3.2) หลักสูตร

ประยุกต์จากหลักสูตรของโรงเรียนมนตเสรี (เนอสเซอรี่) กับหลักสูตรของโรงเรียนและของกรมการศาสนา เน้นการเรียนรู้

การจัดการเรียนการสอน เน้นการเรียนรู้มีกิจกรรมประกอบบ้าง เช่น

อนุบาล 1 เรียนนับนิ้ว ก-ฮ สระ เขียนตัวเลข

อนุบาล 2 เรียนบวกลบเลข ประสมคำ ภาษาอังกฤษ

เด็กมีการบ้านทุกวัน

(4) กิจกรรมประจำวัน

ตัวอย่างกิจกรรมประจำวันสำหรับศูนย์ของวัด เช่น

08.30 น.	ต้อนรับเด็ก
08.30-08.45 น.	พัฒนาสิ่งแวดล้อม
08.45-09.00 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
09.00-09.10 น.	กิจกรรมยามเช้า
09.10-10.10 น.	กิจกรรมเสรี
10.10-10.30 น.	อาหารว่าง
10.30-10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.15 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.15-11.30 น.	กิจกรรมผ่อนคลาย
11.30-12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00 น.	สวดมนต์ ทำจิตใจให้สงบ นอนหรือพักผ่อน
14.00 น. เป็นต้นไป	กิจกรรมอิสระ

(5) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

มีครู 2 คนเฝ้าอยู่ที่ประตูใหญ่ ผู้ปกครองบางส่วนจะส่งเด็กที่หน้าประตูให้เด็กเดินเอากระเป๋าไปเก็บที่ห้องเอง บางส่วนก็มาส่งเด็กถึงห้องเรียน ส่วนครูบางคนก็นั่งอยู่ที่ห้องคอยรับเด็ก บางส่วนก็อยู่ในสนาม

การรับเด็ก ครูทุกห้องไม่ได้เช็คชื่อเมื่อเด็กมาถึง มีการพูดคุยกับผู้ปกครองบ้าง เมื่อเข้าแถวแล้วเข้าห้องเรียนเรียบร้อยแล้วจึงเช็ครายชื่อเด็ก

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

การเรียนการสอนของแต่ละห้องไม่เหมือนกัน เนื่องจากครูเป็นผู้กำหนดเองแต่ละห้องในแนวเดียวกันคือ แบบบรรยาย

- ห้องที่เรียนเลข ครูจะให้คัดเลข บวก-ลบเลข 2 หลัก โดยเขียนโจทย์ขึ้นกระดานให้เด็กลอกโจทย์ มีบางห้องเด็กไม่สนใจทำ ครูจึงทำโทษโดยและตักเตือน แล้วก็สอนให้คิดตามต่างๆ ทั้งห้อง
- ห้องที่เรียนภาษาไทย และภาษาอังกฤษ การสอนจะให้เด็กคัดลายมือบ้าง คัดตามรอยประบ้าง
- ห้องที่เรียนศิลปะ ครูมีภาพมาให้เด็กระบายสี สำหรับครูนั่งตรวจการบ้านเด็กในขณะที่เด็กระบายสีภาพ
- มีเพียง 1 ห้องเท่านั้นที่ให้เด็กปั้นดินน้ำมัน ร้องเพลง ทำกิจกรรมนันทนาการ และมีการนำกล่องกระดาษมาประดิษฐ์เป็นงานศิลปะ
- การจัดห้องเรียน เป็นแบบให้เด็กละนั่งเรียนประจำโต๊ะของตัวเอง ไม่มีมุมสร้างสรรค์ต่างๆ สำหรับเด็ก

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

เมื่อเด็กทำงาน หรือแบบฝึกหัดที่ครูให้เสร็จแล้วก็จะออกนอกห้อง ลงมาเล่นในสนามเด็กเล่นได้ โดยครูเองยังอยู่ในห้องเรียนกับเด็กที่ยังทำงานไม่เสร็จ หรือเมื่อเด็กทำงานเสร็จทุกคนแล้ว ครูจะจัดอาหารกลางวันให้เด็ก ส่วนใหญ่ไม่ได้ลงสนามกับเด็กด้วย

มีเพียง 1 ห้องเท่านั้น คือ ห้องที่ทำกิจกรรมนันทนาการ ครูจะให้เด็กทั้งหมดลงมาที่สนาม แล้วครูก็จะคอยดูแลการเล่นของเด็กด้วย แต่จะเล่นจนถึง 11.00 น. จึงหยุดเพื่อรับประทานอาหารกลางวัน

(5.4) การรับประทานอาหาร

ครูจะเป็นคนที่จัดเรียงอาหารให้เด็กนั่งรับประทานในห้องเรียน กับข้าวของวันนี้คือ ต้มข่าไก่ ผลไม้แตงโม ก่อนรับประทานให้เด็กล้างมือ เมื่อเด็กรับประทานเสร็จแล้วจะเอาถาดไปวางที่ห้องครัว เด็กส่วนใหญ่มีข้าวเหลือ จากนั้นเด็กจะเล่นในสนามอีกครั้ง จนถึงเวลาตอน 12.00 น.

ครูไม่ได้รับประทานอาหารพร้อมกับเด็ก

(5.5) การนอน

เด็กจะนอนในห้องเรียน ครูจะจัดโต๊ะ เก้าอี้หลบเข้าอีกข้าง เหลือที่ตรงกลางห้องเป็นที่นอนเด็ก เด็กๆ จะนำที่นอนของตนเองมาวางเรียงกันแล้วก็นอน ส่วนใหญ่ครูจะดูแลให้เด็กนอน ถ้าไม่่วงก็ให้นอนเฉยๆ ไม่ให้ออกไปนอกห้อง ตัวครูเองบางคนก็นอนกับเด็กด้วย บางคนก็ทำงานของตนเอง บางคนก็นั่งเฝ้าเด็กให้หลับ

- มี 1 ห้องที่ครูจะเฝ้าไม่ให้เด็กกวนเพื่อนที่หลับไปแล้ว ส่วนอีก 1 ห้อง จะมีการเล่านิทานให้เด็กฟังก่อนนอน เด็กจะนอนจนถึงประมาณ 14.00 น. จึงตื่นมาดื่มนม
- เด็กๆ นอนในชุดที่ใส่มาไม่มีการเปลี่ยนชุดนอน

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กที่นี่จะแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกกลับกับรถรับส่ง อีกส่วนผู้ปกครองมารับ

- ส่วนที่กลับกับรถรับส่ง จะแบ่งเป็น 4 เส้นทาง ครูจะเช็คชื่อเด็กให้ตรงกับเส้นทางรถ จัดเด็กขึ้นรถ จะมีครูเวรติดรถคันละ 1 คน เด็กกลุ่มนี้จะกลับก่อน
- ส่วนเด็กที่ผู้ปกครองมารับ จะให้เด็กรออยู่ในห้องเรียน เมื่อถึงเวลา 15.00 น. จึงเปิดประตูให้ผู้ปกครองมารับถึงห้องเรียน โดยมีครูคอยส่งเด็กให้กับผู้ปกครองทีละคน

(6) การจัดบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(6.1) สภาพแวดล้อม

อาคารเรียนเป็นตึก 4 ชั้น สำหรับเป็นห้องเรียนของชั้นอนุบาล 1 และ 2 มีห้องครัว ห้องธุรการ สนามเด็กเล่น และเครื่องเล่นสำหรับเด็ก สนามหญ้า

(6.2) สื่อ

สื่อที่ได้ในการเรียนการสอนและของเล่น จะได้รับการสนับสนุนจากเขตและผู้มีจิตศรัทธา แต่ยังคงไม่เพียงพอกับความต้องการ

(6.3) การวัดและประเมินผล

มีการสอบข้อเขียนตอนปลายภาค

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) ปฐมนิเทศ ปีละ 2 ครั้ง
- 2) พุดคุยกับผู้ปกครองขณะมารับ-ส่งเด็ก
- 3) มีการประชุมชมเชยและผู้ปกครองเป็นอาสาสมัครดูแลเด็ก
- 4) ให้เด็กได้มีโอกาสร่วมพิธีทางศาสนาต่างๆ ของทางวัด

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 25 คน จาก 27 คน ผู้ปกครอง 31 คน จาก 428 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.9 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วรณ

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	32.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.11
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	32.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	52.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	36.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	48.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	44.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	36.00

ตารางที่ 5.9 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.28
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5) 3.86
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย 80.65
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.46
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 2.84
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 2.68
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4) 3.37
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,449 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	257 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	78.37
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	3.2
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	30.49

ตารางที่ 5.9 สรุปได้ว่า

- (1) ศูนย์ขาดระบบ
- (2) ศูนย์ขาดกลไกดำเนินงาน
- (3) ศูนย์ขาดความมั่นใจจากครู
- (4) ประสิทธิภาพมีค่า 100 : 3.2 บาท/คน/ปี โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 100 : 30.49 บาท/คน/ปีโดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.6 ศูนย์เด็กชุมชน ฟนร

(1) ความเป็นมา

เป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตลาดกระบัง เปิดบริการให้การดูแลเด็กมาเป็นเวลา 12 ปี โดยรับเด็กตั้งแต่ 2-6 ปี

(2) การบริหารงาน

การบริหารงานด้วยรูปแบบของคณะกรรมการชุมชน และมีหัวหน้าศูนย์บริหารและดูแล

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) ส่งเสริมการเรียนรู้การสอน
- 2) แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง
- 3) ดูแลสุขภาพและพัฒนาการของเด็ก

หลักสูตร จัดทำหลักสูตรเอง โดยประยุกต์จากการไปดูงาน เน้นการเรียนรู้ การกีฬา มารยาท จริยธรรม

(3.2) กิจกรรมประจำวัน

08.45-09.00 น.	เข้าแถว สวดมนต์
09.00-09.30 น.	สนทนากับเด็ก ตรวจสอบสุขภาพ
09.30-10.00 น.	อาหารว่าง
10.00-11.00 น.	เข้าห้องเรียน
11.00-11.30 น.	เล่นกลางแจ้ง การเคลื่อนไหวเข้าจังหวะ
11.30-12.30 น.	พัก รับประทานอาหาร
12.30-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.30-15.00 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า อาหารว่าง
15.00-16.00 น.	สรุปผลการเรียน

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะพาเด็กมาส่งที่ประตูชั้นใน บางคนมีการพูดคุยกับผู้บริหาร ศูนย์ หรือครูประจำชั้น ให้เด็กเอากะเป๋ไปวางในห้องเรียนเอง ไม่มีการเช็คชื่อ จากนั้นผู้ปกครองบางคน จะฝากค่าขนมเด็กไว้กับครูซึ่งก็จะจดไว้ในสมุด และแจกให้เด็กตอนอาหารกลางวัน มีการเข้าแถวเคารพธงชาติตอน 9.00 น. แล้วจากนั้นแยกย้ายเข้าห้องเรียน

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ชั้นเรียนแบ่งเป็น เด็กเล็ก อนุบาล 1, 2 และ 3

- การสอนชั้นเด็กเล็ก จะเป็นกิจกรรมเข้าจังหวะให้เด็กได้เต้น ได้ร้อง เพลง สอนนับเลขปากเปล่า สอนท่องพยัญชนะแบบปากเปล่า สามารถดึงความสนใจเด็กได้ดีพอสมควร
- การสอนชั้นอนุบาลทั้ง 1, 2 และ 3 จะเป็นแบบบรรยาย โดยครูจะเขียน กระดานให้เด็กอ่าน แล้วให้คัดลายมือ คัดตามรอยประ ครูที่นี้จะไม่ บังคับเด็กมากนัก ถ้าเด็กไม่สนใจ ไม่คัดลายมือ หรือเดินออกจากห้อง ครูจะไม่ว่าอะไร ไม่ดุ ไม่ตี
- การจัดห้องจะเป็นแบบห้องเรียน ไม่มีมุมสร้างสรรค์สำหรับเด็ก มีแต่ โต๊ะเก้าอี้กับกระดาน เด็กจะเรียนถึงประมาณ 10.30 น.

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นที่นี่จะมีเป็นลานปูนหน้าอาคารเรียน และพื้นที่เอนกประสงค์ ในบริเวณด้านล่างของอาคาร ไม่มีเครื่องเล่นสำหรับเด็ก เด็กส่วนใหญ่จะวิ่งเล่นกัน วิ่งขึ้นลงบันได โดยตัว ครูเองก็สอนอยู่ที่ห้อง ไม่ได้ลงมาดูแลข้างล่าง

- ไม่มีกิจกรรมกลุ่มนอกห้องเรียน เด็กจะจับกลุ่มเล่นกันเอง ของเล่น จำพวกบล็อกเก็บในตู้ใส่กุญแจ เวลาประมาณ 10.30 น. เด็กส่วนใหญ่ จะทำงานที่ครูให้เสร็จแล้ว ลงมาวิ่งเล่น ตัวครูจะเตรียมจัดอาหารกลางวันให้เด็กประมาณ 11.00 น.

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

เด็กจะรับประทานอาหารบริเวณลานเอนกประสงค์ โดยทั้งครูและเด็กจะ ช่วยกันนำถาดอาหารมาเรียงบนพื้น เด็กๆ จะนั่งรับประทานที่พื้นโดยครูคอยดูแลและไม่รับประทานอาหาร พร้อมเด็ก อาหารของวันนี้คือ แกงจืดผัก และเงาะ เมื่อเด็กรับประทานเสร็จแล้วจะนำถาดไปวางในครัว ส่วนครูจะทำความสะอาดบริเวณลาน เพื่อใช้เป็นที่นอนสำหรับเด็กต่อไป ส่วนเด็กๆ จะวิ่งเล่น จนถึงเวลา นอน 12.00 น.

(4.5) การนอน

ก่อนนอนเด็กจะมีการอาบน้ำเปลี่ยนชุดนอน จากนั้นจะไปหิบบหมอนของ ตนมาวางเรียงที่ลานเพื่อนอน ครูจะให้เด็กนอนทุกคน คนที่ไม่ยอมนอนจะมีพี่เลี้ยงที่เป็นลูกจ้างชั่วคราวนั่ง ดูแลจนเด็กหลับ เด็กจะนอนจนถึงประมาณ 14.00 น. จึงทยอยตื่นขึ้นมากินนม

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

ผู้ปกครองจะค่อยๆ ทอยยมารับเด็ก โดยเด็กนั่งรวมกันอยู่ที่ลานรอ ผู้ปกครองมารับ ซึ่งผู้ปกครองจะมีการพูดคุยกับครูบ้างเล็กน้อย ไม่มีการเช็คชื่อเด็กก่อนกลับ

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

ศูนย์พัฒนาเด็กเริ่มเกล้าตั้งอยู่ที่กลางชุมชนหมู่บ้านการเคหะเริ่มเกล้า หมู่บ้านนี้มีสภาพค่อนข้างโทรมสภาพคล้ายชุมชนแออัด ผู้ปกครองของเด็กส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางถึงยากจน

อาคารของศูนย์แห่งนี้มี 1 หลัง 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ ชั้นล่างเป็นโถงโล่ง เป็นพื้นที่เอนกประสงค์ใช้ในการจัดกิจกรรม การเล่น การรับประทานอาหารและการนอน ชั้นบนเป็นห้องเรียน โดยจะจัดเป็นโต๊ะเรียนหันเข้าหากระดานดำที่ครูจะเป็นผู้สอน อุปกรณ์และของเล่นสำหรับเด็กจะเก็บไว้ในตู้ ไม่ได้นำออกมาไว้ให้เด็กได้ใช้เอง มีสนามให้เด็กได้วิ่งเล่นแต่ไม่มีเครื่องเล่นสนาม เด็กๆ จะวิ่งเล่นกันที่สนาม และโถงชั้นล่าง เมื่อเลิกเรียนก็จะมาคอยให้ผู้ปกครองมารับที่ชั้นล่างเช่นกัน

(5.2) สื่อ

ได้รับสื่อจากทางเขต และเก็บเงินจากผู้ปกครองไปซื้อเพื่อนำไปใช้ในการทำกิจกรรม ทางศูนย์ขาดแคลนในเรื่องอุปกรณ์

(5.3) การวัดและประเมินผล

ใช้วิธีการสังเกต ดูผลงานและการบ้าน

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) พุดคุยกับผู้ปกครองขณะที่มารับ-ส่งเด็ก
- 2) ผู้ปกครองร่วมกิจกรรม/งานของศูนย์ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันแม่

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 5 คน จาก 7 คน ผู้ปกครอง 42 คน จาก 139 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.10 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์เด็ก ฟนร

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.27
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.22
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.48
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.32
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40

ตารางที่ 5.10 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,308 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,100 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	87.16
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	2.63
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	4.15

ตารางที่ 5.10 สรุปได้ว่า

- (1) ศูนย์มีระบบบริหารที่ดี แต่ขาดปรัชญา แนวคิด
- (2) ศูนย์มีกลไกน้อย
- (3) ผู้ปกครองและครูมั่นใจว่าจะส่งบุตรหลานมาเรียน
- (4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 100 : 2.63% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 100: 4.15% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.7 สถานเลี้ยงดูเด็ก บสส

(1) ความเป็นมา

เป็นสถานเลี้ยงดูเด็กอายุ 1 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี 6 เดือน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ ตั้งมาเป็นเวลา 7 ปี สถานที่ตั้งเลขที่ 55/5 ซอยสุขาภิบาล ถนนราม-อินทรา แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร 10220

(2) การบริหารงาน

เจ้าของเป็นผู้ดูแลการดำเนินการทุกอย่าง เนื่องจากมีบุคลากรไม่มากนัก

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) ดูแลและส่งเสริมพัฒนาการของเด็กให้สมบูรณ์ทั้ง 4 ด้าน
- 2) ส่งเสริมให้เด็กรู้จักดูแลตัวเอง และทำกิจวัตรประจำวันเองได้ เน้นบรรยากาศที่อบอุ่นแบบครอบครัว

(3.2) หลักสูตร

ศึกษาจากหนังสือ ทฤษฎีพัฒนาความคิด และแนวการจัดการศึกษา เด็กเล็กที่เน้นพัฒนาการทุกด้าน

(4) กิจวัตรประจำวัน

ให้เด็กได้ทำกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและกิจกรรมศิลปะ

(5) สังเกตกิจกรรม และพฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองพานักเรียนเข้ามาส่งที่ห้อง เมื่อคุณครูเห็นจะเดินออกไปรับที่หน้าประตูด้านใน เด็กบางคนจะร้องไห้ บางคนจะให้ผู้ปกครองอยู่ด้วยสักพัก เมื่อเด็กเล่นเพลินๆ เด็กก็จะไม่ร้อง ส่วนบางคนให้ผู้ปกครองรับไป ครูก็จะรับมาจากผู้ปกครอง โดยอุ้ม และป้อนโยนสักพักเด็กก็จะไม่ร้องไห้ ผู้ปกครองส่วนมากจะจอดรถไว้ตรงถนนหน้าประตูด้านนอก

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

- ก่อนเริ่มกิจกรรมครูจะให้เด็กร้องเพลงชาติ สวดมนต์ในห้องเรียน เด็กส่วนใหญ่จะร้องคลอตามเพลงชาติ มีคนหรือสองคนเดินไปมา ครูอีกท่านจะช่วยจับให้เด็กอยู่ในแถว

- ครูจัดกิจกรรมพิมพ์ภาพแครอท และระบายสีเลข 1 เตรียมไว้สำหรับเด็ก โดยเตรียมกระดาษที่เขียนชื่อเด็กแต่ละคนไว้มาให้เด็กดู ครูสอนวิธีการทำให้เห็นให้เด็กบางคนลองทำเอง บางคนที่จับแครอทที่พิมพ์ไม่ถนัดครูจะช่วยทำให้ สำหรับการระบายสีเลข 1 ครูจะทำให้เด็กดูและสอนให้เด็กรู้ว่าคือเลข 1 และให้นับภาพหนูที่มีอยู่ 1 ตัวว่า หนึ่ง จากนั้นเด็กลงมือทำ ส่วนใหญ่จะใช้สีลากไปมาในเลข 1 มีบางคนที่คัดเล้นด้านหลัง
- กิจกรรมเล่น เมื่อเด็กทำกิจกรรมพิมพ์ภาพแครอท และระบายสีเลข 1 เสร็จแล้ว ครูจะให้เด็กเลือกหยิบของเล่นมาเล่น เด็กจะเลือกเล่นรถเป็นส่วนใหญ่ ครูก็จะชวนเด็กคุย และเล่นด้วยกัน มีเด็กที่แย่งของเล่นกัน ตักัน ครูจะไกล่เกลี่ยชักชวนให้เล่นอย่างอื่น และบอกให้เด็กเล่นให้ถูกวิธีเพื่อความปลอดภัย และให้ช่วยกันเก็บเมื่อถึงเวลาไปเล่นสนาม
- การอ่านหนังสือ และท่องคำคล้องจอง ครูหยิบหนังสือคำคล้องจองมาอ่านให้เด็กฟัง แล้วให้เด็กท่องตาม เด็กบางคนที่ไม่สนใจ ครูอีกคนก็จะเรียก และพามาฟังครูอ่านหนังสือ

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ครูให้เด็กเดินไปที่สนามด้วยกันทั้งหมด ให้เด็กเลือกเล่นเครื่องเล่น หรือนั่งชิงช้าได้ตามสบาย เด็กบางคนจะไปเอารถสามล้อมาถีบ ครูจะไปช่วยเด็กนำออกมาที่สนามหญ้า และสนามปูนให้เด็กถีบเล่น เด็กก็เปลี่ยนเครื่องเล่น วิ่งเล่นกัน ส่วนครูจะช่วยระมัดระวังความปลอดภัยให้เด็ก เมื่อหมดเวลาครูเรียกเด็กๆ เข้าไปในบ้าน

(5.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ก่อนทานอาหาร ครูจะให้เด็กล้างมือก่อนทุกคน

- พี่เลี้ยงจะเตรียมถาดอาหารวางไว้ให้เด็กบนโต๊ะ พร้อมกับน้ำ และผ้าเช็ดหน้าเช็ดสิ่งที่เปื้อนของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กๆ มาถึงจะนั่งเข้าที่ แล้วครูจะนำให้เด็กท่องกลอน “ขอบคุณ” พร้อมกับกล่าวว่า วันนี้รับประทานอะไร เด็กบางคนก็พูดตาม บางคนก็เล่นไม่พูด อาหารวันนี้คือแกว่น้ำ ผลไม้คือชมพู
- ในการทานอาหาร เด็กจะใช้ช้อนส้อมตักรับประทานเอง สอนให้จะหกเลอะเพราะเด็กยังจับช้อนส้อมไม่ค่อยถนัด ครูจะช่วยเด็กบางคนตัดอาหารเมื่อเด็กทานหมดจะทานเพิ่มอีกครูจะตักให้ เมื่อเด็กทานเกือบอิ่ม

ครูจะแจกชมพูให้เด็กรับประทาน เด็กจะทานโดยใช้ส้อมจิ้ม บางคนใช้มือ เมื่อเด็กอิ่ม ครูจะให้เข้าไปเตรียมตัวอาบน้ำนอน บางคนที่ทานไม่หมด ครูก็ไม่ได้บอกให้ทานให้หมด เหลือไว้ได้ เมื่อเด็กทานเสร็จหมดที่เหลือจะเป็นคนเก็บภาชนะและเศษอาหารทิ้ง

(5.5) การสอน

- ครูอาบน้ำ และเปลี่ยนเสื้อผ้าให้เด็กก่อนที่เด็กจะนอน
- ครูปูที่นอนเตรียมไว้ให้สำหรับเด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กอาบน้ำเสร็จครูจะเตรียมนอนและแจกนมให้เด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กได้นมแล้วจะนอนดูขบวนม บางคนที่นอนได้เองก็จะหลับ โดยครูไม่ต้องกล่อม เด็กบางคนที่นอนยากครูจะเข้าไปกล่อมจนกว่าเด็กจะหลับ
- เมื่อเด็กทยอยหลับกันหมด ครูจะนำบันทึกพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมานั่งเขียน เพื่อให้กับผู้ปกครองในตอนเย็น
- เมื่อเด็กตื่นนอนแล้ว โดยทยอยกันตื่น ครูจะพาไปอาบน้ำเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวแล้วให้เล่นของเล่น

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

- เด็กจะเล่นของเล่น อ่านหนังสือกับครูหรือผู้ปกครองมารับ
- ครูปูที่นอนเตรียมไว้ให้สำหรับเด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กอาบน้ำเสร็จครูจะเตรียมนมและแจกนมให้เด็กแต่ละคน
- เมื่อเด็กได้นมแล้วจะนอนดูขบวนม บางคนที่นอนได้เองก็จะหลับ โดยครูไม่ต้องกล่อม เด็กบางคนที่นอนยากครูจะเข้าไปกล่อมจนกว่าเด็กจะหลับ
- เมื่อเด็กทยอยหลับกันหมด ครูจะนำบันทึกพฤติกรรมของเด็กแต่ละคนมานั่งเขียนเพื่อให้กับผู้ปกครองในตอนเย็น
- เมื่อเด็กตื่นนอนแล้ว โดยทยอยกันตื่น ครูจะพาไปอาบน้ำเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว แล้วให้เล่นของเล่น

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

- เด็กจะเล่นของเล่น อ่านหนังสือกับครูหรือผู้ปกครองมารับ
- ผู้ปกครองจะเข้ามารับเด็กข้างใน และนำข้าวของเครื่องใช้ของเด็กที่ครูเตรียมไว้ให้กลับบ้าน บางคนจะนั่งเล่นกับเด็ก และพูดคุยกับครูสักพักก่อนกลับบ้าน

(6) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(6.1) สภาพแวดล้อม

สถานเลี้ยงดูเด็ก ตั้งอยู่ในบริเวณบ้านที่ได้จัดบรรยากาศที่เหมาะสมกับวัยเด็ก มีห้องเอนกประสงค์สำหรับเลี้ยงและจัดกิจกรรมให้แก่เด็ก มีห้องนอนแยกเฉพาะ มีบริเวณที่เป็นสนามหญ้า และมีเครื่องเล่นสนาม

(6.2) สื่อ

จัดให้เหมาะสมกับพัฒนาการเด็กและเพียงพอ มีการใช้วัสดุตามฤดูกาลมาทำสื่อการสอน เช่น ช่วงไหนมีใบไม้ร่วงมากๆ ก็ให้เด็กเก็บมาทำสื่อ นอกจากนี้มีการเสริมประสบการณ์ให้แก่เด็กในการทัศนศึกษาสถานที่ใกล้เคียง เช่น ซาฟารีเวิลด์ เพื่อรู้จักสัตว์

(6.3) การวัดและประเมินผล

ประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมทุกด้านทุกวัน มีการบันทึกพัฒนาการ และส่งให้ผู้ปกครองทราบ

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) คุยกับผู้ปกครองทุกเช้า-เย็น ขณะมารับ-ส่งเด็ก
- 2) มีผู้ปกครองมาเป็นอาสาสมัครดูแลเด็กในบางครั้ง

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 3 คน ผู้ปกครอง 5 คน จาก 10 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.11 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก บสส

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1. มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.40
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50

ตารางที่ 5.11 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	7,722 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,833 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	92.21
	4.4 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก 100 บาทต่อร้อยละ	1.17
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	2.36

ตารางที่ 5.11 สรุปได้ว่า

- (1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบบริหารที่ดี
- (2) สถานเลี้ยงดูเด็กขาดแคลนในบางเรื่อง
- (3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- (4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 100 : 1.17% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 100 : 2.36% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.8 ศูนย์เด็กชุมชน วมส

(1) ความเป็นมา

เป็นศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานเขตคันนายาว ตั้งขึ้นมาเป็นเวลา 7 ปี เพื่อดูแลเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 6 ปี อยู่ในซอยวิมานสุข ถนนเสรีไทย เขตคันนายาว กรุงเทพมหานคร 10230

(2) การบริหารงาน

ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร คือ สถานที่รับเลี้ยงและดูแลเด็กในชุมชนที่เกิดจากความคิดริเริ่มของประชาชนในชุมชน โดยมีการดำเนินงานในรูปแบบของคณะกรรมการซึ่งเป็นประชาชนในชุมชน ภายใต้อาณัติของคณะกรรมการชุมชน มีประธานชุมชน ช่วยดูแลบริหารจัดการดำเนินงานของคณะกรรมการ

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อพัฒนาความพร้อมทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ตามหลักจิตวิทยาพัฒนาการเด็ก และลดอัตราทุพโภชนาการของเด็กก่อนวัยเรียน
- 2) เพื่อแบ่งเบาภาระบิดามารดา หรือผู้ปกครองในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ขณะออกไปประกอบอาชีพ และช่วยเหลือเด็กด้อยโอกาสให้มีโอกาสเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่ระบบโรงเรียน
- 3) เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนตามกระบวนการพัฒนาชุมชน

(3.2) หลักสูตร

ทางศูนย์จะจัดหลักสูตรเอง เป็นกิจกรรมเตรียมความพร้อมและมีกิจกรรมสอนอ่าน-เขียนบ้าง

(3.3) กิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวัน	(สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม)
07.30-08.30 น.	รับเด็ก
08.30-08.45 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์
08.45-09.00 น.	ตรวจสอบสุขภาพ
09.00-09.20 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหว และจังหวะ
09.20-10.20 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี

10.20-10.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
10.30-10.45 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
10.45-11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.30-12.00 น.	พัก (รับประทานอาหารกลางวัน)
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	ตื่นนอน/เก็บที่นอน/ล้างหน้าและทำความสะอาดร่างกาย
14.20-14.30 น.	พัก (อาหารว่าง)
14.30-14.50 น.	เกมการศึกษา
14.50-15.30 น.	สรุปบททวน สนทนา เตรียมกลับบ้าน

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะพามาส่งถึงหน้าประตูศูนย์ ให้เด็กเข้ามาข้างใน ครูจะยืนอยู่บริเวณประตูคอยรับเด็กจะเฝ้าไม่ให้เด็กออกไปข้างนอก ครูจะคอยดูไม่ให้เด็กออกจากรับเด็กจากผู้ปกครองตอนเช้าเท่านั้น เพราะเด็กจะร้องตามผู้ปกครอง หลังจากนั้นเด็กวิ่งออกไปนอกศูนย์ครูไม่ได้ติดตามทันที เพราะเด็กทุกคนเป็นคนในชุมชน ชาวบ้านรอบๆ บริเวณศูนย์คอยสอดส่องดูแลอยู่ ไม่มีการเช็คชื่อ ไม่มีสมุดรายชื่อเด็ก

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ช่วงเช้าจะปล่อยให้เด็กเล่นอย่างอิสระ จนถึงประมาณ 10.00 น. หรือจนเด็กมาครบจะให้เด็กล้างมือ หลังจากทำงานในสมุดเสร็จก็จะปล่อยเด็กทำกิจกรรมอิสระ

อุปกรณ์การทำกิจกรรมก็จะเป็นดินน้ำมัน บล็อกต่อ ครูจะให้เด็กเล่นกันเอง ช่วงก่อนพักกินข้าวเป็นกิจกรรมนันทนาการ เช่น มอญซ่อนผ้า แต่จากการสังเกต ครูยังไม่สามารถชักจูงเด็กให้สนใจกิจกรรมเท่าที่ควร

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ที่นี่ไม่มีบริเวณให้เป็นสนามเด็กเล่นโดยเฉพาะ การทำกิจกรรมนอกห้องเรียนจะทำกันบริเวณที่ใช้เป็นที่เรียน กิจกรรมที่ทำก็เป็นการเล่นเป็นกลุ่มมีมอญซ่อนผ้า จากการสังเกต ครูยังไม่สามารถชักจูงความสนใจของเด็กที่มีต่อกิจกรรมได้เท่าที่ควร

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูที่นี้จะเป็นคนทำอาหารกลางวันให้เด็ก โดยเริ่มทำอาหารตั้งแต่ช่วง 10.00 น. ซึ่งทำให้เหลือครูดูแลเด็กเพียง 1 คน เมื่อเตรียมอาหารพร้อมแล้ว ได้แก่ แกงจืดไก่ ไข่เจียว มะละกอ ครูให้เด็กรับประทานที่

ห้องบทยาคก่อนรับประทานอาหารพร้อมๆ กัน เมื่อทานเสร็จเด็กๆ จะนำถาดอาหารไปวางที่ที่จัดเตรียมไว้ แล้วให้เด็กดื่มนม จากนั้นก็ให้เด็กนอน

(4.5) การนอน

บริเวณที่ใช้นอนก็จะเป็นบริเวณเดียวกับที่ใช้เป็นห้องเรียน และใช้ทำกิจกรรม โดยจะให้เด็กเอามอนมาวางในที่ของตน ครูจะนั่งดูแลให้เด็กนอนทุกคน ครูนอนกับเด็กด้วย

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กบางส่วนจะมีผู้ปกครองมารับ บางส่วนกลับบ้านเอง โดยครูให้เดินเป็นแถวหน้าประตู สวดมนต์ แล้วให้เด็กแยกย้ายกลับบ้าน เพราะส่วนใหญ่เป็นคนในชุมชน มีบ้านอยู่ใกล้กับศูนย์

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

เป็นห้องรวม มีบริเวณห้องเรียน บริเวณทำกิจกรรม และใช้ให้การสอน ที่ทำงาน และมีส่วนที่เป็นห้องน้ำ

(5.2) สื่อ

สื่อ มีทั้งที่จัดซื้อและครูผลิตเอง ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน มีความขาดแคลนอุปกรณ์อยู่บ้าง

(5.3) การวัดและประเมินผล

ใช้วิธีการสอบและดูจากผลงานของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

พูดคุยกับผู้ปกครองโดยตรง และให้ชุมชนช่วยสอดส่องดูแลเด็กให้ด้วย

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 2 คน ผู้ปกครอง 22 คน จาก 31 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.12 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์เด็กชุมชน วมส

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.79
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.45
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.05
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	18.18
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.95
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.50
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.12 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,865 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,600 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	67.38
	4.4 ประสิทธิภาพศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	2.35
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	2.59

ตารางที่ 5.12 สรุปได้ว่า

- (1) ศูนย์มีปรัชญา แนวคิด ที่มุ่งพัฒนาเด็ก แต่ขาดระบบบริหารงานที่ดี
- (2) ศูนย์ขาดกลไกในการดำเนินงาน
- (3) ศูนย์ขาดประสิทธิภาพ
- (4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 100 : 2.35% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 100 : 2.59% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

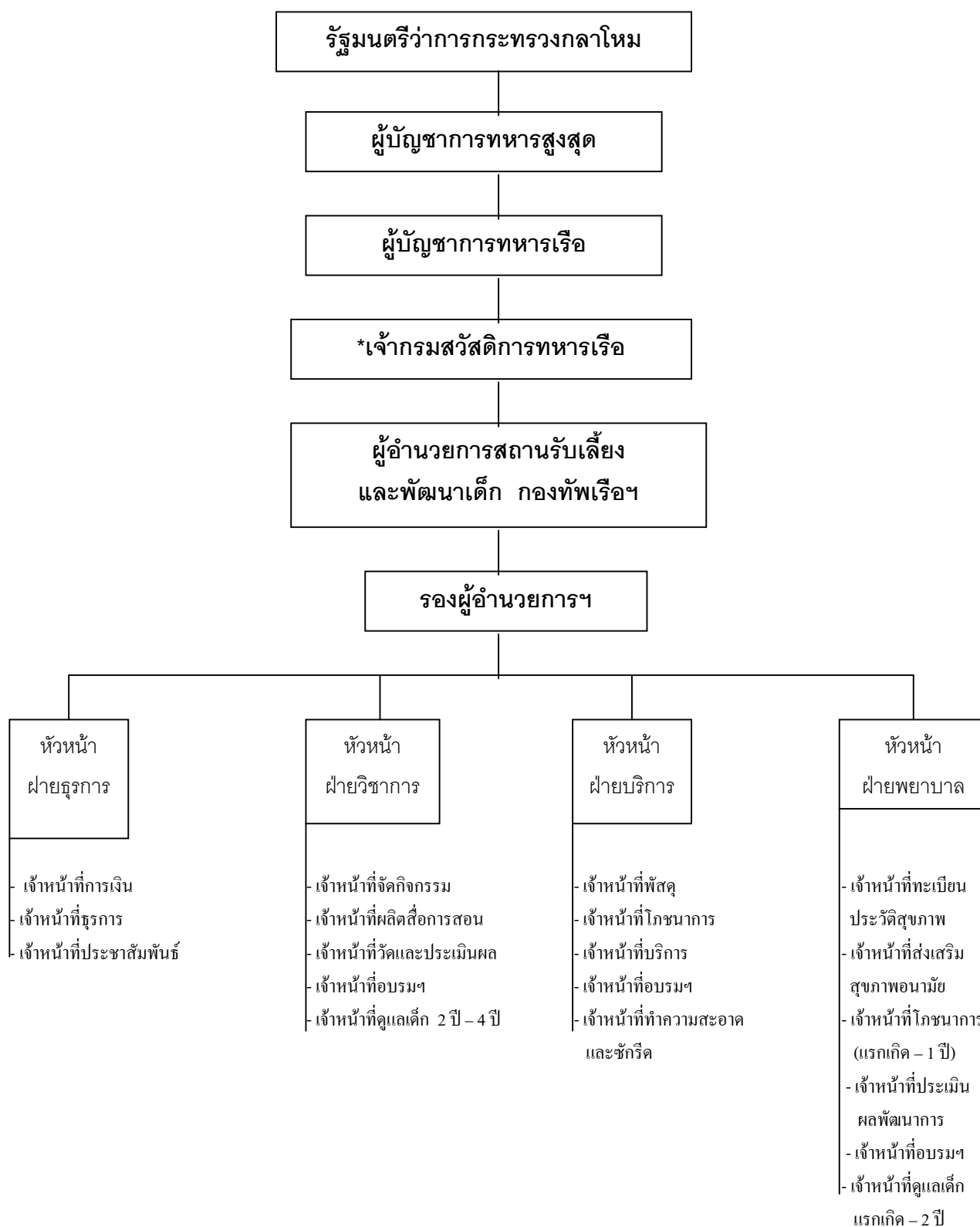
5.4.9 สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กทม

(1) ความเป็นมา

สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กนี้จัดตั้งขึ้นมาเนื่องด้วยสมาคมภริยาทหารเรือเล็งเห็นความจำเป็นในการช่วยแบ่งเบาภาระของข้าราชการทหารเรือ โดยเฉพาะผู้ที่อยู่อาศัยหรือปฏิบัติราชการในเขตธนบุรี ให้มีสถานที่รับเลี้ยงเด็กในช่วงที่บิดา-มารดาต้องออกไปทำงานนอกบ้าน จึงร่วมกับกองทัพเรือจัดหาสถานที่ในบริเวณโรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ตั้งสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็กขึ้นมา เมื่อปี พ.ศ. 2539 โดยรับเด็กตั้งแต่แรกเกิด-4 ปี ที่เน้นเด็กปกติ ไม่ต้องการเลี้ยงดูเป็นพิเศษ นอกจากข้าราชการกองทัพเรือแล้วยังขยายขอบเขตรับบุตรของบุคคลทั่วไปด้วย สถานที่ตั้งคือ โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า ถนนตากสิน แขวงบวรคดี เขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10600

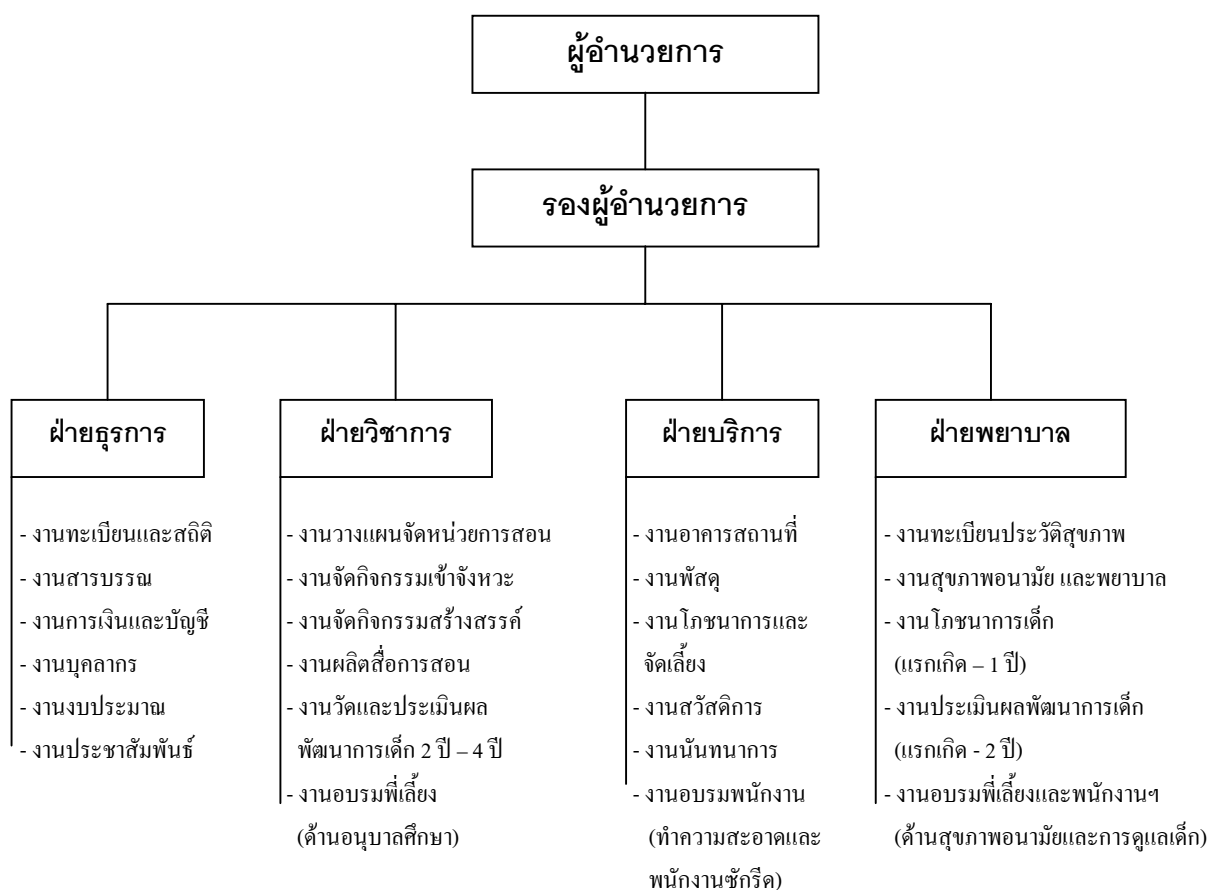
(2) การบริหารงาน

แผนภูมิการจัดโครงสร้างการบริหารบุคลากร

* ผู้บัญชาการทหารเรือแต่งตั้งให้เป็นประธานกรรมการอำนวยการศูนย์ดูแลเด็กก่อนวัยเรียน

แผนภูมิการจัดโครงสร้าง

(3) วัตถุประสงค์ในการก่อตั้งสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กองทัพอากาศ

- 1) ช่วยเหลือข้าราชการ ทร. ในการดูแลเด็กช่วงที่บิดา-มารดาไปทำงานนอกบ้าน
- 2) ช่วยแบ่งเบาภาระข้าราชการหน่วยอื่นและบุคคลภายนอก ในทำนองเดียวกัน ถ้ายังมีที่พอจะรับได้ แต่คิดอัตราค่าเลี้ยงดูสูงกว่าข้าราชการ และรับในอัตราส่วนไม่เกิน 20%
- 3) ส่งเสริมให้เด็กได้รับการเลี้ยงดูและพัฒนาให้สมกับวัย
- 4) เป็นศูนย์ตัวอย่างที่ใช้เป็นที่ฝึกของบุคลากรจากศูนย์อื่นของ ทร.
- 5) ใช้เป็นสถานที่ฝึกหัดของนักเรียนที่เข้าฝึกในโครงการอบรมพี่เลี้ยงเด็กและคนชราของสมาคม หรืออาจเป็นที่ฝึกดูแลเด็กปกติของนักเรียนพยาบาล โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า

(4) การจัดการศึกษา

(4.1) แนวคิดในการจัดการศึกษา

จัดการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็ก โดยมุ่งหวังให้เด็กได้รับการเลี้ยงดู และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กได้มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาตามวัย

(4.2) กิจกรรมประจำวัน

การจัดกิจกรรมประจำวัน

06.30-09.00 น.	รับเด็ก
09.00-09.15 น.	เคารพธงชาติ สวดมนต์ กายบริหาร
09.15-09.30 น.	กิจกรรมเสรี และเล่นตามมุม
09.30-09.45 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นผู้นำ ผู้ตาม คิดทำทาง ฝึกการแสดงออก
09.45-10.00 น.	กิจกรรมวงกลม ฝึกความจำ สภาพแวดล้อม ธรรมชาติ
10.00-10.10 น.	ดื่มนม
10.10-10.45 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ ตามความสนใจ ศิลปะประดิษฐ์
10.45-11.00 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง พัฒนากล้ามเนื้อใหญ่ การทำงานประสานสัมพันธ์กันของอวัยวะต่างๆ ตอบสนองธรรมชาติของเด็ก ร่างกายแข็งแรง อารมณ์ จิตใจ เบิกบาน แจ่มใส

11.00-11.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
11.30-12.00 น.	ทำความสะอาดปากและฟัน
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.15 น.	เก็บที่นอน
14.15-14.30 น.	อาหารว่าง
14.30-15.00 น.	เกมการศึกษา รู้จักคิด พัฒนาสติปัญญา สังเกต จดจำอย่างมีเหตุผล
15.00-15.30 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

(5) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

จะมีครูเวรและพี่เลี้ยงเด็กในแต่ละห้องรอรับเด็กที่หน้าประตูด้านใน ผู้ปกครองจะพาเด็กมาส่งให้กับพี่เลี้ยงในแต่ละชั้น บางคนก็เดินเข้าไปส่งเอง เด็กสวัสดีครู ผู้ปกครองและครูพูดคุยและทักทายกัน พี่เลี้ยงแต่ละห้องจะรับของจากผู้ปกครองและพาเด็กไปที่ห้องเรียน เมื่อส่งเสร็จผู้ปกครองจะไปเซ็นชื่อส่งเด็ก

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

กิจกรรมวงกลม ครูสอนเรื่องผักชนิดต่างๆ ที่ผู้ปกครองนำมาให้มาทากับเด็กว่าเป็นอะไร โดยครูจะบรรยายลักษณะ เมื่อเด็กตอบไม่ได้ครูจึงเฉลย จากนั้นครูแนะนำให้เด็กรู้จักชื่อผักชนิดต่างๆ ให้เด็กตอบคำถามโดยการสังเกตเปรียบเทียบ ครูเรียกเด็กที่มีรูปร่างแตกต่างกันแล้วให้เด็กช่วยกันตอบว่า ใครโตกว่า แล้วทำไมถึงตัวโต ทำไมถึงตัวเล็ก แล้วครูก็สอนประโยชน์ของผัก ในช่วงที่เด็กเริ่มไม่สนใจ ครูจะดึงความสนใจเด็กโดยการร้องเพลงและเล่นเกม เด็กๆ ที่เรียนจะนั่งเป็นวงกลมใหญ่ โดยมีพี่เลี้ยงประจำกลุ่มคอยดูแลเด็กให้สนใจสิ่งที่ครูสอน

กิจกรรมกลุ่มย่อย ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมฝึกกล้ามเนื้อย่อย ครูจะให้พี่เลี้ยงนำอุปกรณ์ไปให้เด็กได้ทำกิจกรรมประจำกลุ่มของตน เช่น การกรอกก้อนกรวดใส่ขวด การบีบทราย การใช้สีเทียน พี่เลี้ยงจะเป็นผู้ช่วยเหลือ แนะนำ หยิบอุปกรณ์ให้ เด็กๆ ก็ทำกันบ้าง เล่นกันบ้างอย่างสนุกสนาน

กิจกรรมห้องมุมประสบการณ์ ในห้องมีมุมบ้าน มุมหนังสือ มุมบล็อก มุมเครื่องเล่นสัมผัส มุมวิทยาศาสตร์ ครูและพี่เลี้ยงประจำกลุ่มจะพาเด็กมาเล่นในห้อง โดยจะเป็นผู้จัดอุปกรณ์ให้เด็ก และคอยเล่นกับเด็ก บางคนก็จะเล่านิทานให้เด็กฟัง เด็กก็เล่นอุปกรณ์ เล่นกับพี่เลี้ยง และเพื่อนอย่างสนุกสนาน เมื่อมีเด็กที่แย่งของกัน พี่เลี้ยงจะช่วยแก้ปัญหาให้

ห้องทารก จะมีพี่เลี้ยงและพยาบาลคอยดูแล ให้อุปกรณ์ต่างๆ กับเด็ก ให้เด็กได้เคลื่อนไหว พุดคุย คอยดูแลป้อนน้ำ ป้อนนม ป้อนอาหาร เปลี่ยนเสื้อผ้าและกล่อมให้นอน

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ครูจัดให้เด็กเล่นเกม กรอกน้ำใส่ขวด เด็กๆ ให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน โดยพี่เลี้ยงประจำกลุ่มเป็นผู้ช่วยเหลือ ให้เด็กๆ หัดเดินบนราวทรงตัวเตี้ยๆ โดยเข้าแถวเดินกันทุกคน บางกลุ่มจะเล่นเครื่องเล่นสนาม

ในช่วงเข้าก่อนเข้าแถวและช่วงเย็นก่อนกลับบ้านเด็กๆ จะวิ่งเล่นและเล่นเครื่องเล่นสนามกันอย่างอิสระ โดยมีครูและพี่เลี้ยงดูแลความปลอดภัย

(5.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

พี่เลี้ยงจะเตรียมอาหารให้เด็กรับประทานโดยใส่ถาดอาหารไว้ ครูจะพาเด็กเดินเป็นแถวมานั่งรับประทานอาหาร เมื่อเด็กนั่งเรียบร้อยครูจะนำให้เด็กกล่าวบทกลอน และกล่าวตามว่าอาหารวันนี้มีอะไร เด็กๆ เริ่มรับประทานอาหารโดยการใช้อ้อนส้อม บางคนจะรับประทานได้เอง คนไหนที่ทานไม่ได้เนื่องจากเด็กยังเล็ก ครูและพี่เลี้ยงจะช่วยเหลือ ช่วยป้อน คอยบอกกล่าวและชักชวนให้เด็กรับประทานอาหาร เมื่อทานอาหารอิ่มจะแจกขนมให้เด็ก เมื่อเด็กอิ่มพี่เลี้ยงเก็บถาดอาหาร ชามและแก้วไปไว้ในครัว แล้วพาเด็กไปอาบน้ำ

(5.5) การนอน

เด็กๆ ทุกคนจะอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้ากันก่อนที่จะนอน สำหรับที่นอนพี่เลี้ยงจะจัดไว้ให้เด็กพร้อมกับนมของเด็กแต่ละคน เมื่อเด็กอาบน้ำเปลี่ยนเสื้อผ้าเสร็จก็จะไหว้พระก่อนนอน จากนั้นเด็กจะนอนดูคน คนไหนที่หลับยากพี่เลี้ยงจะกล่อม ครูจะคอยบอกกล่าวให้เด็กๆ หลับ

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอนครูจะให้เปลี่ยนเสื้อผ้าหลังจากเสร็จแล้ว ครูจะเล่นนิทาน เล่นเกมและทำกิจกรรมเข้าจังหวะ เด็กๆ ร่วมกิจกรรมด้วยดี เมื่อได้เวลาเลิกเรียนผู้ปกครองจะมารับ มีครูเวรคอยประกาศเรียกชื่อและพี่เลี้ยงเดินมาส่งเด็กและนำกระเป๋าของเด็กมาให้ผู้ปกครอง

(6) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(6.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายนอกและภายในห้องเรียนเหมาะสำหรับการดูแลเด็กในแต่ละช่วงอายุ การจัดแบ่งห้องเรียนจะแยกเข้ากลุ่มอายุตั้งแต่แรกเกิด - 4 ปี โดยจะมีวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับการเลี้ยงดูและจัดการศึกษาให้แต่ละช่วงอายุ มีห้องกิจกรรมใช้ร่วมกัน อาคารเรียนเป็นรูปสี่เหลี่ยม ห้องเรียนทุกห้องเปิดห้องเรียนแล้วตรงเข้าสู่สนามเด็กเล่นได้เลย ทุกห้องจะมองเห็นสนามเด็กเล่น สนามเด็ก

เล่นเป็นสนามหญ้าขนาดใหญ่เพียงพอกับจำนวนเด็ก และมีแสงสว่างเข้ามาตรงกลางบริเวณที่ไม่มีหลังคา เครื่องเล่น มีทั้งทำจากไม้และพลาสติก มุ่งเน้นพัฒนาทักษะกลไก

(6.2) การจัดกิจกรรม

การจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก มุ่งให้เด็กได้เรียนผ่านการกระทำ สิ่งที่ได้จะกระทำจะได้จากสิ่งที่ครูและผู้ดูแลเด็กได้เตรียมไว้ในรูปแบบของกิจกรรมต่างๆ ไม่ได้จัดเป็นรายวิชา เนื้อหาจะมีลักษณะจัดเป็นหน่วยการสอน โดยจัดให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็ก และสิ่งแวดล้อมรอบตัวเด็ก วิธีการสอนจะเป็นรูปของกิจกรรม เกม การเล่น เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงและสนุกสนาน อันจะช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี ขั้นตอนการทำกิจกรรมอาจจะเรียงลำดับตามความสนใจของเด็ก รูปแบบของกิจกรรมต่างๆ เช่น

กิจกรรมในวงกลมหรือกิจกรรมกลุ่ม กิจกรรมกลางแจ้ง กิจกรรมสร้างสรรค์เล่นตามมุม กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ กิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ เกมการศึกษา

ตัวอย่างกิจกรรมกลางแจ้ง จะเป็นการเล่นกับเครื่องเล่นสนาม เล่นเกมที่มีกติกา กิจกรรมพลศึกษา การเล่นอิสระ เล่นน้ำ เล่นทราย เครื่องเล่นประเภทล้อเลื่อน รถจักรยาน ฯลฯ

การจัดกิจกรรมดำเนินการไปตามเอกสารที่จัดทำขึ้น คือ กิจกรรมการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย

(6.3) สื่อ-อุปกรณ์

มีหลากหลายทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยมีทั้งสื่อจากธรรมชาติ และสื่อสำเร็จรูปที่มีการจัดทำไว้จำหน่าย

(6.4) การวัดและประเมินผล

ในการดำเนินการจะมีข้อกำหนดและแนวทางในการประเมินผลเด็กด้วยวิธีการสังเกต

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

มีเอกสารส่งข้อมูลข่าวสารถึงผู้ปกครอง และมีข่าวที่น่าสนใจติดไว้ที่บอร์ดบริเวณทางเข้ามาในอาคารเรียน และจากการสนทนาของผู้ปกครองกับบุคลากรภายในโรงเรียน

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 48 คน จาก 51 คน ผู้ปกครอง 69 คน จาก 184 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.13 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กทม

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	85.42
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	68.75
2. กลไก	2.1. มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.24
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	89.58
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	79.17
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.92
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.83
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	54.17
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.42
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	41.67
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	56.25
	2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	70.83
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	68.75
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.08
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	85.42
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	68.75
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองพอใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.56
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.12
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.75
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.42
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68

ตารางที่ 5.13 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	9,246 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	2,733 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	89.09
	4.4 ประสิทธิภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก 100 บาทต่อร้อยละ	0.96
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	3.26

ตารางที่ 5.13 สรุปได้ว่า

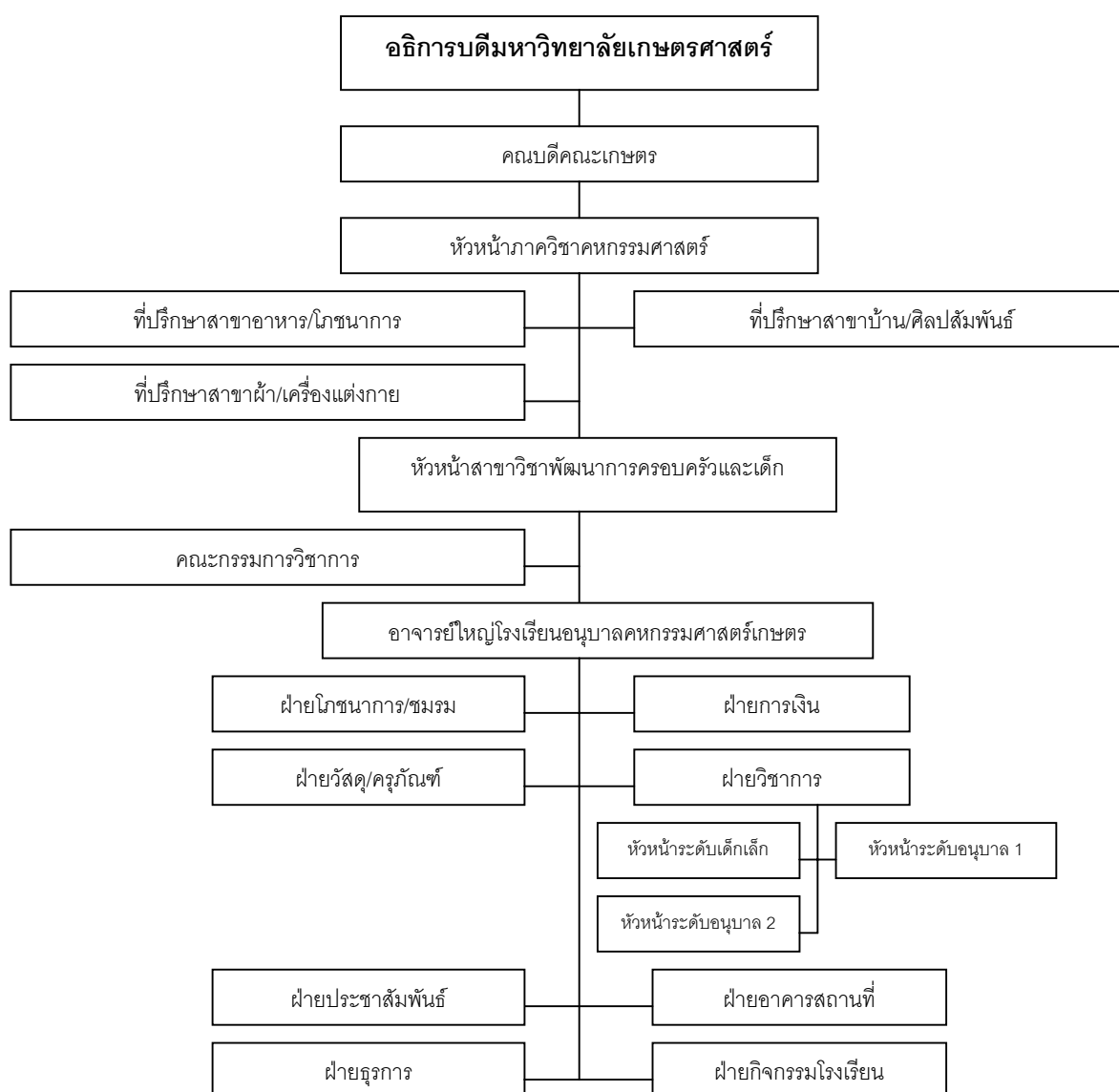
- (1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบ
- (2) สถานเลี้ยงดูเด็กมีกลไกบ้าง
- (3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- (4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 100 : 0.96% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก
และ 100 : 3.26% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.10 โรงเรียน คหก

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้อยู่ในความดูแลของภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน ก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2513 เพื่อเป็นหน่วยปฏิบัติการสำหรับนิสิตปริญญาตรีของสาขาวิชาพัฒนาการครอบครัวและเด็ก ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ใช้ในการสังเกตและศึกษาพฤติกรรมของเด็กก่อนวัยเรียน ต่อมาได้จัดเป็นสวัสดิการให้บริการการอบรมดูแล และให้การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนที่บุตรของอาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ สถานที่ตั้งอยู่บริเวณภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน

(2) การบริหารงาน

(3) วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งและดำเนินการของโรงเรียน

- 1) เป็นหน่วยปฏิบัติการการเรียนการสอนระดับเด็กก่อนวัยเรียน สำหรับนิสิตระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของภาควิชาคหกรรมศาสตร์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- 2) ให้บริการด้านการอบรมเลี้ยงดูและจัดการศึกษาให้แก่เด็กก่อนวัยเรียนซึ่งเป็นบุตรของอาจารย์ ข้าราชการ และลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และบุคคลทั่วไป
- 3) เพื่อเป็นหน่วยงานในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนอายุระหว่าง 2 ½ ปี – 6 ½ ปี ให้ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถ โดยวิธีการที่เหมาะสมตามหลักวิชาการ ซึ่งมุ่งเน้นให้เด็กมีพัฒนาการสูงสุดตามศักยภาพ เป็นคนดี มีความสุข สามารถปรับตัวและแก้ปัญหาได้ตามวัย มีทักษะและความพร้อมพื้นฐานเพื่อเตรียมตัวในการศึกษาต่อไป
- 4) เป็นแหล่งศึกษาและผลิตงานวิจัยเกี่ยวกับเด็กก่อนวัยเรียน

(4) การจัดการศึกษา

(4.1) ปรัชญา

พัฒนาการดี มีความพร้อม อยู่ในสิ่งแวดล้อมอย่างมีความสุข

การจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตร มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการที่ดีทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และมีพื้นฐานที่ดีในการพัฒนาบุคลิกภาพ

จุดประสงค์ในการพัฒนาเด็ก โรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตรมีจุดประสงค์ในการพัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ดังต่อไปนี้

- มีสุขภาพกายที่แข็งแรง สมบูรณ์ และสุขภาพจิตแจ่มใส
- พัฒนาเด็กในองค์กรให้มีพัฒนาการที่ดีในทุกด้าน
- มีความมั่นใจ และมีความรู้สึกที่ดีต่อตนเองและผู้อื่น
- มีความสุขกับการเรียนรู้ในปัจจุบัน มีความพร้อมและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในอนาคต
- คิดเป็น ทำเป็น ริเริ่ม สร้างสรรค์ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง
- มีความสุภาพต่อบุคคล ชื่นชมในศิลปะดนตรี และรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

- มีส่วนร่วม มีวินัยในตนเอง และสามารถเป็นสมาชิกที่ดีในสังคม
- มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือ รักษาสิทธิ และให้เกียรติผู้อื่น

(4.2) กิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวันเตรียมอนุบาล

07.30-08.30 น.	มาโรงเรียน
08.30-08.50 น.	เคารพธงชาติ/ออกกำลังกายตามเพลง
08.50-09.00 น.	ดื่มนม
09.00-10.30 น.	กิจกรรมการเรียนรู้ (เข้ากลุ่ม)
10.30-11.00 น.	แบ่งหน้าที่ช่วยกันทำงาน
11.00-11.30 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
11.30-12.00 น.	แปรงฟันเปลี่ยนเสื้อผ้า
12.00-14.00 น.	ฟังนิทาน นอนพักผ่อนกลางวัน
14.00-15.00 น.	เปลี่ยนเสื้อผ้า/ฝึกกล้ามเนื้อมือ
15.00-15.30 น.	ดื่มนม/รับประทานอาหารว่าง/ช่วยกันเก็บของ
15.30 น.	กลับบ้าน

(5) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(5.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

จะมีครูเวรรอรับเด็กอยู่ที่หน้าประตู ผู้ปกครองบางส่วนจะส่งเด็กที่หน้าประตู ให้เด็กเดินเอากระเป๋าไปเก็บที่ห้องเอง บางส่วนก็มาส่งเด็กถึงห้องเรียน เมื่อส่งเสร็จจะเช็คชื่อว่ามีมาส่ง ส่วนครูบางคนก็นั่งอยู่ที่ห้องคอยรับเด็ก บางส่วนก็อยู่ในสนาม เด็กจะวิ่งเล่นกันอยู่ที่สนาม ครูมีการพูดคุยกับผู้ปกครองบ้าง

(5.2) การเรียนการสอนในห้อง

การเรียนการสอนของแต่ละห้องไม่เหมือนกัน จะแบ่งเป็นระดับชั้นและวิชาที่เรียน

เด็กอนุบาล 1 ทำกิจกรรมร้องเพลงและเล่นเกมกับครู

เด็กในชั้นอื่นๆ จะมีกิจกรรมแตกต่างกัน ห้องที่เรียนภาษาไทย เด็กจะเรียนโดยการที่ครูแนะนำให้รู้จักตัวอักษร ให้สังเกต เปรียบเทียบตัวอักษรที่คล้ายกัน ต่างกัน 3 ตัวอักษร เด็กตอบคำถามครูเป็นระยะ จากนั้นครูอธิบายงานให้เด็กเขียนตัวอักษรตามแบบ จากนั้นเด็กแยกย้ายกันไปเขียนตามที่ครูจัดที่นั่งไว้ เด็กบางคนเขียนได้เร็ว บางคนเขียนได้ช้า

ห้องที่เรียนเลข ครูจะสอนเรื่องจำนวน ให้เด็กทำแบบฝึกหัดระบายสีจำนวน กับภาพ เด็กก็นั่งกระจายกันทำงาน มีเล่นกันบ้าง

ห้องที่เรียนศิลปะ ครูจะเตรียมกิจกรรมให้เด็กได้เลือกทำ มีวาดรูประบายสี และพิมพ์ภาพ ครูจะคอยเดินดูและแจกอุปกรณ์ ช่วยเหลือเด็กที่ต้องการอะไรเพิ่ม เมื่อเด็กทำเสร็จจะนำมาส่งครู และไปวาดรูปเล่น

กิจกรรมเกมการเล่นใช้ช้อนส่งลูกปิงปอง ครูจะจัดแบ่งเด็กเป็นทีมให้แข่งกัน และมีผู้เชียร์ เด็กจะเล่นและเชียร์กันอย่างสนุกสนาน ครูจะคอยดูแลเด็กให้เล่นอยู่ในกติกา

ห้อง Play center ห้องนี้จะจัดไว้เป็นมุมต่างๆ เช่น มุมบ้าน มุมบทบาทสมมติ มุมบล็อก เด็กๆ ที่เข้ามาเล่นจะเลือกเล่นมุมใดก็ได้ เด็กๆ เล่นด้วยกันอย่างสนุกสนาน มีที่แกล้งกัน ครูก็จะเรียกมาตักเตือน และครูคอยเดินดูดูแลให้เด็กเล่นกันให้ปลอดภัย

(5.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

ครูจะจัดกิจกรรมพลศึกษาให้กับเด็กโดยการให้เด็กออกกำลังกายบริหารตามแบบของครูให้เด็กเล่นเกม เด็กๆ ให้ความร่วมมือและร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน เมื่อเสร็จแล้วครูให้เด็กวิ่งเล่นและเล่นเครื่องเล่นสนามอย่างอิสระ ครูก็จะคอยเดินดูให้เด็กระมัดระวังในการเล่น

ในช่วงเช้าก่อนเข้าแถวและช่วงเย็นก่อนกลับบ้าน เด็กๆ จะวิ่งเล่นและเล่นเครื่องเล่นสนามกันอย่างอิสระ โดยมีครูดูแลความปลอดภัย

(5.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูที่เลี้ยงจะเตรียมอาหารให้เด็กรับประทานโดยใส่ถาดอาหารไว้ ครูจะพาเด็กเดินเป็นแถวมานั่งรับประทานอาหาร เมื่อเด็กนั่งเรียบร้อยครูจะนำให้เด็กกล่าวบทกลอนเกี่ยวกับประโยชน์ของอาหารและผู้มีพระคุณให้เด็กกล่าวคำขอบคุณ และกล่าวตามว่าอาหารวันนี้มีอะไร เด็กๆ เริ่มรับประทานอาหารโดยใช้ช้อนส้อม ครูจะคอยบอกกล่าวไม่ให้เด็กพูด และรับประทานอาหารให้หมดเพราะมีประโยชน์ เมื่อทานอาหารอิ่มเด็กจะทานส้ม เมื่อเด็กอิ่มจะเดินเอาเศษอาหารที่เหลือไปทิ้งและถาดอาหารไปเก็บในที่ที่แม่บ้านเตรียมไว้ให้แต่ละชั้น

(5.5) การนอน

เด็กจะนอนในห้องเรียน ครูจะจัดโต๊ะ เก้าอี้หลบเข้าอีกข้าง เหลือที่ตรงกลางห้องเป็นที่นอนเด็ก และเตรียมที่นอนไว้ เมื่อรับประทานอาหารเสร็จเด็กจะล้างหน้าแปรงฟันเปลี่ยนเสื้อผ้า จากนั้นจะไปที่ที่นอนของตนเอง ครูจะนำเด็กไหว้พระสวดมนต์ จากนั้นให้เด็กนอน ครูจะคอยเตือนให้เด็กหลับและกล่อมบางคน เด็กคนไหนที่ไม่หลับจริงๆ ครูจะบอกให้นอนเฉยๆ

(5.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอนครูจะให้เปลี่ยนเสื้อผ้า เมื่อเสร็จแล้วให้เด็กรับประทานนม จากนั้นครูทบทวนโดยการถามคำถามว่าเรียนอะไร มีการบ้านอะไร จากนั้นให้เด็กท่องกลอนต่างๆ เมื่อได้เวลาเลิกเรียน จะให้เด็กไปคอยผู้ปกครองที่สนาม เด็กๆ ก็จะเล่นกันโดยมีครูเป็นผู้ดูแล เมื่อผู้ปกครองมารับ ครูประกาศเรียกเด็กหรือให้ผู้ปกครองเข้าไปรับเอง

(6) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

เพื่อให้เด็กได้คุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมภายนอกและภายในห้องเรียน โรงเรียนได้จัดกิจกรรมการปรับตัวในการมาโรงเรียนสำหรับเด็กเตรียมอนุบาล เพื่อให้เด็กสร้างความคุ้นเคย สร้างความไว้วางใจครูและบุคลากรในโรงเรียน ได้สำรวจสถานที่ต่างๆ ในโรงเรียนร่วมกับผู้ปกครอง ได้รู้จักครูและทำความคุ้นเคยกับเพื่อน เรียนรู้ที่จะปรับตัวกับสิ่งแวดล้อมใหม่และพัฒนาการยอมรับร่วมมือในการทำกิจกรรม

กิจกรรมการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียน เป็นการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสามารถของเด็กที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เน้นการเรียนรู้โดยการลงมือทำ ใช้กิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการสำรวจ การค้นคว้า การทดลอง การคิด การใช้จินตนาการ จากการเล่น การทำงาน ศิลปะและกิจกรรมหลากหลายเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ และรายบุคคล โดยครูเป็นผู้กระตุ้น ให้กำลังใจ สนับสนุน ส่งเสริม และแนะแนวเด็ก กิจกรรมที่จัดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม และมีห้องหรือมุมกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

- กิจกรรมด้านภาษา ได้แก่ ห้องภาษามหาสนุก ห้องสมุด บทบาทสมมุติ นิทานสร้างสรรค์
- กิจกรรมด้านคณิต ได้แก่ ห้องคณิตคิดสนุก ตัวต่อสร้างสรรค์ ศูนย์การเรียนรู้
- กิจกรรมเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิต ได้แก่ กิจกรรมเรียนรู้โลกกว้าง ช่วยกันทำงาน ดูแลต้นไม้หรือสัตว์ มุมทราย มุมน้ำ
- กิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัย ได้แก่ กิจกรรมกลางแจ้ง การเคลื่อนไหวและดนตรี ศิลปะสร้างสรรค์

กิจกรรมการเรียนรู้เป็นการจัดกิจกรรมกลุ่มละ 15 คน ที่เด็กแต่ละกลุ่มจะหมุนเวียนกันทำ

- กิจกรรมต่างๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน กิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กเล็ก ได้แก่
 - กิจกรรมทางการใช้ภาษา/ห้องสมุด
 - กิจกรรมกลางแจ้ง
 - กิจกรรมเคลื่อนไหว
 - กิจกรรมกล้ามเนื้อมือ/ประสาทสัมผัส
 - การเล่นน้ำ/ทราย

- กิจกรรมโสต
- กิจกรรมทางคณิต/การจำแนก
- กิจกรรมการคิด
- กิจกรรมศิลปะการเล่นเสรี

การวัดและประเมินผล มีการบันทึกพัฒนาการทักษะและความพร้อม ส่งรายงานถึงผู้ปกครอง

(7) การติดต่อกับผู้ปกครอง

มีเอกสารจากทางโรงเรียนถึงผู้ปกครอง ให้ข่าวสารเกี่ยวกับการเรียน พัฒนาการเด็ก การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง

จัดตั้งชมรมครูและผู้ปกครอง ชมรมครูและผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลคหกรรมศาสตร์เกษตรจัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้

- 1) เพื่อเป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างครูและผู้ปกครองในการร่วมมือช่วยเหลือกันในการพัฒนาเด็ก
- 2) เพื่อเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน
- 3) เพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ และครุภัณฑ์ ที่จำเป็นในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของเด็ก

จัดให้มีการให้ข้อมูลแก่ผู้ปกครอง และการให้คำปรึกษาแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการดูแลเด็ก การจัดการศึกษา และเรื่องเกี่ยวกับพฤติกรรมของเด็ก

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 18 คน จาก 21 คน ผู้ปกครอง 65 คน จาก 270 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.14 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน คกก

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.22
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.73
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	38.89
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	11.11
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.22
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	22.22
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	44.44
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	55.56
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.11
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	38.89
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.17
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.42
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.17
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.39
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.11

ตารางที่ 5.14 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	9,889 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	7,633 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	75.78
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	0.69
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	0.90

ตารางที่ 5.14 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบบ้าง
- 2) โรงเรียนขาดกลไกบางอย่าง
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพไม่สูงนัก
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 0.69% โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 100 : 0.90% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.11 โรงเรียนอนุบาล ลพร

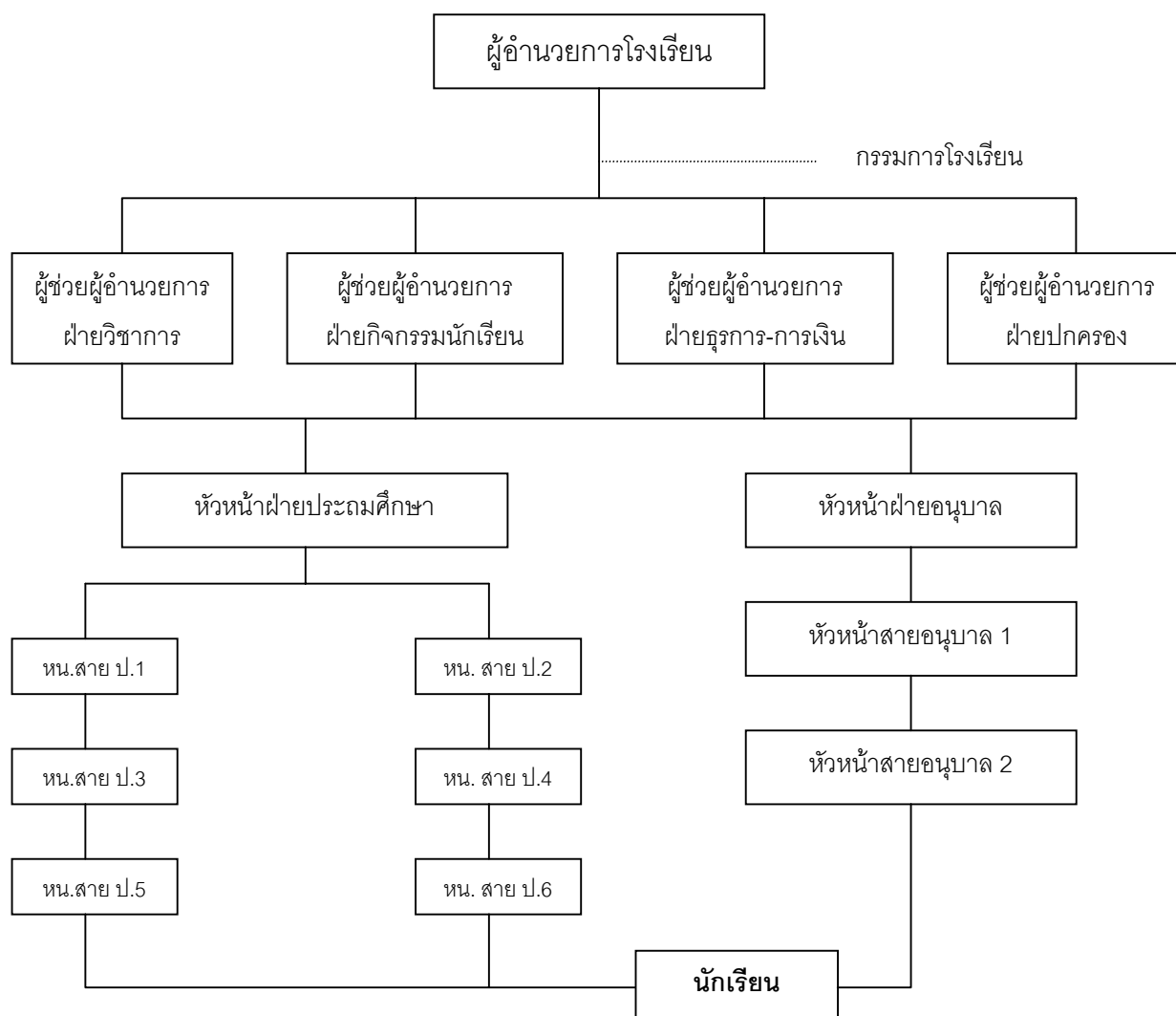
(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนรัฐบาล ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เปิดดำเนินการมาเป็นเวลา 36 ปี ตั้งแต่ พ.ศ. 2506 มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับระดับชั้นอนุบาลรับนักเรียนอายุ 4-6 ปี สถานที่ตั้ง ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี

คำขวัญของโรงเรียน คือ “เรียนดี กีฬาเด่น เน้นคุณธรรม

สีประจำโรงเรียน คือ ฟ้ายาว

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

“เพียบพร้อมคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ”

เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อเตรียมความพร้อมในทุกด้านของเด็ก รวมทั้งมุ่งพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

(3.2) หลักสูตร

ทางโรงเรียนใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

(3.3) กิจกรรมประจำวัน

จัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวัน โดยชั้นอนุบาล 1 เป็นการเตรียมความพร้อม ฝึกกล้ามมือ

ตารางกิจกรรมประจำวัน

08.30-08.45 น.	รับเด็กเป็นรายบุคคล ตรวจสอบภาพ บันทึกคำพูดเด็ก พาเด็กไปห้องน้ำ
08.45-09.00 น.	เคารพธงชาติและสวดมนต์
09.00-09.10 น.	สนทนา ข่าว และเหตุการณ์
09.10-09.30 น.	การเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.30-10.30 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.30-10.40 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
10.40-11.00 น.	กิจกรรมในวงกลม
11.00-11.30 น.	เล่นกลางแจ้ง
11.30-12.30 น.	พักรับประทานอาหาร
12.30-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30 น.	พัก (รับประทานอาหารว่าง)
14.30-14.45 น.	เกมการศึกษา
14.45-15.00 น.	สรุป

หมายเหตุ

หากมีเหตุการณ์อื่นใดที่เด็กสนใจเกิดขึ้น ครูอาจนำมาสอนได้ทันที หรือหากครูประสงค์จะพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ก็อาจจัดกิจกรรมประจำในชั่วนั้นแล้วพาเด็กไปทัศนศึกษานอกสถานที่ได้

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

เด็กส่วนมากเดินทางมาโรงเรียนด้วยรถของหน่วยงานทหาร และบางคนผู้ปกครองมาส่งที่ห้อง ครูมีโอกาสได้พูดคุยกับผู้ปกครอง จากนั้นเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์และทำกิจกรรมหน้าเสาธงอื่นๆ พร้อมกับนักเรียนชั้นประถม แล้วแยกแถวกลับมาที่อาคารเรียนอนุบาล ครูพาไปล้างมือและเข้าห้องน้ำ จากนั้นบางห้องกลับไปทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะในห้องเรียน บางห้องทำที่กลางสนาม แล้วกลับเข้าไปในห้องเพื่อเรียกชื่อเด็กที่มาโรงเรียนวันนี้

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ทุกเย็นวันศุกร์ ครูจะคุยกับนักเรียนถึงเรื่องที่นักเรียนสนใจและอยากรู้ แล้วครูเตรียมการสอนตามความสนใจของเด็กในวันเสาร์-อาทิตย์ ซึ่งทุกวันของการจัดกิจกรรมวงกลม ครูจะเขียนใบเมฆมูม (web) เกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนอยากรู้จนครบทั้งสัปดาห์ เมื่อทำกิจกรรมวงกลมเสร็จแล้ว ครูแจกงานให้เด็กทำกิจกรรมสร้างสรรค์ โดยให้เด็กทั้งห้องทำกิจกรรมเดียวกันหมด นั่งทำที่โต๊ะเก้าอี้ที่จัดวางอยู่หน้าห้องเรียน ส่วนมากครูจะเตรียมกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กได้ทำวันละ 2-3 กิจกรรม แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้ตามเวลาที่เหมาะสม บางห้องเรียนคิมนมก่อนทำกิจกรรมสร้างสรรค์ บางห้องคิมนมทีหลัง เมื่อเด็กทำงานเสร็จแล้ว จะนำผลงานไปใส่ไว้ในกล่องเก็บผลงานประจำตัวของตัวเอง

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นอยู่ในบริเวณใกล้ห้องเรียนอนุบาล 1 และโรงเรียนมีสนามหญ้าขนาดใหญ่อยู่กลางโรงเรียน หน้าอาคารเรียนอนุบาลมีสวนหย่อม มีองค์พระอยู่หน้าอาคารอนุบาล (เพราะอยู่ตรงทางเข้าของโรงเรียน) มีต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มรื่นน้อยไป ทำให้อากาศร้อนมาก

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูให้เด็กเดินมารับถาดอาหารจากครูและไปนั่งที่โต๊ะญี่ปุ่นทีละกลุ่ม (บางห้องรับประทานอาหารในห้องเรียน) บางห้องรับประทานอาหารเดินมานั่งที่โต๊ะหน้าห้องเรียน ครูแนะนำรายการอาหารของวันนี้ว่ามีอะไรบ้าง และให้เด็กพูดตามครู ท่องคำคล้องจอง เมื่อรับประทานอาหารหมดแล้ว เด็กนำถาดอาหารมาเคาะเศษอาหารออกใส่กะละมังหน้าห้องเรียน แยกช้อนส้อมใส่ตะกร้าเล็ก หยิบแก้วน้ำมาดื่มน้ำจากถึงน้ำหน้าห้อง แล้วหยิบขันและแปรงสีฟัน ใส่รองเท้าลงไปแปรงฟัน เข้าห้องน้ำ ระหว่างที่เด็กลงไปแปรงฟัน พี่เลี้ยงเข้ามาทำความสะอาดห้องเรียน

(4.5) การนอน

นักเรียนหยิบหมอนและผ้า นำไปปูนอน การนอนแยกแถวเป็นแถวๆ เมื่อเด็กปูที่นอนครบทุกคนแล้ว ครูให้นั่งคุกเข่า สวดมนต์ นั่งสมาธิและรอนจนครูอนุญาตให้นอน จากนั้นครูป้อนยาให้เด็กที่กำลังป่วย

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอนไปล้างหน้า รับประทานอาหารว่าง ครูพูดคุยเกี่ยวกับเรื่องที่นักเรียนอยากรู้ในวันต่อไป ว่านักเรียนมีความสนใจอย่างไรบ้าง เพื่อครูจะได้มีเวลาในการเตรียมกิจกรรมวันรุ่งขึ้น จากนั้นทำกิจกรรมเกมการศึกษา และส่งเด็กกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีพื้นที่กว้างขวาง อาคารเรียนตั้งอยู่รอบๆ ด้านของโรงเรียน โดยมีสนามหญ้าขนาดใหญ่อยู่กลางซึ่งใช้เป็นบริเวณในการทำกิจกรรมหน้าเสาธงด้วย ไม่ค่อยมีต้นไม้ใหญ่ที่ให้ความร่มรื่น แต่มีไม้ประดับที่ตกแต่งให้สวยงาม สนามเด็กเล่นตั้งอยู่บริเวณใกล้อาคารอนุบาล มีห้องน้ำสำหรับเด็กอนุบาลอยู่หลังอาคารเรียน

สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน อยู่ติดถนนสายหลักที่มีการจราจรหนาแน่น รอบๆ บริเวณโรงเรียนเป็นหน่วยงานทางราชการ เช่น หน่วยทหาร สถาบันราชภัฏ

(5.2) สื่อ

ใช้สื่อทั้งจากทรัพยากรรอบตัว และสื่อจัดซื้อตามการสนับสนุนของงบประมาณ และการสนับสนุนของกรรมการโรงเรียน ผู้ปกครอง

(5.3) การวัดและประเมินผล

ดำเนินการตามแบบประเมินของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และเริ่มจัดทำแฟ้มสะสมงาน

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

ทางโรงเรียนใช้จดหมายข่าว สื่อสารจากการมารับ-ส่งนักเรียน และการเชิญมาเป็นวิทยากร หรือเข้ามาให้บริการ เช่น จิตวัคชินโปลิโอ

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 13 คน จาก 14 คน ผู้ปกครอง 90 คน จาก 491 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.15 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน ลพร

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.92
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.23
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.57
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	30.77
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.92
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.32
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.44
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.64
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.38
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85

ตารางที่ 5.15 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,975 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	90.66
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	2.28
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.15 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบ
- 2) โรงเรียนมีกลไก ชกเว้นการคัดเลือกครูที่มีคุณภาพ
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 2.28% โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน

5.4.12 โรงเรียน พบส

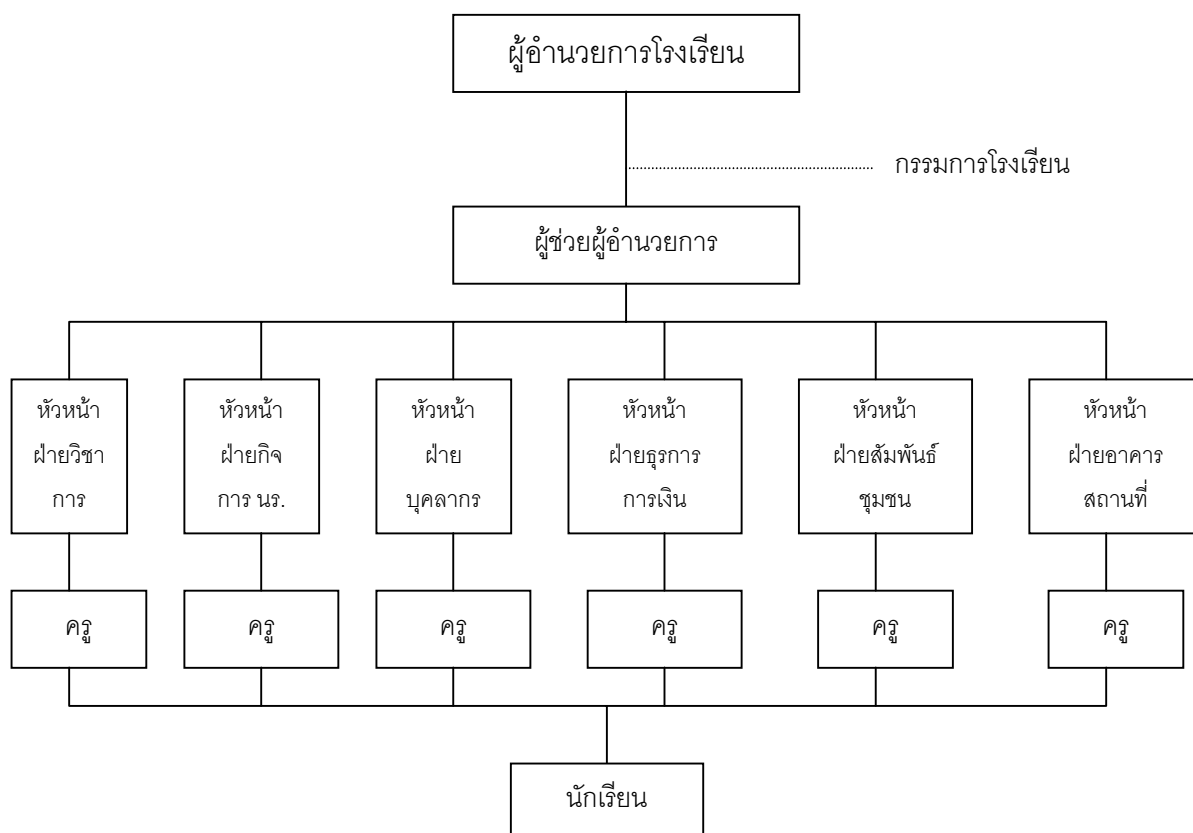
(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้แต่เดิมใช้ศาลาวัดเขาแก้วเป็นอาคารเรียน ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2497 จอมพล ป. พิบูลสงคราม มีความประสงค์ให้กรมประชาสัมพันธ์จัดสรรที่ดิน 50 ไร่ เพื่อใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียน และโรงเรียนเซนต์โยเซฟคอนเวนต์ ให้ความอุปถัมภ์เรื่องวัสดุอุปกรณ์ และสื่อการเรียนการสอน ปี พ.ศ. 2526 กรมประชาสัมพันธ์จัดสรรที่ดินเพิ่มเป็น 51 ไร่ 2 งาน เพื่อทำสนามฟุตบอล โดยมี นายสุนทร กุศลสุข ดำรงตำแหน่งครูใหญ่ในขณะนั้น ปี พ.ศ. 2540 กองพลรบพิเศษที่ 1 เรือเพื่อทำถนนเข้าโรงเรียน และสนามฟุตบอล ตลอดจนดูแลความสะอาดและตัดหญ้า ปัจจุบัน นางอนงค์ นนทวงศ์ ดำรงตำแหน่งเป็น ผู้อำนวยการโรงเรียน มีครูจำนวน 21 คน นักเรียน 355 คน และนักการภารโรง 1 คน

คำขวัญประจำโรงเรียน คือ ริเริ่ม รอบรู้ กตัญญู สามัคคี มีวินัย

สีประจำโรงเรียน คือ ขาว-เขียว

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

เพื่อให้เด็กได้คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น และเพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเข้ามาเตรียมความพร้อมในการศึกษาต่อ

(3.2) หลักสูตร

ใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ วิธีการจัดการจัดการเรียนการสอน จะจัดตามตารางการวัดประสพการณ์ โดยให้เด็กได้เรียนรู้โดยการเล่น

(3.3) กิจกรรมประจำวัน

จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสพการณ์ของ สปช.

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองมาส่งเด็กที่ห้องเรียนครูทำความสะอาดห้องเรียน จากนั้นพาเด็กไปเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ แล้วเดินแถวกลับไปห้องเรียน

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ลักษณะการจัดกิจกรรมไม่เห็นเด่นชัด เป็นขั้นตอนตามแผนการจัดประสพการณ์ ครูจัดกิจกรรม เช่น บางห้องให้เด็กเล่นของเล่น วิ่งเล่นไปมา บางห้องให้ทำแบบฝึกหัดโยงเส้นที่ทำไว้เป็นชุดๆ บางห้องให้เด็กร่วมกันเพื่อรอครูเตรียมอุปกรณ์ในการทำกิจกรรมปาลิ มีการเรียกชื่อเด็กที่มาโรงเรียน และทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ เมื่อจบการทำกิจกรรมดังกล่าว ครูจะให้เด็กวิ่งเล่นไปมา ปั่นดินน้ำมัน หรือให้นั่งคุยกันอยู่ที่โต๊ะ

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นอยู่ไม่ไกลจากห้องเรียน อยู่ใต้ต้นไม้ใหญ่ที่มีความร่มรื่นเป็นอย่างมาก เครื่องเล่นสนามอยู่ในสภาพที่พอใช้งานได้แต่ไม่ได้ทำสีย่างสวยงาม หน้าอาคารเรียนเป็นถนนกรวด ด้านข้างของอาคารเป็นห้องน้ำ

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

แม่ครัวยกหม้อบรรจุอาหารมาวางไว้ที่หน้าห้อง ครูแต่ละห้องเรียนออกมาตักอาหารและให้เด็กนำถ้วยอาหารมาวางไว้ที่โต๊ะเรียน เด็กที่มาถึงโต๊ะแล้วสามารถรับประทานอาหารได้เลย ครูตามมาดูแลให้เด็กรับประทานอาหารให้หมด จากนั้นครูแจกขนมให้เด็ก (เวเฟอร์ เยลลี่) เมื่อเด็กรับประทานอาหารหมดแล้ว ครูให้นำเศษอาหารไปเททิ้งใส่ถังขยะ เด็ก อ.1 และ อ. 2 (4-5 ขวบ) หัดล้างถ้วยอาหารเอง จากนั้นครูให้เด็กรับประทานขนมและวิ่งเล่นที่สนามเด็กเล่น

(4.5) การนอน

นักเรียนคนที่เข้าห้องน้ำเสร็จแล้ว มาหยิบหมอนที่ชั้นเก็บหมอนมาวางนอน โดยนอนเป็นแถวๆ เมื่อเด็กนอนครบทุกคน ครูนำสวดมนต์และอนุญาตให้นอน

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอน ครูให้เด็กไปล้างหน้า กลับมาเข้าแถวเพื่อรับนมกล่องจากครู เมื่อดื่มนมหมดแล้ว ครูให้นั่งเล่นของเล่นเพื่อรอเวลาที่ผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน มีพื้นที่กว้างขวาง ห้องเรียนอนุบาลอยู่อาคารเดียวกับชั้นเรียนประถมเป็นอาคารเรียนไม้ชั้นเดียว ยกพื้นมีบันไดประมาณ 2-3 ชั้น มีสนามเด็กเล่นที่ร่มรื่นมาก ห้องน้ำอยู่ด้านข้างของอาคารเรียน

(5.2) สื่อ

ทางโรงเรียนเลือกสรรสื่อมาใช้ในการสอนนักเรียนให้สัมพันธ์กับแนวการจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก โดยใช้เงินที่ได้รับการจัดสรรมาจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ และให้ครูจัดทำสื่อเอง

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตจากการทำกิจกรรม และการแสดงออกของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

ปฐมนิเทศช่วงเปิดเทอม และให้ครูไปเยี่ยมบ้าน

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 2 คน จาก 3 คน ผู้ปกครอง 49 คน จาก 88 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.16 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน พบส

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.77
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.26
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.94
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	79.59
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.44
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.16 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	3,304 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	82.27
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	2.49
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.16 สรุปได้ว่า

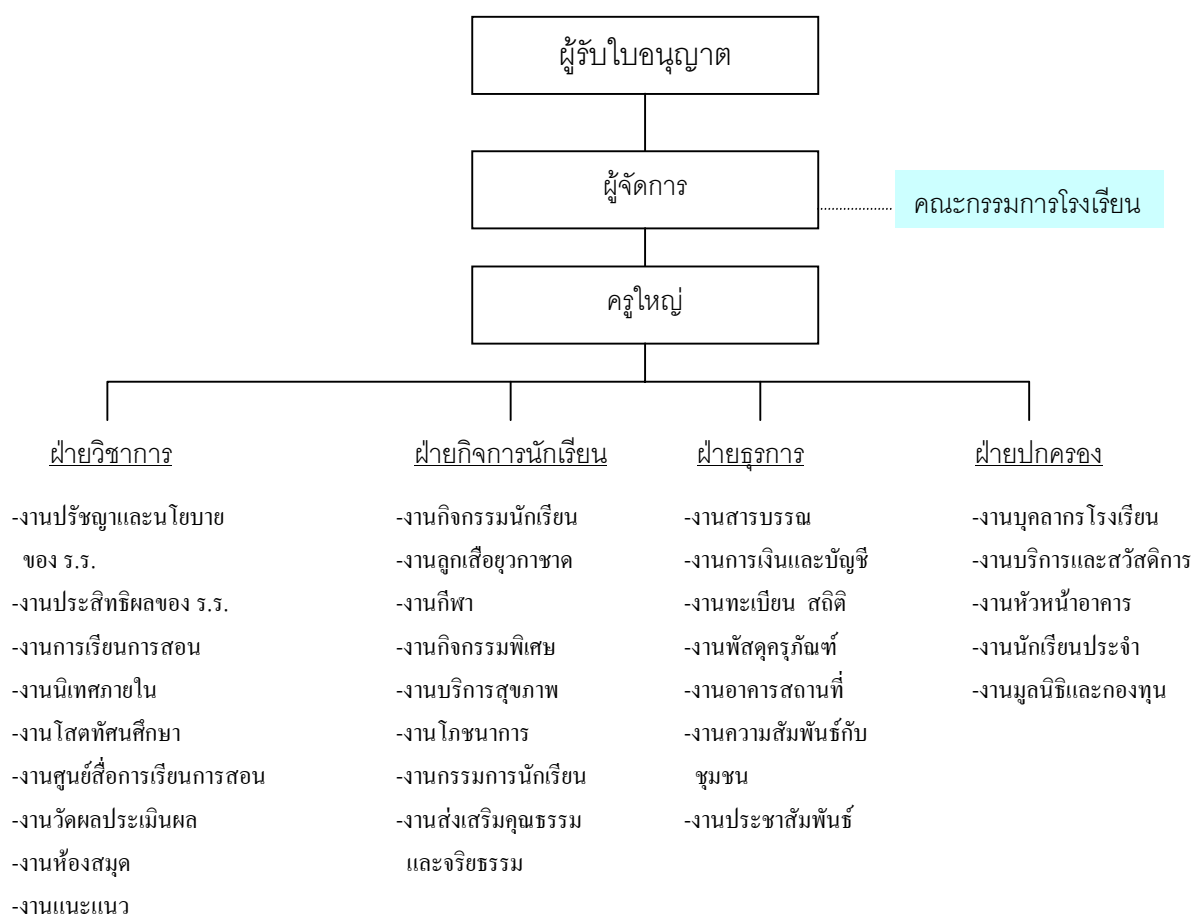
1. โรงเรียนมีระบบ แต่ขาดปรัชญา แนวคิด
2. โรงเรียนมีกลไกบ้าง
3. โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
4. โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 2.49%

5.4.13 โรงเรียน บจร

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดดำเนินการตั้งแต่วันที่ 18 พฤษภาคม 2507 เริ่มมีระดับอนุบาล 1-2 ต่อมาได้เปลี่ยนกิจการเป็นโรงเรียนระดับประถมศึกษา เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาล 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับระดับอนุบาลรับนักเรียนอายุ 3-6 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 77 ซอยเอกทศ ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) เสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้รู้จักหน้าที่ มีความรับผิดชอบ
- 2) พัฒนามาตรฐานการศึกษาระดับอนุบาล มุ่งเตรียมความพร้อมผ่านการเล่น

ทางโรงเรียนได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ปีการศึกษา 2540-42 ดังนี้

โรงเรียนจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต นักเรียนและบุคลากรมีคุณธรรม จริยธรรม มีความเป็นเลิศทางวิชาการ ภายใต้อบรมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารงานเต็มศักยภาพ

แนวทางในการพัฒนาโรงเรียน ครอบคลุม 5 ประเด็น คือ

1. พัฒนานักเรียนและบุคลากรให้มีคุณธรรม จริยธรรม เน้นพื้นฐานในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข
2. พัฒนานักเรียนและบุคลากรให้มีความรู้ ความสามารถเต็มศักยภาพ และมีประสบการณ์ที่ทันสมัย
3. พัฒนาอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้
4. พัฒนาความร่วมมือระหว่างผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรในท้องถิ่นกับโรงเรียนในการบริหารโรงเรียน และการจัดกิจกรรมนักเรียน
5. พัฒนาระบบสารสนเทศของโรงเรียน ให้ทันกับการพัฒนาข่าวสาร ข้อมูลในยุคโลกาภิวัตน์

(3.2) หลักสูตร

ใช้หลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เน้นการเตรียมความพร้อมวิธีการในการจัดการเรียนการสอน ในแต่ละระดับชั้นเน้นดังนี้

อนุบาล 1	จัดให้เตรียมความพร้อม โดยเน้นกิจกรรมสร้างสรรค์
อนุบาล 2	เตรียมความพร้อมและกิจกรรมเสริมทักษะ 20%
อนุบาล 3	เตรียมความพร้อมและกิจกรรมเสริมทักษะ 40%

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองจะมาส่งเด็กที่ห้องเรียนตอนเช้า ครูจะนำให้เด็กสวัสดีครูและผู้ปกครอง และพูดคุยกับผู้ปกครอง จากนั้นเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ และทำกิจกรรมหน้าเสาธงอื่นๆ แล้วกลับเข้าไปในห้องเพื่อเรียกชื่อเด็กที่มาโรงเรียนวันนี้

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

วันจันทร์-วันพฤหัสบดี จัดกิจกรรมตามแผนการจัดประสบการณ์ และวันศุกร์ จัดกิจกรรมเสริมสนับสนุนการ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมและให้เด็กเกิดความเพลิดเพลินสนุกสนาน และเป็นกิจกรรมเคลื่อนไหวและกลางแจ้งไว้ในกิจกรรมเสริมนี้ เมื่อครูเรียกชื่อเด็กแล้ว สนทนาพูดคุยกับเด็ก สักครู แล้วต่อแถวเดินไปหอปะชุม นักเรียนอนุบาลทั้ง 3 ชั้น (อ.1-อ.3) ฟังครูให้ความรู้เรื่องต่างๆ และร้องเพลงเกี่ยวกับคุณธรรม จากนั้นครูที่รับผิดชอบจัดกิจกรรมในสัปดาห์นี้เล่านิทานประกอบการเชิดหุ่น ดม นมและเดินแถวกลับห้องเรียน เมื่อถึงห้องเรียนครูพูดคุยสรุปถึงกิจกรรมที่ทำมา และสิ่งที่เรียนมาตั้งแต่วัน จันทร์ เลือกลงงานเข้าแฟ้มสะสมงาน และทำงานที่เด็กยังไม่ครบ

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

สนามเด็กเล่นแยกเป็นสัดส่วนอย่างเป็นระเบียบ มีความสวยงามสะอาด อยู่ในบริเวณที่ไม่ไกลจากห้องเรียนเด็กจนเกินไปนัก มีบ่อทรายขนาดใหญ่ไว้สำหรับเล่นทราย นอกจาก สนามเด็กเล่น โรงเรียนยังมีสนามหญ้าและสวนหย่อมที่จัดไว้อย่างสวยงามอยู่ทั่วบริเวณโรงเรียน โดยภาพรวมเป็นโรงเรียนที่สวยงามและสะอาด เป็นระเบียบเรียบร้อยมาก

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูให้เด็กใส่ผ้ากันเปื้อนด้วยตัวเอง จากนั้นมานั่งรอ ขณะที่รอครูจัดห้องเรียน ครูให้เด็กท่องคำคล้องจอง นักเรียนที่รับผิดชอบเป็นเวรช่วยครู (ประมาณ 5 คน) ลูกขึ้นมารับถาดอาหารของเพื่อนๆ จากครูไปวางไว้ที่โต๊ะ และครูให้นักเรียนไปนั่งที่โต๊ะที่ละกลุ่ม ท่องคำคล้องจอง ครูให้เด็กสังเกตลักษณะของอาหารและรับประทานอาหาร เมื่อรับประทานหมดแล้ว เด็กนำถาดอาหารมาคืน แยก ช้อนส้อมใส่ตะกร้า และช่วยกันเก็บเก้าอี้ซ้อนกันไปที่เก็บที่ หยิบแปรงสีฟันให้ครูบิบบยาสีฟันให้แล้วเข้าห้องน้ำไปแปรงฟัน

(4.5) การนอน

นักเรียนคนที่แปรงฟันเสร็จแล้วมานั่งรอครู เมื่อครูหยิบผ้าานวมและเรียกชื่อเด็กเจ้าของผ้าานวม ให้นำไปปูนอน เมื่อปูผ้าแล้วเด็กเดินไปหยิบหมอนที่ล็อกเกอร์ของตนเองมาปู การนอน แยกแถวชาย-หญิง เมื่อเด็กปูที่นอนครบทุกคนแล้ว ครูให้นั่งคุกเข่า สวดมนต์ และนอน

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอนแล้ว ครูให้เด็กล้างหน้า รับประทานอาหารว่างแล้วมานั่งรวมเป็นแถว จากนั้นครูแจกงานให้เด็กทำ ก่อนกลับบ้านครูพูดคุยเกี่ยวกับจดหมายข่าวที่แจกกลับบ้าน เมื่อมีผู้ปกครองมารับเด็กกลับ ครูให้ลงชื่อรับเด็กก่อนกลับ เด็กบางคนกลับรถโรงเรียน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

บริเวณโรงเรียนสะอาด มีระเบียบ และมีการจัดการ สนามเป็นสัดส่วน มีสนามใหญ่ และบริเวณสนามเด็กเล่นแยกกระจายไปตามอาคาร สถานที่เรียนของนักเรียนอนุบาลส่วนหนึ่งเป็นบ้าน ห้องเรียนละ 1 หลัง ภายในบ้านมีสถานที่เพียงพอสำหรับเด็กทำกิจกรรมต่างๆ จัดวางอุปกรณ์ไว้ในชั้นวางที่มีขนาดเด็ก มีห้องน้ำห้องส้วมอยู่ภายในบ้าน และมีอาคารเรียนอีกส่วนหนึ่งสำหรับนักเรียนอนุบาล และนักเรียนในระดับประถมศึกษา การจัดระบบต่างๆ ในโรงเรียนมีความชัดเจน เดินเข้าไปในโรงเรียนบรรยากาศชวนให้กระตือรือร้น อยากเรียน

(5.2) สื่อ

มีหลากหลายทั้งที่จัดซื้อและจัดทำ โรงเรียนมีห้องศูนย์สื่อ โรงเรียนมีงบประมาณเพียงพอในการสนับสนุนการจัดสื่อเพื่อการเรียนการสอน

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตจากผลงานเด็ก และแฟ้มสะสมผลงานของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) มีจดหมายและข่าวสารเดือนละ 2 ฉบับ และหนังสือพิมพ์ภาคเรียนละ 2 ฉบับ
- 2) เชิญตัวแทนผู้ปกครองมาเป็นคณะกรรมการโรงเรียน และเป็นวิทยากรให้แก่ครู
- 3) ปี 2542 ได้จัดกิจกรรมวันเปิดบ้านอนุบาล (Open house) เป็นการจذبนิทรรศการ โดยนำผลงานของนักเรียนและภาพกิจกรรมมาจัดแสดงให้ผู้ปกครองได้ชม และมีกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่ลูก โดยลูกมาชมผลงาน จัดให้มีกิจกรรมศิลปะสัมพันธ์ ให้พ่อแม่ลูกทำงานร่วมกันจนสำเร็จ ช่วยสร้างสายใยของครอบครัว โดยโรงเรียนเป็นสื่อและมีการพบปะแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับปัญหาพฤติกรรมของลูกระหว่างอยู่บ้านกับโรงเรียน

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 16 คน จาก 68 คน ผู้ปกครอง 88 คน จาก 595 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.17 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน บจร

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.76
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.75
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	62.50
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	37.50
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	43.75
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	81.25
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	93.75
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.76
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.20
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	95.45
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.78
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.94

ตารางที่ 5.17 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	30,050 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	92.99
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	0.31
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.17 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบดี
- 2) โรงเรียนมีกลไกที่ดี
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 0.31%

5.4.14 โรงเรียน จรล

(1) ความเป็นมา

โรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนเอกชนในสังกัดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดดำเนินการตั้งแต่ พ.ศ. 2528 มีนักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลถึงประถมศึกษาปีที่ 6 สำหรับระดับชั้นอนุบาลรับนักเรียนอายุ 3-6 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 201 หมู่ 8 ถนนพหลโยธิน ตำบลโคกสำโรง อำเภอกอสำโรง จังหวัดลพบุรี 15120

(2) แผนผังการบริหาร

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีความพร้อมในการเรียนรู้มากกว่ามุ่งการเรียนการสอนให้กับนักเรียน

ปรัชญาของโรงเรียน คือ รู้หน้าที่ มีวินัย ใฝ่วิชา

(3.2) หลักสูตร

ใช้หลักสูตรของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โดยการจัดการเรียนการสอนเน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง เล่นปนเรียน จัดกิจกรรมต่างๆ ให้กับเด็ก มีกิจกรรมอ่านเขียนแทรกลงไปบ้าง เช่น อนุบาล 1 จำพยัญชนะ และอนุบาล 3 มีพื้นฐานสามารถอ่านหนังสือได้

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูมารับเด็กห้องเรียนเช้า ผู้ปกครองมาส่งนักเรียนที่ห้องเรียน บางคนมารถโรงเรียน เมื่อถึงเวลาครูพานักเรียนเคารพธงชาติ สวดมนต์ และไปออกกำลังกายหน้า Playland

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

เมื่อเข้าแถวเคารพธงชาติสวดมนต์แล้ว ครูพาเด็กไปทำกิจกรรมกายบริหารบริเวณหน้าห้อง Playland แล้วพาเด็กมาที่ห้อง ครูจะให้เด็กทำสมุดแบบฝึกหัดตามตารางวิชาตามที่ได้จัดไว้ เช่น กิจกรรมเสริมทักษะ คณิตศาสตร์ เสริมภาษาไทย สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ฯลฯ ตามแต่ละตารางที่ได้จัดไว้ เมื่อทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว ครูให้เด็กดื่มนม แล้วทำแบบฝึกหัดวิชาต่อไปตามตาราง บางห้องทำกิจกรรมพลศึกษาครูพล บางห้องทำแบบฝึกหัดเสร็จแล้ว ครูให้เล่นของเล่น และวิ่งไปมาอยู่ในห้อง

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีสนามหญ้าและสวนหย่อมอยู่หน้าห้องเรียน สนามเด็กเล่นตั้งอยู่กลางแจ้ง ซึ่งครูบอกว่าไม่ค่อยพาเด็กไปเล่นเพราะร้อน มักจะพาออกมานอกห้อง และให้อยู่ในร่มและได้ต้นไม้ มีบ่อทรายขนาดใหญ่อยู่หลังอาคารเรียน

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

แม่ครัวจะเงินรถบรรจอาหารมาตักให้ในแต่ละห้องของชั้น ๐.1-๐.2 ส่วนชั้น ๐.3 ครูจะต้องตักอาหารให้เด็กเอง บางห้องครูจะให้เด็กมาต่อแถวเพื่อรับถาดอาหาร บางห้องครูให้เด็กนั่งรอที่โต๊ะ แล้วครูเป็นผู้รับถาดอาหารเดินไปวางให้ที่โต๊ะ เมื่อได้รับถาดอาหารแล้ว ครูให้เด็กรับประทานอาหารได้เลย เมื่อเรียนร้อยแล้ว เด็กๆ เดินมาพิเศษอาหารใส่กะละมังและแยกช้อนส้อม บางห้องให้เด็กหยิบ

แปรงสีฟันมารับยาสีฟันจากครู ครูทำความสะอาดห้องกวาดและบางห้องถูพื้นด้วย จากนั้นครูให้เด็กหยิบหมอนและผ้าปูที่นอนมาปูที่พื้น

(4.5) การนอน

ครูให้เด็กหยิบผ้าปูของตนเองจากล็อกเกอร์เก็บของมาปูนอนที่พื้น สำหรับเด็กบางคนที่ไม่มีผ้าปูที่นอนมา ครูให้เด็กนอนกับเพื่อน จากนั้นครูให้เด็กมารับนมกับครู โดยครูเทนมกล่อง (ที่เด็กนำมาเอง) ใส่ขวดให้เด็ก สอนให้เด็กนำกล่องนมไปทิ้งถังขยะ เด็กแต่ละคนนอนดูคนมจนกระทั่งหลับ

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอน ครูให้เด็กเก็บผ้าปูที่นอนและหมอนต่อแถวเพื่อไปล้างหน้าและรับประทานอาหารเช้า เช่น ข้าวโพดเปียก ตะโก้เห็ด ไข่ ฯลฯ บางห้องให้เด็กทำสมุดแบบฝึกหัดต่อ บางห้องให้เล่นของเล่น รอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน อาคารเรียนทั้งหมดเป็นตัวแอล โดยพื้นที่ที่เหลือเป็นสนามหญ้าขนาดใหญ่ และมีสนามเด็กเล่นอยู่มุมหนึ่งของสนามซึ่งไม่มีหลังคาหรือต้นไม้ให้ร่มเงา อาคารอนุบาลแยกออกมา ชั้นล่างมีห้องน้ำภายในห้องเรียน ชั้นบนลงมาใช้ห้องน้ำที่อยู่หลังอาคาร สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน อยู่ติดถนนใกล้บริเวณสี่แยก ใกล้ๆ โรงเรียนเป็นตลาดสดและร้านค้า

(5.2) สื่อ

มีสื่อใช้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็ก โดยโรงเรียนจัดทำศูนย์สื่อ และครูจัดทำสื่อเพิ่มเติม มีศูนย์ Playland สำหรับเด็กอนุบาล

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตเด็กและดูการทำแบบฝึกหัดของเด็ก บันทึกพัฒนาการของเด็กลงในแบบบันทึกพัฒนาการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

มีข่าวสารส่งถึงผู้ปกครองสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และมีบันทึกพฤติกรรมส่งผู้ปกครองเดือนละ 1 ครั้ง

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 5 คน จาก 6 คน ผู้ปกครอง 36 คน จาก 156 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.18 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน จรล

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.76
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	2.78
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.67
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.44
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.26
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60

ตารางที่ 5.18 (ต่อ)

คำ	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	10,446 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี (ไม่มี)	-
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	80.55
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	0.86
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ (ไม่มี)	-

ตารางที่ 5.18 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบ แต่ขาดปรัชญาและแนวคิด
- 2) โรงเรียนมีกลไกบ้าง
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 0.86%

5.4.15 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คลพ

(1) ความเป็นมา

เป็นศูนย์พัฒนาเด็กของรัฐ สังกัดกรมพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย ตั้งขึ้นตามความต้องการของชุมชนในการที่จะมีสถานที่เลี้ยงดูเด็กในท้องถิ่น ตั้งมาเป็นเวลา 6 ปี ดูแลเด็กวัย 2 1/2- 4 ปี สถานที่ตั้ง หมู่ 3 ตำบลโคกลำพาน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

(2) การบริหาร

ศูนย์พัฒนาเด็กดำเนินการในรูปของคณะกรรมการ ซึ่งได้มาจากการเลือกตั้งจากผู้ปกครองเด็กและราษฎรในเขตบริการ โดยทำหน้าที่ในการบริหารงานของศูนย์ ตลอดจนควบคุมการดำเนินการให้เป็นไปตามโครงการพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ โดยได้รับความร่วมมือจากคณะกรรมการพัฒนาเด็ก คณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้าน และคณะกรรมการสภาตำบล สำหรับการดูแลเด็กได้มีการว่าจ้างคนในชุมชนมาทำหน้าที่เป็นผู้ดูแลเด็ก

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระการเลี้ยงดูให้แก่ผู้ปกครอง
- 2) เพื่อฝึกเด็กให้มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา มีความพร้อมพอที่จะศึกษาต่อไป

จุดมุ่งหวังอีกส่วนหนึ่งของประธานศูนย์ คือ ต้องการให้เด็กได้เรียนรู้ และอบรมปลูกฝังนิสัยให้อยู่กับเพื่อนได้ ช่วยเหลือตนเองได้

(3.2) กิจกรรมประจำวัน

การจัดการเรียนการสอนประจำวัน จะเป็นการเล่นทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน คือ กลางแจ้ง เรียนหนังสือ และมีสมุดแบบฝึกหัด

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองพานักเรียนมาส่งแต่เช้า ประมาณ 07.00 น. ผู้ดูแลเด็กมารับเด็กจากผู้ปกครองตั้งแต่เวลาประมาณ 07.05 น. ผู้ปกครองจะค่อยๆ ทอยมาส่ง เวลาประมาณ 8.00 น. จึงจะครบ

ครูจัดเด็กเข้าแถวเคารพธงชาติ โดยครูนำร้องเพลงชาติ สวดมนต์ กล่าวคำปฏิญาณ และทำกายบริหารเล็กน้อย

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ครูให้เด็กทำงานเขียน โดยให้เด็กนำสมุดมาจากบ้าน ครูจะป้อนตัวอักษร ก-ฮ ที่มีรูปภาพให้เด็กเขียนตามรอยประ แล้วระบายสี บางคนก็เป็นตัวเลข-จำนวน แต่คนที่ทำเสร็จแล้วนำมาส่งที่ครู แล้ววิ่งเล่นในห้อง ครูจึงให้เด็กมานั่งรวมกันหน้าโทรทัศน์ดูรายการโทรทัศน์เป็นการดูหนังเรื่องปิดโทรทัศน์ ร้องเพลงประกอบต่างๆ ครูป้อนภาพดอกไม้ให้เด็กระบายสี เป็นกลุ่มๆ ละ 10 คนต่อสี 1 กล้อง ไม่มีภาชนะใส่สีเขียน จึงจัดกระจายอยู่บนพื้น

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีกระดานลื่น อุโมงค์ ม้าหมุน ชิงช้า ม้าโยก ช่วงฤดูฝนเด็กจะไม่สามารถเล่นในสนามเด็กเล่นได้ เพราะฝนตก และห้วยน้ำขึ้นรกรมาก ผู้ดูแลเด็กเกรงว่าเด็กจะเกิดอันตราย บริเวณรอบนอกห้องเรียนเป็นต้นไม้และหญ้าสูง

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

เวลาประมาณ 10.00 น. มีอาหารจากแม่ครัวในหมู่บ้านมาส่ง ครูตักอาหารใส่ถาดหลุมให้เด็กทีละคน อาหารกลางวันเป็นต้มยำไก่ เด็กทานข้าวบนพื้นในห้องเรียน และศูนย์น้ำดื่มมาใส่กะละมัง และมีแก้ววางอยู่ 3-4 ใบ ให้เด็กตักดื่มเอง ผู้ดูแลเด็ก 2 คน เก็บถ้วยจานใส่กะละมังใหญ่ และทำความสะอาดพื้นห้อง โดยการกวาดพื้น และถูพื้น ผู้ดูแลเด็กอีกคน (คนที่ 3) คอยดูแลเด็กขณะเล่นข้างนอกห้อง ผู้ดูแลเด็กนำขนมออกมาขายให้กับเด็กรับประทานหลังทานอาหารกลางวัน

(4.5) การนอน

เวลาประมาณ 11.45 น. ครูให้เด็กล้างมือ จากน้ำในกะละมังที่ครูเตรียมมา เช็ดมือ แล้วเดินเข้าไปหยิบหมอนมานอนตามอัตราชัย เป็นแถวบ้างไม่เป็นแถวบ้าง นอนกับพื้นไม่ใช่เบาะต่างๆ ที่ก็มีอยู่ในชั้น

จากนั้น ผู้ดูแลเด็ก 1 คน ล้างจาน 1 คน ดูแลเด็กนอน และอีก 1 คน กวาดพื้นนอกห้อง

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

ประมาณ 15.00 น. เด็กตื่นนอน ล้างหน้า สวมมนต์ ผู้ดูแลเด็กแจกนม มีผู้ปกครองมารับ ผู้ดูแลเด็กส่งเด็กทุกคนจนครบหมดทุกคน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในศูนย์เป็นห้องโถงขนาดใหญ่ เป็นส่วนที่เด็กทำกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งรับประทานอาหารและนอนพักผ่อน มีห้องน้ำและห้องครัวแยกออกมาเป็นส่วนเล็กๆ ด้านข้าง และมีสนามเด็กเล่นอยู่ด้านหลังของอาคาร

สภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์ มีสถานีอนามัย วัด หมู่บ้าน และโรงเรียนอยู่รอบๆ

(5.2) สื่อ

ข้อมูลจากประธานศูนย์ ของเล่นต่างๆ ของเด็กได้มาจากการบริจาคบางส่วน

(5.3) การวัดและประเมินผล

ประเมินพัฒนาการเด็ก โดยเจ้าหน้าที่อนามัย มีการชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง เดือนละ 1 ครั้ง

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) พูดคุยกับผู้ปกครองในช่วงเวลารับ-ส่งเด็ก
- 2) ผู้ดูแลเด็กฝากจดหมายให้เด็กนำไปมอบให้ผู้ปกครอง

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 3 คน จาก 3 คน ผู้ปกครอง 34 คน จาก 48 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.19 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คลพ

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	33.33
	2.10 ผู้บริหารรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบบทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.58
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.84
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	38.24
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.15
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.67
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33

ตารางที่ 5.19 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	1,036 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	480 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	79.76
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	7.7
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	16.61

ตารางที่ 5.19 สรุปได้ว่า

- 1) ศูนย์มีระบบบ้าง
- 2) ศูนย์มีกลไกบ้าง
- 3) ศูนย์มีประสิทธิผล
- 4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 100 : 7.7% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 100 : 16.61% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.16 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน สสค

(1) ความเป็นมา

เป็นสถานเลี้ยงดูเด็กของรัฐ อยู่ภายใต้การดูแลของศูนย์สงเคราะห์พิเศษ ตั้งมาเป็นเวลา 14 ปี เพื่อดูแลเด็ก 1-3 ปี มีสถานที่ตั้ง ที่ค่ายสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ตำบลทะเลชุบศร อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี

(2) การบริหาร

การบริหารงานตามโครงสร้างที่กำหนดของศูนย์สงเคราะห์พิเศษ โดยมีนายทหารมาทำหน้าที่ในการบริหารงาน และใช้แม่บ้านของกองพันปฏิบัติการจิตวิทยาเป็นผู้ดำเนินงาน

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

- 1) แบ่งเบาภาระของข้าราชการหน่วยบัญชาการศูนย์สงเคราะห์พิเศษ
- 2) เลี้ยงดูเด็กให้ถูกต้องตามหลักสุขอนามัย
- 3) ส่งเสริมพัฒนาการให้มีความพร้อมก่อนเข้าโรงเรียน

(3.2) กิจกรรมประจำวัน

กิจกรรมประจำวัน ได้กำหนดรายการไว้คือ รับเด็กตอนเช้า เคารพธงชาติ ทำกิจกรรม เช่น ฟังนิทาน ดูวีดิทัศน์ หรือกิจกรรมดนตรีประกอบจังหวะ รับประทานอาหารกลางวัน อาบน้ำ และนอนพักผ่อน

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ผู้ปกครองมาส่งเด็ก ผู้ดูแลเด็กออกไปรับเด็กมาและพาเด็กไปเข้าห้องน้ำ บางคนนอนดูนม และวิ่งเล่นอิสระอยู่ในห้องกิจกรรม เปิดโทรทัศน์ให้เด็กดู ระหว่างที่ผู้ดูแลเด็กเปลี่ยนเสื้อผ้าให้เด็ก และสวมผ้ากันเปื้อนให้

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

ผู้ดูแลเด็กเปิดวีดิทัศน์เกี่ยวกับชีวิตสัตว์ให้เด็กดู ระหว่างนั้นเตรียมนม และป้อนข้าวให้กับเด็กบางคน จากนั้นผู้ดูแลเด็กคนหนึ่งเล่านิทานให้เด็กคนที่สนใจฟัง และคนที่ร้องไห้ผู้ดูแลเด็กที่เหลือจะเข้าไปดูแล

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

บริเวณนอกอาคารเรียนเป็นส่วนหย่อมร่มรื่น มีเก้าอี้โยกอยู่หน้าศูนย์ ด้านหลังเป็นบริเวณสำหรับตากผ้า ด้านข้างของศูนย์เป็นสนามหญ้า

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

แยกส่วนพื้นที่ในการรับประทานอาหารกลางวันออกมาอย่างเป็นสัดส่วน โดยใช้พื้นที่ระหว่างห้องครัวกับห้องกิจกรรมใหญ่ มีเก้าอี้ โต๊ะ ที่ขนาดเหมาะสมกับเด็ก ผู้ดูแลเด็กที่รับผิดชอบด้านอาหารจะนำอาหารกลางวันมาจัดวางไว้เพื่อให้เด็กมารับประทาน เมื่อกล่าวคำขอบคุณแล้วจึงรับประทานได้ เด็กคนที่เล็กมากผู้ดูแลเด็กจะช่วยป้อนอาหารให้

(4.5) การนอน

ห้องนอนแยกออกอย่างเป็นสัดส่วน เป็นห้องปรับอากาศ โดยครูจะแยกเด็กที่ไม่สบายออกมานอนนอกห้องปรับอากาศ มีที่นอนและหมอนของเด็กแต่ละคน เมื่อรับประทานอาหารเสร็จ ผู้ดูแลเด็กจะพาเด็กไปอาบน้ำ แต่งตัว และดูคนมที่ที่นอนของตนเอง

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เมื่อเด็กตื่นนอน ล้างหน้า แต่งตัวแล้ว รับประทานอาหารว่าง จากนั้นเล่นของเล่นเพื่อรอผู้ปกครองมารับกลับบ้าน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายในศูนย์ เป็นอาคารขนาดใหญ่ ภายในแบ่งเป็นห้องโถงไว้สำหรับดูวิดีโอ และทำกิจกรรมกลุ่ม ห้องนอนเด็กทารกและเด็กเล็ก รวมทั้งด้านหลังเป็นห้องน้ำและห้องครัว สภาพแวดล้อมภายนอกศูนย์ ตั้งอยู่ในหน่วยงานทหาร ภายนอกศูนย์มีสนามหญ้าและถนนเล็กๆสำหรับผู้ปกครองที่มาส่งเด็ก

(5.2) สื่อ

จัดให้ตามสภาพของการจัดกิจกรรมและความจำเป็น สื่อที่ได้มาจะเป็นการแจ้งให้ผู้บริหารจัดการใช้งบประมาณซื้อให้

(5.3) การวัดและประเมินผล

เนื่องจากเป็นเด็กวัย 1-3 ปี จึงใช้แพทย์จากกองพยาบาลมาตรวจสุขภาพของเด็กทุกเดือน เพื่อจะได้ทราบพัฒนาการของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

พูดคุยกับผู้ปกครอง ในช่วงเวลารับ-ส่งเด็ก

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 4 คน จาก 9 คน ผู้ปกครอง 31 คน จาก 42 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.20 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน สศค

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	25.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.13
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.32
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.25
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.20 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากศูนย์ ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	6,430 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	7,200 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	82.95
	4.4 ประสิทธิภาพของศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	1.24
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	1.11

ตารางที่ 5.20 สรุปได้ว่า

- 1) ศูนย์มีระบบ ปรัชญา และแนวคิดบ้าง
- 2) ศูนย์มีกลไกบ้าง
- 3) ศูนย์มีประสิทธิภาพ
- 4) ศูนย์มีประสิทธิภาพ 100 : 1.24% โดยอิงข้อมูลจากศูนย์ และ 100 : 1.11% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.17 สถานรับเลี้ยงเด็ก บค

(1) ความเป็นมา

เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยเปิดรับเลี้ยงเด็กอายุ 2 ปี 6 เดือน ถึง 3 ปี และขยายการรับอายุน้อยลงมาตามลำดับ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 ได้เปิดรับเลี้ยงเด็กอายุตั้งแต่ 3 เดือน ถึง 3 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 234/190 ตำบลถนนใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี 15000

(2) การบริหารงาน

มีผู้รับใบอนุญาตดูแลการดำเนินงาน ร่วมกับผู้ดูแลเด็ก

(3) การจัดการศึกษา

(3.1) ปรัชญาและวัตถุประสงค์

เพื่อเลี้ยงดูเด็กด้วยความเอาใจใส่อย่างเต็มที่ ให้ผู้ปกครองเห็นถึงความเอาใจใส่เหมือนเลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง โดยมุ่งหวังให้

เด็กทารก มีสุขภาพแข็งแรง เจริญเติบโตตามวัย

เด็กวัยเตาะแตะ สามารถใส่รองเท้า เลื้อยคลาน ทำความสะอาดตนเองได้ เลี้ยงน้องได้ เช่น ไก่เป็ด หิบบวดนม

ไม่เน้นการอ่านเขียน มุ่งเน้นให้เด็กมีความพร้อม กล้าแสดงออก

(3.2) หลักสูตร

ใช้แนวการสอนแบบมอนเตสซอรี เรียนรู้โดยผ่านการเล่น

(3.2) กิจกรรมประจำวัน

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เด็ก เช่น วันจันทร์ ดุวิดิทัศน์ วันอังคาร ฟังนิทาน วันพุธ ดนตรี วันพฤหัสบดี ทำศิลปะ วันศุกร์ กิจกรรมกลางแจ้ง เล่นเกม

ทุกวันจะให้เล่นไม้บล็อก ระบายสี บทบาทสมมุติ โดยให้เด็กเลือกเล่นอย่างอิสระ

(4) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(4.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

ครูจะคอยดูรถที่มาจอดและเดินไปรับเด็กและกระเป๋า พาเด็กมาที่ห้องเรียน ดูแลให้เด็กๆ เล่นเครื่องสนามและสนามต่างๆ เมื่อถึงเวลาครูตักลงเป็นจังหวะเป็นการรวมแถว เด็กเตรียมอนุบาลจะมาเข้าแถวที่หน้าห้องเรียนของตน เคารพธงชาติ สวดมนต์ และทำกายบริหาร โดยมีพี่อนุบาลมาทำให้ดูเป็นตัวอย่าง ส่วนเด็กเล็กคนที่ไม่หลับจะออกมาเดินไปมาในบริเวณนั้น

(4.2) การเรียนการสอนในห้อง

สถานรับเลี้ยงเด็กนี้ จะแบ่งเป็น 2 ห้อง คือ ห้องเด็กเล็ก และห้องเตรียมอนุบาล และเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ร่วมกับชั้นเรียนอนุบาล บทบาทของครูและเด็กห้องเตรียมอนุบาลจะมีลักษณะเหมือนชั้นเรียนอนุบาล ครู (ผู้ดูแลเด็ก) เมื่อพาเด็กกลับถึงห้องแล้ว ครูจะสอนเรื่องการทำความเคารพ การขานชื่อเด็กคนที่มา โรงเรียน ดูภาพประกอบคำศัพท์ abc, ก – ฮ และเรื่องราวที่ใกล้ตัวเด็ก เช่น ภาพผลไม้ชนิดต่างๆ ฯลฯ จากนั้นทำกิจกรรมปั้นดินน้ำมันและเล่นอิสระ ระหว่างที่ครูเฝ้ากวาดทำความสะอาดห้องเพื่อเตรียมปูที่นอน ครูเล่านิทาน

ห้องเด็กเล็ก ครูจะดูแลทำความสะอาดร่างกายให้กับเด็กที่ตื่นนอน จากนั้นครูพาเด็กๆ มานั่งเล่นที่เบาะใหญ่กลางห้อง ครูมีสมุดภาพที่มีภาพสัตว์ต่างๆ ให้เด็กคนที่กำลังหัดพูดดู คนอื่นครูให้เล่นของเล่น และคอยดูแล เมื่อมีเด็กปัสสาวะ ครูจะพาไปนั่งกระโถนที่หน้าห้องน้ำ

(4.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีสนามหญ้ากว้างอยู่หน้าอาคารเรียน และมีเครื่องเล่นสนามตั้งอยู่ได้ร่มไม้ ในบริเวณด้านหนึ่งของสนามที่อยู่หน้าอาคารเรียน มีบ้านเรือนไทยที่ทำจากไม้ มีลักษณะโปร่งๆ เด็กๆ ชอบไปนั่งเล่น มีอากาศถ่ายเทเย็นสบาย

(4.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ห้องเด็กเล็ก เวลาประมาณ 10.15 น. ครูพาเด็กนอนดูคนที่แปลของตนเอง สำหรับเด็กที่เพิ่งจะตื่นนอน ครูจะให้เล่นของเล่น ห้องเตรียมอนุบาล จะมีครูผู้ช่วยยกภาชนะและหม้ออาหารมาตักอาหารเตรียมวางไว้ที่บริเวณรับประทานอาหารหน้าห้องเรียน ไม่ต้องเดินไปรับประทานที่ห้องอาหาร เมื่อพร้อมแล้วครูพาเด็กออกมา และคอยดูแลให้เด็กรับประทานอาหารเป็นรายบุคคล โดยเตรียมอาหารสำหรับเด็กที่นับถือศาสนาอิสลามด้วย เด็กคนที่รับประทานอาหารหมดแล้ว จะเดินไปเข้าห้องน้ำและหยิบขวดนมไปนอนที่เบาะของตนเอง

(4.5) การนอน

ห้องเด็กเล็กนอนเปลของตนเอง ห้องเตรียมอนุบาลเด็กนอนตามที่นอนของตนเอง โดยมีผ้าปูที่นอนและหมอนของตนเอง คนที่ดูคนหมดขวดแล้ว จะนำขวดมาวางในตะกร้าที่ครูเตรียมไว้ จากนั้นครูป้อนยาให้เด็กที่ไม่สบาย

(4.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอน ครูพาเด็กไปล้างหน้า อาบน้ำ และแต่งตัว ห้องเตรียมอนุบาลท่องคำคล้องจอง ฟังนิทาน และเล่นสนาม จากนั้นเมื่อมีผู้ปกครองมารับ ครูจะพาเด็กไปส่งที่หน้าโรงเรียน

(5) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(5.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายใน เป็นห้องที่อยู่อาคารเดียวกับชั้นอนุบาล แบ่งเป็นห้องทารกและห้องเด็กเล็ก ภายในห้องทารกมีชั้นเก็บของ เตียนนอน และเบาะขนาดใหญ่ ห้องเด็กเล็กมีเบาะที่นอนสำหรับเด็กแต่ละคน มีห้องน้ำอยู่ติดกับห้อง มีสนามเด็กเล่นรวมกับนักเรียนอนุบาล และมีแปลงผัก สภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในหมู่บ้านจัดสรร มีทางเข้า-ออกที่สะดวก ไม่มีรถวิ่งพลุกพล่านมากนัก

(5.2) สื่อ

ได้รับจากกรมประชาสัมพันธ์ที่ให้อุปกรณ์ ข้าวสาร น้ำตาลทราย ของเล่น และตุ๊กตา อุปกรณ์บางอย่างผู้ปกครองจัดหาเอง ทางโรงเรียนจัดสื่อไว้ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมที่จัดให้แก่เด็ก

(5.3) การวัดและประเมินผล

สังเกตพฤติกรรมของเด็ก

(6) การติดต่อกับผู้ปกครอง

- 1) พูดคุยกับผู้ปกครองในช่วงเวลาที่มารับ-ส่งนักเรียน
- 2) จัดการประชุมพิเศษ
- 3) ส่งจดหมายข่าวสารถึงผู้ปกครอง

(7) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 4 คน จาก 4 คน ผู้ปกครอง 24 คน จาก 30 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.21 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก บด

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.21
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	3.78
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.42
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.75
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.50
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.75

ตารางที่ 5.21 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	5,189 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	8,400 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	84.48
	4.4 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก 100 บาทต่อร้อยละ	1.63
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	1.01

ตารางที่ 5.21 สรุปได้ว่า

- 1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบที่ดี
- 2) สถานเลี้ยงดูเด็กมีกลไกที่ดี
- 3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- 4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 100 : 1.63% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 100 : 1.01% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.18 สถานรับเลี้ยงเด็ก ยศ

(1) ความเป็นมา

เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กเอกชน ระยะแรกที่ตั้งรับเด็กอายุ 3 ปี ต่อมาได้ขยายรับเด็กอายุ 2-6 ปี สถานรับเลี้ยงเด็กดำเนินการมาเป็นเวลา 10 ปี สถานที่ตั้ง เลขที่ 44/2 ตำบลโพธิ์เก้าต้น อำเภอลพบุรี จังหวัดลพบุรี 15000

(2) สังเกตกิจกรรม พฤติกรรมของครูและนักเรียน

(2.1) การรับนักเรียนในตอนเช้า

มีครูเวรยืนคอยรับเด็กอยู่ที่หน้าอาคารเรียน เมื่อผู้ปกครองมาส่งครูจะให้เด็กทำความสะอาดและส่งเด็กไปที่ห้องเรียน เมื่อถึงเวลาครูพาเด็กมาเข้าแถวที่สนามหน้าอาคาร เคารพธงชาติ สวดมนต์ และเดินแถวกลับไปที่ห้อง

(2.2) การเรียนการสอนในห้อง

เนื่องจากเป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่อยู่ในบริเวณโรงเรียนอนุบาล บทบาทของครูและเด็กจะมีลักษณะเหมือนชั้นเรียนอนุบาล ครู (ผู้ดูแลเด็ก) เมื่อพาเด็กกลับถึงห้องแล้ว จะทำกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ ร้องเพลงและทำท่าประกอบเพลง จากนั้นพาเด็กเดินแถวไปห้องน้ำ กลับมาฟังนิทานทอง ก-ฮ ตามที่ครูอ่านให้ฟัง จากนั้นจึงนอนพักผ่อนที่ตนเองเตรียมมาที่บ้าน เสร็จแล้วร้องเพลง ครูแจกของเล่น เก็บของเล่นแจกตุ๊กตา โดยมากเด็กจะวิ่งไปมาในห้อง เมื่อใกล้เวลารับประทานอาหารกลางวัน ครูนำเด็กๆ ท้อง a b c , ก ข ค ฯลฯ ตามแผนภาพที่คิดไว้

(2.3) สนามเด็กเล่น/นอกห้องเรียน

มีเครื่องเล่นสนามตั้งอยู่ที่มุมหนึ่งของสนาม มีจำนวนไม่มากนัก ส่วนมากจะเป็นเครื่องเล่นที่เหมาะสมกับนักเรียนชั้นอนุบาลมากกว่า เป็นสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีสถานที่คับแคบ มีสนามหน้าอาคาร

(2.4) การรับประทานอาหารกลางวัน

ครูกางโต๊ะญี่ปุ่นออก ให้เด็กมานั่งในแต่ละด้าน แล้วครูไปยกหม้อบรรจุอาหาร ขนมและถาดอาหารเด็กมาไว้ที่ห้อง ครูตักอาหารและนำถาดอาหารมาวางไว้ที่โต๊ะ จากนั้นครูแนะนำรายการอาหารแล้วอนุญาตให้เด็กรับประทานอาหารได้เลย ครูตามมาดูแลให้เด็กรับประทานอาหารให้หมด ป้อนอาหารให้เด็กที่ไม่รับประทาน หรือเติมอาหารสำหรับคนที่ต้องการเพิ่ม เมื่อเด็กรับประทานอาหารหมดแล้ว ครูเทเศษอาหารใส่กะละมัง เด็กๆ หยิบแก้วน้ำดื่มแล้วมานั่งฟังเพลงรอเพื่อนรับประทานอาหารให้หมดและรอครูทำความสะอาดห้องเรียน และครูต่อแถวพาเด็กไปเข้าห้องน้ำ

(2.5) การนอน

เมื่อกลับมาถึงห้อง ครูให้เด็กรออยู่ที่ผนังระหว่างที่ครูหยิบที่นอนและหมอนออกมาปู บางคนเดินไปหยิบหมอนเอง จากนั้นครูเตรียมมให้เด็กแต่ละคน คนที่ได้รับขวดนมแล้วนอนดูนมเลย มีบางคนที่ถูกขึ้นมาพนมมือ ท้องกำลังจ้องกับครูก่อนจะนอน

(2.6) การเลิกเรียน และกลับบ้าน

เด็กตื่นนอน ครูพาเด็กไปล้างหน้า กลับมารับประทานอาหารว่าง และนั่งเล่นของเล่นเพื่อรอเวลาที่ผู้ปกครองมารับเด็กกลับบ้าน

(3) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

(3.1) สภาพแวดล้อม

สภาพแวดล้อมภายใน เป็นห้องที่อยู่อาคารเดียวกับห้องเรียนอนุบาล มีขนาดเล็กเพราะมีเด็กจำนวนน้อย มีชั้นสำหรับเก็บของเล่นและที่นอนของเด็กแต่ละคน ใช้ห้องน้ำและสนามเด็กเล่นร่วมกับนักเรียนอนุบาล สภาพแวดล้อมภายนอก อยู่ในตลาด มีถนนขนาดเล็กผ่านหน้าโรงเรียน รอบๆโรงเรียนเป็นบ้าน

(4) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 1 คน จาก 1 คน ผู้ปกครอง 15 คน จาก 17 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.22 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานรับเลี้ยงเด็ก ยศร

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.07
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.47
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00

ตารางที่ 5.22 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	21,435 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	5,000 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	86.63
	4.4 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก 100 บาทต่อร้อยละ	0.40
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	1.73

ตารางที่ 5.22 สรุปได้ว่า

- 1) สถานเลี้ยงดูเด็กมีระบบ แต่ขาดปรัชญา และแนวคิด
- 2) สถานเลี้ยงดูเด็กขาดกลไกบางอย่าง
- 3) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ
- 4) สถานเลี้ยงดูเด็กมีประสิทธิภาพ 100 : 0.40% โดยอิงข้อมูลจากสถานเลี้ยงดูเด็ก และ 100 : 1.73% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

5.4.19 โรงเรียน กจว

(1) ความเป็นมา

เป็นโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษานานาชาติ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 17 กันยายน 2501 สถานที่ตั้ง เลขที่ 1700 ถนนพระราม 5 อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ได้รับอนุญาตให้เปิดทำการสอนระดับอนุบาล ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลเอกชนแห่งแรกในจังหวัดลพบุรี โดยมี นางบานเย็น บัวจำ เป็นผู้รับใบอนุญาต มีร้อยตรี(หญิง) นุสรา บัวจำ เป็นผู้จัดการ และนางสาวสุจิตรา วิมลสรกิจ เป็นครูใหญ่ มีนักเรียนจำนวน 37 คน

ในปี 2507	- ได้รับอนุญาตให้ย้ายโรงเรียนไปตั้ง ณ เลขที่ 162/1 ถนนนารายณ์มหาราช อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี มีเนื้อที่ 1 ไร่ 2 งาน 3 ตารางวา
	- ได้รับอนุญาตโอนกิจการให้ ร้อยเอกหญิงมาลี เพชรบุตร เป็นผู้รับใบอนุญาต และผู้จัดการมี นางสาวหยด เสนจันทร์พิไชย เป็นครูใหญ่
ปี 2512	- ได้รับอนุญาตแต่งตั้ง นางสาวเรียง ปานคำ เป็นครูใหญ่
ปี 2532	- ได้รับอนุญาตแต่งตั้ง นางสาวกนกแก้ว เพชรบุตร เป็นผู้จัดการ
ปี 2533	- โรงเรียนได้รับคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ ให้เป็นโรงเรียนที่ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่
	- โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นโรงเรียนเอกชนดีเด่น ระดับประถมศึกษา (ภาคกลาง)
ปี 2534	- โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นโรงเรียนเอกชนดีเด่น ระดับประถมศึกษา
	- โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นสถานศึกษาที่จัดกิจกรรมการเรียนการสอนจริยศึกษาได้ดีเด่น

ปัจจุบันโรงเรียนมีเนื้อที่ทั้งสิ้น 6 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา ประกอบด้วยอาคารเรียน จำนวน 8 หลัง มีพันเอก (พิเศษ) หญิง มาลี เพชรบุตร เป็นผู้รับใบอนุญาต โดยมีนางสาวกนกแก้ว เพชรบุตร เป็นผู้จัดการ นางสาวเรียง ปานคำ เป็นครูใหญ่ นางสาวพิมพ์มาลี คำจำ เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และนางสาวทรงกลด เพชรบุตร เป็นผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายบริการ จำนวนครู 98 คน ผู้ช่วยครู 14 คน นักเรียน 2,181 คน นักการภารโรง 22 คน มีห้องเรียนจำนวน 32 ห้อง ห้องประกอบการสอน 20 ห้อง

สีประจำโรงเรียน คือ สีน้ำเงิน-ชมพู

ดอกไม้ประจำโรงเรียน คือ ดอกบัว

ต้นไม้ประจำโรงเรียน คือ ต้นไผ่

สัตว์นำโชคประจำโรงเรียน คือ ผึ้ง

(2) สภาพทั่วไป

- เนื้อที่ 6 ไร่ 2 งาน 29 ตารางวา
- อาคารเรียนและอาคารประกอบ 9 หลัง
 - อาคารเรียนหลังแรก ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2507 มีสภาพเป็นอาคารชั้นเดียว จำนวน 6 ห้องเรียน ปัจจุบันรื้อถอนออกหมดแล้ว
 - อาคารหลังที่ 2 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2504 มีสภาพเป็นอาคาร 2 ชั้น จำนวน 8 ห้องเรียน ปัจจุบันรื้อถอนออกหมดแล้ว
 - อาคารหลังที่ 3 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2515 เป็นตึก 3 ชั้น จำนวน 12 ห้องเรียน
 - อาคารหลังที่ 4 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2521 เป็นอาคาร 2 ชั้น ครึ่งตึกครึ่งไม้ จำนวน 8 ห้องเรียน ยุบเหลือ 3 ห้องเรียนในปี พ.ศ. 2535
 - อาคารหลังที่ 5 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2523 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 10 ห้องเรียน
 - อาคารหลังที่ 6 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2524 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 12 ห้องเรียน
 - อาคารหลังที่ 7 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2528 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 16 ห้องเรียน
 - อาคารหลังที่ 8 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2531 เป็นตึก 2 ชั้น จำนวน 2 ห้องเรียน
 - อาคารหลังที่ 9 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2535 เป็นตึก 3 ชั้น จำนวน 7 ห้องเรียน
 - อาคารหลังที่ 10 ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ. 2539 เป็นตึก 3 ชั้น ประกอบด้วย ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ ห้องธุรการ และห้องประชุม
 - ห้องผู้บริหาร ห้องธุรการ อยู่ตึกแก้วชั้นล่าง
 - ห้องศูนย์สื่อการเรียนการสอน อยู่อาคาร 6 ชั้นล่าง
 - ห้องสมุด อยู่อาคาร 6 ชั้นล่าง
 - โรงอาหาร อยู่อาคาร 4 ชั้นล่าง
 - ห้องดนตรี อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง

- ห้องจริยศึกษา	อยู่อาคาร 4 ชั้นบน
- ห้องศิลปะ	อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ห้องการทำงานพื้นฐานอาชีพ	อยู่อาคาร 9 ชั้นล่าง
- ห้องนาฏศิลป์ 2 ห้อง	อยู่ตึกแก้ว ชั้น 3, อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ห้องพยาบาล	อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ห้องลูกเสือ	อยู่อาคาร 4 ชั้นล่าง
- ห้องคอมพิวเตอร์ 2 ห้อง	อยู่ตึกแก้ว ชั้น 3
- ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์	อยู่อาคาร 5 ชั้นล่าง
- ศูนย์เสริมพัฒนาการ 2 ห้อง	อยู่อาคารอนุบาล
- ห้องแนะแนว	อยู่อาคาร 4 ชั้นบน
- ห้องปฏิบัติการทางภาษา	อยู่อาคาร 8 ชั้นบน
- ห้องประกอบการสอน 20 ห้อง	
- จำนวนนักเรียน 2, 181 คน ห้องเรียนระดับอนุบาล 16 ห้อง ระดับประถมศึกษา 36 ห้อง รวม 52 ห้องเรียน	

(3) **ปรัชญาของโรงเรียน**

ระดับอนุบาล “เด็กดี มีมารยาทฉลาด แข็งแรง”

ระดับประถมศึกษา “เรียนดี ประพตติดี มีระเบียบวินัย”

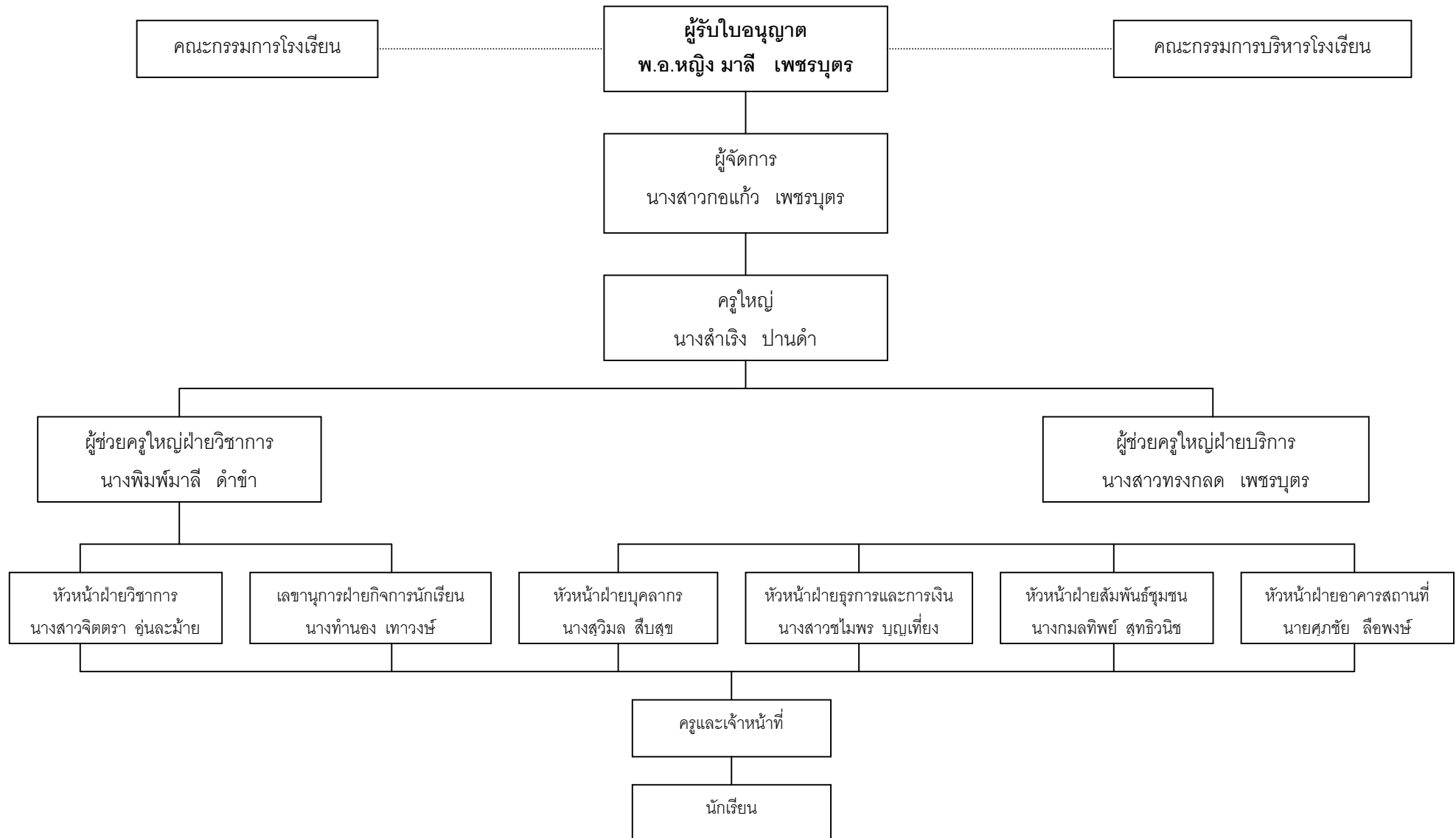
(4) ความภาคภูมิใจ

- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พระราชทานใบเกียรติบัตรแก่ พันเอกหญิง มาลี เพชรนุตร ผู้แทนโรงเรียนกำจรวีทย์ ณ ศาลาศิลาชัย เนื่องในโอกาสได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นโรงเรียนที่ ได้รับรางวัลพระราชทานระดับประถมศึกษาขนาดใหญ่ ประจำปีการศึกษา 2533 เมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม พุทธศักราช 2534
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ได้มอบใบเกียรติคุณบัตรและมอบโล่โรงเรียนเอกชนดีเด่น ระดับประถมศึกษาภาคกลาง แก่พันเอกหญิง มาลี เพชรนุตร ผู้รับใบอนุญาต ณ หอประชุมคุรุสภา กรุงเทพมหานคร ในวันที่ 19 ธันวาคม พุทธศักราช 2533
- กระทรวงศึกษาธิการ มอบโล่เกียรติคุณ โรงเรียนดีเด่น ในวันประถมศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2534

- ประชานกรรมการสภาสังคมสงเคราะห์แห่งประเทศไทยประจำจังหวัดลพบุรี มอบโล่ การจัดกิจกรรมวันแม่ดีเด่น 3 ปีซ้อน คือ ปีพุทธศักราช 2533, 2534 และ 2535
- กระทรวงศึกษาธิการมอบเกียรติบัตร เนื่องจากเป็นสถานศึกษา จัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนจริยศึกษาดีเด่น ประจำปีพุทธศักราช 2534 เมื่อวันที่ 1 เมษายน 2535
- พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ พระบาทสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชฯ สยามมกุฎราชกุมาร พระราชทานเหรียญลูกเสือสดุดี ชั้นที่ 1 แก่อาจารย์ก่อแก้ว เพชรบุตร ผู้จัดการโรงเรียนกำจรวิทย์ เมื่อวันที่ 16 สิงหาคม พุทธศักราช 2534
- ปีการศึกษา 2539 ได้รับรางวัลชนะเลิศ กิจกรรมรณรงค์และเผยแพร่ ประชาธิปไตยในโรงเรียน จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี
- ปีการศึกษา 2539 ได้รับรางวัลรองชนะเลิศอันดับ 1 กิจกรรมต่อต้านยาเสพติด จากสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดลพบุรี

(5) แผนภูมิโครงสร้างการบริหาร

แผนภูมิโครงสร้างการบริหาร

(6) กิจกรรมประจำวัน

ตารางการจัดกิจกรรมประจำวัน

08.00-08.30 น.	เข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ และทำกายบริหาร
08.30-08.50 น.	สนทนาพูดคุยกับเด็ก
08.50-09.10 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
09.10-09.30 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์
09.30-09.40 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
09.40-10.30 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุม
10.30-11.00 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
11.00-12.00 น.	รับประทานอาหารกลางวัน
12.00-14.00 น.	นอนพักผ่อน
14.00-14.20 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
14.20-14.30 น.	พักรับประทานอาหารว่าง
14.30-15.00 น.	สรุป

(7) การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน อาคารเรียนอนุบาลแยกออกมาอยู่ต่างหากเป็นอาคารสองชั้น มีห้องน้ำในห้องเรียน และมีห้องน้ำรวม สนามเด็กเล่นอยู่หน้าอาคารเรียนมีพื้นที่ไม่มากนัก พื้นที่ที่เหลือเป็นอาคารสำหรับชั้นเรียนประถมและสระว่ายน้ำ มีลานกว้างสำหรับทำกิจกรรมกลางแจ้ง สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน อยู่ติดถนนสายหลักและริมคลองชลประทาน รอบๆ โรงเรียนเป็นหน่วยงานราชการ ร้านค้า และหมู่บ้านจัดสรร

(8) ผลวิเคราะห์

จากข้อมูลของผู้บริหาร 1 คน ครู/ผู้ดูแลเด็ก 13 คน จาก 28 คน ผู้ปกครอง 85 คน จาก 547 คน สรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 5.23 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน กว

คำ	ตัวบ่งชี้	คำ	
1. ระบบ	1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31
2. กลไก	2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.67
	2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.23
	2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	53.85
	2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62
	2.6 ผู้บริหารให้เวลามาคุยดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
	2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31
	2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00
3. ประสิทธิภาพ	3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.38
	3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 5)	4.07
	3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.24
	3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.60
	3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00
	3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.31
	3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85

ตารางที่ 5.23 (ต่อ)

ค่า	ตัวบ่งชี้	ค่า
4.ประสิทธิภาพ	4.1 ข้อมูลจากโรงเรียน ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	8,475 บาท
	4.2 ข้อมูลจากผู้ปกครอง ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	13,500 บาท
	4.3 ประสิทธิภาพเฉลี่ยร้อยละ	89.16
	4.4 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	1.05
	4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	0.66

ตารางที่ 5.23 สรุปได้ว่า

- 1) โรงเรียนมีระบบดี
- 2) โรงเรียนมีกลไกดี
- 3) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ
- 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพ 100 : 1.05% โดยอิงข้อมูลจากโรงเรียน และ 100 : 0.66% โดยอิงข้อมูลจากผู้ปกครอง

บทที่ 6

เปรียบเทียบผลวิเคราะห์ 19 แห่ง

6.1 แนวทางการเปรียบเทียบ

เพื่อให้เห็นภาพความแตกต่างในเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียน อนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของภาครัฐกับเอกชน 19 แห่ง จึงจะนำเสนอโดยแยกเป็น 10 ตาราง และมีการวิเคราะห์ดังนี้

1. ระบบ ใช้การหาค่าเฉลี่ยร้อยละจากตัวบ่งชี้ 2 ตัว
2. กลไก ใช้การแปลงค่ามาตรฐานค่า 4 ช่วง ไปเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ จากตัวบ่งชี้ 14 ตัว
3. ประสิทธิภาพ ใช้การแปลงค่ามาตรฐานค่า 4, 5 ช่วง ไปเป็นค่าเฉลี่ยร้อยละ จากตัวบ่งชี้ 7 ตัว
4. ประสิทธิภาพ ใช้ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี ที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กกระทำ กับที่ผู้ปกครองระบุว่าจ่ายให้โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ แล้วนำมาคำนวณหาค่าประสิทธิภาพ

$$\text{ประสิทธิภาพ} = \frac{\text{ค่าร้อยละเฉลี่ยของประสิทธิภาพ}}{\text{ค่าใช้จ่าย / หัว / ปี}} \times 100$$

6.2 โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6.1 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ			เอกชน	
		พบว	ตทท	คทก	นน	วสจ
1. ระบบ						
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	100.00	22.22	86.67	83.33
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33	100.00	50.00	100.00	91.67
	ร้อยละเฉลี่ย	88.61	100.00	36.11	93.33	87.50
2. กลไก						
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68	3.10	2.73	3.61	3.15
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78	100.00	77.78	93.33	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	50.00	38.89	80.00	83.33
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67	50.00	83.33	86.67	58.33
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.33	100.00	88.89	93.33	91.67
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	77.78	50.00	11.11	60.00	75.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	66.67	50.00	22.22	73.33	83.33
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	72.22	50.00	22.22	86.67	75.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.44	100.00	33.33	100.00	83.33
2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.44	50.00	44.44	100.00	83.33
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	50.00	88.89	100.00	100.00
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	0.00	55.56	93.33	100.00

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ			เอกชน	
		พบว	ตทท	คหก	นน	วสจ
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	88.89	50.00	61.11	100.00	100.00
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	0.00	38.89	100.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	84.61	53.84	51.28	80.05	87.18
3. ประสิทธิภาพ						
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.79	3.33	3.33	3.63	3.23
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.24	3.93	4.17	4.30	3.94
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	94.57	80.65	61.54	97.96	82.61
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.72	3.50	3.42	3.65	3.50
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.59	3.50	2.17	3.85	3.67
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33	3.00	3.39	3.77	3.82
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.59	3.00	3.11	3.93	3.75
	ร้อยละเฉลี่ย	89.98	81.07	75.78	93.53	87.24

ตารางที่ 6.1 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ			เอกชน	
		พบว	ตทท	คหก	นน	วสจ
4. ประสิทธิภาพ						
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของโรงเรียน	บาท	6,825	8,982	9,889	32,941	26,530
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	89.89	81.07	75.78	93.53	87.24
4.3 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 1.32	1 : 0.90	1 : 0.69	1 : 0.28	1 : 0.33
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครองที่จ่ายโรงเรียน	บาท	1,200	300	7,633	18,500	9,544
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อค่าร้อยละ	สัดส่วน	1 : 7.50	1 : 27.02	1 : 0.90	1 : 0.50	1 : 0.92

ตารางที่ 6.1 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

โรงเรียนของรัฐโดยเฉลี่ยมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 36.11 ถึง 88.61 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่า 87.50 ถึง 93.33

(2) กลไก

โดยเฉลี่ยค่าร้อยละ พบว่า โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ 51.28 ถึง 84.61 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ 80.05 ถึง 87.18

(3) ประสิทธิภาพ

จากการแปลงการประมาณค่าเป็นค่าร้อยละ ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละระหว่าง 75.78 ถึง 89.98 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ 87.24 ถึง 93.53

(4) ประสิทธิภาพ

- (4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนของรัฐ มีค่าระหว่าง 6,825 บาท ถึง 9,889 บาท ของโรงเรียนเอกชน มีค่าตั้งแต่ 26,530 บาท ถึง 32,941 บาท
- (4.2) ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาท : ร้อยละของประสิทธิผลของโรงเรียนของรัฐ มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 44.09 จนถึง 100 บาท : ร้อยละ 110.77 ส่วนของเอกชน มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 0.28 ถึง 0.33 เมื่อคิดค่าใช้จ่าย/หัว/ปีจากโรงเรียน
- (4.3) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีจากผู้ปกครองที่จ่ายให้โรงเรียน มีค่า 300 ถึง 76.33 บาท ของโรงเรียนของรัฐ ส่วนของโรงเรียนเอกชน มีค่า 9,544 บาท ถึง 18,500 บาท
- (4.4) ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาท : ร้อยละของประสิทธิผลของโรงเรียนของรัฐ มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 13.33 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 111.22 ส่วนของโรงเรียนเอกชน มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 108.33 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 200.08 เมื่อคิดค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของผู้ปกครอง

6.3 โรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 6.2 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ		เอกชน		
		ลพร	พบส	บจร	จรล	กจว
1. ระบบ						
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	76.92	100.00	100.00	60.00	100.00
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	69.23	0.00	100.00	40.00	92.31
	ร้อยละเฉลี่ย	73.07	50.00	100.00	50.00	96.15
2. กลไก						
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.57	3.77	3.76	3.76	3.67
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	100.00	100.00	60.00	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54	50.00	93.75	60.00	69.23
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	30.77	0.00	62.50	20.00	53.85
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	50.00	100.00	80.00	84.62
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	100.00	37.50	0.00	100.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	92.31	50.00	43.75	40.00	100.00
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	61.54	50.00	50.00	0.00	100.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	50.00	100.00	60.00	100.00
2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	50.00	81.25	40.00	100.00
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	96.92	50.00	100.00	40.00	100.00
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่ เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	100.00	93.75	60.00	100.00

ตารางที่ 6.2 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ		เอกชน		
		ลพร	พบส	บจร	จรล	กจว
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.62	50.00	100.00	40.00	92.31
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	100.00	100.00	20.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	84.47	61.53	81.73	40.00	92.30
3. ประสิทธิภาพ						
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.68	3.26	3.76	2.78	3.38
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.32	3.94	4.20	3.67	4.07
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	84.44	79.59	95.45	69.44	88.24
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.64	3.44	3.78	3.26	3.60
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00	4.00	3.69	3.60	4.00
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.38	3.00	3.69	3.60	3.31
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.85	3.00	3.94	3.60	3.85
	เฉลี่ยร้อยละ	90.66	82.27	92.97	89.49	89.16

ตารางที่ 6.2 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	โรงเรียน				
		รัฐ		เอกชน		
		ลพร	พบส	บจร	จรล	กจว
4. ประสิทธิภาพ						
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของโรงเรียน	บาท	3,975	3,304	30,050	10,446	8,475
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	90.66	82.27	92.99	80.55	89.16
4.3 ประสิทธิภาพของโรงเรียน 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 2.28	1 : 2.49	1 : 0.31	1 : 0.86	1 : 1.05
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครองที่จ่ายโรงเรียน	บาท	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	13,500
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	ไม่มีข้อมูล	1 : 0.66

ตารางที่ 6.2 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 50.00 ถึง 73.07 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 50.00 ถึง 100.00

(2) กลไก

โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 61.53 ถึง 84.47 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 40.00 ถึง 92.30

(3) ประสิทธิภาพ

โรงเรียนของรัฐมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 82.27 ถึง 90.65 ในขณะที่โรงเรียนเอกชนมีค่าตั้งแต่ร้อยละ 89.16 ถึง 92.99

(4) ประสิทธิภาพ

- (4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนของรัฐ มีค่าตั้งแต่ 3,304 บาท ถึง 3,975 บาท ส่วนของโรงเรียนเอกชน มีค่าตั้งแต่ 8,475 บาท ถึง 30,052 บาท
- (4.2) ประสิทธิภาพของโรงเรียนของรัฐ เมื่อพิจารณารายจ่ายของโรงเรียน มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 2.28 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 2.49 ในขณะที่โรงเรียนเอกชน มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 0.31 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 1.05

6.4 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 6.3 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในกรุงเทพมหานคร

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก				
		รัฐ			เอกชน	
		ตรก	วธม	กทร	บสส	วมส
1. ระบบ						
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	52.00	85.42	100.00	0.00
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	32.00	68.75	100.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	60.00	42.00	77.08	100.00	50.00
2. กลไก						
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.27	3.11	3.24	3.50	3.79
	ร้อยละที่เห็นด้วย	81.75	77.25	81.00	87.50	94.75
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	40.00	89.58	50.00	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	32.00	79.17	100.00	50.00
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00	52.00	22.92	0.00	0.00
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	88.00	20.83	0.00	0.00
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	40.00	54.17	100.00	50.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	52.00	60.42	100.00	50.00
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00	52.00	41.67	100.00	0.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	40.00	36.00	56.25	100.00	0.00
2.10 ผู้บริหารรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	100.00	48.00	70.83	100.00	50.00
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้บทบาทหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	80.00	60.00	68.75	100.00	50.00

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก				
		รัฐ			เอกชน	
		ศรค	วธม	กทร	บสส	วมส
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่ เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	60.00	44.00	77.08	100.00	50.00
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	20.00	76.00	85.42	100.00	50.00
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	0.00	36.00	68.75	100.00	0.00
	ร้อยละเฉลี่ย	54.41	52.41	67.48	81.25	38.91
3. ประสิทธิภาพ						
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.69	3.28	3.56	3.40	3.45
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.22	3.86	4.12	4.40	4.05
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบ บริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.48	80.65	92.75	100.00	18.18
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่ง ให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.32	3.46	3.68	3.40	2.95
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.00	2.84	3.60	4.00	2.50
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00	2.68	3.42	4.00	3.00
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.40	3.37	3.68	3.50	3.00
	ร้อยละเฉลี่ย	87.16	78.37	89.09	92.21	67.38

ตารางที่ 6.3 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก				
		รัฐ			เอกชน	
		ศรค	วธม	กทร	บสส	วมส
4. ประสิทธิภาพ						
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	บาท	3,308	2,449	9,246	7,722	2,865
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	87.16	78.37	89.09	90.43	67.38
4.3 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 2.63	1 : 3.2	1 : 0.96	1 : 1.17	1 : 2.35
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครองที่จ่ายโรงเรียน	บาท	2,100	257	2,733	3,833	2,600
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 4.15	1 : 30.49	1 : 3.26	1 : 2.36	1 : 2.59

ตารางที่ 6.3 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 42.00 ถึง 77.08 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 50.00 ถึง 100.00

(2) กลไก

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละ 52.41 ถึง 67.48 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 38.91 ถึง 81.25

(3) ประสิทธิภาพ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 78.37 ถึง 89.09 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 67.38 ถึง 90.43

(4) ประสิทธิภาพ

- (4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่า 2,449 บาท ถึง 9,246 บาท ในขณะที่ของเอกชน มีค่า 2,865 บาท ถึง 7,752 บาท
- (4.2) ประสิทธิภาพสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 0.96 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 3.2 ในขณะที่ของเอกชน มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 1.17 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 2.35
- (4.3) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของผู้ปกครองจ่ายให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ เป็นเงิน 257 บาท ถึง 2,733 บาท ในขณะที่จ่ายให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน เป็นเงิน 2,600 บาท ถึง 3,833 บาท
- (4.4) ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 3.26 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 30.49 ส่วนของเอกชน มีค่า 100 บาท : ร้อยละ 2.36 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 2.59

6.5 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 6.4 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชนในจังหวัดลพบุรี

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก			
		รัฐ		เอกชน	
		ศสค	กลพ	บค	ยสร
1. ระบบ					
1.1 มีระบบบริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	33.33	100.00	100.00
1.2 มีปรัชญา แนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	33.33	75.00	0.00
	ร้อยละเฉลี่ย	62.50	33.33	87.50	50.00
2. กลไก					
2.1 มีการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.33	3.50	3.50	3.53
	ร้อยละที่เห็นด้วย	83.25	87.50	87.50	90.75
2.2 มีการเตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ	ร้อยละที่เห็นด้วย	25.00	100.00	100.00	100.00
2.3 มีการคัดเลือกครู/ผู้ดูแลเด็กที่มีคุณภาพ	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	100.00	0.00
2.4 มีการประชุมผู้ปกครองทุกภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	66.67	75.00	0.00
2.5 มีการประชุมครู/ผู้ดูแลเด็กก่อนเปิดภาคการศึกษา	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	66.67	75.00	100.00
2.6 ผู้บริหารให้เวลามาดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	33.33	50.00	100.00
2.7 ผู้บริหารให้เวลาครู/ผู้ดูแลเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	33.33	75.00	100.00
2.8 ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	66.67	75.00	0.00
2.9 ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	33.33	100.00	100.00
2.10 ผู้บริหารรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	100.00	100.00
2.11 ครู/ผู้ดูแลเด็กรับทราบทบทวนหน้าที่ของตน	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	66.67	100.00	100.00

ตารางที่ 6.4 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก			
		รัฐ		เอกชน	
		ศสค	กลพ	บค	ยสร
2.12 มีสถานที่ที่ปลอดภัย มีสนามเด็กเล่น ของเล่น สื่อที่ เหมาะสมและเพียงพอ	ร้อยละที่เห็นด้วย	75.00	100.00	100.00	100.00
2.13 มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้าที่สะอาดและเหมาะสม	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	50.00	100.00
2.14 ภายในห้องมีการจัดมุมตามความสนใจของเด็ก	ร้อยละที่เห็นด้วย	50.00	100.00	75.00	100.00
	ร้อยละเฉลี่ย	55.94	75.37	74.11	77.91
3. ประสิทธิภาพ					
3.1 ผู้ปกครองแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53	3.58	3.21	3.53
3.2 ครูเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	4.13	3.84	3.78	4.07
3.3 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบ บริหารงานที่ดี	ร้อยละที่เห็นด้วย	90.32	38.24	75.00	100.00
3.4 ผู้ปกครองเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่ง ให้การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.53	3.15	3.42	3.47
3.5 ครูแน่ใจที่จะส่งบุตรหลานมาเรียนที่นี่	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.25	4.00	3.75	4.00
3.6 ผู้ปกครองเอาใจใส่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00	3.67	3.50	3.00
3.7 ครูเห็นว่าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เป็นแหล่งให้ การอบรมที่ดี	ค่าเฉลี่ย (เต็ม 4)	3.00	3.33	3.75	3.00
	ร้อยละเฉลี่ย	82.95	79.76	84.48	86.63

ตารางที่ 6.4 (ต่อ)

คำ/ตัวบ่งชี้	ค่า	สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก			
		รัฐ		เอกชน	
		ศสค	คสพ	บด	ยศร
4. ประสิทธิภาพ					
4.1 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	บาท	6,430	1,036	5,189	21,435
4.2 ประสิทธิภาพเฉลี่ยเป็นค่าร้อยละ	ร้อยละ	82.95	79.76	84.48	86.63
4.3 ประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 1.24	1 : 7.7	1 : 1.63	1 : 0.40
4.4 ค่าใช้จ่าย/คน/ปีของผู้ปกครอง	บาท	7,200	480	8,400	5,000
4.5 ประสิทธิภาพของผู้ปกครอง 100 บาทต่อร้อยละ	สัดส่วน	1 : 1.11	1 : 16.61	1 : 1.01	1 : 1.73

ตารางที่ 6.4 สรุปผลการเปรียบเทียบได้ดังนี้

(1) ระบบ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละตั้งแต่ 33.33 ถึง 62.50 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าร้อยละ 50.00 ถึง 87.5

(2) กลไก

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละ 55.94 ถึง 75.37 ส่วนของเอกชน มีค่า 74.11 ถึง 77.91

(3) ประสิทธิภาพ

สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าร้อยละ 79.76 ถึง 82.95 ในขณะที่ของเอกชน มีค่าตั้งแต่ 84.48 ถึง 86.63

(4) ประสิทธิภาพ

(4.1) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1,036 บาท ถึง 6,430 บาท และมีประสิทธิภาพ 100 บาท : ร้อยละ 1.24 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 7.7 ส่วนค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน มีค่าเฉลี่ย 5,189 บาท ถึง 21,435 บาท

(4.2) ค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของผู้ปกครองของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีค่าเฉลี่ย 480 บาท ถึง 7,200 บาท และมีประสิทธิภาพ 100 บาท : ร้อยละ 1.11 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 16.66 ส่วนค่าใช้จ่ายของผู้ปกครองที่จ่ายสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน เฉลี่ย 5,000 บาท ถึง 8,400 บาท และมีประสิทธิภาพ 100 บาท : ร้อยละ 1.01 ถึง 100 บาท : ร้อยละ 1.73

**6.6 ค่าใช้จ่าย/หัวปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของกรุงเทพมหานครกับ
จังหวัดลพบุรี**

ตารางที่ 6.5 เปรียบเทียบค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของกรุงเทพมหานครกับจังหวัดลพบุรี

ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี	กรุงเทพมหานคร		จังหวัดลพบุรี		รวม 2 จังหวัด	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาล	8,565.3	29,735.5	3,639.5	16,323.6	6,595	21,688.4
2. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์	5,001	5,293.5	3,733	13,312	4,288	9,302.7
เฉลี่ย	6,783.2	17,514.5	3,686.2	15,119	5,544.4	16,183.6

ตารางที่ 6.5 สรุปได้ว่า โดยเฉลี่ยค่าใช้จ่ายต่อหัวของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ เฉลี่ย 5,544.4 และของเอกชน 16,183.6 บาท โดยที่โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานครมีค่าสูงกว่าในจังหวัดลพบุรี

**6.7 ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/
ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรี**

ตารางที่ 6.6 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับของเอกชนในกรุงเทพมหานครและ
จังหวัดชลบุรี

รายการ	เปรียบเทียบ							
	ระบบ		กลไก		ประสิทธิภาพ		ประสิทธิภาพ	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร								
(จำนวนโรง)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)
ร้อยละ	74.91	90.42	63.24	83.62	82.28	90.38	(บาท : ร้อยละ) 100 : 0.97	(บาท : ร้อยละ) 100 : 0.30
2. โรงเรียนอนุบาลในจังหวัดชลบุรี								
(จำนวนโรง)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)
ร้อยละ	61.54	82.05	73.0	71.34	86.46	90.54	(บาท : ร้อยละ) 100: 2.38	(บาท : ร้อยละ) 100 : 0.74
3. สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร								
(จำนวนโรง)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)	(3)	(2)
ร้อยละ	59.69	75.0	58.10	60.08	83.21	79.79	(บาท : ร้อยละ) 100 : 2.26	(บาท : ร้อยละ) 100 : 1.76
4. สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กในจังหวัดชลบุรี								
(จำนวนโรง)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)	(2)
ร้อยละ	47.91	68.75	65.65	77.01	81.35	85.55	(บาท : ร้อยละ) 100 : 4.47	(บาท : ร้อยละ) 100 : 1.01
เฉลี่ย	62.27	79.39	64.10	72.83	83.21	87.01	100 : 2.44	100:0.93

ตารางที่ 6.6 สรุปได้ว่า

1. โรงเรียนอนุบาลของรัฐ
 - 1.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
 - 1.2 ในกรุงเทพมหานครมีกลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพดีด้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี
2. โรงเรียนอนุบาลของเอกชน
 - 2.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบ และกลไกดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
 - 2.2 ในกรุงเทพมหานครมีประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพดีด้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี
3. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ
 - 3.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบ และประสิทธิผลดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
 - 3.2 ในกรุงเทพมหานครมีกลไก และประสิทธิภาพน้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี
4. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน
 - 4.1 ในกรุงเทพมหานครมีระบบ และประสิทธิภาพดีกว่าในจังหวัดลพบุรี
 - 4.2 ในกรุงเทพมหานครมีกลไก และประสิทธิผลดีด้อยกว่าในจังหวัดลพบุรี

ตารางที่ 6.7 เปรียบเทียบ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาลของรัฐกับเอกชน และสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน

รายการ	การเปรียบเทียบค่าร้อยละ							
	ระบบ		กลไก		ประสิทธิภาพ		ประสิทธิภาพ	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาล	69.56	85.40	67.15	76.25	83.95	90.47	(บาท : ร้อยละ) 100 : 1.73	(บาท : ร้อยละ) 100 : 0.56
2. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	54.98	71.87	61.12	68.54	82.47	82.67	100 : 3.14	100 : 1.39
เฉลี่ย	62.27	79.39	64.10	72.83	83.21	87.01	100 : 2.44	100 : 0.93

ตารางที่ 6.7 สรุปได้ว่า ทั้งโรงเรียนอนุบาลและสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมี ระบบ กลไก และประสิทธิภาพสูงกว่าของรัฐ แต่ประสิทธิภาพต่ำกว่าของรัฐ

ตารางที่ 6.8 เปรียบเทียบระบบ กลไก และประสิทธิผลเป็นรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	ค่าร้อยละ		
	ระบบ	กลไก	ประสิทธิผล
1. โรงเรียน พบว	88.61	84.61	89.98
2. โรงเรียน ตทท	100.00	53.84	81.07
3. โรงเรียน นน	93.33	80.05	93.53
4. โรงเรียน วสจ	87.50	87.18	87.24
5. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วธม	42.00	52.41	78.37
6. ศูนย์เด็กชุมชน ฟนร	60.00	54.41	87.16
7. สถานเลี้ยงดูเด็ก บสส	100.00	81.25	92.21
8. ศูนย์เด็กชุมชน วมส	50.00	38.91	67.38
9. โรงเรียน ลพร	73.07	84.47	90.66
10. โรงเรียน พบส	50.00	61.53	82.27
11. โรงเรียน บจร	100.00	81.73	92.97
12. โรงเรียน จรล	50.00	40.00	89.49
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ศสค	62.50	55.44	82.95
14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คลพ	33.33	75.37	79.76
15. สถานเลี้ยงเด็ก บค	87.50	74.11	84.48
16. สถานรับเลี้ยงเด็ก ยศร	50.00	77.91	86.63
17. สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กทร	77.08	67.48	89.09
18. โรงเรียน คกก	36.11	51.28	75.78
19. โรงเรียน กจว	96.15	92.30	89.16

ตารางที่ 6.8 สรุปได้ว่า โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่มีค่าร้อยละสูงเกิน 60 ทั้งในเรื่องระบบ กลไก และประสิทธิผล มี 9 แห่ง จาก 19 แห่ง เป็นของรัฐ 3 แห่ง และเอกชน 6 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร 5 แห่ง และจังหวัดลพบุรี 4 แห่ง

ตารางที่ 6.9 สรุปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรี
ที่มีค่าระบบ กลไก และประสิทธิผล เกินร้อยละ 60

	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร	1 (3)	2 (2)
2. โรงเรียนอนุบาลในจังหวัดลพบุรี	1 (2)	2 (3)
3. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร	1 (3)	1 (2)
4. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในจังหวัดลพบุรี	0 (2)	1 (2)
รวม	3 (10)	6 (9)

ตารางที่ 6.9 สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่มีระบบ กลไก และประสิทธิผล ของรัฐ
3 แห่ง จาก 10 แห่ง และของเอกชน 6 แห่ง จาก 9 แห่ง

ตารางที่ 6.10 เปรียบเทียบประสิทธิภาพเป็นรายโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	ประสิทธิภาพ 100 บาทต่อร้อยละ
1. โรงเรียน พบว	1.32
2. โรงเรียน ตทท	0.90
3. โรงเรียน นน	0.28
4. โรงเรียน วสจ	0.33
5. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน วธม	3.20
6. ศูนย์เด็กชุมชน ฟนร	2.63
7. สถานเลี้ยงดูเด็ก บสส	1.17
8. ศูนย์เด็กชุมชน วมส	2.35
9. โรงเรียน ลพร	2.28
10. โรงเรียน พบส	2.49
11. โรงเรียน บจร	0.31
12. โรงเรียน จรล	0.86
13. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กก่อนวัยเรียน ศสค	1.24
14. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก คลพ	7.70
15. สถานเลี้ยงเด็ก บค	1.63
16. สถานรับเลี้ยงเด็ก ยศร	0.40
17. สถานรับเลี้ยงและพัฒนาเด็ก กทร	0.96
18. โรงเรียน คหก	0.69
19. โรงเรียน กจว	1.05

ตารางที่ 6.10 สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ที่มีค่าเกินร้อยละ 1.00 มี 11 แห่ง มี 1 แห่งที่มีค่าสูงสุดคือ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านโคกลำพาน

บทที่ 7

สรุป อภิปราย และเสนอแนะ

7.1 สรุปผลวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเกี่ยวกับ ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ สรุปได้คือ

7.1.1 ในภาพรวม

ผลวิเคราะห์จากผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก จำนวน 149 แห่งทั่วประเทศ พบว่า มีนโยบายและวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็ก เพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง และเพื่อส่งเสริมพัฒนาการให้กับเด็ก ในจังหวัดเชียงใหม่ ขอนแก่น ลพบุรี และชลบุรี จะเน้นที่การเตรียมความพร้อม ส่วนที่ กรุงเทพมหานครและสงขลา จะเน้นที่การส่งเสริมพัฒนาการเป็นหลัก ในการจัดการเรียนการสอน ถ้าเป็นโรงเรียนอนุบาลจะอิงหลักสูตรของ สปช. หรือ สช. ใช้การรับเข้าไม่จำกัดจำนวน ยกเว้นที่จังหวัดลพบุรี การวัดประเมินผลใช้การสังเกตเป็นหลัก ใช้การแก้ปัญหาเด็กโดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ปกครอง การขาดแคลนสื่ออุปกรณ์ พบว่ามีน้อย ยกเว้นจังหวัดสงขลา ในด้านจำนวนครู/ผู้ดูแลเด็กมีจำนวนเพียงพอ แต่ขาดด้านคุณภาพคน ซึ่งมีจำนวนหนึ่งไม่ได้จบมาโดยตรงและยังคงมีปัญหาเรื่องการประสานกับชุมชน

ผลวิเคราะห์ข้อมูลจากครู/ผู้ดูแลเด็กและผู้ปกครอง พบว่า ครู/ผู้ดูแลเด็กมีลักษณะเด่นคือมีมนุษยสัมพันธ์ มีการเตรียมสอนและมีการสอนที่เป็นระบบ สิ่งที่เป็นปัญหาคือ จำนวนและคุณภาพคน งบประมาณ และการสนับสนุนจากผู้บริหารและผู้ปกครอง

7.1.2 ในภาพย่อย 19 แห่ง สรุปได้ว่า

1. ความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับ ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

จากกรณีศึกษา 19 แห่ง 9 แห่งมีผู้ให้ความคิดเห็นว่าเป็นโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่มีระบบ กลไก และประสิทธิภาพดี

สรุปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชนในกรุงเทพมหานครและจังหวัดลพบุรีที่มีค่าระบบ กลไก และประสิทธิผล เกินร้อยละ 60

	รัฐ	เอกชน
1. โรงเรียนอนุบาลในกรุงเทพมหานคร	1 (3)	2 (2)
2. โรงเรียนอนุบาลในจังหวัดลพบุรี	1 (2)	2 (3)
3. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในกรุงเทพมหานคร	1 (3)	1 (2)
4. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กในจังหวัดลพบุรี	0 (2)	1 (2)
รวม	3 (10)	6 (9)

สรุปได้ว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่มีระบบ กลไก และประสิทธิผล ของรัฐ 3 แห่ง จาก 10 แห่ง และของเอกชน 6 แห่ง จาก 9 แห่ง

2. การเปรียบเทียบระบบ กลไก และประสิทธิผล ระหว่างโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน สรุปได้ว่า ของเอกชนดีกว่าของรัฐ

	จำนวนทั้งหมด		% เห็นด้วย	
	รัฐ	เอกชน	รัฐ	เอกชน
1. ระบบดี				
1.1 โรงเรียนอนุบาล	5	5	69.56	85.40
1.2 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	5	4	54.98	71.87
2. กลไกดี				
2.1 โรงเรียนอนุบาล	5	5	67.15	76.25
2.2 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	5	4	61.12	68.54
3. ประสิทธิภาพสูง				
3.1 โรงเรียนอนุบาล	5	5	83.95	90.47
3.2 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	5	4	82.47	82.67
4. รวม (เฉลี่ย)				
4.1 โรงเรียนอนุบาล	5	5	73.55	84.04
4.2 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	5	4	66.19	74.36

3. ประสิทธิภาพ (100 บาท : ประสิทธิภาพ) สรุปได้ว่า โรงเรียนอนุบาล และสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก ของรัฐมีประสิทธิภาพมากกว่าของเอกชน

	รัฐ	เอกชน
โรงเรียนอนุบาล	1.73	0.56
สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก	3.14	1.39

7.2 อภิปรายผล

จากสมมุติฐานการวิจัย 2 ข้อ ซึ่งได้แก่

- (1) โรงเรียนอนุบาลทั้งของรัฐและเอกชน น่าจะมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงกว่าของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก และ
- (2) โรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ น่าจะมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงกว่าของเอกชน

ผลการวิจัยนี้ได้เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ มีโรงเรียนอนุบาลที่มีระบบดี มีกลไกดำเนินงานดี มีประสิทธิภาพ และได้ประสิทธิภาพ จำนวน 3 แห่ง จาก 10 แห่ง และเป็นสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก 2 แห่ง จาก 9 แห่ง ซึ่งเทียบเป็นสัดส่วนใกล้เคียงกัน และเมื่อพิจารณาคำร้อยละพบพบว่า โรงเรียนอนุบาลมีค่าร้อยละของระบบที่ดี กลไกที่ดี และประสิทธิภาพสูงกว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก แต่สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมีประสิทธิภาพสูงกว่าโรงเรียนอนุบาล ทั้งนี้เป็นเพราะ

โรงเรียนและสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่เลือกมาศึกษามีความแตกต่างกันเองทั้งในด้านขนาดและความพร้อม อีกทั้งค่าใช้จ่าย/หัวของโรงเรียนเอกชน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเอกชนส่วนใหญ่มีค่าสูงกว่าของรัฐ เมื่อนำมาใส่สูตรคำนวณค่าร้อยละของประสิทธิภาพต่อ 100 บาท จึงทำให้ได้ค่าที่ไม่สอดคล้องกับระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

การที่โรงเรียนอนุบาลมีระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพสูงกว่าสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเกือบทุกเรื่อง เป็นเพราะโรงเรียนอนุบาลของรัฐและเอกชน มีการอบการดำเนินงานที่เป็นระบบ ส่วนของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กยังไม่เป็นระบบเท่า ส่วนใหญ่มุ่งที่การแบ่งเบาภาระผู้ปกครองมากกว่าการพัฒนาเด็กในทุกด้าน

โรงเรียนอนุบาลและสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ ต่างอิงระบบราชการที่มีกรอบแนวทางดำเนินงานเหมือนกันทั้งประเทศ จึงทำให้เกิดระบบ กลไก และประสิทธิภาพไปในแนวทางเดียวกัน แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะประสิทธิภาพ พบว่า โรงเรียนอนุบาลของเอกชนมีค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของเด็กสูงกว่าของรัฐ ส่วนสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กมีค่าต่ำกว่าเมื่อนำมาเฉลี่ยโดยคำนวณประสิทธิภาพรวมกับค่าใช้จ่าย จึงทำให้เห็นภาพว่า ใน 100 บาท จะเป็นค่าประสิทธิภาพร้อยละเท่าไร

การที่สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าของรัฐ เป็นเพราะสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐบางแห่งไม่ได้คำนึงถึงเงินเดือนข้าราชการที่สูงมาก และเป็นเงินที่รัฐจ่ายให้สถานศึกษานั้นๆ เป็นประจำ ในขณะที่ของเอกชนจำเป็นต้องคำนึงถึงเงินเดือนของครู/ ผู้ดูแลเด็กว่าต้องไม่สูงมาก มิฉะนั้นจะอยู่ไม่ได้ จึงทำให้เห็นภาพว่าค่าใช้จ่าย/หัว/ปีของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐสูงกว่าของเอกชนมากกว่า

เมื่อพิจารณาเฉพาะกลุ่มโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ พบว่า ทุกแห่งมีระบบงานชัดเจน มีสายบังคับการชัดเจน มีกลไกดำเนินงานชัดเจน จึงทำให้เกิดผลได้ ในขณะที่กลุ่มโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชนมีเจ้าของกิจการที่มีความชัดเจนว่าต้องการอะไร งานจึงดำเนินไปอย่างได้ผลเช่นกัน แม้ว่าจะระบบจะไม่ชัดเจน แต่กลไกชัดเจน จึงก่อให้เกิดประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาปรัชญาและวัตถุประสงค์ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ พบว่า มาจากส่วนกลางโดยอิงหลักสูตรจากส่วนกลาง จึงเกิดความชัดเจนว่าจะต้องพัฒนาเด็กให้ครบทุกด้าน ส่วนของเอกชนแม้ว่าจะอิงหลักสูตรจากส่วนกลาง แต่ก็ต้องอิงความคิดเห็นจากผู้ปกครองด้วยจึงทำให้วัตถุประสงค์แตกต่างจากของรัฐ

เมื่อพิจารณาด้านบุคลากร พบว่า โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐมีระบบการคัดเลือกบุคลากร และมีกิจกรรมพัฒนาบุคลากร เช่น มีการส่งไปอบรมส่วนหนึ่งของเอกชนมิได้มีระบบคัดเลือกดังกล่าวอย่างชัดเจน อีกทั้งการจ้างครู/ผู้ดูแลเด็กในราคาที่แพงยอมทำไม่ได้ เพราะจะทำให้เกิดปัญหาเรื่องเงิน จึงทำให้ได้บุคลากรที่อาจด้อยคุณภาพ

เมื่อพิจารณาถึงกลไกในการตัดสินใจ พบว่า ในระบบราชการมีลำดับขั้นสูงขึ้น ซึ่งหมายถึง ความล่าช้าในการตัดสินใจ ส่วนของเอกชนมีขั้นตอนที่สั้น และทุกอย่างอยู่ที่เจ้าของโรงเรียน ซึ่งทำให้เกิดความคล่องตัวในการจัดซื้อ จัดจ้าง หรือดำเนินงานปรับเปลี่ยนต่างๆ

เมื่อพิจารณาแยกโรงเรียนของรัฐกับเอกชนออกจากสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐกับเอกชน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. โรงเรียน

1.1 ระบบ

(1) ในเรื่องของระบบการบริหารงาน โครงสร้างของการบริหารงานโรงเรียนที่ได้รับการสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงินโดยตรงจากรัฐบาลภายใต้ความดูแลของ สปช. กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานการศึกษาของกรุงเทพมหานครและส่วนท้องถิ่น จะมีโครงสร้างที่ชัดเจน โดยในระดับโรงเรียนมี ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้บริหารสูงสุดในโรงเรียน ควบคุมดูแลการบริหารงานภายในโรงเรียน โดยอาจมีรองหรือผู้ช่วยในระดับต่างๆ ตามความจำเป็นของงานที่จะต้องดำเนินการตามขนาดของโรงเรียน ความรับผิดชอบขอบข่ายของงานในหน้าที่จะมีการกำหนดแบ่งงาน การบริหารงานจะเป็นที่เข้าใจได้ง่ายสำหรับบุคคลโดยทั่วไป การดำเนินงาน การสั่งการ การติดตาม ประเมินผล สามารถทำได้ตามสายการบังคับบัญชา มี กฎ ระเบียบที่ต้องเคารพและปฏิบัติตาม ดังนั้น ระบบการบริหารงานของหน่วยงานโรงเรียนของรัฐจึงควรเป็นระบบที่ดี เช่น *แผนผังการบริหารงานโรงเรียนวัดศรีเทพ และ โรงเรียนอนุบาลลพบุรี*

(2) ในเรื่องของปรัชญาและแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก โรงเรียนของรัฐจะมีนโยบายทางการศึกษาให้แต่ละโรงเรียนนำไปปฏิบัติ มีปรัชญากลางที่ต้องการให้แต่ละโรงเรียนนำไปเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาในแต่ละโรงเรียนโดยปรัชญาเดียวกันที่มุ่งพัฒนาเด็ก แต่รายละเอียดบางส่วนเท่านั้นที่จะแตกต่างกันในแต่ละโรงเรียน หน่วยงานของรัฐมีระบบควบคุม ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินที่เป็นจักรกลของการดูแลในการดำเนินการทางการศึกษาเป็นไปตามนโยบายที่กำหนดอยู่แล้ว ในโรงเรียนที่มีตั้งแต่ชั้นนักเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา โรงเรียนที่มีความชัดเจนในการจัดการศึกษาจะกำหนดปรัชญา/วัตถุประสงค์รวมและแยกออกมาเป็นแต่ละระดับ เนื่องจากจุดเน้นจะไม่เหมือนกัน เช่น

โรงเรียนอนุบาลลพบุรี จะมีปรัชญาและวัตถุประสงค์รวม คือ **“เพียบพร้อมคุณธรรม เลิศล้ำวิชาการ”**

ในส่วนในระดับอนุบาล จะมีวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ คือ เพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาตามเกณฑ์มาตรฐาน และเพื่อเตรียมความพร้อมในทุกด้านของเด็ก รวมทั้งมุ่งพัฒนาเด็กเป็นรายบุคคล

1.2 กลไกและประสิทธิภาพ

การบริหารงานของโรงเรียนของรัฐ

ผู้บริหารทำงานตามสายงาน โรงเรียนที่อยู่ในโรงเรียนรวมกันหลายระดับชั้น ผู้บริหารระดับสูงสุดและรองลงมาของแต่ละโรงเรียน ต้องแบ่งเวลาในการดูแลการดำเนินงานหลายระดับชั้น ถ้ามีเพียงระดับเดียวจะดูแลได้ดี เวลาที่มีเพียงพอและใกล้ชิดกับเด็ก ครู ผู้ปกครองมากกว่า

โรงเรียนของรัฐจะมีตารางประชุมของหน่วยงานระดับโรงเรียน อำเภอ จังหวัด ส่วนกลางที่มาแบ่งเวลาการดูแลภายในโรงเรียนไป ทั้งการประชุมผู้บริหาร รับนโยบายใหม่ ปรับพัฒนาหลักสูตรระดับชั้นต่างๆ โรงเรียนมีหลายระดับชั้นก็จะทำให้เสียเวลาไปมาก

เมื่อเวลาน้อยการดูแลใกล้ชิดน้อย การจะมีโอกาสเห็นการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมก็จะม่น้อย ทำให้การส่งเสริมสนับสนุนต่างๆ ใช้เวลานานในการทำความเข้าใจ

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. มีหลักสูตร/แนวการจัดประสบการณ์จากกรม/กองที่สังกัดมาให้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการติดตามการทำงาน ให้โอกาสท้องถิ่นดำเนินการให้เหมาะสมกับท้องถิ่นได้ การวัดและประเมินผล สมุดรายงานผลมีข้อกำหนดไว้ให้ปฏิบัติ
- ข. สื่อ จัดทำเองหรือจัดสรรมาให้จากหน่วยงานต้นสังกัดตามความเหมาะสม
- ค. อาคารสถานที่ ออกแบบมาคล้ายคลึงกันเกือบทั่วประเทศ มีบางส่วนที่สร้างขึ้นใหม่เพื่อสอนเด็กปฐมวัยก็จะไปตามหลักการการจัดสร้างอาคารเพื่อเด็กปฐมวัย
- ง. ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนดีและสนใจจะให้ลูกเข้าเรียนต่อๆ ไป เนื่องด้วยการได้รับการประชาสัมพันธ์ที่ดีจากทางโรงเรียน
- จ. การให้การสนับสนุนด้านการเงิน ไม่ว่าจะในเรื่องของอุปกรณ์ การเข้าประชุมอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากรจะเป็นไปตามงบจัดสรรจากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้วต้องเฉลี่ยซื้อเท่าที่ทำได้ ทำให้บางครั้งทำให้เกิดข้อจำกัดในการทำงาน และขั้นตอนในการขอจัดซื้อจัดจ้างถูกระบบราชการทำให้ล่าช้า ยกเว้นการได้มาจากการสนับสนุนจากส่วนอื่น
- ฉ. บุคลากร คัดเลือกมาให้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามอัตราที่มีกำหนดไว้ บางครั้งใช้บุคลากรไม่ตรงสาขาไปทำงาน เนื่องจากข้อจำกัดของบุคลากรและบางครั้งครู 1 คน อาจจะต้องทำงานอื่นอีกหลายอย่างนอกเหนือจากงานสอน ทำให้เวลาที่ให้กับการจัดเตรียมการสอน/ดูแลเด็กน้อยลง

การบริหารงานของโรงเรียนเอกชน

- (1) ตารางการเข้าร่วมประชุมภายใน-ภายนอกจะมีน้อยกว่าโรงเรียนของรัฐบาล เพราะจะเข้าไปเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องด้านนโยบายสำหรับโรงเรียนเอกชน และความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาโดยรวม และระดับชั้นไม่ต้องเข้าวงจรระบบของข้าราชการ
- (2) ทำให้มีเวลาที่จะบริหารงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือหรือบุคลากรระดับต่างๆ ได้ทั่วถึง เข้าใจความเป็นมา ให้การสนับสนุนส่งเสริมได้ตรงประเด็น

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. การให้การสนับสนุนด้านการเงินทำได้คล่องตัวจากการตัดสินใจภายในโรงเรียนเอง เพราะการขออนุญาตเรื่องทุกอย่างจะจบที่โรงเรียน
- ข. บุคลากร พิจารณารับได้ตามความต้องการของโรงเรียน คัดเลือกได้ตามข้อตกลงภายในโรงเรียน การว่าจ้าง การพัฒนา น่าจะทำได้ดีกว่าถ้ามีเงินสนับสนุนของโรงเรียนเพียงพอ วางตัวบุคคลทำงานได้ตรงกับงาน
- ค. โรงเรียนเอกชนการบริหารงานดี สวัสดิการดี ครูจะอยู่อย่างเต็มใจ จะทำงานได้ดี อุทิศเวลาให้กับงานได้ดี
- ง. ใช้หลักสูตรที่ทำขึ้นเองหรือจากหน่วยรัฐบาลหน่วยใดก็ได้ มาเป็นแนวทางและทางโรงเรียนปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับปรัชญาและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาเด็กได้เอง และมีโอกาสเลือกสื่อ วิธีการวัดและประเมินผล กิจกรรมเสริมต่างๆ ได้
- จ. สื่อ จัดทำสื่อเอง มีหน่วยงานผลิตสื่อหรือจัดซื้อ โดยระดับโรงเรียนเลือกเองตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียน/การศึกษา
- ฉ. อาคารสถานที่ จัดได้ตามวัตถุประสงค์ทางการศึกษา โดยเป็นไปตามกำหนดของรัฐ อาคารสถานที่ที่ทำตามหลักการสร้างอาคารเพื่อการศึกษาจึงมีเครื่องอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ได้ครอบคลุม แต่ถ้าเป็นโรงเรียนเดิมปรับปรุงมาสอนเด็กปฐมวัยก็มีปัญหาในด้านอาคารสถานที่อยู่บ้าง
- ช. ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนตามคำร้องขอ และจะทราบข่าวสารจากทางโรงเรียนได้หลายรูปแบบ

2. สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก

2.1 ระบบ

(1) ในเรื่องของระบบการบริหารงาน หน่วยงานต่างๆ ของรัฐ เช่น กรมพัฒนาชุมชนในส่วนของศูนย์พัฒนาเด็ก จะมีคณะกรรมการในการช่วยเหลือจัดการในการดำเนินงานของศูนย์ และมีผู้ดูแลเด็กที่จ้างจากบุคคลในท้องถิ่น การจัดการดูแลให้การศึกษาเด็ก เป็นการพิจารณาจากคณะกรรมการร่วมกับผู้ดูแลเด็กแล้วนำไปปฏิบัติ ส่วนการสนับสนุนในเรื่องอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง อาคาร อุปกรณ์ สนามเด็กเล่น และเครื่องอำนวยความสะดวกต่างๆ จะเป็นการดูแลให้ความช่วยเหลือจากคณะกรรมการ ผู้ปกครอง และชุมชน จึงเป็นไปตามอัธยาศัยของแต่ละท้องถิ่น การบริหารงานจะมีระบบจัดการที่ดีหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับคณะกรรมการและผู้ดูแลเด็กที่มีความรู้ในการจัดการทั้งในการบริหารและจัดการดูแลให้การศึกษา ความช่วยเหลือจากรัฐมีผ่านไปทางพัฒนากร

(2) ในเรื่องของปรัชญาและแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก ทางด้านสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กจุดหลักตั้งขึ้นมาเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองมากกว่าจะเน้นพัฒนาการเด็ก และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กเป็นอันดับแรก จึงทำให้ปรัชญา/วัตถุประสงค์ที่กำหนดออกมาไม่ชัดเจนที่จะเป็นแนวทางในการนำไปกำหนดแนวทางปฏิบัติ ทำให้การนำไปปฏิบัติในแต่ละแห่งจะมีตั้งแต่เตรียมความพร้อมให้แก่เด็กจนถึงการให้เด็กต้องอ่าน ต้องเขียน โดยไม่ได้เป็นไปตามพัฒนาการที่เด็กจะทำได้ ซึ่งเป็นเหตุจากที่ว่าไม่มีความชัดเจนในการทำงานเพื่อพัฒนาเด็กตามศักยภาพ และวิถีทางในการพัฒนาได้ของเด็กแต่ละคน

(3) สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ มีหลายสังกัด เช่น กรมการศาสนา สถาบันราชภัฏ มหาวิทยาลัย กรมการพัฒนาชุมชน กรมการปกครอง กรมตำรวจ กรุงเทพมหานคร กรมอนามัย กรมการแพทย์ กรมประชาสัมพันธ์ หน่วยงานต่างๆ ในกองทัพบก กองทัพเรือ กองทัพอากาศ แต่ละแห่งจะมีโครงสร้างการบริหารงานของตนเอง และมีวัตถุประสงค์เฉพาะของแต่ละแห่ง บุคลากรที่เข้ามาทำงานก็มีคุณสมบัติแตกต่างกันออกไป ระบบบริหารงาน การจัดการ และปรัชญา จะมีความชัดเจนหรือไม่ก็ขึ้นอยู่กับความเข้าใจ ความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการของคณะกรรมการที่มาเกี่ยวข้องในแต่ละจุด

ตัวอย่าง หน่วยงานในกองทัพ ศูนย์เด็กจะมีโครงสร้างการบริหารเป็น 2 ส่วน ส่วนบริหารจัดการ จะเป็นข้าราชการทหารมาดูแลเพื่อบริหารงาน ดูแลการจัดการดำเนินการ ทางงบประมาณ สนับสนุน อำนวยความสะดวก จัดการในการพัฒนาบุคลากร และอื่นๆ ครูหรือผู้ดูแลเด็กในศูนย์เป็นส่วนปฏิบัติการทำหน้าที่ของตนเอง ในเรื่องการเลี้ยงดูให้การศึกษาเป็นเรื่องของวิชาการโดยตรง มีความต้องการการสนับสนุนอะไร ไม่ว่าจะเป็นอุปกรณ์ อาคาร สนาม ฯลฯ ก็ประมวลสรุปให้กับคณะกรรมการบริหารจัดการไปดูแลดำเนินงานให้ ทำให้การทำงานคล่องตัว แต่คุณภาพของการดูแลให้การศึกษาที่แตกต่างกันไปตามคุณภาพของครู/ผู้ดูแลเด็ก ในการพัฒนาความรู้ของตนให้เกิดความเข้าใจทำงานกับเด็ก-ครูด้วยกันเองได้

2.2 กลไกและประสิทธิภาพ

การบริหารงานของสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐ

เป็นไปตามข้อกำหนดของรัฐ มีคณะกรรมการดูแล การบริหารจัดการมีผู้ดูแลเด็ก/ครู แล้วแต่การเรียกชื่อดำเนินงาน บางแห่งจะมีคณะกรรมการรับผิดชอบงานต่างๆ รวมถึงการเงิน ผู้ดูแลเด็กมีหน้าที่ดำเนินการดูแลเด็ก คณะกรรมการให้การสนับสนุนตามคำร้องขอ

คุณภาพการบริหารงานจัดการขึ้นอยู่กับ (1) คุณภาพของกรรมการ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก (2) การดูแลถ้าได้ตามภูมิหลังที่มีของคณะกรรมการ และการทำไปตามหน้าที่ (3) ผู้ดูแลเด็ก/ครูจะเป็นบุคคลที่อยู่ในท้องถิ่น ชุมชนใกล้เคียง ค่าจ้างตามตามกำหนด ปกติจะต่ำกว่าเกณฑ์ตามวุฒิ เพราะหลายแห่งจะอยู่ในความดูแลของท้องถิ่น (4) การพัฒนาบุคลากร มีในระยะแรกๆ ที่ทำงานดำเนินการต่อเนื่อง ยังทำได้ยาก เพราะเรื่องของการเงินสนับสนุนไม่มี

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. มีข้อเสนอแนะจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงแนวทางในการเลี้ยงดูเด็กให้ถูกหลักวิชาการ และมีการอบรมบุคลากรให้เข้าใจวิธีการในการดูแลเด็ก โดยมีการติดตามดูแลให้คำแนะนำตามกำหนด
- ข. สื่อ ก่อนข้างจะมีจำกัดและที่ทำงานเองก็ขาดทักษะในการจัดทำเพิ่มเติม งบประมาณจัดซื้อไม่เพียงพอ
- ค. การวัด-ประเมินผลพัฒนาการของเด็กจะเป็นไปตามคำแนะนำของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
การบริหารงานของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของเอกชน

ดำเนินงานดูแลการบริหารงานโดยผู้บริหาร ซึ่งมักจะเป็นเจ้าของเงินที่ลงทุน การบริหารงานไม่มีขั้นตอนมากนัก

การดูแลจะใกล้ชิด ถ้าผู้บริหารประเภทเจ้าของไม่ได้ดูแลดำเนินการเอง จะมีการจ้างบุคคลอื่นดูแลแทน การจัดการก็เพื่อให้การลงทุนคุ้มค่า บริการให้ดีเพื่อที่ผู้ปกครองจะได้นำเด็กมาฝากให้ดูแล

ผู้ดูแลเด็ก/ครู คัดเลือกได้ตามที่ต้องการ อัตราเงินเดือนอาจได้รับตามวุฒิ/ต่ำกว่าวุฒิ แล้วแต่ข้อตกลง

การพัฒนามูลฐาน พิจารณาดำเนินการได้ภายในสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก และสามารถทำได้บ่อยและต่อเนื่องตามแนวคิดของผู้บริหารที่จะพัฒนามูลฐาน

การจัดการเรียนการสอนและกิจกรรม

- ก. มีเอกสารแนะนำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ และมีการจัดการดูแลเด็กตามความรู้ความสามารถของเจ้าของ ครู พี่เลี้ยงเด็ก เช่น บ้านแสนสุขแฟมมิลีเคร์ เจ้าของจบทางด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง จึงจัดการดูแลเด็กได้ถูกต้องตามหลักวิชา ทั้งให้เกิดความพึงพอใจทั้งผู้ปกครองและบุคลากร หรือบ้านเด็กของ จังหวัดลพบุรี เจ้าของและผู้บริหารเข้าใจวิธีการเลี้ยงดูเด็ก มีประสบการณ์ที่ดีทำให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยดี สร้างความพึงพอใจต่อบุคลากรและผู้ปกครอง
- ข. สื่อ มีเพียงพอกับวัตถุประสงค์ เนื่องจากใช้เงินของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กที่ได้จากค่าเล่าเรียน/การดูแลเด็กมาใช้จ่ายได้ โดยไม่ต้องผ่านขั้นตอนราชการ
- ค. การวัด-ประเมินผล เป็นความเห็นชอบของสถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กเอง
- ง. อาคารสถานที่ จัดดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ของเจ้าของ

7.3 ข้อเสนอแนะ

ผลวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ของโรงเรียนอนุบาล/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กของรัฐและเอกชน นำไปสู่ข้อเสนอแนะดังนี้

7.3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. นโยบายในการเลี้ยงดูและให้การศึกษาแก่เด็กปฐมวัย (0-6 ปี) ควรจะมีความชัดเจน แต่ละหน่วยที่รับมาดำเนินการควรกำหนดปรัชญา/วัตถุประสงค์ที่เด่นชัดในเรื่องของการมุ่งพัฒนาเด็กให้เต็มตามศักยภาพ เนื่องด้วยเด็กในวัยนี้เป็นช่วงที่สมองกำลังเจริญเติบโตเต็มที่ การดำเนินการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลเด็ก ไม่ว่าจะเป็นระบบโรงเรียนหรือสถานเลี้ยงดูเด็กจะต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่ง

2. หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแล เด็กส่วนใหญ่กระจายไปทั่วทุกพื้นที่ในประเทศ เด็กอยู่กับท้องถิ่นเป็นจำนวนมากกว่าอยู่ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการให้หน่วยงานระดับท้องถิ่นจัดการดูแลและจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับเด็ก และสภาพท้องถิ่นเป็นสิ่งที่เหมาะสม การประสานงานในการดูแลเด็กของหน่วยงานในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เด็กได้เติบโตไปพร้อมจิตและกายที่สมบูรณ์ และเกิดความคล่องตัวในการทำงาน

วิธีทางหนึ่งที่น่าจะเป็นไปได้ในการแบ่งความรับผิดชอบของหน่วยงานต่างๆ ในการดูแลเด็ก เด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี ให้สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กดูแลเริ่มอายุ 5-6 ปี เป็นระดับอนุบาล ผนวกอยู่กับโรงเรียนประถมศึกษาเพื่อให้เกิดการเชื่อมต่อระหว่างอนุบาลศึกษาสู่ประถมศึกษา

3. ผู้บริหารหรือคณะกรรมการดูแลรับผิดชอบ เมื่อได้เข้าไปรับผิดชอบการจัดการดูแลและให้การศึกษาในระดับปฐมวัย ควรจะได้พัฒนาตนเองให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสาระความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารและการทำงานกับเด็กในวัยนี้ เพื่อการจัดการศึกษาให้แก่เด็กจะได้ไปถูกทิศทาง มีความเข้าใจในการทำงานของครู/ผู้ดูแลเด็กระดับนี้ การส่งเสริมสนับสนุนจะได้มีมากขึ้น และควรจะต้องจัดสรรเวลาในการให้การดูแล นิเทศ ติดตามผลการทำงาน รวมทั้งให้กำลังใจแก่ครู/ผู้ดูแลเด็ก

4. บุคลากรทางการศึกษาปฐมวัย ผู้ที่ทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ในการที่จะทำงานกับเด็กในวัยนี้ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องจิตวิทยาพัฒนาการ โภชนาการ สุขภาพ และความปลอดภัย เข้าใจหลักสูตร/แนวการวัดประสพการณ์ ฯลฯ เพื่อจะได้ทำงานกับเด็กได้ถูกหลักพัฒนาการ การเริ่มต้นคัดเลือกบุคคลเข้ามาทำงาน ควรจะจบทางด้านการศึกษาปฐมวัยโดยตรง แต่ในขณะที่บุคลากรด้านนี้ยังไม่เพียงพอก็ต้องเลือกผู้ที่มีประสบการณ์หรือผู้มีความสมบัติเหมาะสมที่จะทำงานกับเด็ก แล้วมีการพัฒนาบุคลากรให้เกิดความเข้าใจในการทำงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มผู้ทำงานด้วยกัน เพื่อให้บุคลากรเกิดความมั่นใจในการทำงาน ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพต่อไป

5. **หลักสูตร/ระบบการจัดประสบการณ์** ควรมีการจัดทำโดยผู้ที่มีความเข้าใจ มีประสบการณ์ในการจัดการศึกษาปฐมวัย และให้เป็นเพียงแนวทาง แง่คิดแก่ครู/ผู้ดูแลเด็กให้นำไปปรับใช้ให้เหมาะกับท้องถิ่นและเด็ก จุดเน้นควรชัดเจน มองเห็นแนวทางนำไปปฏิบัติได้ ในแง่พัฒนาการให้แก่เด็กโดยรวมทุกด้าน และเก็บตามศักยภาพข้อเท็จจริงที่ต้องยอมรับ คือ การเจริญเติบโตมาของคนไทยที่จะรอคำสั่งและทำตาม ไม่กล้าปฏิบัตินอกกรอบ ดังนั้นกรอบยังมีความจำเป็นเพื่อให้แนวทางในการพัฒนาไปในทางเดียวกัน มีตัวอย่างไว้ในแต่ละประเด็น แล้วให้อิสระในการคิดทำเองในสถานที่ทำงานแต่ละแห่ง โดยในการทำงานการนิเทศติดตามดูแลช่วยเหลือเป็นสิ่งจำเป็น อาจจัดพี่เลี้ยงที่เชี่ยวชาญแล้วให้ดูแลผู้ที่เข้ามาทำงานใหม่ เพื่อจะได้ช่วยในการจัดการเรียนการสอน กิจกรรม การเลือกสื่อวัสดุอุปกรณ์ และการประเมินผล เป็นไปในทางสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์

6. **การเงิน** การศึกษาในระดับนี้ทุกคนยอมรับว่ามีความสำคัญ ดังนั้นเงินที่จะให้การสนับสนุนควรมีให้เต็มที่ ในการที่ใช้ในการพัฒนาบุคลากร การจัดสภาพแวดล้อม การจัดหาวัสดุอุปกรณ์ ให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด รวมถึงการดูแลเด็กใหม่เจริญเติบโตทางกายในส่วนของการโภชนาการ นมและอาหารที่เพียงพอ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องรู้จักการใช้เงินให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

7. **ชุมชน/ผู้ปกครอง** ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลและเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินงานของโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก ไม่ว่าจะในลักษณะการเข้ามาเป็นกรรมการ เป็นวิทยากร เป็นอาสาสมัครช่วยดูแลเด็ก จะช่วยทำให้ผู้ปกครองเกิดความเข้าใจในการทำงานกับเด็ก และจะได้ให้การสนับสนุนส่งเสริมได้ตรงประเด็น การสื่อสารประชาสัมพันธ์ในชุมชน/ผู้ปกครองทราบถึงเรื่องต่างๆ ที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กทำและความร่วมมือที่ต้องการ ไม่ว่าจะในรูปแบบวารสาร วาจา เสียงตามสายในชุมชน ก็เป็นสิ่งที่กระตุ้นความสนใจทางการศึกษาได้ โดยเฉพาะมีการศึกษาลงไปสู่ท้องถิ่นมากขึ้น จำเป็นที่จะต้องถึงชุมชน/ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น

นอกจากนี้สถานศึกษาเองควรจะมีการจัดโปรแกรมในการให้ความรู้แก่ชุมชน/ผู้ปกครองในการร่วมช่วยกันดูแลเด็กให้ถูกทิศทาง ช่วยโรงเรียนเป็นตาที่จะคอยมองเด็ก เข้าไปช่วยเหลือเด็ก แก้ไขปัญหาให้ทางโรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กทราบ เพื่อความร่วมมือกันในการแก้ไขปัญหาต่างๆ

8. **สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กต้นแบบ** การจัดให้มีสถานประกอบการต้นแบบและโรงเรียนต้นแบบ ที่ขยายเครือข่ายออกไปทั่วทุกท้องถิ่นจะเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่จะช่วยให้ส่งเสริมคุณภาพของสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็กได้ดีขึ้น ต้นแบบของแต่ละท้องถิ่นย่อมเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและบริบทของแต่ละท้องถิ่น

ความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง การประสานงานที่เป็นจริงมีความต่อเนื่อง ผู้บริหาร รัฐบาลทบทวนที่ จัดการแนวความรับผิดชอบได้ครอบคลุมทุกระดับ ส่งเสริมและสนับสนุนเต็มที่ บุคลากรที่ ทำงานมีความรู้ในงานที่ทำและพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้สถาน เลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กของประเทศไทยก้าวต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ด้วยคุณภาพของผู้ที่เกี่ยวข้อง นำไปสู่คุณภาพของเด็ก

9. การทำวิจัยในชั้นเรียน เพื่อได้แสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการจัดการดูแลและการศึกษา ให้แก่เด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็ก หรือใช้ผลของงานวิจัยต่างๆ มาปรับพัฒนาแนวทางในการทำงาน กับเด็กตามบริบทที่อยู่ การทำวิจัยจากฐานการทำงานจะทำให้ได้แนวทางที่ปฏิบัติได้ เนื่องจากผู้ที่ใช้หลักสูตร ทำงานอยู่จะรู้ความต้องการในการปรับเปลี่ยนที่เป็นจริงมากกว่าบุคคลภายนอก

7.3.2 การนำผลวิจัยไปใช้

7.3.2.1 การเพิ่ม ระบบ กลไก และประสิทธิผลให้สูงขึ้น ทั้งในส่วนของรัฐและเอกชน เป็น เรื่องจำเป็น หลายแห่งยังมีค่าต่ำมากอยู่ ซึ่งการที่จะทำได้จะต้องมุ่งที่ลักษณะและความ สามารถของผู้บริหารกับครู/ผู้ดูแลเด็กให้มีทักษะในการบริหารจัดการ มีทักษะการ พัฒนาเด็กทุกด้านอย่างเป็นระบบ มีการประสานความเข้าใจกับผู้ปกครอง และมีการใช้ ทรัพยากรของชุมชน

7.3.2.2 ค่าใช้จ่าย/หัว/ปี ในที่นี้คิดเป็นสูตรรวม โดยอิงค่าใช้จ่ายที่ทางโรงเรียนระบุ ไม่ได้คิดค่า เสื่อมสภาพ หรือค่าใช้จ่ายแฝง จึงทำให้ตัวเลขคลาดเคลื่อนได้บ้าง อย่างไรก็ตาม ผล วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพที่โรงเรียนได้รับการจัดการเรียนการสอนยังต่ำอยู่ เมื่อเทียบกับเกณฑ์ 1 บาท : ร้อยละ 80 พบว่า ทุกแห่งยังต่ำกว่าเกณฑ์ดังกล่าวอยู่มาก การนำผลวิจัยไปใช้จึงควรมุ่งที่พัฒนาระบบการบริหารจัดการในเชิงธุรกิจ ความ คุ่มค่าและความโปร่งใสให้มาก

7.3.2.3 สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เด็กทั้งของรัฐกับเอกชนที่มีค่าประสิทธิภาพต่ำมาก จะต้องหาทาง ปรับปรุงเช่นกัน

7.3.3 การนำผลวิจัยไปวิจัยต่อ

7.3.3.1 ควรคิดดัชนีชี้ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิภาพ ที่ต่างจากที่ใช้ในงานวิจัย นี้และควรถ่วงน้ำหนักของดัชนีแต่ละตัวเพื่อให้ได้ค่ารวมที่แท้จริงมากขึ้น การนำวิธีทาง สถิติมาใช้จะช่วยให้เห็นความชัดเจนในเรื่องนี้ได้มาก

7.3.3.2 ควรคำนวณประสิทธิภาพจากสูตรอื่น เช่น Cost-Benefit, Expense-Benefit, Expense-Effectiveness, Cost-Effectiveness แล้วเปรียบเทียบกัน โดยเฉพาะควรคิดค่าใช้จ่ายแฝงร่วมด้วย

7.3.4 การนำผลวิจัยไปใช้ในการกำหนดนโยบาย

จากผลวิจัยที่ชี้ไปถึง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล ของโรงเรียนอนุบาล และสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก ซึ่งพบว่า ใน 19 แห่ง มีเพียง 2 แห่ง ที่มีทั้ง ระบบ กลไก ประสิทธิภาพ ดี และประสิทธิภาพสูง ซึ่งเป็นโรงเรียนอนุบาลเท่านั้น และเป็นโรงเรียนอนุบาลที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร 1 แห่ง กับต่างจังหวัด 1 แห่ง และเมื่อวิเคราะห์ถึงข้อมูลสภาพทั่วไปของทั้ง 2 แห่งนี้ พบว่า มาจากปัจจัยที่เกี่ยวกับการเป็นโรงเรียนต้นแบบ มีผู้บริหารที่ดี ที่มุ่งพัฒนาเด็กตามปรัชญาการพัฒนาเด็ก มีการจัดกิจกรรมที่เตรียมความพร้อมทุกด้านของเด็ก มีการคัดเลือกครูที่มีคุณภาพ มีการประชุมครูก่อนเปิดภาคเรียน ผู้บริหารให้เวลากับการบริหารจัดการ สนับสนุนการจัดทำสื่อต่างๆ ครู/ผู้ดูแลเด็กรู้จักบทบาทหน้าที่ของตน มีสถานที่สำหรับมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัย มีส้วม ที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสม ผู้ปกครองมั่นใจว่าเป็นโรงเรียนที่ดี ให้ความร่วมมือและเอาใจใส่เด็ก

ดังนั้น ในการกำหนดนโยบายในการพัฒนาสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยที่เกี่ยวกับ

- (1) ตัวบุคคล ซึ่งได้แก่ ผู้บริหาร ครู และผู้ดูแลเด็ก
- (2) ความร่วมมือและเอาใจใส่ของผู้ปกครอง
- (3) สถานที่ที่เหมาะสมกับเด็กทั้งใน/นอกห้องเรียน ทั้งที่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านสมอง สังคม ร่างกาย และจิตใจ
- (4) กิจกรรมประจำวันในสถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์เด็ก มุ่งที่การพัฒนาเด็กทุกด้านให้ได้ผลเป็นสำคัญ

บรรณานุกรม

1. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2539). “นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้.” วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 15, 124, (มกราคม-มีนาคม) : 2-22.
2. กษมา วรวรรณ ณ อยุธยา. (2540). “นวัตกรรมด้านกระบวนการเรียนรู้.” วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. 15 (124), หน้า 2-22.
3. กองพัฒนาชุมชน, กรม. แนวทางการดำเนินงานพัฒนาเด็ก. กรุงเทพมหานคร : กองพัฒนาสตรีและเด็ก กรมพัฒนาชุมชน, ม.ป.ป.
4. กองศาสนา, กรม. ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ พ.ศ. 2537. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนาศึกษา, 2537.
5. กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2538). สรุปผลการศึกษาวิจัยและประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533. เอกสารศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (อัดสำเนา).
6. กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). สรุปผลการศึกษาศักยภาพของเด็กไทย ระยะที่ 1 (พ.ศ. 2540). กทม.: โรงพิมพ์คุรุสภา.
7. กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2541). สรุปผลการสังเคราะห์วรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพของเด็กไทย. กทม.: โรงพิมพ์คุรุสภา.
8. กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน. (2540). โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนในความรับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน ปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : กองบังคับการอำนวยการตำรวจตระเวนชายแดน.
9. การศาสนา, กรม. (2538). ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ประจำมัสยิด พ.ศ. 2538. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนาศึกษา.
10. การศาสนา, กรม. รายงานการศาสนา ประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา, 2540.
11. การศาสนา, กรม. (2541). สถิติข้อมูลศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ ประจำปีการศึกษา 2541 (ปีงบประมาณ 2542). กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายการศึกษาสงเคราะห์ กองศาสนา.

12. กาญจนา สามเตี้ย. (2539). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านและการเขียนของเด็กที่สำเร็จการศึกษาชั้นอนุบาลจากโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนและโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
13. กิตติวดี บุญเชื้อ และคณะ. (2540). การเรียนรู้อย่างมีความสุข. วารสารครุศาสตร์. 26 (1), หน้า 7-22.
14. เกศินี เกิดอนันต์. (2539). การศึกษาการอบรมเลี้ยงดูเด็กของครอบครัวที่มีผู้ปกครองคนเดียวในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
15. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2531). เอกสารประกอบเสนอแนวนโยบายการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนประถมศึกษา. พฤษภาคม.
16. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). “สถานการจัดบริการเพื่อพัฒนาเด็กอายุ 0-6 ปี”. วิจัยสนเทศ 15. (พฤษภาคม-มิถุนายน), หน้า 13-17.
17. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). “การศึกษาสภาพการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน” วิจัยสนเทศ 15. (พฤษภาคม-มิถุนายน), หน้า 18-21.
18. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2538). การจัดองค์กรและการบริหารการศึกษาเอกชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
19. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายสารสนเทศ กองนโยบายและแผน.
20. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : กองนโยบายและแผน.
21. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : สำนักคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.
22. คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2541). รายงานสรุปภารกิจและการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : กองนโยบายและแผน.
23. จันทน์กฤษณา สุขสวัสดิ์. (2535). ผลการใช้การฝึกสำหรับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการประสานกันของตาและมือให้กับเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
24. จินตนา สุขสำราญ. (2538). การศึกษาการจัดการศึกษาในศูนย์รับเลี้ยงเด็กของชุมชนไทยมุสลิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

25. จุฑาภรณ์ สุภิมารศ. (2538). การวิเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูในสิ่งพิมพ์ภาษาไทย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
26. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2541). “การสอนแบบมอนเตสซอรี” วารสารการศึกษาปฐมวัย 2. (มกราคม), หน้า 37-44.
27. จีระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2540). การสอนแบบมอนเตสซอรี จากทฤษฎีสู่แนวทางนำไปปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์เดอะมาสเตอร์กรุ๊ป แมเนจเม้นท์ จำกัด.
28. ชัยอนันต์ สมุทรวณิช. (2541). ทางสายกลางในวงการศึกษา. กุมภาพันธุ์, ไม่ระบุที่พิมพ์.
29. _____ . (2540). เพลิน : สมานิตที่สนุก. ธันวาคม, ไม่ระบุที่พิมพ์.
30. _____ . (2540) PLEARN. ธันวาคม, ไม่ระบุที่พิมพ์.
31. ชูลี ช่วยเอื้อ. (2532). การใช้แนวการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลศึกษาในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
32. ชุศรี เอมละออง. (2525). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
33. ฉาคส์ เดอลอส และคณะ. (2540). การเรียนรู้ชุมชนทรัพยากรในตน. กรุงเทพฯ : สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
34. ฉัญฐา แก้วสุวรรณ. (2524). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างโรงเรียนอนุบาลและศูนย์เด็กปฐมวัยในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
35. ทดสอบทางการศึกษา, สำนักงาน. (2539). คู่มือการพัฒนาโรงเรียนเข้าสู่มาตรฐานการศึกษา : การนำกระบวนการต่าง ๆ ไปใช้ในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
36. _____ . (2539). ยุทธศาสตร์ในการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.
37. ทศนีย์ ภัทรนาวิก. (2534). ความคาดหวังของผู้ปกครองต่อการดำเนินงานศูนย์เด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนบ้านบาตรและชุมชนโสมนัส. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวชิราวุธวิทยาลัย.

38. ทิศนา แหมมณี และคณะ. (2540). การเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. วารสารครุศาสตร์, 26(1), หน้า 35-60.
39. ธิดา พิทักษ์สินสุข. (2532). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษานอกสถานที่สำหรับนักเรียนอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
40. นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2538). “กระบวนการทัศน์ใหม่ในการพัฒนาและยุทธศาสตร์ของทศวรรษที่สองของอนุบาลชนบท (พ.ศ. 2539-2548) และแผนพัฒนาการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540-2544)” สารพัฒนาหลักสูตร. ปีที่ 15, 123 (ตุลาคม-ธันวาคม) : 67-73.
41. นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2539). “การศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา : จุดสูงสุดของศักยภาพหรือวุฒิภาวะ” ประชาศึกษา. ปีที่ 46, 11 (สิงหาคม) : 3-10.
42. นางเยาว์ แข่งเพ็ญแข. (2540). การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลางคืออะไร. วารสารสารพัฒนาหลักสูตร. 16 (129), หน้า 35-42.
43. นกเนตร ธรรมบวร. (2540). เส้นทางสู่การพัฒนาครอบครัว. กรุงเทพมหานคร : องค์การยูนิเซฟ ประเทศไทย, (เมษายน).
44. นภา คงเมือง. (2532). การศึกษาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนของโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
45. นวรัตน์ วัฒนชนนท์. (2526). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างศูนย์เด็กปฐมวัยของกรมการพัฒนาชุมชนกรมอนามัย และกรมการศาสนา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
46. บุญเย็น ประกอบแสง. (2528). บทบาทของผู้ปกครองตามการรับรู้ของตนเองในการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน ในจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
47. บุญยรัส อ่อนน้อมพันธุ์. (2536). บทบาทของห้องสมุดของเล่นในสถานรับเลี้ยงเด็กที่มีต่อความพร้อมทางภาษาของเด็กปฐมวัยและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
48. บุญบง ตันติวงศ์. การจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของ Walderf ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมัน. เอกสารประกอบการบรรยาย วันที่ 20 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2541. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (อัครา).
49. ประชาสงเคราะห์, กรม. (2541). ข้อมูลศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและโรงเรียนชั่วคราว ประจำปีการศึกษา 2541. กรุงเทพมหานคร : กองส่งเสริมพัฒนาเด็ก.

50. ประชาสงเคราะห์, กรม. (2540). รายงานประจำปี 2539. กรุงเทพมหานคร : กรมประชา-สงเคราะห์.
51. ประณีต อัมพรสินธุ์. (2522). วิวัฒนาการของการจัดการศึกษาก่อนวัยเรียนในประเทศไทย.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
52. ปราณี สุภาพพ. (2539). การศึกษาการปฏิบัติงานของคณะกรรมการพัฒนาเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
ดีเด่น สังกัดกรมพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
53. ปัทมศิริ ชีรานุรักษ์. (2539). การพัฒนาโปรแกรมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเพื่อส่งเสริม
การรู้หนังสือขั้นต้นของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
54. ปิยะธิดา ขจรชัยกุล. (2536). ผลของการใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวที่มีต่อการพัฒนาจิตด้าน
กล้ามเนื้อมัดใหญ่ของเด็กปฐมวัยอายุ 2 ถึง 3 ปี ที่มีพัฒนาการต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานในชุมชนแออัด
กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
55. ประสิทธิ์ ดงยั้งศิริ. การวิเคราะห์และประเมินโครงการ. กทม. : OS Printing House 2527.
56. ผ่องพรรณ เอกอาวุธ. (2524). พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคม
ของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาปฐมวัยในภาคเหนือ. วิทยา
นิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
57. พจนา ภิรมย์ประเมศ. (2532). การอบรมเลี้ยงดูกับพัฒนาการของเด็กก่อนวัยเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณี
สถานอนามัยเด็ก-กลาง นนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
58. พจนารถ รุจิรัตน์. (2523). ความสัมพันธ์ระหว่างพี่เลี้ยงเด็กกับการจัดสวัสดิการเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็ก
ของเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
59. พนมพร ศิริภาพร. (2537). ผลของโครงการประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารที่มีต่อพฤติกรรมในการ
รับประทานอาหารของเด็กวัยอนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
60. พรหมมา งามาม. (2522). ปัญหาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กก่อนวัยเรียนในจังหวัดปทุมธานี.
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
61. พัชรี เฉลยกุล. (2535). สภาพและปัญหาของการจัดการศึกษาเด็กก่อนวัยเรียนในสถาบันสำหรับเด็กที่มี
ความบกพร่องทางสติปัญญา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
62. พันธนี เจริญสุข. (2527). ความคิดเห็นของครูอนุบาลเกี่ยวกับการเล่นที่จำเป็นต่อการเตรียมความ
พร้อมของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

63. พวงรัตน์ รอดมณี. (2533). การปฏิบัติของผู้ดูแลเด็กในการสร้างเสริมสุนทรีย์ให้แก่เด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
64. ไพรัช สู่แสนสุข. (2535). หลักการและกระบวนการเรียนรู้และการสอนตามหลักพุทธศาสตร์ : การวิเคราะห์พระไตรปิฎก. วิทยานิพนธ์ดุขฎิบัณฑิต ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
65. มงคลศรี แก้วปู้วัด. (2526). พฤติกรรมการสอนของครูอนุบาลเพื่อเตรียมความพร้อมทางภาษาของเด็กนักเรียนในโรงเรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
66. มานพ ดันติวงศ์ชัย. (2540). เหตุและผลสู่การเรียนรู้. วารสารสารพัฒนาหลักสูตร, 16 (129), หน้า 53-59.
67. มีนา สุวรรณโนภาส. (2526). การนำเสนอรูปแบบการจัดสภาพห้องเรียนแบบครอบครัวในระดับปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
68. แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. (2540). แผนปฏิบัติการกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม : (พ.ศ. 2540-2544). กรุงเทพฯ : กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม.
69. แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. (2541). สรุปผลการดำเนินงานพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาปีงบประมาณ 2541. กรุงเทพมหานคร : กองสงเคราะห์ชาวเขา.
70. ลัดดา อ่อนลมุล. (2538). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมเรื่องศูนย์การเรียนรู้สำหรับครูอนุบาล สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
71. วิจัยทางการศึกษา, กอง. (2538). “การจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาของไทยในทศวรรษหน้า ปี (2533-2543).” วิจัยสนเทศ 15 (พฤษภาคม-มิถุนายน).
72. วัชรีย์ ร่วมคิด. (2539). พัฒนาการของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยในประเทศไทยระหว่างปี พ.ศ. 2411-2538. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
73. ศศิธร วิจิราภรณ์. (2537). สภาพการเตรียมเด็กวัยอนุบาลเพื่อเข้าศึกษาต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
74. ศิลปชัย เทศนา. (2526). ความคิดเห็นของผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

75. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). คู่มือหลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา ลาดพร้าว.
76. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). รายงานการศึกษาศาสนาและการวัฒนธรรมของกระทรวงศึกษาธิการ
ปีงบประมาณ 2539. กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนการศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม.
77. ศึกษาธิการ, กระทรวง. (2540). หลักสูตรก่อนประถมศึกษา พุทธศักราช 2540. กรุงเทพมหานคร :
คุรุสภา ลาดพร้าว.
78. ศุภวาร วรสุตย์. (2538). การศึกษาการใช้บทบาทสมมติในการพัฒนาทักษะที่พึงประสงค์ของเด็กวัย
อนุบาล. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
79. ศูนย์พัฒนาหลักสูตร, กรมวิชาการ. (2538). คู่มือการใช้แผนการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา
สำหรับศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัดและประจำมัสยิด. กรุงเทพมหานคร : กรมวิชาการ.
80. สมร ทองดี. (2537). ประมวลสาระชุดวิชาหลักการและแนวคิดทางการปฐมวัยศึกษาหน่วยที่ 1. นนทบุรี
: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
81. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม. มหาวิทยาลัยมหิดล (2540). บททวนสถานการณ์และสังเคราะห์
องค์ความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กในประเทศไทย. ตุลาคม.
82. สถาพร กริชาธร. (2540). การศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาการศึกษาระดับก่อน
ประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ภาควิชา
ประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
83. สภาสถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. (2541). สถิติการศึกษาปี 2540. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสภาสถาบัน
ราชภัฏ.
84. สังคมสงเคราะห์, กอง. (2538). สำนักงานสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร “การดำเนินกิจกรรมศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กที่กรุงเทพมหานครให้การสนับสนุน : ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างศูนย์ที่ตั้งอยู่ในชุมชนแออัด
กับชุมชนชานเมือง” วิจัยสังคม 15 (พฤษภาคม-มิถุนายน), หน้า 22-26.
85. สันหพัฒน์ อรุณชาติ. (2535). สภาพและปัญหาการจัดกิจกรรมสร้างเสริมระเบียบวินัยเด็กปฐมวัยในโรง
เรียนอนุบาล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
86. สาธารณสุข, กระทรวง. (2540). กระทรวงสาธารณสุขครบรอบ 55 ปี การสถาปนากระทรวง.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงสาธารณสุข.

87. สาลี เหมือนมงคลกุล. (2533). แนวโน้มของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยศึกษาของไทยในปีพุทธศักราช 2544. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
88. สุชาดา วิวุฒิ. (2539). “แนวการจัดประสบการณ์ระดับก่อนประถมศึกษา” สารพัฒนาหลักสูตร ปีที่ 15. 124 (มกราคม-มีนาคม) : 37-42.
89. สุนีย์ อเนกพิพัฒน์. (2526). การศึกษาการจัดบริการสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กกลางวันของเอกชน ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
90. สุมาลี เรืองศิลปการ. (2536). ผลของการใช้กิจกรรมพัฒนาภาษาที่มีต่อความสามารถด้านการฟังและการพูดของเด็กกำพร้า อายุ 3 ถึง 4 ปี ในสถานสงเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
91. สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2533). มิตินโยบาย. สารพัฒนาหลักสูตร, 99, หน้า 9-13.
92. สุรัสวดี กองสุวรรณ. (2539). การอบรมเลี้ยงดูเด็กของผู้ปกครองชาวเลในหมู่บ้านสงกาอู๋ จังหวัดกระบี่ : การศึกษาเชิงชาติพันธุ์วรรณา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
93. โสภิตอนงค์ บุญช่วย. (2531). สภาพการจัดการเรียนการสอนระดับก่อนประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาบริหารธุรกิจ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
94. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจจากการลงทุนทางการศึกษา. รายงานวิจัย 2539.
95. สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น. (2541). สถิติการศึกษาเทศบาลและเมืองพัทยา ประจำปีการศึกษา 2540. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
96. สำนักพัฒนาชุมชน. ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียนกรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร : กองแผนงานและพัฒนาชุมชน, ม.ป.ป.
97. สำนักส่งเสริมสุขภาพ. (2540). รายงานประจำปีงบประมาณ 2540. กรุงเทพมหานคร : ส่วนแผนงานและประเมินผล.
98. สำเริง บุญเรืองรัตน์. (2540). “สถิติปัญญากับสมองของมนุษย์” วารสารการวัดผลการศึกษา. ปีที่ 19 ฉบับที่ 56 กันยายน-ธันวาคม, หน้า 36-43.
99. หน่วยศึกษานิเทศก์, สำนักคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2528). คู่มือการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

100. อนุบาลกรแก้ว, โรงเรียน. เอกสารประกอบการเยี่ยมชมโรงเรียนอนุบาลกรแก้ว. กรุงเทพมหานคร (อัครา).
101. อนุบาลบ้านรัก, โรงเรียน. เอกสารปฐมนิเทศโรงเรียนอนุบาลบ้านรักและเนอสเซอรี่ ปีการศึกษา 2541. กรุงเทพมหานคร (อัครา).
102. อนามัย, กรม. (2538). รายงานประจำปี 2537. กรุงเทพมหานคร : กรมอนามัย.
103. อรทัย รัตนมณี. (2537). การศึกษาบทบาทของบิดาในการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยในเขตเมือง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
104. อรพินทร หงวนศิริ. (2534). การจัดการศึกษาระดับประถม มัธยม และอาชีวศึกษาของไทยใน ทศวรรษหน้าที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์การศาสนา.
105. อภิชาติ มหากันธา. (2527). การนำเสนอรูปแบบโครงการของการจัดบริการสำหรับเด็กปฐมวัยใน ชุมชนแออัด ซอยสวนพลู กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
106. อารี สันทนต์. (2535). นวัตกรรมปฐมวัยศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สมาคมเพื่อการศึกษา.
107. เอกสารการสัมมนาทางวิชาการ เรื่องสื่อเพื่อพัฒนาเด็กไทยวัยเรียนรู้. การสัมมนาทางวิชาการ ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 25-28 พฤษภาคม 2538.
108. เอื้อพร โอนพรัตน์วิบูล. (2525). การเตรียมครูและการปฏิบัติงานของครูระดับปฐมวัยในประเทศไทย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์ผู้สอนในสาขาปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
109. อุไรวรรณ มีเพียร. (2537). การพัฒนาชุดการสอนแบบบูรณาการสำหรับเด็กปฐมวัยในชนบท : การศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านตลาดควาย จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

เครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 1

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสัมภาษณ์
ผู้บริหารหน่วยงาน

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
ชื่อหน่วยงาน.....รัฐ/เอกชน.....
สังกัด.....

ตอนที่ 1

ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มานาน ปี
2. ก่อนหน้านี้ ท่านดำรงตำแหน่งอะไร
3. ท่านสำเร็จการศึกษา/มีประสบการณ์ด้าน เด็กอายุ 0-6 ปี ในด้านใดบ้าง

4. หน่วยงานของท่าน เน้นการดูแลเด็กอายุเท่าใด เพราะอะไร

ตอนที่ 2

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

1. หน่วยงานของท่านมีนโยบายเกี่ยวกับการเลี้ยงดูเด็กอะไรบ้าง (เฉพาะที่เน้น)

.....

.....

.....

2. ท่านวางแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับข้อ 1 อย่างไร

.....

.....

.....

3. แนวคิดของท่านในเรื่องการเลี้ยงดูเด็กมีอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4. หน่วยงานของท่าน ดำเนินงานอะไรไปแล้วบ้าง และมีปัญหาใดบ้าง

การดำเนินงาน	ระดับความสำเร็จ (%)	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
1. นโยบาย			
2. การสรรหาครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก			
3. อาคารสถานที่ (ห้องและสนามเด็ก)			
4. จำนวนและคุณภาพครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก			
5. จำนวนอุปกรณ์ของเล่น			
การผลิต การใช้ และการดูแลรักษา			

การดำเนินงาน	ระดับความ สำเร็จ (%)	ปัญหา	งานที่จะทำต่อ
6. เงินงบประมาณ			
7. ความร่วมมือจาก หน่วยงานอื่น			
8. พัฒนาการของเด็ก			
8.1 ด้านสุขภาพอนามัย			
8.2 ด้านสติปัญญา			
8.3 ด้านร่างกาย			
8.4 ด้านอารมณ์ จิตใจ			
8.5 ด้านสังคมกับเพื่อนและ คนอื่น			
8.6 ความพร้อมที่จะเรียนต่อ ในระดับที่สูงขึ้น			

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็ก

ตอนที่ 1
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านอายุ.....ปี (ประมาณ)
2. เพศ
☐ ชาย ☐ หญิง
3. วุฒิทางการศึกษา (ระบุ)
4. ท่านมีบุตร อายุ 0-6 ปี หรือไม่
☐ มี ☐ ไม่มี
5. ท่านทำงานในหน้าที่ครูอนุบาล/ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็กมานาน.....ปี (ประมาณ)
6. ท่านเคยมีประสบการณ์ (ทั้งทางการศึกษาหรือรับการอบรม) ในเรื่องการอบรมเลี้ยงดูเด็กหรือไม่
 วุฒิการศึกษา
- ☐ เคยผ่านการอบรมเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก
- ☐ ไม่เคย
7. ความสามารถพิเศษของท่าน (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ร้องเพลงได้ถูกต้อง
☐ วาดภาพง่ายๆ มีฝีมือทางศิลปะ
☐ เล่นเครื่องดนตรีเป็นอย่างน้อย 1 ชิ้น
☐ รำละครได้
☐ แต่งนิทานเองได้
☐ สร้างอุปกรณ์การสอนเป็น
☐ เย็บปักถักร้อยได้
☐ ปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้
☐ อื่นๆ ระบุ.....

ตอนที่ 2
ลักษณะของท่าน

คำชี้แจงในการตอบ

โปรดประเมินตัวท่านว่ามีลักษณะต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด กา ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
1. บุคลิกภาพของท่าน					
1.1 แต่งกายสะอาดเรียบร้อย					
1.2 กริยามารยาทเรียบร้อย					
1.3 วาจาสุภาพอ่อนหวาน					
1.4 มีความกระตือรือร้นในการทำงาน					
1.5 หน้าตาขี้มเข้มแจ่มใส ร่าเริง					
1.6 มีอารมณ์ขัน					
1.7 แคล่วคล่องว่องไว					
1.8 มีความอดกลั้นและใจเย็น					
1.9 ขยัน เป็นแบบอย่างของนักเรียนได้เป็นอย่างดี					
1.10 สุขภาพกายและสุขภาพจิตดี					
2. การเตรียมตัวเพื่อการสอน					
2.1 จัดทำแผนการสอนและ/หรือบันทึกการสอนทุกครั้ง					
2.2 สามารถผลิตสื่อการเรียนประกอบการสอนแต่ละเรื่องได้					
2.3 จัดทำแบบฝึกหัดเพื่อใช้ในการเรียนการสอนและการประเมินผลการสอน					
2.4 จัดห้องเรียนให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก					
2.5 รู้จักค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ					
3. วิธีสอน					
3.1 สามารถตั้งปัญหาเพื่อกระตุ้นให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์					
3.2 สามารถแตงนิทานและเล่านิทานประกอบการสอน					
3.3 สามารถเข้าใจจังหวะดนตรี เสียงดนตรี และร้องเพลงประกอบการสอนได้					

ข้อความ	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
3.4 สามารถใช้ภาษาที่ถูกต้องชัดเจนและเหมาะสมกับวัยของเด็ก					
3.5 สามารถคิดเกมประกอบการสอน					
3.6 แก้ปัญหาเฉพาะหน้าในขณะที่สอนได้					
3.7 จัดกิจกรรมการสอนตามความพร้อมของเด็ก					
3.8 สอนอย่างมีขั้นตอนตามที่วางแผนไว้					
3.9 มีการประเมินผลการสอนทุกครั้ง					
3.10 สอนได้อย่างสนุกสนาน					
3.11 มีวิธีการในการคุมเด็กให้มีวินัยในตนเองและรู้จักกาลเทศะได้					
4. มนุษยสัมพันธ์					
4.1 สนับสนุนเป็นกันเองกับเด็ก					
4.2 รักเด็กโดยเท่าเทียมกัน					
4.3 สนใจปัญหาของเด็กและให้ความช่วยเหลือ					
4.4 ปรับตัวเข้ากับครูใหญ่ เพื่อนร่วมงานและคนงานได้ดี					
4.5 ไม่เอาเปรียบเพื่อนร่วมงาน					
4.6 ช่วยเหลือเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ					
4.7 ให้ความเป็นกันเองกับผู้ปกครองเด็กทุกคน					
4.8 ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น					
4.9 มองคนในแง่ดี และรู้จักให้อภัย					
4.10 ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกับผู้ปกครองในการแก้ปัญหาเด็ก					
4.11 มีความสุภาพ อ่อนน้อม และพูดจาไพเราะเสมอ					
4.12 มีความสม่ำเสมอในการปฏิบัติตนต่อเด็กและผู้อื่น					
4.13 สามารถควบคุมอารมณ์และความรู้สึกต่อหน้าผู้อื่นได้					
4.14 มีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็นในเชิงสร้างสรรค์					
4.15 ยอมรับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ด้วยใจที่เปิดกว้าง					

ตอนที่ 3

ท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด กา ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

กิจกรรม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
1. จัดทำหลักสูตร				
2. ทำแผนการสอน				
3. เตรียมกิจกรรม				
4. เตรียมอุปกรณ์ ของเล่น				
5. จัดทำประวัติเด็ก				
6. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพ				
7. สังเกตพฤติกรรมเด็ก				
8. บันทึก/จัดทำรายงานเด็กแต่ละคน				
9. จัดห้อง/สถานที่ให้สะอาด สวยงาม				
10. ฝึกวินัยให้เด็ก				
11. เตรียมอาหารว่าง/อาหารกลางวัน				
12. ดูแลให้เด็กนอน				
13. ดูแลให้เด็กช่วยตัวเองในการไปห้องน้ำ แต่งตัว เก็บที่นอน				
14. พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง				
15. ฝึกความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการด้าน ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา				

ตอนที่ 4

ความมุ่งหวังของท่าน

ท่านค้นพบว่า ท่านอยากเป็นครู/ผู้ดูแลเด็กที่ดี แต่สภาพแวดล้อมทำให้ท่านไม่สามารถปฏิบัติงานได้ โปรดให้ความเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของท่านโดยกา ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของท่าน

ปัญหาและอุปสรรค	เป็นปัญหาระดับ			
	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่ใช่ปัญหา
1. บุคลากรไม่พอเพียงกับจำนวนเด็ก				
2. บุคลากรมีความสามารถต่ำ				
3. เงินและงบประมาณน้อย				
4. อาคารสถานที่คับแคบไม่เหมาะสม				
5. ผู้บริหารมีทักษะการบริหารงานน้อย				
6. ผู้บริหารไม่สนับสนุนงาน				
7. สนามเด็กเล่นไม่เหมาะสม				
8. ผู้ปกครองไม่ร่วมมือกับ โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก				
9. สถานที่ตั้งของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กมีสิ่งรบกวน				
ด้านสถานะเกี่ยวกับมลพิษ				
10. อาหารและนม ไม่เพียงพอและเหมาะสมกับเด็ก				
11. อื่นๆ ระบุ.....				

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสัมภาษณ์

ผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก/ผอ./ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์.....ตำแหน่ง.....
สถานเลี้ยงดูเด็ก.....รัฐ/เอกชน.....สังกัด.....
สถานที่ตั้ง.....
.....

ประเภท

☐ สถานเลี้ยงดูเด็ก	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ ศูนย์เด็กเล็ก	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ โรงเรียนอนุบาล	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ อื่นๆ ระบุ	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน

ตอนที่ 1
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มานาน.....ปี
2. ก่อนหน้านี้ ท่านดำรงตำแหน่งอะไร.....
3. ท่านสำเร็จการศึกษา/มีประสบการณ์ด้านเด็กอายุ 0-6 ปี ในด้านใดบ้าง
.....
.....
4. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน เน้นเด็กอายุเท่าใด
.....
5. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ตั้งมานานกี่ปี.....
และขยายงานอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 2

ระบบ กลไก และประสิทธิภาพ

1. นโยบายหลักของสถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ในการเลี้ยงดูเด็กมีวัตถุประสงค์ว่าอะไร

2. ท่านต้องการให้เด็กของท่าน ทำอะไรได้บ้าง รับผิดชอบอะไรบ้าง

3. สถานเลี้ยงดูเด็กของท่านจัดเป็นรูปแบบใด (เช่น เป็นศูนย์เด็ก โรงเรียนอนุบาล ศูนย์โภชนาการ ฯลฯ)

4. สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ดำเนินงานอย่างไรในเรื่องต่อไปนี้
☐ หลักสูตร/แนวการจัดประสบการณ์มาจากไหน เน้นอะไร

☐ วิธีการรับเด็ก

.....

.....

.....

☐ วิธีการจัดการเรียนการสอน

.....

.....

.....

☐ วิธีการวัดและประเมินผลการพัฒนาเด็ก

.....

.....

.....

☐ วิธีการแก้ปัญหาเด็กที่มีปัญหาทางจิตใจ ทางพฤติกรรม และทางด้านการเรียนรู้

.....

.....

.....

☐ วิธีการแก้ปัญหาคารขาดแคลนอุปกรณ์

.....

.....

.....

☐ วิธีการแก้ปัญหาคู่มือดูแลเด็ก/ครูอนุบาลในด้านจำนวนและคุณภาพ

.....

.....

.....

☐ วิธีการแก้ปัญหาการบริหารจัดการ

.....

.....

.....

☐ วิธีการประสานงานกับผู้ปกครอง/ชุมชน และการใช้ทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่น

.....

.....

.....

5. สถานเลี้ยงดูเด็ก/โรงเรียนของท่าน มีวัตถุประสงค์ว่าอะไร และได้รับความสำเร็จในเรื่องใดมากกว่ากัน ระบุ 3 อย่างแรก

	<u>วัตถุประสงค์</u>	<u>ตัวชี้วัด</u>	<u>ระดับความสำเร็จ (%)</u>
1.			
2.			
3.			

หมายเหตุ

ตัวชี้วัดนี้ เช่น มีเด็กที่มีระเบียบวินัย เข้า ป.1 ในโรงเรียนที่มีชื่อเสียง

**โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน**

แบบสอบถาม

ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาล/เด็ก

ท่านเป็นผู้ปกครองของเด็ก

- () ในโรงเรียนอนุบาล ชั้น.....ชื่อ ร.ร.....
- () ในสถานเลี้ยงดูเด็ก ชื่อสถานที่.....
- () ในศูนย์เลี้ยงดูเด็ก ชื่อศูนย์.....

ท่านคาดหวังว่า เด็กของท่านน่าจะ

- () อ่าน เขียนได้ คิดเลขได้ หรือ
- () พร้อมทางร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่จะเรียนในชั้นต่อไป

คำชี้แจงในการตอบ

โปรดสังเกตลักษณะของลูกหรือเด็กในความดูแลของท่าน 1 คน อายุ 0-6 ปี ว่าหลังจากที่ไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กมาระยะหนึ่งเขามีลักษณะต่อไปนี้หรือไม่ กา ☐ ลงในช่องที่ตรงกับลักษณะดังกล่าวของเขา และกา ☐ ลงในช่องเหตุผลด้วย (กา ☐ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

1. สุขภาพของเด็ก (กา ☐ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหাপานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ☐ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. มีโรคประจำตัว ป่วยหนักบ่อยๆ
- ☐ ข. มีโรคประจำตัว แต่อาการไม่รุนแรง
- ☐ ค. เจ็บป่วยบ่อย แต่อาการไม่รุนแรง
- ☐ ง. เจ็บป่วยบ้างแต่ไม่บ่อยนัก
- ☐ จ. สุขภาพแข็งแรงดี
- ☐ ฉ. อื่นๆ ระบุ.....

2. การรับประทานอาหารของเด็ก (กา ☐ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหাপานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ☐ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. ไม่ยอมรับประทานอาหาร ทานอาหารยาก
- ☐ ข. เลือกอาหารและรับประทานน้อย
- ☐ ค. เลือกอาหารและรับประทานได้ดี
- ☐ ง. ไม่เลือกอาหารและรับประทานได้ดี
- ☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. การนอนของเด็ก (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหাপานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. ปัสสาวะรดที่นอนบ่อยมาก
- ☐ ข. ละเมอ ผันร่ายบ่อยๆ
- ☐ ค. นอนดึกเสมอๆ
- ☐ ง. นอนตามเวลาปกติ แต่ต้องมีคนนอนเป็นเพื่อน
- ☐ จ. นอนตามเวลาปกติ เข้านอนเองได้
- ☐ ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

4. การเล่นของเด็ก (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหাপานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. ชอบเล่นสิ่งที่เป็นอันตราย แผลกฟิศดาร์
- ☐ ข. เล่นเกร่ ก้าวร้าวต่อคนอื่น
- ☐ ค. ไม่สนใจการเล่น
- ☐ ง. มีของเล่นน้อย หรือไม่มีของเล่น
- ☐ จ. เล่นตามปกติ เหมือนเด็กทั่วไป
- ☐ ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. การพูดของเด็ก (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหাপานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. พูดไม่ได้ เป็นใบ้
- ☐ ข. พูดติดอ่าง
- ☐ ค. พูดไม่ชัด
- ☐ ง. พูดไม่ค่อยชัดเป็นบางครั้ง
- ☐ จ. พูดชัดดี ไม่มีปัญหาใดๆ
- ☐ ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

6. การเข้าสังคมของเด็ก (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. กลัวเพื่อนหรือบุคคลอื่นมาก
- ☐ ข. ขี้อาย ชอบเก็บตัว
- ☐ ค. ก้าวร้าวต่อเพื่อนเสมอๆ
- ☐ ง. มีปัญหากับเพื่อนบ้าน
- ☐ จ. เข้าสังคมกับเพื่อนหรือบุคคลอื่นได้ดี
- ☐ ฉ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. อารมณ์หวาดกลัว วิดกกังวล เหม่อลอย หรือซึม (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ เป็นมาก บ่อย	☐ เป็นบ้าง น้อยครั้ง
☐ เป็นบ้าง ไม่บ่อย	☐ ไม่มีอาการดังกล่าว

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. เกิดขึ้นตลอดเวลา และอยู่ในขั้นรุนแรง
- ☐ ข. เกิดขึ้นบ่อยแต่ไม่รุนแรง
- ☐ ค. เกิดขึ้นบ้าง ไม่รุนแรง
- ☐ ง. ไม่มีอารมณ์ที่ผิดปกติ
- ☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

8. การเจริญเติบโตของร่างกาย (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. น้ำหนักและส่วนสูงผิดปกติจากเด็กทั่วไปมาก
- ☐ ข. ส่วนสูงปกติ แต่น้ำหนักผิดปกติจากเด็กทั่วไป
- ☐ ค. น้ำหนักปกติ แต่ส่วนสูงผิดปกติจากเด็กทั่วไป
- ☐ ง. ปกติดีเหมือนเด็กทั่วไป
- ☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

9. การไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (กา ☒ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. กลัวการไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กมาก
- ☐ ข. ไม่ค่อยยอมไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กต้องมีคนไปอยู่เป็นเพื่อนที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก
- ☐ ค. ไปโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กสม่ำเสมอ
- ☐ ง. ยังไม่ได้เข้าโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก
- ☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

10. การเชื่อฟังผู้ใหญ่ (กา ☒ 1 ช่อง)

☐ ไม่เป็นปัญหา	☐ เป็นปัญหาน้อย
☐ เป็นปัญหาปานกลาง	☐ เป็นปัญหามาก

เหตุผล (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. ค่อนข้าง ไม่เชื่อฟังแม้จะถูกลงโทษ
- ☐ ข. ค่อนข้าง ต้องลงโทษจึงจะเชื่อฟัง
- ☐ ค. ค่อนข้าง แต่ไม่ต้องลงโทษ
- ☐ ง. ส่วนใหญ่เชื่อฟังดี
- ☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....

11. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กแห่งนี้ มุ่งที่ (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ การอ่าน เขียน คิดเลข มากเกินไป	☐ ให้เด็กเล่น ทำกิจกรรมมากเกินไป
☐ อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป	☐ อยู่กลางแจ้งมากเกินไป

เหตุผล (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- ☐ ก. เป็นความต้องการของตนเอง
- ☐ ข. เป็นความต้องการของผู้บริหาร
- ☐ ค. เป็นความต้องการของครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก
- ☐ ง. อื่นๆ โปรดระบุ.....

12. ความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่ของครู/ผู้ดูแลเด็ก (กา ☒ 1 ช่อง)

☐ ดีมากและสม่ำเสมอ	☐ ดีและเอาใจใส่ดี
☐ ดีพอควร	☐ น้อย แต่ใส่ใจพอควร
☐ น้อย ไม่ค่อยใส่ใจ	

เหตุผล (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความรู้ความสามารถ	
☐ ข. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความเอาใจใส่เด็ก	
☐ ค. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความเอาใจใส่เด็กดี	
☐ ง. ครู/ผู้ดูแลเด็กขาดความมีคุณภาพ	
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

13. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (กา ☒ 1 ช่อง)

☐ มีระบบบริหารที่ดี	☐ บริหารโดยอิงตนเอง
☐ เป็นปัญหาปานกลาง บริหารเป็นระบบบ้าง	☐ ไม่เป็นระบบเลย

เหตุผล (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. ผู้บริหารไม่ค่อยอยู่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	
☐ ข. ผู้บริหารสนใจเด็กประมามากกว่า	
☐ ค. ผู้บริหารไม่มีความสามารถในการบริหาร	
☐ ง. ผู้บริหารเอาใจใส่ดี	
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

14. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กนี้ เป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมเด็กของท่าน (กา ☒ 1 ช่อง)

☐ ที่ดีมาก	☐ ดีปานกลาง
☐ คำน้อย	☐ ไม่ดีเลย

เหตุผล (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กมีระบบในการดำเนินงานที่ดี มีกลไกตรวจสอบได้	
☐ ข. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กทำงานไม่เป็นระบบ	
☐ ค. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กให้โอกาสผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม	
☐ ง. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กไม่ยอมให้ผู้ปกครองเข้ามายุ่ง	
☐ จ. อื่นๆ โปรดระบุ.....	

15. ท่านคิดว่า ท่านจะให้บุตร/หลานของท่านคนต่อไปมาเรียนที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กแห่งนี้หรือไม่ (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

☐ แน่นนอน	☐ ค่อนข้างแน่ใจ
☐ ยังไม่แน่ใจ	☐ ไม่เลย

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

☐ ก.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กได้ผู้บริหารดี
☐ ข.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กได้บุคลากรดี
☐ ค.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กมีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ
☐ ง.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กขาดแคลนงบประมาณและคน
☐ จ.	อื่นๆ โปรดระบุ.....

เครื่องมือวิจัย

ระยะที่ 2

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบรวบรวมข้อมูล/แบบสังเกต

ชื่อโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์.....

วัดผังอาคาร สนามเด็กเล่น ประตูเข้าออก ของโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์

ข้อมูลทั่วไป

คัดลอกข้อมูล

1. มีบุคลากรทั้งหมด รวมผู้บริหาร คน แยกออกเป็น

1.1	ผู้บริหาร		คน
1.2	ครู		คน
1.3	ผู้เลี้ยงดูเด็ก		คน
1.4	พี่เลี้ยงเด็ก		คน
1.5	ธุรการ		คน
1.6	เจ้าหน้าที่อื่น		คน
1.7	อื่นๆ		คน

2. จำนวนนักเรียน/เด็ก คน แยกเป็น

2.1	เด็กเล็ก		คน
2.2	เด็กอนุบาล 1		คน
2.3	เด็กอนุบาล 2		คน
2.4	เด็กอนุบาล 3		คน
2.5	อื่นๆ		คน

3. ข้อมูลรายปี

	2539	2540	2541
3.1 จำนวนนักเรียนอนุบาล			
3.2 จำนวนครูอนุบาล			
3.3 จำนวนพี่เลี้ยง/ผู้ดูแลเด็ก			
3.4 จำนวนเงินที่ผู้ปกครองจ่าย ให้โรงเรียนต่อเด็ก 1 คน (รวมทุกอย่าง)			

4. รายรับและรายจ่าย (เฉพาะอนุบาล)

รายรับปี 2539

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
ค่าเล่าเรียน				
ค่าธรรมเนียม				
ค่าบำรุงการศึกษา				
ค่านั่งสือ				
ค่าอุปกรณ์				
ค่าอาหาร				
รายรับจากรัฐ				
รายรับจากเอกชน/หน่วยงาน				
อื่นๆ (ระบุ)				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวม				

รายจ่ายปี 2539

	<u>ภาค 1</u>	<u>ภาค 2</u>	<u>ภาค 3</u>	<u>รวม</u>
เงินเดือนครูอนุบาล				
ค่าตอบแทน				
ค่าจ้างประจำ				
ค่าจ้างชั่วคราว				
ค่าใช้สอย				
ค่าวัสดุ				
ค่าสาธารณูปโภค				
ค่านั่งสือ แบบเรียน				
ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป				
ค่าครุภัณฑ์				
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน				
การสอน				
ค่าเช่าสถานที่				
อื่นๆ (ระบุ)				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวม				

5. รายรับและรายจ่าย (เฉพาะอนุบาล)

รายรับปี 2540

	<u>ภาค 1</u>	<u>ภาค 2</u>	<u>ภาค 3</u>	<u>รวม</u>
ค่าเล่าเรียน				
ค่าธรรมเนียม				
ค่านำรุงการศึกษา				
ค่านั่งส้วม				
ค่าอุปกรณ์				
ค่าอาหาร				
รายรับจากรัฐ				
รายรับจากเอกชน/หน่วยงาน				
อื่นๆ (ระบุ)				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวม				

รายจ่ายปี 2540

	ภาค 1	ภาค 2	ภาค 3	รวม
เงินเดือนครูอนุบาล				
ค่าตอบแทน				
ค่าจ้างประจำ				
ค่าจ้างชั่วคราว				
ค่าใช้สอย				
ค่าวัสดุ				
ค่าสาธารณูปโภค				
ค่านั่งสือ แบบเรียน				
ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป				
ค่าครุภัณฑ์				
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน การสอน				
ค่าเช่าสถานที่				
อื่นๆ (ระบุ)				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวม				

6. รายรับและรายจ่าย (เฉพาะอนุบาล)

รายรับปี 2541

	<u>ภาค 1</u>	<u>ภาค 2</u>	<u>ภาค 3</u>	<u>รวม</u>
ค่าเล่าเรียน				
ค่าธรรมเนียม				
ค่าบำรุงการศึกษา				
ค่านั่งสือ				
ค่าอุปกรณ์				
ค่าอาหาร				
รายรับจากรัฐ				
รายรับจากเอกชน/หน่วยงาน				
อื่นๆ (ระบุ)				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวม				

รายจ่ายปี 2541

	<u>ภาค 1</u>	<u>ภาค 2</u>	<u>ภาค 3</u>	<u>รวม</u>
เงินเดือนครูอนุบาล				
ค่าตอบแทน				
ค่าจ้างประจำ				
ค่าจ้างชั่วคราว				
ค่าใช้สอย				
ค่าวัสดุ				
ค่าสาธารณูปโภค				
ค่านั่งสือ แบบเรียน				
ค่าวัสดุอุปกรณ์ทั่วไป				
ค่าครุภัณฑ์				
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเรียน				
การสอน				
ค่าเช่าสถานที่				
อื่นๆ (ระบุ)				
.....				
.....				
.....				
.....				
รวม				

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ผู้บริหารสถานเลี้ยงดูเด็ก/ผอ./ครูใหญ่/อาจารย์ใหญ่

ชื่อผู้ให้ข้อมูล.....ตำแหน่ง.....
สถานเลี้ยงดูเด็ก.....รัฐ/เอกชน.....สังกัด.....
สถานที่ตั้ง.....

ประเภท (กา ☒ ลงใน ☐)

☐ สถานเลี้ยงดูเด็ก	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ ศูนย์เด็กเล็ก	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ โรงเรียนอนุบาล	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน
☐ อื่นๆ ระบุ	อายุ.....ปี.....เดือน	ถึง	ปี.....เดือน

ตอนที่ 1
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบ

1. ท่านดำรงตำแหน่งนี้มานาน.....ปี
2. ก่อนหน้านี้ ท่านดำรงตำแหน่งอะไร.....
3. ท่านสำเร็จการศึกษา/มีประสบการณ์ด้านเด็กอายุ 0-6 ปี ในด้านใดบ้าง
.....
.....
4. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน เน้นเด็กอายุเท่าใด
.....
5. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็กของท่าน ตั้งมานานกี่ปี.....
และขยายงานอย่างไรบ้าง
.....
.....
.....
.....

ตอนที่ 2

ระบบ

1. จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงดูเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ พบว่ามีวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น
 - 1. เตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ
 - 2. แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง
 - 3. พัฒนาเด็กในชุมชน
 - 4. พัฒนาเด็กค้อยโอกาส
 - 5. ส่งเสริมการเรียนการสอนเด็กก่อนประถมศึกษา
 - 6. ดูแลสุขภาพเด็ก
 - 7. ส่งเสริมความคิดให้กับเด็ก
 - 8. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 9. มุ่งให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้
 - 10. มุ่งให้เด็กดูแลตนเอง ทำกิจวัตรประจำวันได้
 - 11. มุ่งให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
 - 12. เตรียมให้เข้าเรียน ป.1
 - 13. ให้เด็กได้มาโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ซึ่งมีคนคอยดูแลให้

โปรดจัดลำดับ 5 สิ่งแรกที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับ 1 ถึง 5 ใส่เลข 1 ถึง 5 ลงหน้าข้อที่เลือก

2. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ กา ☒ เฉพาะที่มี/ที่ทำบ่อยๆ/
ทำเป็นประจำ

.....	1.	มีปรัชญาแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก
.....	2.	คัดเลือกครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ
.....	3.	ผู้บริหารให้เวลาในการมาดูแลเด็ก
.....	4.	ผู้บริหารให้เวลาครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็ก เพื่อปรึกษาในปัญหาเกี่ยวกับเด็ก
.....	5.	ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน
.....	6.	ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
.....	7.	ทุกภาคการศึกษา จะมีการประชุมกับผู้ปกครอง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
.....	8.	ก่อนเปิดภาคการศึกษา จะมีการประชุมครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็กในการเตรียมงาน
.....	9.	อาหารที่เลี้ยงดูเด็กเป็นอาหารที่ถูกสุขอนามัย
.....	10.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เน้นความปลอดภัยเด็กเป็นเรื่องสำคัญ
.....	11.	อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3

กลไก

1. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน มี/ทำสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ กา ☐ หน้าข้อที่ทำบ่อยๆ/มีเป็นประจำ

.....	1.	มีผู้บริหารที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	2.	มีครูที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	3.	มีพี่เลี้ยงเด็กที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	4.	มีเจ้าหน้าที่การเงินที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	5.	มีคนทำความสะอาดที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	6.	มียามที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	7.	มีแม่ครัวที่ทำอาหารให้เด็ก
.....	8.	มีเจ้าหน้าที่ธุรการ
.....	9.	มีอาคารสถานที่ที่แยกฝ่ายบริหารออกจากการเรียนการสอน
.....	10.	มีสถานที่ให้เด็กนอนอย่างถูกสุขลักษณะ
.....	11.	มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัยและมีของเล่นที่ช่วยพัฒนาเด็ก
.....	12.	มีของเล่น สื่อการเรียน ที่ช่วยพัฒนาเด็กอย่างเพียงพอกับจำนวนเด็ก
.....	13.	มีรั้วรอบขอบชิดเพื่อความปลอดภัยของเด็ก
.....	14.	มีส้วมขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก
.....	15.	มีส้วมที่สะอาด
.....	16.	มีที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสมกับเด็ก
.....	17.	ภายในห้องเรียนจัดเป็นมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก
.....	18.	อื่นๆ (ระบุ).....

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงดูเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ครูในโรงเรียนอนุบาล/ผู้ดูแลเด็กในสถานเลี้ยงดูเด็ก

ตอนที่ 1

1. ท่านเป็นครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็ก (กา ☒ ลงใน () แล้วเติมข้อความ)
 - () ในโรงเรียนอนุบาลชื่อ
 - () ในสถานเลี้ยงดูเด็กชื่อ
 - () ในศูนย์เลี้ยงดูเด็กชื่อ
 - () ในศูนย์เด็กเล็กชื่อ

2. เหตุผลที่มาทำงานที่นี่ เพราะ (กา ☒ ได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - () ใกล้บ้าน
 - () เป็นโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่ดี
 - () เงินเดือนสูง สวัสดิการดี
 - () บุตร/หลานเรียนที่นี่
 - () รื่องานอื่น
 - () อื่นๆ (ระบุ)

3. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์แห่งนี้ มุ่งที่ (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

() การอ่าน เขียน คณิตเลข มากเกินไป

() อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป

() ให้เด็กเล่น/ทำกิจกรรมมากเกินไป

() อยู่กลางแจ้งมากเกินไป

() อื่นๆ (ระบุ)

4. ความเอาใจใส่ของผู้ปกครองเด็ก (กา $\checkmark$ 1 ช่อง)

() ดีมาก

() ดีพอควร

() น้อย

() ไม่ใส่ใจเลย

5. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ (กา $\checkmark$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

() มีระบบบริหารงานที่ดี

() บริหารโดยอิงตนเอง

() เป็นปัญหา

() ไม่เป็นระบบ

6. โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์แห่งนี้ เป็นแหล่งให้การอบรมเด็ก (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

- () ที่ดีมาก
- () ดีปานกลาง
- () ค่อนข้างน้อย
- () ไม่ดีเลย

เพราะ (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์มีระบบในการดำเนินงานที่ดี มีกลไกตรวจสอบได้
- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ทำงานไม่เป็นระบบ
- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ให้โอกาสผู้ปกครองเข้าไปมีส่วนร่วม
- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ไม่ยอมให้ผู้ปกครองเข้ามายุ่ง
- () อื่นๆ (ระบุ).....

7. ถ้าท่านมีบุตร/หลาน ท่านจะให้เขามาเรียนที่นี่หรือไม่ (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

- () แน่นอน
- () ค่อนข้างแน่นอน
- () ไม่แน่ใจ
- () ไม่เลย

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ได้ผู้บริหารดี
- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ได้บุคลากรดี
- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์มีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ
- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ขาดแคลนงบประมาณและคน
- () อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 2

ท่านทำกิจกรรมต่อไปนี้ มากน้อยเพียงใด กา ✓ ลงในช่องที่ตรงกับตัวท่าน

กิจกรรม	มาก	ปานกลาง	น้อย	ไม่มีเลย
1. จัดทำหลักสูตร				
2. ทำแผนการสอน				
3. เตรียมกิจกรรม				
4. เตรียมอุปกรณ์ ของเล่น				
5. จัดทำประวัติเด็ก				
6. จัดให้มีการตรวจสอบสุขภาพ				
7. สังเกตพฤติกรรมเด็ก				
8. บันทึก/จัดทำรายงานเด็กแต่ละคน				
9. จัดห้อง/สถานที่ให้สะอาด สวยงาม				
10. ฝึกวินัยให้เด็ก				
11. เตรียมอาหารว่าง/อาหารกลางวัน				
12. ดูแลให้เด็กนอน				
13. ดูแลให้เด็กช่วยตัวเองในการไปห้องน้ำ แต่งตัว				
เก็บที่นอน				
14. พบปะพูดคุยกับผู้ปกครอง				
15. ฝึกความพร้อมให้กับเด็กเพื่อให้มีพัฒนาการด้าน				
ร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา				

ตอนที่ 3

ระบบ

1. จากการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ในการเลี้ยงดูเด็กในโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ พบว่ามีวัตถุประสงค์ต่างๆ เช่น
 - 1. เตรียมความพร้อมด้านอารมณ์ จิตใจ สมอง สังคม ร่างกาย กล้ามเนื้อ
 - 2. แบ่งเบาภาระผู้ปกครอง
 - 3. พัฒนาเด็กในชุมชน
 - 4. พัฒนาเด็กด้อยโอกาส
 - 5. ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กก่อนประถมศึกษา
 - 6. ดูแลสุขภาพเด็ก
 - 7. ส่งเสริมความคิดให้กับเด็ก
 - 8. ส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม
 - 9. มุ่งให้อ่านออก เขียนได้ คิดเลขได้
 - 10. มุ่งให้เด็กดูแลตนเอง ทำกิจวัตรประจำวันได้
 - 11. มุ่งให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น
 - 12. เตรียมให้เข้าเรียน ป.1
 - 13. ให้เด็กได้มาโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ ซึ่งมีคนคอยดูแลให้

โปรดจัดลำดับ 5 สิ่งแรกที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ให้ความสำคัญมากที่สุดเป็นลำดับ 1 ถึง 5 ใส่เลข 1 ถึง 5 ลงหน้าข้อที่เลือก

2. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ของท่าน ทำกิจกรรมต่อไปนี้หรือไม่ กา ✓ เฉพาะที่มี/ที่ทำบ่อยๆ/
ทำเป็นประจำ

.....	1.	มีปรัชญาแนวคิดที่มุ่งพัฒนาเด็ก
.....	2.	คัดเลือกครู/ผู้เลี้ยงดูเด็ก/พี่เลี้ยงที่มีคุณภาพ
.....	3.	ผู้บริหารให้เวลาในการมาดูแลเด็ก
.....	4.	ผู้บริหารให้เวลาครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็ก เพื่อปรึกษาในปัญหาเกี่ยวกับเด็ก
.....	5.	ผู้บริหารสนับสนุนเงินเพื่อจัดทำสื่อการสอน
.....	6.	ผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารงาน
.....	7.	ทุกภาคการศึกษา จะมีการประชุมกับผู้ปกครอง เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไข
.....	8.	ก่อนเปิดภาคการศึกษา จะมีการประชุมครู/พี่เลี้ยง/ผู้เลี้ยงดูเด็กในการเตรียม งาน
.....	9.	อาหารที่เลี้ยงดูเด็กเป็นอาหารที่ถูกสุขอนามัย
.....	10.	โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เน้นความปลอดภัยเด็กเป็นเรื่องสำคัญ
.....	11.	อื่นๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 4

กลไก

1. โรงเรียน/สถานเลี้ยงเด็ก/ศูนย์ของท่าน มี/ทำสิ่งต่อไปนี้หรือไม่ กา ✓ หน้าข้อที่ทำบ่อยๆ/มีเป็นประจำ

.....	1.	มีผู้บริหารที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	2.	มีครูที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	3.	มีพี่เลี้ยงเด็กที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	4.	มีเจ้าหน้าที่การเงินที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	5.	มีคนทำความสะอาดที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	6.	มียามที่รับบทบาทหน้าที่ของตน
.....	7.	มีแม่ครัวที่ทำอาหารให้เด็ก
.....	8.	มีเจ้าหน้าที่ธุรการ
.....	9.	มีอาคารสถานที่ที่แยกฝ่ายบริหารออกจากการเรียนการสอน
.....	10.	มีสถานที่ให้เด็กนอนอย่างถูกสุขลักษณะ
.....	11.	มีสนามเด็กเล่นที่ปลอดภัยและมีของเล่นที่ช่วยพัฒนาเด็ก
.....	12.	มีของเล่น สื่อการเรียน ที่ช่วยพัฒนาเด็กอย่างเพียงพอกับจำนวนเด็ก
.....	13.	มีรั้วรอบขอบชิดเพื่อความปลอดภัยของเด็ก
.....	14.	มีส้วมขนาดที่เหมาะสมกับเด็ก
.....	15.	มีส้วมที่สะอาด
.....	16.	มีที่ล้างมือ ล้างหน้า ที่สะอาดและเหมาะสมกับเด็ก
.....	17.	ภายในห้องเรียนจัดเป็นมุมต่างๆ ตามความสนใจของเด็ก
.....	18.	อื่นๆ (ระบุ).....

โครงการวิจัยเรื่อง ระบบ กลไก และประสิทธิภาพของสถานเลี้ยงเด็กของภาครัฐ
และเอกชนในปัจจุบัน

แบบสอบถาม

ผู้ปกครองนักเรียนอนุบาล/เด็ก

1. ท่านเป็นผู้ปกครองของเด็ก (กา ☒ 1 ช่อง แล้วเติมข้อความ)
 - () ในโรงเรียนอนุบาลชั้น.....ชื่อโรงเรียน.....
 - () ในสถานเลี้ยงดูเด็ก ชื่อสถานที่.....
 - () ในศูนย์เลี้ยงดูเด็ก ชื่อศูนย์.....
 - () ในศูนย์เด็กเล็ก ชื่อศูนย์.....

2. เหตุผลที่ให้เด็กมาเรียนที่นี่ เพราะ (กา ☒ 1 ช่อง)
 - () ใกล้บ้าน/ที่ทำงาน
 - () เป็นโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ที่ดี
 - () ราคาไม่แพง
 - () มีผู้แนะนำ
 - () บุตร/หลานคนอื่นเรียนอยู่แล้ว
 - () อื่นๆ ระบุ

3. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กแห่งนี้ มุ่งที่ (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)
- () การอ่าน เขียน คณิตเลข มากเกินไป
 - () อยู่ในห้องเรียนมากเกินไป
 - () ให้เด็กเล่น ทำกิจกรรมมากเกินไป
 - () อยู่กลางแจ้งมากเกินไป
 - () อื่นๆ (ระบุ)
4. ความรู้ความสามารถ ความเอาใจใส่ของครู/ผู้ดูแลเด็ก (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)
- () ดีมากและสม่ำเสมอ
 - () ดีและเอาใจใส่ดี
 - () ดีพอควร
 - () น้อย แต่ใส่ใจพอควร
 - () น้อย ไม่ค่อยใส่ใจ
 - () อื่นๆ (ระบุ)
5. ผู้บริหารโรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็ก (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)
- () มีระบบบริหารที่ดี
 - () บริหารโดยอิงตนเอง
 - () เป็นปัญหา
 - () ไม่เป็นระบบเลย
 - () อื่นๆ (ระบุ)

6. โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กนี้ เป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมเด็กของท่าน
(กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

- () ที่ดีมาก
() ดีปานกลาง
() คำน้อย
() ไม่ดีเลย

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีระบบในการดำเนินงานที่ดี มีกลไกตรวจสอบได้
() โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ทำงานไม่เป็นระบบ
() โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ให้อาสาสมัครเข้าไปมีส่วนร่วม
() โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ไม่ยอมให้ผู้ปกครองเข้ามายุ่ง
() อื่นๆ (ระบุ)

7. ท่านคิดว่า ท่านจะให้บุตร/หลานของท่านคนต่อไปมาเรียนที่โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์เลี้ยงดูเด็กแห่งนี้หรือไม่ (กา $\sqrt{\quad}$ 1 ช่อง)

- () แน่ใจ
() ค่อนข้างแน่ใจ
() ยังไม่แน่ใจ
() ไม่เลย

เหตุผล (กา $\sqrt{\quad}$ ได้มากกว่า 1 ช่อง)

- () โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ได้ผู้บริหารดี
() โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ได้บุคลากรดี
() โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์มีวิธีดำเนินงานที่เป็นระบบ
() โรงเรียน/สถานเลี้ยงดูเด็ก/ศูนย์ขาดแคลนงบประมาณและคน
() อื่นๆ (ระบุ)